

Dz. U. 2026 poz. 490**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 27 marca 2026 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Kodeks postępowania karnego

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46), z uwzględnieniem stanu prawnego na dzień 16 marca 2026 r. oraz zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do wzmocnionej współpracy w zakresie Prokuratury Europejskiej (Dz. U. poz. 304);
- 2) ustawą z dnia 9 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1178);
- 3) ustawą z dnia 12 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 1420);
- 4) ustawą z dnia 4 grudnia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (Dz. U. poz. 1872);
- 5) ustawą z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. poz. 187).

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 7 ustawy z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do wzmocnionej współpracy w zakresie Prokuratury Europejskiej (Dz. U. poz. 304), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 2) art. 5 ustawy z dnia 9 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1178), który stanowi:

„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 2026 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 5, pkt 6 lit. c w zakresie art. 133a § 3 i lit. d, pkt 10–12 oraz art. 2 pkt 1, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
 - 2) art. 1 pkt 6 lit. a i b, które wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2026 r.”;
 - 3) art. 2 ustawy z dnia 12 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 1420), który stanowi:
- „Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 4) art. 8 i art. 9 ustawy z dnia 4 grudnia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (Dz. U. poz. 1872), które stanowią:

„Art. 8. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tymczasowe zajęcie pojazdu mechanicznego dokonane na podstawie art. 295 § 1a ustawy zmienianej w art. 3 w brzmieniu dotychczasowym upada wobec sprawcy, w którego organizmie zawartość alkoholu była wyższa niż 1 promil we krwi lub 0,5 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziła do takiego stężenia, a niższa niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziła

do takiego stężenia. Zajęty pojazd mechaniczny zwraca się osobie uprawnionej, chyba że Policja dokona tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego na podstawie art. 295 § 1 ustawy zmienianej w art. 3.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 4 pkt 1, 3 i 4 oraz art. 6, które wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;

- 5) art. 161 ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. poz. 187), który stanowi:

„Art. 161. Ustawa wchodzi w życie po upływie 2 lat i 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 139 i art. 151–159, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 145, który wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia;
- 3) art. 17 ust. 3, który wchodzi w życie po upływie 5 lat i 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”.

Marszałek Sejmu: *W. Czarzasty*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 27 marca 2026 r. (Dz. U. poz. 490)

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

Kodeks postępowania karnego^{1), 2)}

DZIAŁ I

Przepisy wstępne

Art. 1. Postępowanie karne w sprawach należących do właściwości sądów toczy się według przepisów niniejszego kodeksu.

Art. 2. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Art. 3. W granicach określonych w ustawie postępowanie karne odbywa się z udziałem czynnika społecznego.

Art. 4. Organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Art. 5. § 1. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

Art. 6. Oskarżonemu przysługuje prawo do obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy, o czym należy go pouczyć.

Art. 7. Organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, oceniających swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

Art. 8. § 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.

§ 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

¹⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia:

- 1) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1);
- 2) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 65 z 11.03.2016, str. 1);
- 3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. Urz. UE L 297 z 04.11.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 91 z 05.04.2017, str. 40);
- 4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzаныmi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1).

²⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji służy stosowaniu rozporządzenia Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażającego wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz. Urz. UE L 283 z 31.10.2017, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 431 z 21.12.2020, str. 1).

¹⁾ Odnośnik do tytułu ustawy dodany przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do wzmocnionej współpracy w zakresie Prokuratury Europejskiej (Dz. U. poz. 304), która weszła w życie z dniem 27 marca 2025 r.

Art. 9. § 1. Organy procesowe prowadzą postępowanie i dokonują czynności z urzędu, chyba że ustawa uzależnia je od wniosku określonej osoby, instytucji lub organu albo od zezwolenia władzy.

§ 2. Strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu.

Art. 10. § 1. Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu.

§ 2. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo.

Art. 11. § 1. Postępowanie w sprawie o występki, zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 5, można umorzyć, jeżeli orzeczenie wobec oskarżonego kary byłoby oczywiście niecelowe ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przestępstwo, a interes pokrzywdzonego temu się nie sprzeciwia.

§ 2. Jeżeli kara za inne przestępstwo nie została prawomocnie orzeczona, postępowanie można zawiesić. Zawieszone postępowanie należy umorzyć albo podjąć przed upływem 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie o inne przestępstwo, o którym mowa w § 1.

§ 3. Postępowanie umorzone na podstawie § 1 można wznowić w wypadku uchylecia lub istotnej zmiany treści prawomocnego wyroku, z powodu którego zostało ono umorzone.

Art. 12. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu. Organ ścigania poucza osobę uprawnioną do złożenia wniosku o przysługującym jej uprawnieniu.

§ 1a. Uzyskanie wniosku o ściganie należy do oskarżyciela. Jeżeli powodem uzyskania wniosku jest wyłącznie uprzedzenie przez sąd stron o możliwości zakwalifikowania czynu według innego przepisu prawnego, przewidującego ściganie na wniosek, uzyskanie wniosku o ściganie należy do sądu.

§ 2. W razie złożenia wniosku o ściganie niektórych tylko sprawców obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, o czym należy uprzedzić składającego wniosek. Przepisu tego nie stosuje się do najbliższych osoby składającej wniosek.

§ 3. Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W sprawach, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwia się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.

§ 4. W sprawie o przestępstwo z art. 190 § 1 Kodeksu karnego można wszcząć i prowadzić postępowanie pomimo niezłożenia wniosku o ściganie, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny. W takim przypadku postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia toczy się z urzędu.

Art. 13. Uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela.

Art. 14. § 1. Wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu.

§ 2. Oskarżyciel publiczny może cofnąć akt oskarżenia do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W toku przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest jedynie za zgodą oskarżonego. Ponowne wniesienie aktu oskarżenia przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn jest niedopuszczalne.

Art. 15. § 1. Policja i inne organy w zakresie postępowania karnego wykonują polecenia sądu, referendarza sądowego i prokuratora oraz prowadzą pod nadzorem prokuratora śledztwo lub dochodzenie w granicach określonych w ustawie.

§ 2. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe są obowiązane w zakresie swego działania do udzielania pomocy organom prowadzącym postępowanie karne w terminie wyznaczonym przez te organy.

§ 3. Osoby prawne lub jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej inne niż określone w § 2, a także osoby fizyczne są obowiązane do udzielenia pomocy na wezwanie organów prowadzących postępowanie karne w zakresie i w terminie przez nie wyznaczonym, jeżeli bez tej pomocy przeprowadzenie czynności procesowej jest niemożliwe albo znacznie utrudnione.

Art. 16. § 1. Jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy.

§ 2. Organ prowadzący postępowanie powinien ponadto w miarę potrzeby udzielać uczestnikom postępowania informacji o ciąży obowiązków i o przysługujących im uprawnieniach także w wypadkach, gdy ustawa wyraźnie takiego obowiązku nie stanowi. W razie braku takiego pouczenia, gdy w świetle okoliczności sprawy było ono nieodzowne, albo mylnego pouczenia, stosuje się odpowiednio § 1.

§ 3. Jeżeli uczestnikiem postępowania jest osoba, która nie ukończyła 18 lat, lub osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, sposób pouczenia powinien być dostosowany do jej wieku, stanu zdrowia i stanu rozwoju umysłowego.

Art. 17. § 1.³⁾ Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa;
- 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma;
- 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze;
- 5) oskarżony zmarł;
- 6) nastąpiło przedawnienie karalności;
- 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się;
- 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych;
- 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela;
- 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej;
- 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.

§ 2. Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane.

§ 3. Niemożność przypisania winy sprawcy czynu nie wyłącza postępowania dotyczącego zastosowania środków zabezpieczających.

§ 4. Istnienie okoliczności określonych w § 1 pkt 4–6 nie wyłącza postępowania w przedmiocie przypadku, o którym mowa w art. 45a § 2 Kodeksu karnego i art. 43a Kodeksu karnego skarbowego.

Art. 18. § 1. Jeżeli czyn stanowi tylko wykroczenie, prokurator odmawiając wszczęcia postępowania lub umarżając je przekazuje sprawę Policji w celu wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do właściwego sądu; prokurator może sam wystąpić z takim wnioskiem.

§ 2. Jeżeli sąd lub prokurator dopatruje się w czynie przewinienia dyscyplinarnego albo naruszenia obowiązków służbowych lub zasad współżycia społecznego, może odmawiając wszczęcia postępowania albo umarżając je, zwłaszcza z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu, przekazać sprawę innemu właściwemu organowi.

Art. 19. § 1. W razie stwierdzenia w postępowaniu karnym poważnego uchybienia w działaniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, zwłaszcza gdy sprzyja ono popełnieniu przestępstwa, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym uchybieniu organ powołany do nadzoru nad daną jednostką organizacyjną, zaś w razie potrzeby także organ kontroli. Policja powiadamia prokuratora o ujawnionych przez siebie uchybieniach.

§ 2. Zawiadamiając o uchybieniu, sąd lub prokurator może zażądać nadesłania w wyznaczonym terminie wyjaśnień i podania środków podjętych w celu zapobieżenia takim uchybieniom w przyszłości.

§ 3. W razie nieudzielenia wyjaśnień w wyznaczonym terminie można nałożyć na kierownika organu zobowiązanego do wyjaśnień karę pieniężną w wysokości do 10 000 złotych.

§ 4. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie.

Art. 20. § 1. W razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgową izby radców prawnych, żądając od dziekana właściwej rady nadesłania w wyznaczonym, niekrótszym niż 30 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia. Odpis zawiadomienia przesyła się Ministrowi Sprawiedliwości.

³⁾ Uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).

§ 1a. W razie nienadesłania w wyznaczonym terminie informacji, o których mowa w § 1, można nałożyć na dziekana właściwej rady karę pieniężną w wysokości do 10 000 złotych.

§ 1b. Na postanowienie o ukaraniu przysługuje zażalenie. Na postanowienie o ukaraniu wydane przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu toczy się postępowanie.

§ 2. W razie rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez oskarżyciela publicznego lub prowadzącego postępowanie przygotowawcze sąd zawiadamia o tym bezpośredniego przełożonego osoby, która dopuściła się uchybienia, żądając nadesłania w wyznaczonym, niekrótszym niż 14 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia; w stosunku do Policji oraz innych organów postępowania przygotowawczego uprawnienie takie przysługuje również prokuratorowi.

§ 2a. Odpis zawiadomienia, o którym mowa w § 2, sąd przesyła Prokuratorowi Generalnemu, jeżeli uchybienia dopuścił się prokurator, a w wypadku gdy uchybienia dopuścił się oskarżyciel publiczny niebędący prokuratorem – właściwemu organowi przełożonemu w stosunku do bezpośredniego przełożonego tego oskarżyciela.

Art. 21. § 1. O wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw:

- 1) funkcjonariuszom publicznym, osobom zatrudnionym w instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych, uczniom i słuchaczom szkół, żołnierzom, a także duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów – należy bezzwłocznie zawiadomić przełożonych tych osób;
- 2) osobom będącym członkami samorządu zawodowego – należy bezzwłocznie zawiadomić właściwy organ tego samorządu;
- 3) komornikom sądowym, asesorom komorniczym i aplikantom komorniczym – należy bezzwłocznie zawiadomić Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego oraz prezesa sądu rejonowego właściwych ze względu na siedzibę kancelarii komorniczej;
- 4) rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego – należy bezzwłocznie zawiadomić sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego.

§ 2. O wszczęciu postępowania przeciw osobom, o których mowa w § 1, zawiadamia prokurator.

Art. 22. § 1. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje zażalenie.

§ 3. W czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem.

§ 4. W razie istnienia podstaw określonych w art. 45a § 2 Kodeksu karnego lub art. 43a Kodeksu karnego skarbowego po uprawomocnieniu się postanowienia o zawieszeniu postępowania sąd orzeka w przedmiocie przepadku z urzędu, a w postępowaniu przygotowawczym – na wniosek prokuratora. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy, do udziału w postępowaniu dotyczącym przepadku wyznacza się obrońcę z urzędu.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie przepadku przysługuje zażalenie.

Art. 23. W sprawie o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego, we współdziałaniu z małoletnim lub w okolicznościach, które mogą świadczyć o demoralizacji małoletniego albo o gorszącym wpływie na niego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia sąd rodzinny w celu rozważenia środków przewidzianych w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Art. 23a. § 1. Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie, może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a.

§ 2. Postępowanie mediacyjne nie powinno trwać dłużej niż miesiąc, a jego okresu nie wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego.

§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1, czynny zawodowo sędzia, prokurator, asesor prokuratorski, a także aplikant wymienionych zawodów, ławnik, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora oraz funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Udział oskarżonego i pokrzywdzonego w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Zgodę na uczestniczenie w postępowaniu mediacyjnym odbiera organ kierujący sprawą do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu celów i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości cofnięcia tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego.

§ 5. Mediatorowi udostępnia się akta sprawy w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.

§ 6. Instytucja lub osoba do tego uprawniona sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego wyników. Do sprawozdania załącza się ugodę podpisaną przez oskarżonego, pokrzywdzonego i mediatora, jeżeli została zawarta.

§ 7. Postępowanie mediacyjne prowadzi się w sposób bezstronny i poufny.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do jego przeprowadzenia, sposób ich powoływania i odwoływania, zakres i warunki udostępniania im akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.

Art. 23b. (uchylony)

DZIAŁ II

Sąd

Rozdział 1

Właściwość i skład sądu

Art. 24. § 1. Sąd rejonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.

§ 2. Sąd rejonowy rozpoznaje ponadto środki odwoławcze w wypadkach wskazanych w ustawie.

Art. 25. § 1. Sąd okręgowy orzeka w pierwszej instancji w sprawach o następujące przestępstwa:

- 1) o zbrodnie określone w Kodeksie karnym oraz w ustawach szczególnych;
- 2) o występki określone w rozdziałach XVI i XVII oraz w art. 140–142, art. 148 § 4 i 5, art. 148a, art. 149, art. 150 § 1, art. 151–154, art. 158 § 3, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 1, 3 i 4, art. 166 § 1, art. 173 § 3 i 4, art. 185 § 2, art. 189a § 2, art. 210 § 2, art. 211a, art. 252 § 3, art. 258 § 1–3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1, 2 i 3a w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 286 § 1 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 287 § 1 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 296 § 3 oraz art. 299 Kodeksu karnego;
- 3) o występki, które z mocy przepisu szczególnego należą do właściwości sądu okręgowego.

§ 2. Sąd apelacyjny, na wniosek sądu rejonowego, może przekazać do rozpoznania sądowi okręgowemu, jako sądowi pierwszej instancji, sprawę o każde przestępstwo, ze względu na szczególną wagę lub zawichość sprawy.

§ 3. Sąd okręgowy rozpoznaje ponadto środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w sądzie rejonowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

Art. 26. Sąd apelacyjny rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w sądzie okręgowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

Art. 27. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasacje oraz środki odwoławcze i inne sprawy w wypadkach określonych w ustawie.

Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. Ze względu na szczególną zawichość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.

Art. 29. § 1. Na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo apelację wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.

Art. 30. § 1. Na posiedzeniu sąd orzeka jednoosobowo, chyba że ustawa stanowi inaczej albo ze względu na szczególną zawilóść sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów.

§ 2. Sąd odwoławczy na posiedzeniu orzeka jednoosobowo, a w składzie trzech sędziów wówczas, gdy zaskarżone orzeczenie wydano w składzie innym niż jednoosobowy albo ze względu na szczególną zawilóść sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 31. § 1. Miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo.

§ 2. Jeżeli przestępstwo popełniono na polskim statku wodnym lub powietrznym, a § 1 nie może mieć zastosowania, właściwy jest sąd macierzystego portu statku.

§ 3. Jeżeli przestępstwo popełniono w okręgu kilku sądów, właściwy jest ten sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

Art. 32. § 1. Jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa, właściwy jest sąd, w którego okręgu:

- 1) ujawniono przestępstwo,
 - 2) ujęto oskarżonego,
 - 3) oskarżony przed popełnieniem przestępstwa stale mieszkał lub czasowo przebywał
- zależnie od tego, gdzie najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli przestępstwo popełniono za granicą.

§ 3. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej sądu według przepisów poprzedzających, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Art. 33. § 1. Jeżeli tę samą osobę oskarżono o kilka przestępstw, a sprawy należą do właściwości różnych sądów tego samego rzędu, właściwy jest sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Jeżeli sprawy należą do właściwości sądów różnego rzędu, sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu.

Art. 34. § 1. Sąd właściwy dla sprawców przestępstw jest również właściwy dla pomocników, podlegaczy oraz innych osób, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy, jeżeli postępowanie przeciwko nim toczy się jednocześnie.

§ 2. Sprawy osób wymienionych w § 1 powinny być połączone we wspólnym postępowaniu; przepis art. 33 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli łączne rozpoznanie spraw, o których mowa w § 2, jest istotnie utrudnione z uwagi na przyczyny określone w art. 22 § 1 lub inne ważne powody, można wyłączyć i odrębnie rozpoznać sprawę poszczególnych osób lub o poszczególne czyny, chyba że przeszkoda nie ma charakteru długotrwałego lub kontynuowanie postępowania nie narusza prawa do obrony oskarżonego, którego odpowiedzialności karnej przeszkoda dotyczy.

§ 4. Sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia, chyba że nie jest on właściwy rzeczowo.

§ 5. Jeżeli sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia, można prowadzić ją w dalszym ciągu w tym samym składzie, chyba że wskutek wyłączenia zaistniała okoliczność określona w art. 41 § 1.

§ 6. Na postanowienie o wyłączeniu sprawy do odrębnego rozpoznania wydane po otwarciu przewodu sądowego przysługuje zażalenie prokuratorowi oraz stronie, której sprawę do odrębnego rozpoznania wyłączono.

Art. 35. § 1. Sąd bada z urzędu swą właściwość, a w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę właściwemu sądowi lub innemu organowi.

§ 2. Jeżeli sąd na rozprawie głównej stwierdza, że nie jest właściwy miejscowo lub że właściwy jest sąd niższego rzędu, może przekazać sprawę innemu sądowi jedynie wtedy, gdy powstaje konieczność odroczenia rozprawy.

§ 3. Na postanowienie w kwestii właściwości przysługuje zażalenie.

Art. 36. Sąd wyższego rzędu nad sądem właściwym może przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli większość osób, które należy wezwać na rozprawę, zamieszkuje blisko tego sądu, a z dala od sądu właściwego.

Art. 37. § 1. Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu lub na wniosek prokuratora przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Właściwy sąd przekazuje wniosek prokuratora, o którym mowa w § 1, wraz z aktami sprawy, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, przedstawiając własne stanowisko.

Art. 38. § 1. Spór o właściwość między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądem rejonowym a sądem okręgowym rozstrzyga sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.

§ 2. W czasie trwania sporu każdy z tych sądów przedsięwzięcie czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 39. Jeżeli sąd wojskowy przekaze sprawę sądowi powszechnemu lub nie przyjmie sprawy przekazanej mu przez sąd powszechny, sprawę rozpoznaje sąd powszechny.

Rozdział 2

Wyłączenie sędziego

Art. 40. § 1. Sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy tego sędziego bezpośrednio;
- 2) jest małżonkiem strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób;
- 3) jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2 albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli;
- 4) był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako biegły;
- 5) brał udział w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik, przedstawiciel ustawowy strony, albo prowadził postępowanie przygotowawcze;
- 6) brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie;
- 7) brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone;
- 8) (uchylony)
- 9) brał udział w wydaniu orzeczenia, co do którego wniesiono sprzeciw;
- 10) prowadził mediację.

§ 2. Powody wyłączenia trwają mimo ustania uzasadniającego je małżeństwa, wspólnego pożycia, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem o wznowienie, zaskarżonego w trybie kasacji lub objętego skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tego wniosku, kasacji lub skargi.

Art. 41. § 1.⁴⁾ Sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

§ 2. Wniosek o wyłączenie sędziego, zgłoszony na podstawie § 1 po rozpoczęciu przewodu sądowego, pozostawia się bez rozpoznania, chyba że przyczyna wyłączenia powstała lub stała się stronie wiadoma dopiero po rozpoczęciu przewodu.

Art. 41a. Wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych podstawach faktycznych co wniosek wcześniej rozpoznany pozostawia się bez rozpoznania; przepisu art. 42 § 3 nie stosuje się.

Art. 42. § 1. Wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony.

§ 2. Jeżeli sędzia uznaje, że zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40, wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia.

§ 3. Sędzia, co do którego zgłoszono wniosek o wyłączenie na podstawie art. 41, może złożyć do akt stosowne oświadczenie na piśmie. Wniosek rozpoznaje się niezwłocznie. Z chwilą wyłączenia sędziego czynności procesowe dokonane z jego udziałem po złożeniu wniosku stają się bezskuteczne.

⁴⁾ Utracił moc z dniem 12 marca 2020 r. w związku z art. 42 § 1, stosowany odpowiednio na podstawie art. 74^[1] pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r. sygn. akt P 22/19 (Dz. U. poz. 413).

§ 4. Poza wypadkiem określonym w § 2 o wyłączeniu orzeka sąd, przed którym toczy się postępowanie; w składzie orzekającym w kwestii wyłączenia nie może brać udziału sędzieja, którego dotyczy wyłączenie. W razie niemożności utworzenia takiego składu sądu, w kwestii wyłączenia orzeka sąd wyższego rzędu.

Art. 43. Jeżeli z powodu wyłączenia sędziów rozpoznanie sprawy w danym sądzie jest niemożliwe, sąd wyższego rzędu przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu.

Art. 44. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do referendarzy sądowych i ławników. O wyłączeniu referendarza orzeka sąd w składzie jednego sędziego.

DZIAŁ III

Strony, obrońcy, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem

Rozdział 3

Oskarżyciel publiczny

Art. 45. § 1. Oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator.

§ 1a. W wypadkach określonych w ustawie czynności procesowe wykonuje prokurator bezpośrednio przełożony lub prokurator nadrzędny.

§ 1b. (uchylony)

§ 1c. (uchylony)

§ 2. Inny organ państwowy może być oskarżycielem publicznym z mocy szczególnych przepisów ustawy, określających zakres jego działania.

Art. 46. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku. Przewodniczący lub sąd mogą uznać obecność oskarżyciela publicznego za obowiązkową.

Art. 47. § 1. Przepisy art. 40 § 1 pkt 1–4, 6 i 10, § 2 oraz art. 41, art. 41a i art. 42 stosuje się odpowiednio do prokuratora, innych osób prowadzących postępowanie przygotowawcze oraz innych oskarżycieli publicznych.

§ 2. Osoby wymienione w § 1 ulegają również wyłączeniu, jeżeli brały udział w sprawie jako obrońca, pełnomocnik, przedstawiciel społeczny albo przedstawiciel ustawowy strony.

Art. 48. § 1. O wyłączeniu prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze oraz oskarżyciela publicznego orzeka prokurator nadzorujący postępowanie lub bezpośrednio przełożony.

§ 2. Czynności dokonane przez osobę podlegającą wyłączeniu, zanim ono nastąpiło, nie są z tej przyczyny bezskuteczne; jednakże czynność dowodową należy na żądanie strony, w miarę możliwości, powtórzyć.

Rozdział 4

Pokrzywdzony

Art. 49. § 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej:

- 1) instytucja państwowa lub samorządowa;
- 2) inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną.

§ 3. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

§ 3a. W sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218–221 oraz w art. 225 § 2 Kodeksu karnego, organy Państwowej Inspekcji Pracy mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w § 2, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji lub jednostki organizacyjnej, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

Art. 49a. § 1. Pokrzywdzony, a także prokurator, może aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wnioski, o którym mowa w art. 46 § 1 Kodeksu karnego.

§ 2. Pokrzywdzony może aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wnioski, o którym mowa w art. 41a § 1a Kodeksu karnego.

Art. 49b. Jeżeli wątpliwości co do wieku pokrzywdzonego nie da się usunąć, a zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że jest on małoletni, stosuje się do niego przepisy niniejszego kodeksu dotyczące małoletnich pokrzywdzonych.

Art. 50. W postępowaniu sądowym z uprawnień pokrzywdzonego określonych w art. 53 nie może korzystać osoba występująca w tej samej sprawie w charakterze oskarżonego, z wyjątkiem przewidzianym w art. 497 i art. 498 § 3.

Art. 51. § 1. Za pokrzywdzonego, który nie jest osobą fizyczną, czynności procesowych dokonuje organ uprawniony do działania w jego imieniu.

§ 2. Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje.

§ 2a. Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 98 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wyznaczenie reprezentanta dziecka, o którym mowa w art. 99 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, jego prawa może wykonywać osoba, pod której pieczęcią pokrzywdzony pozostaje.

Art. 52. § 1. W razie śmierci pokrzywdzonego prawa, które by mu przysługiwały, mogą wykonywać osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu, a w wypadku ich braku lub nieujawnienia – prokurator, działając z urzędu.

§ 2. W przypadku gdy organ prowadzący postępowanie dysponuje informacjami o osobach najbliższych dla pokrzywdzonego lub osobach pozostających na jego utrzymaniu, poucza o przysługujących uprawnieniach co najmniej jedną z nich.

Art. 52a. § 1. Mając na względzie potrzebę zastosowania wobec pokrzywdzonego art. 147 § 1, w odniesieniu do czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2, lub potrzebę zastosowania wobec pokrzywdzonego art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21 oraz z 2024 r. poz. 1228), organ prowadzący postępowanie karne ustala właściwości i warunki osobiste pokrzywdzonego oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, mając na uwadze charakter tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia.

§ 2. Przed rozpoczęciem czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2 z zastosowaniem art. 147 § 1, lub czynności wskazanych w art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, organ prowadzący postępowanie karne odbiera od pokrzywdzonego oświadczenie, czy chce zastosowania przewidzianych w nich środków, chyba że odebranie oświadczenia jest niemożliwe, zastosowanie określonego środka jest obowiązkowe lub organ prowadzący postępowanie działa na wniosek pokrzywdzonego. Oświadczenie składa się na piśmie albo do protokołu organu prowadzącego postępowanie karne. Organ prowadzący postępowanie karne bierze pod uwagę oświadczenie pokrzywdzonego przy podejmowaniu decyzji dotyczących czynności wskazanych w przepisach wymienionych w zdaniu pierwszym.

§ 3. Ustaleń, o których mowa w § 1, dokonuje organ prowadzący postępowanie karne przy użyciu kwestionariusza indywidualnej oceny pokrzywdzonego najpóźniej przed rozpoczęciem czynności, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 2 z zastosowaniem art. 147 § 1, lub czynności wskazanych w art. 177 § 1a, art. 184–185c, art. 185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka. Organ prowadzący postępowanie karne może odstąpić od użycia kwestionariusza indywidualnej oceny pokrzywdzonego, gdy zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki lub gdy utrudni to postępowanie. W takim wypadku informacje dotyczące ustaleń, o których mowa w § 1, i oświadczenia, o którym mowa w § 2, należy zamieścić w protokole czynności.

§ 4. Kwestionariusz indywidualnej oceny pokrzywdzonego nie stanowi dowodu okoliczności, o których mowa w § 1.

§ 5. Przepisy § 1–4 stosuje się odpowiednio do świadka, jeżeli występują u niego zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń uzasadniające przekonanie, że przesłuchanie powinno się odbyć w trybie określonym w art. 185e, w zakresie niezbędnym do dokonania ustaleń co do przeprowadzenia przesłuchania zgodnie z tym przepisem.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór kwestionariusza indywidualnej oceny, odrębnie dla pokrzywdzonego i świadka wskazanego w § 5, oraz sposób i miejsce przechowywania tego kwestionariusza, mając na uwadze konieczność zebrania w sposób wyczerpujący danych o pokrzywdzonym lub świadku, niezbędnych do ustalenia, czy zachodzą podstawy do przeprowadzenia czynności przewidzianych w przepisach wymienionych w § 1 oraz konieczność zachowania ustawowych wymogów ochrony danych pokrzywdzonego lub świadka.

Rozdział 5

Oskarżyciel posiłkowy

Art. 53. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.

Art. 54. § 1. Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 2. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego nie pozbawia uprawnień oskarżyciela posiłkowego. Pokrzywdzony, który uprzednio nie korzystał z uprawnień oskarżyciela posiłkowego, może w terminie 14 dni od powiadomienia go o cofnięciu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia oświadczyć, że przystępuje do postępowania jako oskarżyciel posiłkowy.

Art. 55. § 1. Pokrzywdzony, o którym mowa w art. 330 § 2 zdanie trzecie, w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, może wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora.⁵⁾ **Pokrzywdzony, o którym mowa w art. 330 § 2 zdanie trzecie, w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, może wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednej kopii dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora.**⁶⁾ Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się.

§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z zachowaniem warunków określonych w § 2b, art. 332 i art. 333 § 1.

§ 2a. O wniesieniu aktu oskarżenia zawiadamia się innych pokrzywdzonych znanych sądowni.

§ 2b. Do aktu oskarżenia załącza się zawiadomienie, o którym mowa w § 1, wraz z odpisem postanowienia prokuratora nadrzędnego wydanego na podstawie art. 330 § 2.

§ 3. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania.

§ 4. Do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym. Postępowanie toczy się wówczas z oskarżenia publicznego, a pokrzywdzony, który wniósł akt oskarżenia, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego jest dopuszczalne jedynie za zgodą pokrzywdzonego, który wniósł akt oskarżenia, a w razie przyłączenia się do postępowania pokrzywdzonego, o którym mowa w § 3 – również tego pokrzywdzonego.

§ 5. Prokurator, który nie wstąpił do sprawy jako oskarżyciel publiczny, może do niej wstąpić jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny; w takim wypadku prokuratorowi przysługują prawa strony, przy czym stosuje się do niego odpowiednio przepisy art. 48, art. 425 § 3 zdanie drugie, art. 425 § 4, art. 427 § 2 i art. 431 § 2. Ilekroć przepisy określają porządek zadawania pytań, zabierania głosu lub wykonywania innych praw, prokurator korzysta z tych praw bezpośrednio po oskarżycielu.

Art. 56. § 1. Sąd może ograniczyć liczbę oskarżycieli posiłkowych występujących w sprawie, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Sąd orzeka, że oskarżyciel posiłkowy nie może brać udziału w postępowaniu, gdy bierze w nim już udział określona przez sąd liczba oskarżycieli.

§ 1a. Na postanowienie sądu wydane na podstawie § 1 zażalenie nie przysługuje.

§ 2. Sąd orzeka także, iż oskarżyciel posiłkowy nie może brać udziału w postępowaniu, jeżeli stwierdzi, że nie jest on osobą uprawnioną lub jego akt oskarżenia albo oświadczenie o przystąpieniu do postępowania zostało złożone po terminie.

§ 3. Na postanowienie sądu wydane na podstawie § 2 przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

§ 4. Oskarżyciel posiłkowy, który nie bierze udziału w postępowaniu z przyczyn określonych w § 1, może przedstawić sądowni na piśmie swoje stanowisko w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia.

⁵⁾ Zdanie pierwsze w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 6.

⁶⁾ Zdanie pierwsze ze zmianą wprowadzoną przez art. 82 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. poz. 2320, z 2021 r. poz. 1135, z 2022 r. poz. 1002 i 2754 oraz z 2023 r. poz. 1860), która weszła w życie z dniem 5 października 2021 r.; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 56a. Oskarżycielowi posiłkowemu, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżyciela posiłkowego można przestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 57. § 1. W razie odstąpienia oskarżyciela posiłkowego od oskarżenia nie może on ponownie przyłączyć się do postępowania.

§ 1a. W sprawie, w której oskarżyciel publiczny nie bierze udziału, niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia.

§ 2. O odstąpieniu oskarżyciela posiłkowego od oskarżenia w sprawie, w której oskarżyciel publiczny nie bierze udziału, sąd zawiadamia prokuratora. Nieprzystąpienie przez niego do oskarżenia w terminie 14 dni od doręczenia zawiadomienia powoduje umorzenie postępowania. Postanowienie o umorzeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy.

Art. 58. § 1. Śmierć oskarżyciela posiłkowego nie tamuje biegu postępowania; osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu mogą przystąpić do postępowania w charakterze oskarżyciela posiłkowego w każdym stadium postępowania.

§ 2. W razie śmierci oskarżyciela posiłkowego, który samodzielnie popierał oskarżenie, stosuje się odpowiednio art. 61.

Rozdział 6

Oskarżyciel prywatny

Art. 59. § 1. Pokrzywdzony może jako oskarżyciel prywatny wnosić i popierać oskarżenie o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego.

§ 2. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do toczącego się postępowania.

Art. 60. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo jako oskarżyciel publiczny wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny.

§ 2. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu, a pokrzywdzony, który przedtem wniósł oskarżenie prywatne, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego; do pokrzywdzonego, który przedtem nie wniósł oskarżenia prywatnego, stosuje się art. 54, 55 § 3 i art. 58.

§ 3. Jeżeli prokurator, który wstąpił do postępowania, odstąpił potem od oskarżenia, pokrzywdzony powraca w dalszym postępowaniu do praw oskarżyciela prywatnego.

§ 4. Pokrzywdzony, który nie wniósł oskarżenia, może w terminie zawitym 14 dni od daty powiadomienia go o odstąpieniu prokuratora od oskarżenia złożyć akt oskarżenia lub oświadczenie, że podtrzymuje oskarżenie jako prywatne, a jeżeli takiego oświadczenia nie złoży, sąd lub referendarz sądowy umarza postępowanie.

§ 5. Przepis art. 55 § 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 60a. Oskarżycielowi prywatnemu, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżyciela prywatnego można przestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 61. § 1. W razie śmierci oskarżyciela prywatnego postępowanie zawiesza się, a osoby najbliższe lub osoby pozostające na utrzymaniu zmarłego mogą wstąpić w jego prawa. Postanowienie o zawieszeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy.

§ 2. Jeżeli w terminie zawitym 3 miesięcy od dnia śmierci oskarżyciela prywatnego osoba uprawniona nie wstąpi w prawa zmarłego, sąd lub referendarz sądowy umarza postępowanie.

Rozdział 7

(zawierający art. 62–70 – uchylony)

Rozdział 8

Oskarżony

Art. 71. § 1. Za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.

§ 2. Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.

§ 3. Jeżeli kodeks niniejszy używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do podejrzanego.

Art. 72. § 1. Oskarżony ma prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim.

§ 2. Tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony.

§ 3. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 73. § 1. Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym prokurator, udzielając zezwolenia na porozumiewanie się, może zastrzec w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona.

§ 3. Jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, prokurator, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może również zastrzec kontrolę korespondencji podejrzanego z obrońcą.

§ 4. Zastrzeżenia, o których mowa w § 2 i 3, nie mogą być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania podejrzanego.

Art. 74. § 1. Oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

§ 2. Oskarżony jest jednak obowiązany poddać się:

- 1) oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała; wolno także w szczególności od oskarżonego pobrać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom;
- 2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na jego ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że dokonywane są przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia z zachowaniem wskazań wiedzy lekarskiej i nie zagrażają zdrowiu oskarżonego, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest nieodzowne; w szczególności oskarżony jest obowiązany przy zachowaniu tych warunków poddać się pobraniu krwi, włosów lub wydzielin organizmu, z zastrzeżeniem pkt 3;
- 3) pobraniu przez funkcjonariusza Policji wymazu ze śluzówki policzków, jeżeli jest to nieodzowne i nie zachodzi obawa, że zagrażałoby to zdrowiu oskarżonego lub innych osób.

§ 3. W stosunku do osoby podejrzanego można dokonać badań lub czynności, o których mowa w § 2 pkt 1, a także, przy zachowaniu wymagań określonych w § 2 pkt 2 lub 3, pobrać krew, włosy, wymaz ze śluzówki policzków lub inne wydzieliny organizmu.

§ 3a. Oskarżonego lub osobę podejrzaną wzywa się do poddania się obowiązkom wynikającym z § 2 i 3. W razie odmowy poddania się tym obowiązkom oskarżonego lub osobę podejrzaną można zatrzymać i przymusowo doprowadzić, a także stosować wobec nich siłę fizyczną lub środki techniczne służące obezwładnieniu, w zakresie niezbędnym do wykonania danej czynności.

§ 4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby podejrzanego badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w § 2 pkt 1 i 3 oraz § 3, mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej.

Art. 75. § 1. Oskarżony jest obowiązany zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się, wskazanych w art. 213 § 1, o których wie, że są znane organowi prowadzącemu postępowanie. Oskarżony jest obowiązany ponadto stawić się na każde wezwanie w toku postępowania karnego. O powyższych obowiązkach należy oskarżonego uprzedzić przy pierwszym przesłuchaniu.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego można zatrzymać go i sprowadzić przymusowo.

§ 3. Przepisy art. 246 stosuje się odpowiednio. Zażalenie na postanowienie sądu rozpoznaje ten sam sąd w składzie trzech sędziów.

Art. 76. Jeżeli oskarżony nie ukończył 18 lat lub jest ubezwłasnowolniony, jego przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęć oskarżony pozostaje, może podejmować na jego korzyść wszelkie czynności procesowe, a przede wszystkim wnosić środki zaskarżenia, składać wnioski oraz ustanowić obrońcę.

Art. 76a. § 1. Na wniosek oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem może być obecny jego przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęć oskarżony pozostaje. Jeśli oskarżony nie posiada przedstawiciela ustawowego lub osoby, pod której pieczęć pozostaje, albo przewodniczący uznał, że udział tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego, jest niecelowy ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, oskarżony może wskazać inną osobę pełnoletnią. Jeżeli oskarżony nie wskazał takiej osoby lub przewodniczący uznał, że jej obecność może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego, jest niecelowa ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, przewodniczący wyznacza asystenta rodziny, o którym mowa w art. 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49 i 1301 oraz z 2026 r. poz. 187 i 203).

§ 2. Przewodniczący wyznacza asystenta rodziny, mając na uwadze konieczność ochrony praw lub interesów oskarżonego oraz zapewnienia sprawnego przeprowadzenia posiedzenia lub rozprawy. Przed wyznaczeniem asystenta rodziny przewodniczący wzywa podmiot wskazany w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, właściwy miejscowo ze względu na miejsce prowadzenia postępowania, do niezwłocznego przekazania listy asystentów rodziny wraz z danymi kontaktowymi.

Art. 77. Oskarżony może mieć jednocześnie niewięcej niż trzech obrońców.

Art. 78. § 1. Oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędego utrzymania siebie i rodziny. Podstawą odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu nie może być skorzystanie przez oskarżonego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2026 r. poz. 44).

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony żąda wyznaczenia obrońcy z urzędu w celu dokonania określonej czynności procesowej.

§ 2. Sąd może cofnąć wyznaczenie obrońcy, jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono. Na postanowienie o cofnięciu wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

Art. 78a. § 1. Żołnierz, funkcjonariusz Policji lub funkcjonariusz Straży Granicznej oskarżony o przestępstwo popełnione w następstwie stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni lub innego uzbrojenia albo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w związku z wykonywaniem czynności lub zadań służbowych odpowiednio:

- 1) na podstawie art. 11b albo art. 11c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 914 i 1366 oraz z 2026 r. poz. 50 i 187), art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, 718 i 1366 oraz z 2026 r. poz. 187) albo w czasie trwania operacji wojskowej, o której mowa w art. 2 pkt 18a ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825, 1014 i 1080 oraz z 2026 r. poz. 26),
- 2) w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność swoją lub innej osoby albo nienaruszalność granicy państwowej lub przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do tych zamachów albo prowadzenia działań kontrterrorystycznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 194)

– który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony żąda wyznaczenia obrońcy z urzędu w celu dokonania określonej czynności procesowej.

§ 3. Sąd może cofnąć wyznaczenie obrońcy, jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono. Na postanowienie o cofnięciu wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

Art. 79. § 1. W postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli:

- 1) nie ukończył 18 lat;
- 2) jest głuchy, niemy lub niewidomy;
- 3) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona;
- 4) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny.

§ 2. Oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 1 i 2, udział obrońcy jest obowiązkowy w rozprawie oraz w tych posiedzeniach, w których obowiązkowy jest udział oskarżonego.

§ 4. Uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu.

Art. 80. Oskarżony musi mieć obrońcę w postępowaniu przed sądem okręgowym, jeżeli zarzucono mu zbrodnię. W takim wypadku udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy.

Art. 80a. (uchylony)

Art. 81. § 1. Jeżeli w sytuacji określonej w art. 78 § 1 lub 1a, art. 78a § 1 lub 2, art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza mu obrońcę z urzędu.

§ 1a. Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, a na postanowienie sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy – zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

§ 1b. Ponowny wniosek o wyznaczenie obrońcy, oparty na tych samych okolicznościach, pozostawia się bez rozpoznania.

§ 2. Na uzasadniony wniosek oskarżonego lub jego obrońcy prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy może wyznaczyć nowego obrońcę w miejsce dotychczasowego.

Art. 81a. § 1. Obrońca z urzędu wyznaczany jest z listy obrońców.

§ 2. Wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy rozpoznaje niezwłocznie.

§ 3. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony:

- 1) wniosek o wyznaczenie obrońcy oraz inne dokumenty niezbędne do rozpoznania wniosku mogą być przekazane przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze do właściwego sądu za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej;
- 2) prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy, w sposób wskazany w art. 137, powiadamia oskarżonego oraz obrońcę o wyznaczeniu obrońcy z urzędu.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu,
- 2) tryb przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku

– mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do obrony.

Rozdział 9

Obrońcy i pełnomocnicy

Art. 82. Obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury lub ustawy o radcach prawnych.

Art. 83. § 1. Obrońcę ustanawia oskarżony; do czasu ustanowienia obrońcy przez oskarżonego pozbawionego wolności, obrońcę może ustanowić inna osoba, o czym niezwłocznie zawiadamia się oskarżonego.

§ 2. Upoważnienie do obrony może być udzielone na piśmie albo przez oświadczenie do protokołu organu prowadzącego postępowanie karne.

Art. 84. § 1. Ustanowienie obrońcy lub wyznaczenie obrońcy z urzędu uprawnia go do działania w całym postępowaniu, nie wyłączając czynności po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli nie zawiera ograniczeń.

§ 2. Wyznaczenie obrońcy z urzędu nakłada na niego obowiązek podejmowania czynności procesowych do prawomocnego zakończenia postępowania. Jeżeli jednak czynności należy dokonać poza siedzibą lub miejscem zamieszkania obrońcy z urzędu, prezes sądu, przed którym ma być dokonana czynność, lub referendarz sądowy tego sądu, a w postępowaniu przygotowawczym prezes sądu rejonowego miejsca czynności lub referendarz sądowy tego sądu, na uzasadniony wniosek dotychczasowego obrońcy może wyznaczyć do dokonania tej czynności innego obrońcę spośród miejscowych adwokatów lub radców prawnych.

§ 3. obrońca wyznaczony z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, w postępowaniu o uchylenie wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub w postępowaniu o wznowienie postępowania powinien sporządzić i podpisać kasację, skargę od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub wnioski o wznowienie postępowania albo poinformować na piśmie sąd, że nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji, skargi lub wniosku o wznowienie postępowania. Jeżeli kasacja, skarga lub wniosek zostaną wniesione, obrońca ten jest uprawniony do udziału w toczącym się postępowaniu.

Art. 85. § 1. obrońca może bronić kilku oskarżonych, jeżeli ich interesy nie pozostają w sprzeczności.

§ 2.⁷⁾ Stwierdzając sprzeczność sąd wydaje postanowienie, zakreślając oskarżonym termin do ustanowienia innych obrońców. W wypadku obrony z urzędu sąd wyznacza innego obrońcę. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

§ 3. W postępowaniu przygotowawczym uprawnienia sądu określone w § 2 przysługują prezesowi sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

Art. 86. § 1. obrońca może przedsięwziąć czynności procesowe jedynie na korzyść oskarżonego.

§ 2. udział obrońcy w postępowaniu nie wyłącza osobistego działania w nim oskarżonego.

Art. 87. § 1. Strona inna niż oskarżony może ustanowić pełnomocnika.

§ 2. Osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu.

§ 3. Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, o którym mowa w § 2, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną.

Art. 87a. (uchylony)

Art. 88. § 1. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Pełnomocnika z urzędu wyznacza prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Do pełnomocnika stosuje się odpowiednio przepisy art. 77, art. 78, art. 78a, art. 81 § 1a–2, art. 81a § 1–3, art. 83, art. 84, art. 86 § 2 oraz przepisy wydane na podstawie art. 81a § 4.

2. Na zasadach określonych w odrębnej ustawie czynności zastępstwa wykonuje Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 89. W kwestiach dotyczących pełnomocnika, a nieunormowanych przez przepisy niniejszego kodeksu, stosuje się odpowiednio przepisy obowiązujące w postępowaniu cywilnym.

Rozdział 10

Przedstawiciel społeczny

Art. 90. § 1. W postępowaniu sądowym udział w postępowaniu może zgłosić organizacja społeczna, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub interesu indywidualnego, objętego zadaniami statutowymi tej organizacji, w szczególności ochrony wolności i praw człowieka.

§ 2. W zgłoszeniu organizacja społeczna wskazuje interes społeczny lub indywidualny, objęty zadaniami statutowymi tej organizacji, oraz przedstawiciela, który ma reprezentować tę organizację. Do zgłoszenia dołącza się odpis statutu lub innego dokumentu regulującego działalność tej organizacji. Przedstawiciel organizacji społecznej przedkłada sądowi pisemne upoważnienie.

§ 3. Sąd dopuszcza przedstawiciela organizacji społecznej do występowania w sprawie, jeżeli przynajmniej jedna ze stron wyrazi na to zgodę. Strona może w każdym czasie cofnąć wyrażoną zgodę. W wypadku braku zgody choćby jednej ze stron na występowanie w sprawie przedstawiciela organizacji społecznej sąd wyłącza tego przedstawiciela od udziału w sprawie, chyba że jego udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości.

§ 4. Sąd dopuszcza przedstawiciela organizacji społecznej do występowania w sprawie pomimo braku zgody stron, jeżeli leży to w interesie wymiaru sprawiedliwości.

§ 5. Sąd odmawia dopuszczenia przedstawiciela organizacji społecznej do występowania w sprawie, jeżeli stwierdzi, że wskazany w zgłoszeniu interes społeczny lub indywidualny nie jest objęty zadaniami statutowymi tej organizacji lub nie jest związany z rozpoznawaną sprawą.

⁷⁾ Uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 6 maja 2022 r. w związku z art. 85 § 3 w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt SK 53/20 (Dz. U. poz. 958).

§ 6. Sąd może ograniczyć liczbę przedstawicieli organizacji społecznych występujących w sprawie, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Sąd wzywa wówczas oskarżyciela i oskarżonego do wskazania nie więcej niż dwóch przedstawicieli organizacji społecznych, którzy będą mogli występować w sprawie. Jeżeli w sprawie występuje więcej niż jeden oskarżony lub więcej niż jeden oskarżyciel, każdy z nich może wskazać jednego przedstawiciela. Niewskazanie przedstawiciela uznaje się za cofnięcie zgody na jego występowanie w sprawie. Niezależnie od stanowisk stron sąd może postanowić o dalszym udziale poszczególnych przedstawicieli organizacji społecznych, jeżeli ich udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości.

Art. 91. Dopuszczony do udziału w postępowaniu sądowym przedstawiciel organizacji społecznej może uczestniczyć w rozprawie, wypowiadać się i składać oświadczenia na piśmie.

Rozdział 10a

Podmiot zobowiązany

Art. 91a. § 1. Jeżeli w związku z popełnieniem czynu zabronionego osoba fizyczna, prawna albo jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną, uzyskała korzyść majątkową lub świadczenie określone w art. 405–407, art. 410 i art. 412 Kodeksu cywilnego od Skarbu Państwa, jednostki samorządowej, państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, podmiotu, dla którego organ samorządu jest organem założycielskim, lub spółki prawa handlowego z większościowym udziałem Skarbu Państwa lub jednostki samorządowej, na wniosek prokuratora sąd, stosując przepisy prawa cywilnego, zobowiązuje tę osobę lub jednostkę do zwrotu korzyści albo jej równowartości uprawnionemu podmiotowi lub orzeka przepadek świadczenia albo jego równowartości na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. Podmiot zobowiązany określony w § 1 jest przesłuchiwany w postępowaniu karnym w charakterze świadka. W przypadku podmiotu innego niż osoba fizyczna przesłuchuje się osobę lub osoby uprawnione do działania w jego imieniu.

§ 3. Osoba, o której mowa w § 2, może odmówić zeznań.

§ 4. Przepisy art. 72, art. 75, art. 87 § 1, art. 89, art. 156 § 1 zdanie pierwsze oraz art. 167 stosuje się odpowiednio. Osoba, o której mowa w § 2, może zadawać pytania osobie przesłuchiwanej oraz zabrać głos końcowy przed obrońcą oskarżonego i oskarżonym.

Rozdział 10b

Właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przypadkiem

Art. 91b. Właścicielowi przedsiębiorstwa zagrożonego przypadkiem, o którym mowa w art. 44a § 2 Kodeksu karnego, przysługują prawa strony w zakresie czynności procesowych odnoszących się do tego środka.

DZIAŁ IV

Czynności procesowe

Rozdział 11

Orzeczenia, zarządzenia i polecenia

Art. 92. Podstawę orzeczenia może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 93. § 1. Jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, sąd wydaje postanowienie.

§ 2. W kwestiach niewymagających postanowienia prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia wydają zarządzenia.

§ 3. W postępowaniu przygotowawczym postanowienia i zarządzenia wydaje prokurator oraz inny uprawniony organ, a sąd – w wypadkach przewidzianych w ustawie.

§ 4. W wypadkach określonych w ustawie sąd oraz prokurator wydają polecenia Policji lub innym organom.

Art. 93a. § 1. W wypadkach określonych w ustawie referendarz sądowy może wydawać postanowienia lub zarządzenia.

§ 2. Polecenia, które zgodnie z ustawą wydaje sąd, może wydawać także referendarz sądowy.

§ 3. Od postanowień i zarządzeń wydanych przez referendarza sądowego może być wniesiony sprzeciw. Sprzeciw przysuguje stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej. W razie wniesienia sprzeciwu postanowienie lub zarządzenie traci moc.

§ 4. Prezes sądu odmawia przyjęcia sprzeciwu, jeżeli został wniesiony po terminie lub przez osobę nieuprawnioną.

Art. 94. § 1. Postanowienie powinno zawierać:

- 1) oznaczenie organu oraz osoby lub osób, wydających postanowienie;
- 2) datę wydania postanowienia;
- 3) wskazanie sprawy oraz kwestii, której postanowienie dotyczy;
- 4) rozstrzygnięcie z podaniem podstawy prawnej;
- 5) uzasadnienie, chyba że ustawa zwalnia od tego wymagania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zarządzeń.

Art. 95. § 1. Sąd orzeka na rozprawie w wypadkach wskazanych w ustawie, a w innych – na posiedzeniu. Orzeczenia wydawane na posiedzeniu mogą zapadać również na rozprawie.

§ 2. Referendarz sądowy wydaje postanowienia na posiedzeniu.

Art. 95a. § 1. W sprawach wskazanych w art. 2a § 1 i 2 Kodeksu wykroczeń orzeka na posiedzeniu sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

§ 2. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Art. 95aa. § 1. W sprawach wskazanych w art. 4 § 2–4 Kodeksu karnego orzeka na posiedzeniu sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

§ 2. Przy orzekaniu sąd bierze pod uwagę czyn objęty wyrokiem i przypisany sprawcy na podstawie ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę tego wyroku.

§ 3. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Art. 95b. § 1. Posiedzenie odbywa się z wyłączeniem jawności, chyba że ustawa stanowi inaczej albo prezes sądu lub sąd zarządzi inaczej.

§ 1a. Do posiedzeń stosuje się odpowiednio przepis art. 358.

§ 2. Jawne są posiedzenia, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1, 2 i 5, art. 340, art. 341, art. 343 § 5, art. 343a, art. 603, art. 607i § 1, art. 607s § 3, art. 611c § 4 i art. 611ti § 1.

§ 3. Do posiedzeń, które odbywają się jawnie, przepisy rozdziału 42 stosuje się odpowiednio.

Art. 96. § 1. Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli wykażą interes prawny w rozstrzygnięciu, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W pozostałych wypadkach nie zawiadamia się ich o posiedzeniu, a mogą wziąć w nim udział, jeżeli się stawią, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 96a. Przepisy art. 374 § 3–8 i art. 517ea stosuje się odpowiednio do posiedzeń.

Art. 97. Jeżeli zachodzi potrzeba sprawdzenia okoliczności faktycznych przed wydaniem orzeczenia na posiedzeniu, sąd dokonuje tego sam albo w tym celu wyznacza sędziego ze składu orzekającego bądź zwraca się o wykonanie określonych czynności do sądu miejscowo właściwego. Jeżeli czynność nie wymaga przeprowadzenia dowodu, może ją wykonać także referendarz sądowy.

Art. 98. § 1. Uzasadnienie postanowienia sporządza się na piśmie wraz z samym postanowieniem.

§ 2. W sprawie zawiłej lub z innych ważnych przyczyn można odroczyć sporządzenie uzasadnienia postanowienia na czas do 7 dni.

§ 3. Nie wymaga uzasadnienia dopuszczenie dowodu, jak również uwzględnienie wniosku, któremu inna strona nie sprzeciwiła się, chyba że orzeczenie podlega zaskarżeniu.

Art. 99. § 1. Tryb i formę uzasadnienia wyroku określają przepisy szczególne.

§ 2. Zarządzenie wymaga pisemnego uzasadnienia, jeżeli podlega zaskarżeniu.

Art. 99a. § 1. Uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory formularzy uzasadnień wyroków oraz sposób ich wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nich niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka zaskarżenia, a także właściwe dokonanie kontroli wyroku w razie wniesienia takiego środka.

Art. 100. § 1. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie ogłasza się ustnie.

§ 1a. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie. Jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone. Przyczynę odstąpienia od ogłoszenia należy wskazać w protokole albo notatce urzędowej z posiedzenia.

§ 2. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na innym posiedzeniu ogłasza się ustnie, jeżeli bierze w nim udział strona.

§ 3. Wyrok doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia środka zaskarżenia, jeżeli ustawa tak stanowi.

§ 4. Postanowienie albo zarządzenie wydane poza rozprawą, od którego przysługuje środek zaskarżenia, doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia tego środka, a postanowienie kończące postępowanie jego stronom, chyba że byli obecni przy ogłoszeniu postanowienia albo zarządzenia. Stronom doręcza się również postanowienie wraz z uzasadnieniem w wypadku wskazanym w art. 98 § 2.

§ 5. Strony należy powiadomić o treści innych postanowień i zarządzeń wydanych poza rozprawą i posiedzeniem, a także wydanych na posiedzeniu, o którego terminie strona nie była zawiadomiona.

§ 6. Jeżeli ustawa nie zwalnia od równoczesnego sporządzenia uzasadnienia, orzeczenie i zarządzenie doręcza się lub ogłasza wraz z uzasadnieniem. W wypadku określonym w art. 98 § 2 po ogłoszeniu postanowienia, na wniosek strony obecnej przy ogłoszeniu tego postanowienia, podaje się ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia. Obecne strony należy pouczyć o możliwości złożenia takiego wniosku.

§ 7. Jeżeli sprawę rozpoznano z wyłączeniem jawności ze względu na ważny interes państwa, zamiast uzasadnienia doręcza się zawiadomienie, że uzasadnienie zostało sporządzone.

§ 8. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia i zarządzenia należy pouczyć uczestników postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia lub o tym, że orzeczenie lub zarządzenie nie podlega zaskarżeniu.

§ 9. W razie skazania z zastosowaniem art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego po ogłoszeniu lub przy doręczeniu wyroku należy pouczyć oskarżonego o treści art. 434 § 4 oraz art. 443.

§ 10. Podmiot lub stronę, która bierze udział w posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających udział w posiedzeniu na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, na którym wydano postanowienie albo zarządzenie, uznaje się za „obecną przy ogłoszeniu” postanowienia albo zarządzenia w rozumieniu § 4 lub 6.

Art. 100a.⁸⁾ Niezwłocznie po wydaniu orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia kopię tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszcza się w systemie teleinformatycznym i opatruje się unikalnym oznaczeniem identyfikującym.

Art. 100b.⁹⁾ § 1. System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 100a, prowadzi Minister Sprawiedliwości. Realizację zadań związanych z prowadzeniem systemu teleinformatycznego Minister Sprawiedliwości może powierzyć, w całości lub w części, jednostce organizacyjnej jemu podległej lub przez niego nadzorowanej lub Prokuratorowi Krajowemu.

§ 2. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 100a, gromadzi się kopie:

- 1) orzeczeń i podlegających zaskarżeniu zarządzeń;
- 2) aktów oskarżenia, wniosków o wydanie wyroku skazującego, wniosków o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosków o warunkowe umorzenie postępowania, wniosków o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.

§ 3. System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 100a, służy weryfikacji treści i autentyczności kopii dokumentów, o których mowa w § 2.

§ 4. Administratorem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 100a, jest Minister Sprawiedliwości.

⁸⁾ Dodany przez art. 82 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁹⁾ Dodany przez art. 82 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2028 r.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, strukturę systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 100a, jego minimalną funkcjonalność, warunki organizacyjno-techniczne gromadzenia i pobierania zgromadzonych w nim danych oraz sposób opatrywania kopii, o których mowa w § 2, unikalnym oznaczeniem identyfikującym, a ponadto może określić podmiot, któremu powierza realizację zadań związanych z prowadzeniem tego systemu, oraz zakres zadań powierzonych do realizacji, uwzględniając konieczność zapewnienia powszechnej dostępności zgromadzonych danych, zapewnienia sprawności wprowadzania danych do systemu, zapewnienia kompletności i prawidłowości danych przetwarzanych w systemie oraz potrzebę zabezpieczenia danych przed nieuprawnionym dostępem do nich.

Art. 101–104. (uchylone)

Art. 105. § 1. Oczywiście omyłki pisarskie i rachunkowe oraz w obliczeniu terminów w orzeczeniu lub zarządzeniu albo w ich uzasadnieniu można sprostować w każdym czasie.

§ 2. Sprostowania dokonuje organ, który popełnił omyłkę. Jeżeli postępowanie toczy się przed instancją odwoławczą, może ona z urzędu sprostować orzeczenie pierwszej instancji.

§ 3. Sprostowanie orzeczenia lub jego uzasadnienia następuje w drodze postanowienia, a sprostowanie zarządzenia w drodze zarządzenia.

§ 4. Na postanowienie lub zarządzenie co do sprostowania wydane w pierwszej instancji służy zażalenie.

Art. 106. Przepisy art. 100 § 4–8 stosuje się odpowiednio w postępowaniu przygotowawczym.

Art. 107. § 1. Sąd lub referendarz sądowy nadaje na żądanie osoby uprawnionej klauzulę wykonalności orzeczeniu podlegającemu wykonaniu w drodze egzekucji.

§ 2. Orzeczenia nakładające obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz nawiązkę orzeczoną na rzecz pokrzywdzonego uważa się za orzeczenia co do roszczeń majątkowych, jeżeli nadają się do egzekucji w myśl przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do obowiązku wynikającego z ugody zawartej przed sądem lub referendarzem sądowym, a także ugody zawartej w postępowaniu mediacyjnym.

§ 4. Sąd lub referendarz sądowy odmawia nadania klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed mediatorem, w całości lub w części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Rozdział 12

Narada i głosowanie

Art. 108. § 1. Przebieg narady i głosowania nad orzeczeniem jest tajny, a zwolnienie od zachowania w tym względzie tajemnicy nie jest dopuszczalne.

§ 2. Podczas narady i głosowania oprócz członków składu orzekającego może być obecny jedynie protokolant, chyba że przewodniczący uzna jego obecność za zbędną.

Art. 109. § 1. Naradą i głosowaniem kieruje przewodniczący, a jeżeli co do porządku i sposobu narady oraz głosowania podniesione zostaną wątpliwości, rozstrzyga je skład orzekający.

§ 2. Po naradzie przewodniczący zbiera głosy poczynając od najmłodszego, najpierw od ławników według ich wieku, następnie od sędziów według ich starszeństwa służbowego, a sam głosuje ostatni. Sprawozdawca, jeżeli nie jest przewodniczącym, głosuje pierwszy.

Art. 110. Narada i głosowanie nad wyrokiem odbywają się osobno co do winy i kwalifikacji prawnej czynu, co do kary, co do środków karnych, co do przepadku, co do środków kompensacyjnych oraz co do pozostałych kwestii.

Art. 111. § 1. Orzeczenia zapadają większością głosów.

§ 2. Jeżeli zdania tak się podzielą, że żadne z nich nie uzyska większości, zdanie najmniej korzystne dla oskarżonego przyłącza się do zdania najbardziej doń zbliżonego, aż do uzyskania większości.

Art. 112. Sędzia, który głosował przeciwko uznaniu oskarżonego za winnego, może wstrzymać się od głosowania nad dalszymi kwestiami; wówczas głos tego sędziego przyłącza się do zdania najprzychylniejszego dla oskarżonego.

Art. 113. Orzeczenie podpisują wszyscy członkowie składu orzekającego, nie wyłączając przegłosowanego, chyba że orzeczenie zamieszczono w protokole.

Art. 114. § 1. Przy składaniu podpisu członek składu orzekającego ma prawo zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne. Wzmianka dotycząca zdania odrębnego powinna wskazywać, w jakiej części i w jakim kierunku członek składu orzekającego kwestionuje orzeczenie.

§ 2. Zdanie odrębne może dotyczyć również samego uzasadnienia orzeczenia; wówczas zdanie to, ze wskazaniem daty jego zgłoszenia, zaznacza się przy podpisywaniu uzasadnienia. Przepis § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 3. Uzasadnienie zdania odrębnego należy sporządzić, jeżeli sporządza się uzasadnienie orzeczenia.

§ 4. Uzasadnienie zdania odrębnego sporządza członek składu orzekającego, który je zgłosił, w terminie przewidzianym dla sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, a jeżeli zdanie odrębne dotyczy uzasadnienia orzeczenia – w terminie 7 dni od zgłoszenia zdania odrębnego. Obowiązek sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego nie dotyczy ławnika.

§ 5. Jeżeli ustawa wymaga doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem, doręcza się również uzasadnienie zdania odrębnego. Przepis art. 100 § 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 115. § 1. Uzasadnienie orzeczenia podpisują osoby, które orzeczenie wydały, nie wyłączając osoby przegłosowanej.

§ 2. W sprawach rozpoznawanych w składzie sędziego i dwóch ławników uzasadnienie podpisuje tylko przewodniczący, chyba że zgłoszono zdanie odrębne. W sprawach rozpoznawanych w składzie dwóch sędziów i trzech ławników uzasadnienie podpisują obaj sędziowie, chyba że zgłoszono zdanie odrębne.

§ 3. Jeżeli nie można uzyskać podpisu przewodniczącego lub innego członka składu orzekającego, jeden z podpisujących czyni o tym wzmiankę na uzasadnieniu z zaznaczeniem przyczyny tego faktu.

Rozdział 13

Porządek czynności procesowych

Art. 116.¹⁰⁾ Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać wnioski i inne oświadczenia na piśmie albo ustnie do protokołu.

Art. 116.¹¹⁾ § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać oświadczenia, w tym wnioski, na piśmie albo ustnie do protokołu. Za oświadczenie złożone na piśmie uważa się również oświadczenie złożone elektronicznie.

§ 2. Oświadczenie składane elektronicznie opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym i wysyła na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 3), zwany dalej „adresem do doręczeń elektronicznych”, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy.

§ 3. Oświadczenie złożone elektronicznie włącza się do akt sprawy.

Art. 116a.¹²⁾ § 1. Jeżeli przepis ustawy tak stanowi, pisma można wnosić przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym, o którym mowa w art. 53e § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.¹³⁾), zwanym dalej „portalem informacyjnym”, w sposób, który umożliwia wnoszącemu pismo uzyskanie dokumentu elektronicznego potwierdzającego wniesienie pisma do sądu.

§ 2. Pisma wnoszone za pośrednictwem portalu informacyjnego włącza się do akt sprawy.

Art. 117. § 1. Uprawnionego do wzięcia udziału w czynności procesowej zawiadamia się o jej czasie i miejscu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Czynności nie przeprowadza się, jeżeli osoba uprawniona nie stawiła się, a brak dowodu, że została o niej powiadomiona, oraz jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikało z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn, a także wtedy, gdy osoba ta usprawiedliwiła należycie niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzanie czynności bez jej obecności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

¹⁰⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 11.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

¹²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1178), która weszła w życie z dniem 1 marca 2026 r.

¹³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1907, z 2025 r. poz. 526, 820, 1172, 1178 i 1609 oraz z 2026 r. poz. 26.

§ 2a. Usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby oskarżonych, świadków, obrońców, pełnomocników i innych uczestników postępowania, których obecność była obowiązkowa lub którzy wnosili o dopuszczenie do czynności, będąc uprawnionymi do wzięcia w niej udziału, wymaga przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu prowadzącego postępowanie, wystawionego przez lekarza sądowego.

§ 3. W razie niestawiennictwa strony, obrońcy lub pełnomocnika, których stawiennictwo jest obowiązkowe, czynności procesowej nie przeprowadza się, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3a. Niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawił się jej obrońca lub pełnomocnik. Nie dotyczy to czynności, w której udział strony jest obowiązkowy.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Przepisu § 2a nie stosuje się do osób pozbawionych wolności, których zasady usprawiedliwiania niestawiennictwa regulują odrębne przepisy.

Art. 117a. § 1. Jeżeli strona ma więcej niż jednego obrońcę lub pełnomocnika, czynność procesową można przeprowadzić w wypadku stawiennictwa przynajmniej jednego z nich, chyba że strona wyrazi zgodę na przeprowadzenie czynności bez udziału obrońcy lub pełnomocnika, których udział nie jest obowiązkowy.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do pełnomocnika osoby niebędącej stroną, o której mowa w art. 87 § 2.

Art. 118. § 1. Znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia.

§ 2. Niewłaściwe oznaczenie czynności procesowej, a zwłaszcza środka zaskarżenia, nie pozbawia czynności znaczenia prawnego.

§ 3. Pismo w sprawie należącej do właściwości sądu, prokuratora, Policji lub innego organu dochodzenia, skierowane do niewłaściwego organu, przekazuje się właściwemu organowi.

Art. 119. § 1. Pismo procesowe powinno zawierać:

- 1) oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy;
- 2)¹⁴⁾ oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;
- 2)¹⁵⁾ **oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie:**
 - a) **oświadczenie wnoszącego pismo będącego podmiotem niepublicznym, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, wraz ze wskazaniem tego adresu albo braku takiej zgody, chyba że takie oświadczenie już zostało przez niego w tym postępowaniu złożone,**
 - b) **numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;**
- 2a)¹⁶⁾ numer wpisu na właściwą listę adwokatów lub radców prawnych – w przypadku obrońcy lub pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym;
- 3) treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem;
- 4) datę i podpis składającego pismo.

§ 2. Za osobę, która nie może się podpisać, pismo podpisuje osoba przez nią upoważniona, ze wskazaniem przyczyny złożenia swego podpisu.

§ 3.¹⁷⁾ Pismo procesowe wniesione za pośrednictwem portalu informacyjnego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, a w przypadku prokuratora – także zaawansowanym podpisem elektronicznym wydawanym przez właściwe jednostki organizacyjne prokuratury.

§ 4.¹⁷⁾ Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób wnoszenia pism procesowych w postaci elektronicznej za pośrednictwem portalu informacyjnego, mając na względzie skuteczność ich wnoszenia, konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także ochronę praw osób wnoszących pisma.

¹⁴⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 15.

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

¹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

¹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

Art. 119a.¹⁸⁾ Dokumenty dołączane do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem portalu informacyjnego obrońca lub pełnomocnik będący adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Strona, która powołuje się w piśmie na dokument, jest obowiązana na żądanie sądu lub strony przeciwnej złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą.

Art. 120. § 1.¹⁹⁾ Jeżeli pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu, albo brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej, wzywa się osobę, która wniosła pismo, do usunięcia braku w terminie 7 dni.

§ 1.²⁰⁾ Jeżeli:

- 1) pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 § 1 pkt 1, pkt 2 lit. b, pkt 3 i 4 lub § 2 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu,
- 2) pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 § 1 pkt 2 lit. a,
- 3) brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej

– wzywa się osobę, która wniosła pismo, do usunięcia braku w terminie 7 dni.

§ 1a.²¹⁾ Wzywając do usunięcia braku, o którym mowa w § 1 pkt 2, osobę, która wniosła pismo, należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.

§ 2. W razie uzupełnienia braku w terminie, pismo wywołuje skutki od dnia jego wniesienia. W razie nieuzupełnienia braku w terminie, pismo uznaje się za bezskuteczne, o czym należy pouczyć przy doręczeniu wezwania.

§ 3. W postępowaniu przed sądem zarządzenia w sprawach, o których mowa w § 1 i 2, może wydać także referendarz sądowy.

Art. 121. Jeżeli osoba uczestnicząca w czynności procesowej odmawia podpisu lub nie może go złożyć, organ dokonujący czynności zaznacza przyczynę braku podpisu.

Rozdział 14

Terminy

Art. 122. § 1. Czynność procesowa dokonana po upływie terminu zawitego jest bezskuteczna.

§ 2. Zawite są terminy do wnoszenia środków zaskarżenia oraz inne, które ustawa za zawite uznaje.

Art. 123. § 1. Do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin.

§ 2. Jeżeli termin jest oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach, koniec terminu przypada na ten dzień tygodnia lub miesiąca, który odpowiada początkowi terminu; jeżeli w danym miesiącu nie ma takiego dnia, koniec terminu przypada na ostatni dzień tego miesiąca.

§ 3. Jeżeli koniec terminu przypada na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy lub na sobotę, czynność można wykonać następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.

Art. 124.²²⁾ Termin jest zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej, w polskim urzędzie konsularnym lub złożone przez żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji odpowiedniego zakładu, a przez członka załogi polskiego statku morskiego – kapitanowi statku.

Art. 124.²³⁾ Termin jest zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało:

- 1) nadane w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej albo w polskim urzędzie konsularnym;
- 2) złożone przez żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji odpowiedniego zakładu, a przez członka załogi polskiego statku morskiego – kapitanowi statku;
- 3) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych.

¹⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

¹⁹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 20.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

²¹⁾ Dodany przez art. 82 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

²²⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 23.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 124a.²⁴⁾ Jeżeli pismo zostanie wniesione przez umieszczenie jego treści w portalu informacyjnym, uznaje się je za wniesione w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu wniesienia pisma.

Art. 125. Pismo omyłkowo wniesione przed upływem terminu do niewłaściwego sądu, prokuratora, organu Policji albo innego organu postępowania przygotowawczego uważa się za wniesione z zachowaniem terminu.

Art. 126. § 1. Jeżeli niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych, strona w zawitym terminie 7 dni od daty ustania przeszkody może zgłosić wniosek o przywrócenie terminu, dopełniając jednocześnie czynności, która miała być w terminie wykonana; to samo stosuje się do osób niebędących stronami.

§ 2. W kwestii przywrócenia terminu orzeka postanowieniem organ, przed którym należało dokonać czynności.

§ 3. Na odmowę przywrócenia terminu przysługuje zażalenie.

Art. 127. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, jednakże organ, do którego wniosek złożono, lub organ powołany do rozpoznania środka zaskarżenia może wstrzymać wykonanie orzeczenia; odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

Art. 127a. § 1. Jeżeli warunkiem skuteczności czynności procesowej jest jej dokonanie przez obrońcę lub pełnomocnika, termin do jej dokonania ulega zawieszeniu dla strony postępowania na czas rozpoznania wniosku o przyznanie pomocy prawnej w tym zakresie.

§ 2. W wypadku wyznaczenia obrońcy lub pełnomocnika z urzędu termin do dokonania czynności przez wyznaczonego przedstawiciela procesowego rozpoczyna bieg od daty doręczenia mu postanowienia lub zarządzenia o tym wyznaczeniu.

Art. 127b. Jeżeli czas trwania środków przymusu jest określony w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się, że tydzień liczy się za dni 7, miesiąc za dni 30, a rok za dni 365.

Art. 127c. Za dzień trwania środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności przyjmuje się okres 24 godzin liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia wolności.

Rozdział 15

Doręczenia

Art. 128. § 1.²⁵⁾ Orzeczenia i zarządzenia doręcza się w uwierzytelnionych odpisach, jeżeli ustawa nakazuje ich doręczenie.

§ 1.²⁶⁾ **Orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie doręcza się w postaci kopii tego orzeczenia albo zarządzenia zamieszczonego w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 100a, opatrzonej unikalnym oznaczeniem identyfikującym.**

§ 1a.²⁷⁾ **Orzeczenie albo zarządzenie doręcza się, jeżeli ustawa tak stanowi.**

§ 1b.²⁷⁾ **Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.**

§ 2. Wszelkie pisma przeznaczone dla uczestników postępowania doręcza się w taki sposób, by treść ich nie była udostępniona osobom niepowołanym.

§ 3.²⁸⁾ Orzeczenia i zarządzenia mogą być doręczane przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym.

Art. 129. § 1. W wezwaniu należy oznaczyć organ wysyłający oraz podać, w jakiej sprawie, w jakim charakterze, miejscu i czasie ma się stawić adresat i czy jego stawiennictwo jest obowiązkowe, a także uprzedzić o skutkach niestawiennictwa.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zawiadomień.

§ 3. Jeżeli od dnia doręczenia pisma biegnie termin wykonania czynności procesowej, należy pouczyć o tym adresata.

Art. 130. Pisma doręcza się za pokwitowaniem odbioru. Odbierający potwierdza odbiór swym czytelnym podpisem zawierającym imię i nazwisko na zwrotnym pokwitowaniu, na którym doręczający potwierdza swym podpisem sposób doręczenia.²⁹⁾ **Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, odbierający potwierdza odbiór swym czytelnym podpisem zawierającym imię i nazwisko na zwrotnym pokwitowaniu, na którym doręczający potwierdza swym podpisem sposób doręczenia.**³⁰⁾

²⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

²⁵⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 26.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

²⁷⁾ Dodany przez art. 82 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

²⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 12; wszedł w życie z dniem 10 września 2025 r.

²⁹⁾ Zdanie drugie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 30.

³⁰⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 131. § 1.³¹⁾ Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy, doręcza się przez:

- 1) operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 366, 820 i 1456);
- 2) pracownika organu wysyłającego;
- 3) organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności;
- 4) Policję – tylko w razie niezbędnej konieczności.

§ 1.³²⁾ Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma doręcza się:

- 1) **na adres do doręczeń elektronicznych; doręczenia podmiotowi niepublicznemu, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, dokonuje się za jego zgodą wyrażoną w tym postępowaniu;**
- 2) **przez organ procesowy dokonujący czynności procesowej – w toku tej czynności.**

§ 1a.³³⁾ Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w § 1, doręczenia dokonuje się:

- 1) **przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych;**
- 2) **przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 366, 820 i 1456);**
- 3) **przez pracownika organu wysyłającego;**
- 4) **przez Policję – tylko w razie niezbędnej konieczności.**

§ 2. Jeżeli w sprawie ustalono tyłu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przysługujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub na stronie internetowej sądu albo prokuratury.

§ 3. Jeżeli istnieje obowiązek doręczenia postanowienia, przepis § 2 stosuje się odpowiednio. Należy jednak zawsze doręczyć je temu pokrzywdzonemu, który w zawitym terminie 7 dni od dnia ogłoszenia o to się zwróci.

Art. 131a.³⁴⁾ Jeżeli doręczenie jest dokonywane w sposób wskazany w art. 131 § 1 pkt 1, w wypadku braku dowodu otrzymania, w rozumieniu ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia wystawienia dowodu wysłania w rozumieniu tej ustawy.

Art. 132. § 1.³⁵⁾ Pismo doręcza się adresatowi osobiście.

§ 1.³⁶⁾ Pismo doręczane w sposób wskazany w art. 131 § 1 pkt 2 lub § 1a doręcza się adresatowi osobiście.

§ 1a. Na wniosek adresata doręczenie może być dokonane na wskazany przez niego adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1 pkt 1, składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.³⁷⁾ **W tym wypadku pismo przesłane za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 131 § 1a pkt 1 lub 2, składa się w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.**³⁸⁾

§ 2. W razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu pismo doręcza się dorosłemu domownikowi. W razie nieobecności domownika pismo doręcza się administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi. Przepis art. 133 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Pismo może być także doręczone za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. W takim wypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych.

§ 4. Przepisów § 2 i 3 oraz art. 133 § 3 nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej, terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 343a i art. 420 § 1, oraz doręczenia wyroku, o którym mowa w art. 500 § 1.

³¹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 32.

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

³³⁾ Dodany przez art. 82 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

³⁴⁾ Dodany przez art. 82 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

³⁵⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 36.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 11 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

³⁷⁾ Zdanie drugie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 38.

³⁸⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 11 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 133. § 1.³⁹⁾ Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w art. 132, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej tego operatora pocztowego, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy.

§ 1.⁴⁰⁾ Jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób wskazany w art. 132, pismo przesłane za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 131 § 1a pkt 1 lub 2, pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy.

§ 2. O pozostawieniu pisma w myśl § 1 doręczający umieszcza zawiadomienie w skrzynce do doręczania korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni; w razie bezskutecznego upływu tego terminu, należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz. W razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone.

§ 2a. Pismo pozostawione w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe może zostać odebrane także przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych w rozumieniu tej ustawy.

§ 2b. (uchylony)

§ 2c. (uchylony)

§ 3. Pismo można również pozostawić osobie upoważnionej do odbioru korespondencji w miejscu stałego zatrudnienia adresata.

Art. 133a. § 1.⁴¹⁾ Sąd dokonuje doręczeń pism procesowych lub innych pism prokuratorowi, obrońcy i pełnomocnikowi będącemu adwokatem lub radcą prawnym, Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym, o którym mowa w art. 53e § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w sposób umożliwiający uzyskanie przez nadawcę i odbiorcę dokumentu potwierdzającego doręczenie.

§ 1.⁴²⁾ Sąd dokonuje doręczeń pism procesowych lub innych pism prokuratorowi, obrońcy i pełnomocnikowi będącemu adwokatem lub radcą prawnym, Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a także stronie, która dokonała wyboru takiego sposobu doręczania, przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym w sposób, który umożliwia uzyskanie przez nadawcę i odbiorcę dokumentu potwierdzającego doręczenie.

§ 1a.⁴³⁾ Oświadczenie o wyborze doręczeń dokonywanych w sposób, o którym mowa w § 1, lub oświadczenie o rezygnacji z nich strona składa za pośrednictwem portalu informacyjnego i opatruje kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Oświadczenie o rezygnacji z doręczeń dokonywanych w sposób, o którym mowa w § 1, można złożyć również na piśmie.

§ 2.⁴⁴⁾ Sąd może doręczyć pismo procesowe lub inne pismo w sposób określony w § 1, jeżeli dysponuje nim w postaci elektronicznej. Nie dotyczy to pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu, chyba że zostały złożone przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym na podstawie art. 428 § 3.

§ 3.⁴⁵⁾ W przypadku, o którym mowa w § 1, pismo uznaje się za doręczone w czasie wskazanym w dokumencie potwierdzającym doręczenie. W przypadku braku dokumentu, który potwierdza doręczenie pisma, doręczenie to uznaje się za skuteczne z upływem 14 dni od dnia umieszczenia treści tego pisma w portalu informacyjnym w sposób określony w § 1.

§ 3a.⁴⁶⁾ Jeżeli podmiot wskazany w § 1 nie posiada konta w portalu informacyjnym, pismo uważa się za doręczone z upływem 14 dni od dnia umieszczenia treści tego pisma w tym portalu w sposób, który umożliwia uzyskanie przez nadawcę i odbiorcę dokumentu potwierdzającego doręczenie.

§ 4. Przewodniczący zarządza odstąpienie od doręczenia pisma przez umieszczenie jego treści w portalu informacyjnym, jeżeli dokonanie doręczenia w taki sposób jest niemożliwe ze względu na charakter tego pisma, w szczególności jeżeli zachodzi potrzeba wydania stronie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia.

³⁹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 40.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁴¹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 42.

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 12; wejdzie w życie z dniem 1 czerwca 2026 r.

⁴³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 12; wejdzie w życie z dniem 1 czerwca 2026 r.

⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 12; weszła w życie z dniem 10 września 2025 r.

⁴⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 12; weszła w życie z dniem 10 września 2025 r.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określi, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób dokonywania doręczeń pism w postaci elektronicznej w postępowaniu karnym, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń tych pism oraz ochronę praw osób, którym te pisma są doręczane.

Art. 134. § 1. Pisma adresowane do żołnierzy oraz funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej można doręczyć adresatom za pośrednictwem ich przełożonych, przy czym wezwania przeznaczone dla żołnierzy pełniących zasadniczą służbę wojskową przesyła się do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę, w celu doręczenia i zarządzenia stawienia się stosownie do wezwania.

§ 2. Osobom pozbawionym wolności doręcza się pismo za pośrednictwem administracji odpowiedniego zakładu.

§ 3. Pismo przeznaczone dla adresata niebędącego osobą fizyczną albo dla obrońcy lub pełnomocnika doręcza się w biurze adresata osobie tam zatrudnionej.

Art. 135. Prokuratora zawiadamia się o rozprawach i posiedzeniach przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane.

Art. 136. § 1. W razie odmowy przyjęcia pisma lub odmowy albo niemożności pokwitowania odbioru przez adresata, doręczający sporządza na zwrotnym pokwitowaniu odpowiednią wzmiankę; wówczas doręczenie uważa się za dokonane.

§ 2. Pismo nie przyjęte przez adresata zwraca się organowi wysyłającemu.

Art. 137. W wypadkach niecierpiących zwłoki można wzywać lub zawiadamiać osoby telefonicznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności, pozostawiając w aktach odpis nadanego komunikatu z podpisem osoby nadającej.

Art. 138. § 1.⁴⁷⁾ Strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, nieprzebywająca w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej; w razie nieuczynienia tego pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej albo, jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy uważa się za doręczone.

§ 2.⁴⁸⁾ Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych.

Art. 139. § 1. Jeżeli strona, nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, pismo wysłane pod tym adresem uważa się za doręczone. Dotyczy to także strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub zaprzestaniu korzystania z niego.⁴⁹⁾ **Dotyczy to także strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej albo wyraziła zgodę na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub o zaprzestaniu korzystania z niego.⁵⁰⁾**

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się do pokrzywdzonego także wtedy, gdy nie jest stroną.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Przepis § 1 nie dotyczy pism wysłanych po raz pierwszy po prawomocnym uniewinnieniu oskarżonego.

Art. 140.⁵¹⁾ Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, orzeczenia, zarządzenia, zawiadomienia i odpisy, które ustawa nakazuje doręczać stronom, doręcza się również obrońcom, pełnomocnikom i ustawowym przedstawicielom.

Art. 140.⁵²⁾ Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, orzeczenia, zarządzenia, zawiadomienia i kopie, które ustawa nakazuje doręczać stronom, doręcza się również obrońcom, pełnomocnikom i ustawowym przedstawicielom.

Art. 141.⁵³⁾ Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.

⁴⁷⁾ Oznaczenie § 1 nadane przez art. 82 pkt 13 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁴⁸⁾ Dodany przez art. 82 pkt 13 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁴⁹⁾ Zdanie drugie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 50.

⁵⁰⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁵¹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 52.

⁵²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 82 pkt 1 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁵³⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 54.

Art. 141.⁵⁴⁾ Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, z wyłączeniem doręczeń, o których mowa w art. 131 § 1 pkt 1, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.

Art. 142. Doręczenie bez zachowania przepisów niniejszego rozdziału uważa się za dokonane, jeżeli osoba, dla której pismo było przeznaczone, oświadczy, że pismo to otrzymała.

Rozdział 16

Protokoły

Art. 143. § 1. Spisania protokołu wymagają:

- 1) przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie, wniosku o ściganie i jego cofnięcie;
- 2) przesłuchanie oskarżonego, świadka, biegłego i kuratora;
- 3) dokonanie oględzin;
- 4) dokonanie otwarcia zwłok oraz wyjęcie zwłok z grobu;
- 5) przeprowadzenie eksperymentu, konfrontacji oraz okazania;
- 6) przeszukanie osoby, miejsca, rzeczy i systemu informatycznego oraz zatrzymanie rzeczy i danych informatycznych;
- 7) otwarcie korespondencji i przesyłki oraz odtworzenie utrwalonych zapisów;
- 8) zaznajomienie podejrzanego z materiałami zebranymi w postępowaniu przygotowawczym;
- 9) przyjęcie poręczenia;
- 10) przebieg posiedzenia sądu, jeżeli stawia się na nim uprawnione osoby albo ich obecność jest obowiązkowa;
- 11) przebieg rozprawy.

§ 2. Z innych czynności spisuje się protokół, jeżeli przepis szczególny tego wymaga albo przeprowadzający czynność uzna to za potrzebne. W innych wypadkach można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej.

Art. 144. § 1. Protokół rozprawy spisuje pracownik sekretariatu lub inna osoba upoważniona przez prezesa sądu.

§ 2. Inny protokół spisać może, poza osobami wymienionymi w § 1, osoba przybrana w charakterze protokolanta przez prowadzącego czynność lub sam przeprowadzający czynność.

§ 3. Od osoby przybranej, która nie jest pracownikiem organu prowadzącego postępowanie, odbiera się przyrzeczenie następującej treści: „Przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki protokolanta wykonam sumiennie”.

Art. 145. § 1. Jeżeli czynność procesową utrwała się za pomocą stenogramu, protokół można ograniczyć do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących w niej udział. Stenograf przekłada stenogram na pismo zwykłe, przy czym czyni wzmiankę, jakim posługiwał się systemem; pierwopis stenogramu oraz jego przekład stają się załącznikami do protokołu.

§ 2. Przepis art. 144 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 146. § 1. Protokolant i stenograf ulegają wyłączeniu z tych samych powodów co sędzia.

§ 2. O wyłączeniu orzeka w toku rozprawy lub posiedzenia sąd, a w innych wypadkach osoba, która przeprowadza czynność protokołowaną.

Art. 147. § 1. Przebieg czynności protokołowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności.

§ 2. Przesłuchanie świadka lub biegłego utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, gdy:

- 1) zachodzi niebezpieczeństwo, że przesłuchanie tej osoby nie będzie możliwe w dalszym postępowaniu;
- 2) przesłuchanie następuje w trybie określonym w art. 396.

§ 2a. Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

§ 2b. Przebieg rozprawy utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, chyba że jest to niemożliwe ze względów technicznych.

⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 15 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

§ 2c. Przebiegu rozprawy w zakresie, w którym wyłączono jej jawność ze względu na obawę ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”, nie utrwała się w sposób określony w § 2b, jeżeli nie ma możliwości zapewnienia właściwej ochrony zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku przed nieuprawnionym ujawnieniem.

§ 3. Jeżeli czynność procesową inną niż rozprawa utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, protokół można ograniczyć do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących w niej udział.

§ 3a. Zapis obrazu lub dźwięku staje się załącznikiem do protokołu. W wypadku ograniczenia protokołu do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących udział w czynności sporządza się przekład zapisu dźwięku, który również staje się załącznikiem do protokołu.

§ 4. Strona, obrońca, pełnomocnik i przedstawiciel ustawowy ma prawo otrzymać odpłatnie jedną kopię zapisu obrazu lub dźwięku. Nie dotyczy to przebiegu rozprawy lub innej czynności odbywającej się z wyłączeniem jawności albo czynności w postępowaniu przygotowawczym. Z ważnych przyczyn, uzasadnionych ochroną interesu prywatnego osób biorących udział w rozprawie, prezes sądu może nie wyrazić zgody na sporządzenie dla stron, obrońców, pełnomocników i przedstawicieli ustawowych kopii zapisu obrazu z rozprawy.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych, sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów, sposób i tryb udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu obrazu lub dźwięku oraz przekazywania im kopii zapisu obrazu lub dźwięku, jak również wysokość opłaty za sporządzenie i przekazanie kopii zapisu obrazu lub dźwięku oraz zakładanie kont w systemie informatycznym w celu przekazywania kopii zapisu obrazu lub dźwięku, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utwalonego obrazu lub dźwięku przed utratą dowodu, jego zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem, konieczność niezwłocznego dostępu uczestników postępowania do zapisu obrazu lub dźwięku oraz uzyskania kopii zapisu z akt sprawy, a także zapewnienia, aby wysokość opłaty odpowiadała rzeczywistym kosztom sporządzenia i przekazania kopii zapisu obrazu lub dźwięku.

Art. 148. § 1. Protokół powinien zawierać:

- 1) oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących;
- 2) przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników;
- 3) wydane w toku czynności postanowienia i zarządzenia, a jeżeli postanowienie lub zarządzenie sporządzono osobno, wzmiankę o jego wydaniu;
- 4) w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności.

§ 2. Wyjaśnienia, zeznania, oświadczenia i wnioski oraz stwierdzenia określonych okoliczności przez organ prowadzący postępowanie zamieszcza się w protokole z możliwą dokładnością. Osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać zamieszczenia w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów.

§ 2a. (uchylony)

§ 2b. (uchylony)

§ 2c. (uchylony)

§ 3. W protokole nie wolno zastępować zapisu treści zeznań lub wyjaśnień odwoływaniem się do innych protokołów.

§ 4. Osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać odczytania fragmentów ich wypowiedzi wciągniętych do protokołu.

Art. 148a. § 1.⁵⁵⁾ W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Dane te, niezamieszczone w protokole, zamieszcza się w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie.

§ 1.⁵⁶⁾ W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Dane te, niezamieszczone w protokole, zamieszcza się w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie.

§ 2. Przepis § 1 zdanie pierwsze nie dotyczy miejsca pracy świadka będącego funkcjonariuszem publicznym, składającego zeznania w związku z pełnioną funkcją, chyba że przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu orzekającego przeprowadzającego czynność uzna, iż dla dobra postępowania karnego nie powinno ono zostać zamieszczone w protokole.

⁵⁵⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 56.

⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 16 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

§ 3.⁵⁷⁾ Jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków zawarte są w dokumentach innych niż protokół, o którym mowa w § 1, dokumenty, w całości lub w części, w jakiej zawierają te dane, przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi.

§ 3.⁵⁸⁾ Jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonych i świadków zawarte są w dokumentach innych niż protokół, o którym mowa w § 1, dokumenty, w całości lub w części, w jakiej zawierają te dane, przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi.

§ 4.⁵⁷⁾ Przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu sądu – w odniesieniu do protokołu, o którym mowa w § 1, a w odniesieniu do innych dokumentów – organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo prezes sądu lub przewodniczący składu sądu, może zarządzić o odstąpieniu, w całości lub w części, od stosowania przepisów § 1 lub 3:

- 1) jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonego lub świadka są oskarżonemu znane;
- 2) w odniesieniu do danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonego lub świadka, jeżeli dane te są związane z miejscem prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji;
- 3) z powodu oczywistego braku potrzeby ochrony danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonego lub świadka z uwagi na charakter sprawy.

§ 4.⁵⁸⁾ Przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu sądu – w odniesieniu do protokołu, o którym mowa w § 1, a w odniesieniu do innych dokumentów – organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo prezes sądu lub przewodniczący składu sądu, może zarządzić o odstąpieniu, w całości lub w części, od stosowania przepisów § 1 lub 3:

- 1) jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka są oskarżonemu znane;
- 2) w odniesieniu do danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka, jeżeli dane te są związane z miejscem prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji;
- 3) z powodu oczywistego braku potrzeby ochrony danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu lub adresu poczty elektronicznej i adresu do doręczeń elektronicznych pokrzywdzonego lub świadka z uwagi na charakter sprawy.

§ 5. Sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może ujawnić w niezbędnym zakresie dane, o których mowa w § 1, lub oryginały dokumentów, o których mowa w § 3, jeżeli mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 149. § 1. Protokół rozprawy oraz posiedzenia podpisują niezwłocznie przewodniczący i protokolant.

§ 2. Stenogram oraz jego przekład podpisuje stenograf, a ponadto przewodniczący rozprawy lub przeprowadzający czynność.

§ 3. Jeżeli przewodniczący nie może podpisać protokołu, protokół podpisuje za niego jeden z członków składu orzekającego, zaznaczając przyczynę braku podpisu przewodniczącego.

Art. 150. § 1. Z wyjątkiem protokołu rozprawy lub posiedzenia protokół podpisują osoby biorące udział w czynności. Przed podpisaniem należy go odczytać i uczynić o tym wzmiankę.

§ 2. Osoba uczestnicząca w czynności może podpisując protokół zgłosić jednocześnie zarzuty co do jego treści; zarzuty te należy wciągnąć do protokołu wraz z oświadczeniem osoby wykonującej czynność protokolowaną.

⁵⁷⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 58.

⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 16 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 151. § 1. Skreślenia oraz poprawki i uzupełnienia poczynione w protokole wymagają omówienia podpisanego przez osoby podpisujące protokół.

§ 2. Jeżeli protokół nie został należycie podpisany bezpośrednio po zakończeniu czynności, brakujące podpisy mogą być złożone później, ze wskazaniem daty ich złożenia i przyczyn opóźnienia.

Art. 152. Strony oraz osoby mające w tym interes prawny mogą złożyć wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy i posiedzenia lub przekładu zapisu dźwięku, wskazując na nieścisłości i opuszczenia.

Art. 153. § 1. Przewodniczący po wysłuchaniu protokolanta lub osoby, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, oraz po odtworzeniu zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku może przychylić się do wniosku i wydać zarządzenie o sprostowaniu protokołu lub przekładu zapisu dźwięku; w przeciwnym razie w przedmiocie sprostowania orzeka, po wysłuchaniu protokolanta lub osoby, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, sąd w składzie, który rozpoznawał sprawę.

§ 2. Jeżeli nie można utworzyć tego samego składu, postanowienie nie zapada, a poszczególni jego członkowie oraz protokolant lub osoba, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, składają do akt sprawy oświadczenie co do zasadności wniosku.

§ 3. W razie uwzględnienia wniosku należy w sprostowanym protokole i przekładzie zapisu dźwięku umieścić odpowiednią wzmiankę, którą podpisują przewodniczący i protokolant lub osoba, która sporządziła przekład zapisu dźwięku.

§ 4. Jeżeli nieścisłość lub opuszczenie w przekładzie zapisu dźwięku wynika z niedającego się usunąć zniekształcenia lub braku zapisu dźwięku, stosowną wzmiankę należy zamieścić w protokole i przekładzie zapisu dźwięku.

§ 5. Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy i posiedzenia lub przekładu zapisu dźwięku pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli został złożony po wysłaniu akt sprawy do wyższej instancji.

Art. 154. Sprostowanie oczywistych omyłek pisarskich lub rachunkowych w protokole lub przekładzie zapisu dźwięku może nastąpić na wniosek lub z urzędu w każdym czasie; przepisy art. 153 stosuje się odpowiednio.

Art. 155. § 1. O treści sprostowania zawiadamia się strony, a o odmowie sprostowania osobę, która zgłosiła wniosek o sprostowanie.

§ 2. Wniosek o sprostowanie, niezależnie od sposobu jego załatwienia, dołącza się do protokołu.

Rozdział 17

Przeglądanie akt i sporządzanie odpisów

Art. 156. § 1. Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej oraz daje możliwość sporządzenia z nich odpisów lub kopii. Za zgodą prezesa sądu akta te mogą być udostępnione również innym osobom. Informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli względy techniczne nie stoją temu na przeszkodzie.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy wydaje się odpłatnie kopie dokumentów z akt sprawy. Kopie takie wydaje się odpłatnie, na wniosek, również innym stronom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym. Zarządzenie w przedmiocie wniosku może wydać również referendarz sądowy. Od kopii wykonanej samodzielnie nie pobiera się opłaty.

§ 3. Prezes sądu lub referendarz sądowy może w razie uzasadnionej potrzeby zarządzić wydanie odpłatnie uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy.

§ 4. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”, przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd. Uwierzytelnionych odpisów i kopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 5. Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku, z wyłączeniem dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.

§ 5b. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio do udostępniania akt zakończonego postępowania przygotowawczego.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty za wydanie kopii dokumentów oraz uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy, mając na uwadze koszt wykonania takich kopii i odpisów.

Art. 156a. Dane lub oryginały dokumentów znajdujące się w załączniku adresowym udostępnia się wyłącznie organom państwowym oraz organom samorządu terytorialnego na ich wniosek, jeżeli jest to niezbędne dla wykonywania ustawowych zadań tych organów. Można je udostępnić także na wniosek innych instytucji lub osób, jeżeli przemawia za tym ich ważny interes.

Art. 157. § 1.⁵⁹⁾ Stronom oraz osobom, których orzeczenie bezpośrednio dotyczy, należy na ich żądanie nieodpłatnie wydać jeden uwierzytelniony odpis każdego orzeczenia. Odpis wydaje się z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono.

§ 1.⁶⁰⁾ Stronom oraz osobom, których orzeczenie albo podlegające zaskarżeniu zarządzenie bezpośrednio dotyczy, należy na ich żądanie nieodpłatnie wydać jedną kopię każdego orzeczenia albo podlegającego zaskarżeniu zarządzenia. Kopię wydaje się z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono.

§ 2.⁵⁹⁾ W sprawach, w których wyłączono jawność ze względu na ważny interes państwa, osobom, o których mowa w § 1, wydaje się tylko odpis orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji, bez uzasadnienia.

§ 2.⁶⁰⁾ W sprawach, w których wyłączono jawność ze względu na ważny interes państwa, osobom, o których mowa w § 1, wydaje się tylko kopię orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji, bez uzasadnienia.

§ 3. Nie można odmówić stronie zezwolenia na sporządzenie odpisu protokołu czynności, w której strona uczestniczyła lub miała prawo uczestniczyć, jak również dokumentu pochodzącego od niej lub sporządzonego z jej udziałem.

Art. 158. § 1. Prokurator może przeglądać akta sprawy sądowej w każdym jej stanie oraz żądać przesłania mu ich w tym celu, jeżeli nie tamuje to biegu postępowania i nie ogranicza dostępu do akt innym uczestnikom postępowania, a zwłaszcza oskarżonemu i jego obrońcy.

§ 2. W razie przesłania akt prokuratorowi jest on obowiązany udostępnić je stronie, obrońcy lub pełnomocnikowi.

Art. 159. Na odmowę udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym przysługuje stronie zażalenie; na zarządzenie prokuratora zażalenie przysługuje do sądu.

Rozdział 18

Odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt

Art. 160. § 1. Postępowanie w wypadku zaginięcia lub zniszczenia w całości lub w części akt sprawy będącej w toku przeprowadza sąd, w którym sprawa ostatnio się toczyła.

§ 2. Sąd Najwyższy przeprowadza takie postępowanie jedynie w zakresie odtworzenia akt tego sądu.

§ 3. Postępowanie w wypadku zaginięcia lub zniszczenia akt sprawy prawomocnie zakończonej przeprowadza sąd, w którym sprawa się toczyła w pierwszej instancji, lub inny sąd wskazany w ustawie.

§ 4. Akta postępowania przygotowawczego odtwarza prokurator, stosując odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału.

Art. 161. Jeżeli zaginęły lub uległy zniszczeniu akta sprawy prawomocnie zakończonej, odtworzenie nastąpi w częściach niezbędnych do wykonania orzeczenia, wznowienia postępowania, przeprowadzenia postępowania w trybie kasacji albo urzeczywistnienia innych uzasadnionych interesów stron.

Art. 162. Prezes sądu lub referendarz sądowy wzywa strony do złożenia w oznaczonym terminie wniosków co do sposobu odtworzenia akt sprawy oraz przedstawienia dokumentów umożliwiających ich odtworzenie.

Art. 163. § 1. Prezes sądu lub referendarz sądowy wzywa osoby posiadające potrzebne dokumenty do ich przedstawienia sądowi, a w razie potrzeby prezes sądu zarządza ich przymusowe odebranie. Przepisy art. 217–236 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Po sporządzeniu uwierzytelnionych odpisów należy dokumenty zwrócić osobie, która je dostarczyła lub od której je odebrano.

⁵⁹⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 60.

⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 164. W celu odtworzenia akt sąd przeprowadza postępowanie, w tym również dowody, jakie uzna za konieczne. W szczególności sąd bierze pod uwagę wpisy do rejestrów karnych, repertoriów i innych ksiąg biurowych, utrwalenia dźwięku lub obrazu, notatki protokolantów, sędziów, ławników, prokuratorów, adwokatów lub radców prawnych, którzy uczestniczyli w rozprawie. Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków wszystkich uczestników sprawy, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, a także inne osoby, które mogą mieć wiadomości co do treści akt. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu.

Art. 165. § 1. Postanowienie co do odtworzenia akt sprawy ustala jego zakres lub stwierdza, że odtworzenie akt jest niemożliwe.

§ 2. Na postanowienie to przysługuje zażalenie.

Art. 166. Jeżeli akta sprawy prawomocnie nie ukończonej nie mogą być odtworzone albo zostały odtworzone w części, należy czynności procesowe powtórzyć w zakresie niezbędnym do kontynuowania postępowania.

DZIAŁ V

Dowody

Rozdział 19

Przepisy ogólne

Art. 167. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu.

Art. 168. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. To samo dotyczy faktów znanych z urzędu, należy jednak zwrócić na nie uwagę stron. Nie wyłącza to dowodu przeciwnego.

Art. 168a. Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.

Art. 168b. Jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej zarządzonej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej lub przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej, prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym.

Art. 169. § 1. We wniosku dowodowym należy podać oznaczenie dowodu oraz okoliczności, które mają być udowodnione. Można także określić sposób przeprowadzenia dowodu.

§ 2. Wniosek dowodowy może zmierzać do wykrycia lub oceny właściwego dowodu.

Art. 170. § 1. Oddala się wniosek dowodowy, jeżeli:

- 1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
- 2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
- 3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
- 4) dowodu nie da się przeprowadzić;
- 5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania;
- 6) wniosek dowodowy został złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona.

§ 1a. Nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie § 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.

§ 2. Nie można oddalić wniosku dowodowego na tej podstawie, że dotychczasowe dowody wykazały przeciwieństwo tego, co wnioskodawca zamierza udowodnić.

§ 3. Oddalenie wniosku dowodowego następuje w formie postanowienia.

§ 4. Oddalenie wniosku dowodowego nie stoi na przeszkodzie późniejszemu dopuszczeniu dowodu, chociażby nie ujawniły się nowe okoliczności.

Art. 171. § 1. Osobie przesłuchiwanej należy umożliwić swobodne wypowiedzenie się w granicach określonych celem danej czynności, a dopiero następnie można zadawać pytania zmierzające do uzupełnienia, wyjaśnienia lub kontroli wypowiedzi.

§ 2. Prawo zadawania pytań mają, oprócz organu przesłuchującego, strony, obrońcy, pełnomocnicy oraz biegli. Pytania zadaje się osobie przesłuchiwanej bezpośrednio, chyba że organ przesłuchujący zarządzi inaczej.

§ 3. Jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 18 lat, czynności z jej udziałem powinny być, w miarę możliwości, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego, faktycznego opiekuna lub osoby pełnoletniej wskazanej przez osobę przesłuchiwaną, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie lub sprzeciwia się temu osoba przesłuchiwana.

§ 4. Nie wolno zadawać pytań sugerujących osobie przesłuchiwanej treść odpowiedzi.

§ 4a. Pytania zadawane świadkowi nie mogą dotyczyć jego życia seksualnego, chyba że jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 5. Niedopuszczalne jest:

- 1) wpływanie na wypowiedzi osoby przesłuchiwanej za pomocą przymusu lub groźby bezprawnej;
- 2) stosowanie hipnozy albo środków chemicznych lub technicznych wpływających na procesy psychiczne osoby przesłuchiwanej albo mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji jej organizmu w związku z przesłuchaniem.

§ 6. Organ przesłuchujący uchyła pytania określone w § 4 lub 4a, jak również pytania nieistotne.

§ 7. Wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi lub uzyskane wbrew zakazom wymienionym w § 5 nie mogą stanowić dowodu.

§ 8. Przed pierwszym przesłuchaniem osoba, o której mowa w § 3, otrzymuje informacje o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania. Informacje zawierają opisowe lub graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiędzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór informacji o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania dla osób, o których mowa w § 3, odrębnie dla podejrzanego i świadka, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane.

Art. 172. Osoby przesłuchiwane mogą być konfrontowane w celu wyjaśnienia sprzeczności. Konfrontacja nie jest dopuszczalna w wypadku określonym w art. 184.

Art. 173. § 1. Osobie przesłuchiwanej można okazać inną osobę, jej wizerunek lub rzecz w celu jej rozpoznania. Okazanie powinno być przeprowadzone tak, aby wykluczyć sugestię.

§ 2. W razie potrzeby okazanie można przeprowadzić również tak, aby wykluczyć możliwość rozpoznania osoby przesłuchiwanej przez osobę rozpoznawaną.

§ 3. Podczas okazania osoba okazywana powinna znajdować się w grupie obejmującej łącznie co najmniej cztery osoby.

§ 3a.⁶¹⁾ Jeżeli przebieg okazania nie był utrwalony za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, do protokołu okazania załącza się zdjęcia osób okazanych podczas tej czynności.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne przeprowadzenia okazania, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jej uczestników.

Art. 174. Dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub z zeznań świadka nie wolno zastępować treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych.

Rozdział 20

Wyjaśnienia oskarżonego

Art. 175. § 1. Oskarżony ma prawo składać wyjaśnienia; może jednak bez podania powodów odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania lub odmówić składania wyjaśnień. O prawie tym należy go pouczyć.

§ 2. Obecny przy czynnościach dowodowych oskarżony ma prawo składać wyjaśnienia co do każdego dowodu.

⁶¹⁾ Dodany przez art. 1 ustawy z dnia 12 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 1420), która weszła w życie z dniem 4 listopada 2025 r.

Art. 176. § 1. W postępowaniu przygotowawczym oskarżonemu należy, na jego żądanie lub jego obrońcy, umożliwić w toku przesłuchania złożenie wyjaśnień na piśmie. Przesłuchujący podejmie w tym wypadku środki zapobiegające porozumieniu się oskarżonego z innymi osobami w czasie spisywania wyjaśnień.

§ 2. Przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na złożenie przez oskarżonego wyjaśnień na piśmie.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Pisemne wyjaśnienia oskarżonego, podpisane przez niego, z zaznaczeniem daty ich złożenia, stanowią załącznik do protokołu.

Rozdział 21

Świadkowie

Art. 177. § 1. Każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania.

§ 1a. Przesłuchanie świadka może nastąpić przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W postępowaniu przygotowawczym, w czynności przeprowadzanej przez prokuratora, w miejscu przebywania świadka bierze udział aplikant prokuratorski, asystent prokuratora lub urzędnik zatrudniony w prokuraturze, a w postępowaniu przed sądem – aplikant sędziowski, referendarz sądowy, asystent sędziego lub urzędnik zatrudniony w sądzie, w którego okręgu świadek przebywa.

§ 1b. W miejscu przebywania świadka przesłuchiwanego w sposób określony w § 1a, zamiast osób wskazanych w tym przepisie, może być obecny:

- 1) przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego – jeżeli świadek przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym;
- 2) urzędnik konsularny – jeżeli świadek będący obywatelem polskim przebywa za granicą.

§ 1c. Warunki techniczne przeprowadzenia czynności przesłuchania świadka w sposób określony w § 1a w postępowaniu przygotowawczym zapewnia prokurator.

§ 1d. Do czynności przesłuchania świadka przeprowadzanej w postępowaniu przygotowawczym przez organ prowadzący postępowanie, niebędący prokuratorem, przepisy § 1a i 1b stosuje się odpowiednio, z tym że w czynności przeprowadzanej w miejscu przebywania świadka bierze udział funkcjonariusz lub inny pracownik upoważniony przez kierownika organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Warunki techniczne przeprowadzenia czynności przesłuchania świadka zapewnia organ prowadzący postępowanie.

§ 2. Świadka, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, kalectwa lub innej niedającej się pokonać przeszkody, można przesłuchać w miejscu jego pobytu.

Art. 178. Nie wolno przesłuchiwać jako świadków:

- 1) obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę;
- 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi.

Art. 178a. Nie wolno przesłuchiwać jako świadka mediatora co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 Kodeksu karnego.

Art. 179. § 1. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony.

§ 2. Zwolnienia wolno odmówić tylko wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić mogło poważną szkodę państwu.

§ 3. Sąd lub prokurator może zwrócić się do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 180. § 1. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.

§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuraturii Generalnej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.⁶²⁾ **Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, psychologa, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuraturii Generalnej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.**⁶³⁾ W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 3. Zwolnienie dziennikarza od obowiązku zachowania tajemnicy nie może dotyczyć danych umożliwiających identyfikację autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego materiału o tym charakterze, jak również identyfikację osób udzielających informacji opublikowanych lub przekazanych do opublikowania, jeżeli osoby te zastrzegły nieujawnianie powyższych danych.

§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się, jeżeli informacja dotyczy przestępstwa, o którym mowa w art. 240 § 1 Kodeksu karnego.

§ 5. Odmowa przez dziennikarza ujawnienia danych, o których mowa w § 3, nie uchyla jego odpowiedzialności za przestępstwo, którego dopuścił się publikując informację.

Art. 181. § 1. W wypadkach przewidzianych w art. 179 i art. 180 sąd przesłuchuje taką osobę na rozprawie z wyłączeniem jawności. Nie dotyczy to wypadku, gdy zwolnienie z tajemnicy nastąpiło na podstawie art. 40 ust. 2 pkt 4, art. 40 ust. 3, art. 40 ust. 3b i 3c ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2026 r. poz. 37 i 203), art. 14 ust. 2 pkt 3, art. 14 ust. 3 lub art. 14 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581 oraz z 2026 r. poz. 26), w przewidzianym przez te ustawy zakresie.

§ 1a. Jeżeli zwolnienie z tajemnicy nastąpiło na podstawie i na zasadach, o których mowa w § 1 zdanie drugie, okoliczności objęte tajemnicą, które zostały ujawnione na rozprawie z wyłączeniem jawności, mogą być rozpowszechniane publicznie przez osobę, której zgoda była wymagana do zwolnienia z tej tajemnicy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania, przechowywania i udostępniania protokołów przesłuchań oskarżonych, świadków, biegłych i kuratorów, a także innych dokumentów lub przedmiotów, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, jak również dopuszczalny sposób powoływania się na takie przesłuchania, dokumenty i przedmioty w orzeczeniach i pismach procesowych, mając na uwadze konieczność zapewnienia właściwej ochrony tajemnicy przed nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 182. § 1. Osoba najbliższa dla oskarżonego może odmówić zeznań.

§ 2. Prawo odmowy zeznań trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.

§ 3. Prawo odmowy zeznań przysługuje także świadkowi, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem.

Art. 183. § 1. Świadek może uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

§ 2. Świadek może żądać, aby przesłuchano go na rozprawie z wyłączeniem jawności, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić na hańbę jego lub osobę dla niego najbliższą.

Art. 184. § 1. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może wydać postanowienie o zachowaniu w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka, w tym danych osobowych, jeżeli nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie. Postępowanie w tym zakresie toczy się bez udziału stron i objęte jest tajemnicą jako informacja niejawna o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”. W postanowieniu pomija się okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym.

§ 2. W razie wydania postanowienia określonego w § 1 okoliczności, o których mowa w tym przepisie, pozostają wyłącznie do wiadomości sądu i prokuratora, a gdy zachodzi konieczność – również funkcjonariusza Policji prowadzącego postępowanie. Protokół przesłuchania świadka wolno udostępniać oskarżonemu lub obrońcy tylko w sposób uniemożliwiający ujawnienie okoliczności, o których mowa w § 1.

⁶²⁾ Zdanie pierwsze w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 63.

⁶³⁾ Zdanie pierwsze ze zmianą wprowadzoną przez art. 134 ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. poz. 187), która wejdzie w życie z dniem 19 maja 2028 r.

§ 3. Świadka przesłuchuje prokurator, a także sąd, który może zlecić wykonanie tej czynności sędziemu wyznaczonemu ze swojego składu – w miejscu i w sposób uniemożliwiający ujawnienie okoliczności, o których mowa w § 1. W przesłuchaniu świadka przez sąd lub sędziego wyznaczonego mają prawo wziąć udział prokurator, oskarżony i jego obrońca. Przepis art. 396 § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 4. W razie przesłuchania świadka przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość, w protokole czynności z udziałem specjalistów należy wskazać ich imiona, nazwiska, specjalności i rodzaj wykonywanej czynności. Przepisu art. 205 § 3 nie stosuje się.

§ 5. Na postanowienie w sprawie zachowania w tajemnicy okoliczności, o których mowa w § 1, świadkowi i oskarżonemu, a w postępowaniu przed sądem także prokuratorowi, przysługuje w terminie 3 dni zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy. Postępowanie dotyczące zażalenia toczy się bez udziału stron i jest objęte tajemnicą jako informacja niejawna o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

§ 6. W razie uwzględnienia zażalenia protokół przesłuchania świadka podlega zniszczeniu; o zniszczeniu protokołu należy uczynić wzmiankę w aktach sprawy.

§ 7. Świadek może, do czasu zamknięcia przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji, wystąpić z wnioskiem o uchylenie postanowienia, o którym mowa w § 1. Na postanowienie w przedmiocie wniosku służy zażalenie. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio. W razie uwzględnienia wniosku protokół przesłuchania świadka podlega ujawnieniu w całości.

§ 8. Jeżeli okaże się, że w czasie wydania postanowienia, o którym mowa w § 1, nie istniała uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej albo że świadek złożył świadomie fałszywe zeznania lub nastąpiło jego ujawnienie, prokurator w postępowaniu przygotowawczym, a w postępowaniu sądowym sąd, na wniosek prokuratora, może uchylić to postanowienie. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio. Protokół przesłuchania świadka podlega ujawnieniu w całości.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i warunki składania wniosku o wydanie postanowienia, o którym mowa w § 1, przesłuchania świadka, co do którego wydano to postanowienie, oraz sporządzania, przechowywania i udostępniania protokołów przesłuchania tego świadka, a także dopuszczalny sposób powoływania się na jego zeznania w orzeczeniach i pismach procesowych, mając na uwadze zapewnienie właściwej ochrony tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka przed nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 185. Można zwolnić od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania osobę pozostającą z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym, jeżeli osoba taka wnosi o zwolnienie.

Art. 185a. § 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.

§ 3. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w § 1–3, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny. W takim wypadku przepisu art. 185c nie stosuje się.

§ 5. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez pokrzywdzonego, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

Art. 185b. § 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w art. 185a § 1–3 i 5, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do świadka współdziałającego w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub świadka, którego czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne.

Art. 185c. § 1. W sprawach o przestępstwa określone w art. 197–199 Kodeksu karnego zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli składa je pokrzywdzony, powinno ograniczyć się do wskazania najważniejszych faktów i dowodów.

§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1a, w charakterze świadka przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą o wskazanej przez niego płci, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

Art. 185d. (uchylony)

Art. 185e. § 1. Jeżeli u świadka występują zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach niż wskazane w tym przepisie mogłoby wpłynąć negatywnie na jego stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione, świadka przesłuchuje się tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania świadka.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub 3 lub osoba pełnoletnia wskazana przez świadka ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez świadka, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

§ 4. Jeżeli świadek ma problemy z komunikacją werbalną, przesłuchanie przeprowadza się przy wykorzystaniu komunikacji wspomagającej i alternatywnej, którymi posługuje się świadek. W przesłuchaniu bierze udział biegły mający odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji wspomagającej i alternatywnej.

§ 5. W odniesieniu do świadków, o których mowa w § 1, przepisów art. 185a–185c nie stosuje się.

Art. 185f. § 1. Przesłuchania w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą. Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185e może być przeprowadzone także w innym miejscu, jeżeli uzasadniają to indywidualne potrzeby świadka i istnieje możliwość utrwalenia czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

§ 2. Przed pierwszym przesłuchaniem osoba przesłuchiwana w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e otrzymuje informacje o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania. Informacje zawierają opisowe lub graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiędzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie. Przepisu art. 171 § 8 nie stosuje się.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór informacji o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania dla osób, o których mowa w § 2, odrębnie dla osób przesłuchiwanym, o których mowa w art. 185a–185c oraz art. 185e, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania i przeprowadzenia przesłuchań, o których mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania przesłuchań, o których mowa w § 1 zdanie pierwsze, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb tych osób.

Art. 186. § 1. Osoba uprawniona do odmowy złożenia zeznań albo zwolniona na podstawie art. 185 może oświadczyć, że chce z tego prawa skorzystać, niepóźniej jednak niż przed rozpoczęciem pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; poprzednio złożone zeznanie tej osoby nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone.

§ 2. Sporządzone w postępowaniu karnym protokoły oględzin ciała podlegają ujawnieniu na rozprawie, choćby osoba poddana oględzinom odmówiła wyjaśnień lub zeznań albo została od nich zwolniona na podstawie art. 182 lub art. 185.

Art. 187. § 1. Przyrzeczenie od świadka może odebrać tylko sąd lub sędzia wyznaczony.

§ 2. Świadek składa przyrzeczenie przed rozpoczęciem zeznań.

§ 3. Można odstąpić od odebrania przyrzeczenia od świadka, jeżeli obecne strony nie sprzeciwiają się temu.

Art. 188. § 1. Świadek składa przyrzeczenie powtarzając za sędzią słowa: „Świadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego, co mi jest wiadome”.

§ 2. W czasie składania przyrzeczenia wszyscy, nie wyłączając sędziów, stoją.

§ 3. Osoby nieme i głuche składają przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia.

§ 4. Świadcowi, który w danej sprawie składał już przyrzeczenie, sąd przypomina je przy przesłuchaniu, chyba że uzna za potrzebne ponowne odebranie przyrzeczenia.

Art. 189. Nie odbiera się przyrzeczenia:

- 1) od osób, które nie ukończyły 17 lat;
- 2) gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że świadek z powodu zaburzeń psychicznych nie zdaje sobie należytej sprawy ze znaczenia przyrzeczenia;
- 3) gdy świadek jest osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania lub pozostającego w ścisłym związku z czynem stanowiącym przedmiot postępowania albo gdy za to przestępstwo został skazany;
- 4) gdy świadek był prawomocnie skazany za fałszywe zeznanie lub oskarżenie.

Art. 190. § 1. Przed rozpoczęciem przesłuchania należy uprzedzić świadka o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym świadek podpisuje oświadczenie, że został uprzedzony o tej odpowiedzialności.

Art. 191. § 1. Przesłuchanie rozpoczyna się od zapytania świadka o imię, nazwisko, wiek, zajęcie, karalność za fałszywe zeznanie lub oskarżenie oraz stosunek do stron.

§ 1a. Miejsce zamieszkania świadka ustala się na podstawie dokumentu tożsamości lub pisemnego oświadczenia świadka.

§ 1b. Pytania zadawane świadkowi nie mogą zmierzać do ujawnienia jego miejsca zamieszkania ani miejsca pracy, chyba że ma to znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. Świadka należy uprzedzić o treści art. 182, a o treści art. 183 oraz art. 185, jeżeli ujawnią się okoliczności objęte tymi przepisami.

§ 3. (uchylony)

Art. 192. § 1. Jeżeli karalność czynu zależy od stanu zdrowia pokrzywdzonego, nie może on sprzeciwić się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym.

§ 2. Jeżeli istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego świadka, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń, sąd lub prokurator może zarządzić przesłuchanie świadka z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa, a świadek nie może się temu sprzeciwić.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do osób, które odmówiły zeznań lub zostały od nich zwolnione na podstawie art. 182 § 1 i 2 lub art. 185.

§ 4. Dla celów dowodowych można również świadka, za jego zgodą, poddać oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu.

Art. 192a. § 1. W celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowej ujawnionych śladów można pobrać odciski daktyloskopijne, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślinę, próby pisma, zapach, wykonać fotografię osoby lub dokonać utrwalenia głosu. Po wykorzystaniu w sprawie, w której dokonano pobrania lub utrwalenia, pobrane lub utrwalony materiał zbędny dla postępowania należy niezwłocznie usunąć z akt i zniszczyć.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, za zgodą osoby badanej biegły może również zastosować środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu tej osoby.

§ 3. Badania i czynności, o których mowa w § 1 i art. 192 § 1, wykonuje się odpowiednio w warunkach i w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 74 § 4.

Rozdział 22

Biegli, tłumacze, specjaliści

Art. 193. § 1. Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych.

§ 2. W celu wydania opinii można też zwrócić się do instytucji naukowej lub specjalistycznej.

§ 2a. Do instytucji naukowej lub specjalistycznej oraz do osób, które biorą udział w wydaniu opinii tej instytucji, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych.

§ 3. W wypadku powołania biegłych z zakresu różnych specjalności, o tym, czy mają oni przeprowadzić badania wspólnie i wydać jedną wspólną opinię, czy opinie odrębne, rozstrzyga organ procesowy powołujący biegłych.

Art. 194. O dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydaje się postanowienie, w którym należy wskazać:

- 1) imię, nazwisko i specjalność biegłego lub biegłych, a w wypadku opinii instytucji, w razie potrzeby, specjalność i kwalifikacje osób, które powinny wziąć udział w przeprowadzeniu ekspertyzy;
- 2) przedmiot i zakres ekspertyzy ze sformułowaniem, w miarę potrzeby, pytań szczegółowych;
- 3) termin dostarczenia opinii.

Art. 195. Do pełnienia czynności biegłego jest obowiązany nie tylko biegły sądowy, lecz także każda osoba, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie.

Art. 196. § 1. Nie mogą być biegłymi osoby wymienione w art. 178, 182 i 185 oraz osoby, do których odnoszą się odpowiednie przyczyny wyłączenia wymienione w art. 40 § 1 pkt 1–3 i 5, osoby powołane w sprawie w charakterze świadków, a także osoby, które były świadkiem czynu.

§ 2. Jeżeli ujawnią się przyczyny wyłączenia biegłego wymienione w § 1, wydana przez niego opinia nie stanowi dowodu, a na miejsce biegłego wyłączonego powołuje się innego biegłego.

§ 3. Jeżeli ujawnią się powody osłabiające zaufanie do wiedzy lub bezstronności biegłego albo inne ważne powody, powołuje się innego biegłego.

Art. 197. § 1. Biegły składa przyrzeczenie następującej treści: „Świadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem, przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki wykonam z całą sumiennością i bezstronnością”.

§ 2. Biegły sądowy powołuje się na przyrzeczenie złożone przy ustanowieniu go w tym charakterze.

§ 2a. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa użycia przemocy lub groźby bezprawnej wobec biegłego lub osoby najbliższej w związku z jego czynnościami, może on zastrzec dane dotyczące miejsca zamieszkania do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu. Pisma procesowe doręcza się wówczas do instytucji, w której biegły jest zatrudniony, lub na inny wskazany przez niego adres.

§ 3. Do biegłego stosuje się odpowiednio przepisy art. 177, art. 179–181, art. 187, art. 188 § 2 i 4, art. 190 oraz art. 191 § 1.

Art. 198. § 1. Jeżeli jest to niezbędne do wydania opinii, sąd lub prokurator udostępnia biegłemu poszczególne dokumenty z akt sprawy lub uwierzytelnione kopie tych dokumentów. Dokumenty mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej. Biegłemu powołanemu z tego względu, że wydana przez innego biegłego opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w niej samej lub między różnymi innymi opiniami w tej samej sprawie, przed wydaniem opinii nie udostępnia się tej innej opinii lub tych innych opinii. Inną opinię lub inne opinie można udostępnić biegłemu, w niezbędnym zakresie, tylko w wyjątkowym, szczególnie uzasadnionym wypadku, gdy przedmiot opinii powołanego biegłego bezpośrednio dotyczy treści tej innej opinii lub tych innych opinii.

§ 1a. W wypadku udostępnienia biegłemu dokumentów z akt sprawy, również w postaci elektronicznej, lub uwierzytelnionych kopii tych dokumentów, o których mowa w § 1, sporządza się w formie notatki urzędowej wykaz dokumentów, których oryginały, postać elektroniczna lub uwierzytelnione kopie zostały przed wydaniem opinii udostępnione biegłemu. Notatka powinna być podpisana przez osobę sporządzającą z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego oraz załączona do akt sprawy.

§ 1b. W miarę potrzeby biegłego wzywa się do udziału w przeprowadzeniu dowodów.

§ 2. Organ procesowy może zastrzec swoją obecność przy przeprowadzaniu przez biegłego niektórych lub wszystkich badań, jeżeli nie wpłynie to ujemnie na wynik badania.

§ 3. W razie potrzeby organ procesowy może wprowadzić zmiany co do zakresu ekspertyzy lub postawionych pytań oraz stawiać pytania dodatkowe.

Art. 199. Złożone wobec biegłego albo wobec lekarza udzielającego pomocy medycznej oświadczenia oskarżonego, dotyczące zarzucanego mu czynu, nie mogą stanowić dowodu.

Art. 199a. Stosowanie w czasie badania przez biegłego środków technicznych mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby możliwe jest wyłącznie za jej zgodą. Przepisu art. 199 nie stosuje się.

Art. 200. § 1. W zależności od polecenia organu procesowego biegły składa opinię ustnie lub na piśmie.

§ 2. Opinia powinna zawierać:

- 1) imię, nazwisko, stopień i tytuł naukowy, specjalność i stanowisko zawodowe biegłego;
- 2) imiona i nazwiska oraz pozostałe dane innych osób, które uczestniczyły w przeprowadzeniu ekspertyzy, ze wskazaniem czynności dokonanych przez każdą z nich;
- 3) w wypadku opinii instytucji – także pełną nazwę i siedzibę instytucji;
- 4) czas przeprowadzonych badań oraz datę wydania opinii;
- 5) sprawozdanie z przeprowadzonych czynności i spostrzeżeń oraz oparte na nich wnioski;
- 6) podpisy wszystkich biegłych, którzy uczestniczyli w wydaniu opinii.

§ 3. Osoby, które brały udział w wydaniu opinii, mogą być, w razie potrzeby, przesłuchiwane w charakterze biegłych, a osoby, które uczestniczyły tylko w badaniach – w charakterze świadków.

Art. 201. Jeżeli opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w samej opinii lub między różnymi opiniami w tej samej sprawie, można wezwać ponownie tych samych biegłych lub powołać innych.

Art. 202. § 1. W celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

§ 2. Na wniosek psychiatrów do udziału w wydaniu opinii powołuje się ponadto biegłego lub biegłych innych specjalności.

§ 3. Do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje biegłego lekarza seksuologa.

§ 4. Biegli nie mogą pozostawać ze sobą w związku małżeńskim ani w innym stosunku, który mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich samodzielności.

§ 5. Opinia biegłych powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu, jak i jego aktualnego stanu zdrowia psychicznego, a zwłaszcza wskazanie, czy stan ten pozwala oskarżonemu na udział w postępowaniu i na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, a w razie potrzeby także stwierdzenia co do okoliczności wymienionych w art. 93b Kodeksu karnego.

Art. 203. § 1. W razie zgłoszenia przez biegłych takiej konieczności, badanie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego może być połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Przepis art. 259 § 2 stosuje się odpowiednio, chyba że oskarżony wnosi o poddanie go obserwacji.

§ 2. O potrzebie obserwacji w zakładzie leczniczym orzeka sąd, określając miejsce i czas trwania obserwacji. W postępowaniu przygotowawczym sąd orzeka na wniosek prokuratora. Przepisy art. 156 § 5a oraz art. 249 § 3 i 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Obserwacja w zakładzie leczniczym nie powinna trwać dłużej niż 4 tygodnie; na wniosek zakładu sąd może przedłużyć ten termin na czas określony, niezbędny do zakończenia obserwacji; łączny czas trwania obserwacji w danej sprawie nie może przekroczyć 8 tygodni. O zakończeniu obserwacji biegli niezwłocznie zawiadamiają sąd.

§ 4. Na postanowienia, o których mowa w § 2 i 3, przysługuje zażalenie. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie.

§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania obserwacji, w tym do wykonywania obserwacji osób pozbawionych wolności, oraz sposób finansowania obserwacji, a także warunki zabezpieczenia zakładów dla osób pozbawionych wolności, mając na uwadze potrzebę zapewnienia sprawnego toku postępowania.

Art. 204. § 1. Należy wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania:

- 1) głuchego lub niemego, a nie wystarcza porozumienie się z nim za pomocą pisma;
- 2) osoby niewładającej językiem polskim.

§ 2. Należy również wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie albo zapoznania strony z treścią przeprowadzanego dowodu.

§ 3. Do tłumacza stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych.

Art. 205. § 1. Jeżeli dokonanie oględzin, przesłuchania przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość, eksperymentu, ekspertyzy, zatrzymania rzeczy lub przeszukania wymaga czynności technicznych, w szczególności takich jak wykonanie pomiarów, obliczeń, zdjęć, utrwalenie śladów, można do udziału w nich wezwać specjalistów.

§ 2. Specjalistę niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych można wezwać, przed przystąpieniem do czynności, do złożenia następującego przyrzeczenia: „Świadomy znaczenia powierzonej mi czynności i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki wykonam z całą sumiennością i bezstronnością”.

§ 3. W protokole czynności przeprowadzonej z udziałem specjalistów należy wskazać ich imiona i nazwiska, specjalność, miejsce zamieszkania, miejsce pracy i stanowisko oraz podać rodzaj i zakres czynności wykonanych przez każdego z nich.

Art. 206. § 1. Do specjalistów stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące biegłych, z wyjątkiem art. 194, 197, 200 i 202.

§ 2. W razie potrzeby można przesłuchiwać specjalistów w charakterze świadków.

Rozdział 23

Oględziny. Otwarcie zwłok. Eksperyment procesowy

Art. 207. § 1. W razie potrzeby dokonuje się oględzin miejsca, osoby lub rzeczy.

§ 2. Jeżeli przedmiot może ulec przy badaniu zniszczeniu lub zniekształceniu, część tego przedmiotu należy w miarę możliwości zachować w stanie niezmiennym, a gdy to nie jest możliwe – stan ten utrwalić w inny sposób.

Art. 208. Oględzin lub badań ciała, które mogą wywołać uczucie wstydu, powinna dokonać osoba tej samej płci, chyba że łączą się z tym szczególne trudności; inne osoby odmiennej płci mogą być obecne tylko w razie konieczności.

Art. 209. § 1. Jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci, przeprowadza się oględziny i otwarcie zwłok.

§ 2. Oględzin zwłok dokonuje prokurator, a w postępowaniu sądowym sąd, z udziałem biegłego lekarza, w miarę możliwości z zakresu medycyny sądowej. W wypadkach niecierpiących zwłoki oględzin dokonuje Policja z obowiązkiem niezwłocznego powiadomienia prokuratora.

§ 3. Oględzin zwłok dokonuje się na miejscu ich znalezienia. Do czasu przybycia biegłego oraz prokuratora lub sądu przemieszczać lub poruszać zwłoki można tylko w razie konieczności.

§ 4. Otwarcia zwłok dokonuje biegły lekarz, w miarę możliwości z zakresu medycyny sądowej, w obecności prokuratora albo sądu. W postępowaniu przed sądem art. 396 § 1 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Do obecności przy oględzinach i otwarciu zwłok można, w razie potrzeby, oprócz biegłego, wezwać lekarza, który ostatnio udzielił pomocy zmarłemu. Z oględzin i otwarcia zwłok biegły sporządza opinię z zachowaniem wymagań art. 200 § 2.

Art. 210. W celu dokonania oględzin lub otwarcia zwłok prokurator albo sąd może zarządzić wyjęcie zwłok z grobu.

Art. 211. W celu sprawdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy można przeprowadzić, w drodze eksperymentu procesowego, doświadczenie lub odtworzenie przebiegu stanowiących przedmiot rozpoznania zdarzeń lub ich fragmentów.

Art. 212. W toku oględzin lub eksperymentu procesowego można dokonywać również przesłuchań lub innych czynności dowodowych.

Rozdział 24

Wywiad środowiskowy i badanie osoby oskarżonego

Art. 213. § 1. W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer PESEL, a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód wyuczony i wykonywany oraz zajmowane stanowisko lub pełnioną funkcję, a także miejsce pracy i źródła dochodu, dane o jego karalności, a w miarę możliwości numer telefonu lub adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile został nadany. Odnośnie do oskarżonego będącego funkcjonariuszem publicznym w chwili popełnienia czynu lub w czasie postępowania należy ponadto zebrać dane dotyczące przebiegu służby publicznej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.

§ 1a. W razie potrzeby prokurator, inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze lub sąd uzyskuje informację z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych dotyczącą stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych, na podstawie aktualnych danych znajdujących się w tym systemie. Informację uzyskuje się drogą elektroniczną.

§ 1b. W postępowaniu w sprawach o przestępstwa w ruchu lądowym określone w rozdziale XXI Kodeksu karnego należy także uzyskać informacje z centralnej ewidencji kierowców oraz z ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego prowadzonej przez Policję, dotyczące oskarżonego. Jeżeli od sporządzenia tych informacji upłynął okres 6 miesięcy, należy uzyskać je ponownie.

§ 2.⁵¹⁾ Jeżeli podejrzany był już prawomocnie skazany, dla ustalenia, czy przestępstwo zostało popełnione w warunkach art. 64 lub art. 64a Kodeksu karnego lub przestępstwo skarbowe – w warunkach art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego, dołącza się do akt postępowania odpis lub wyciąg wyroku oraz dane dotyczące odbycia kary. Dokumenty te dołącza się także w sprawach o zbrodnie.

§ 2.⁵²⁾ Jeżeli podejrzany był już prawomocnie skazany, dla ustalenia, czy przestępstwo zostało popełnione w warunkach art. 64 lub art. 64a Kodeksu karnego lub przestępstwo skarbowe – w warunkach art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego, dołącza się do akt postępowania kopię lub wyciąg wyroku oraz dane dotyczące odbycia kary. Dokumenty te dołącza się także w sprawach o zbrodnie.

§ 2a. Jeżeli organ prowadzący postępowanie powziął informację o prawomocnym skazaniu, przepis § 2 stosuje się odpowiednio do orzeczeń skazujących wydanych przez sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i szczegółowy zakres informacji, o której mowa w § 1a, oraz sposób postępowania w celu jej uzyskania, mając na względzie potrzebę uzyskania przez organ postępowania danych niezbędnych do realizacji celów procesu, zachowanie wymogów tajemnicy ustawowo chronionej oraz okresy rozliczeniowe przyjęte dla poszczególnych zobowiązań podatkowych.

Art. 214. § 1. W razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zarządza w stosunku do oskarżonego przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a w szczególności uzasadnionych wypadkach przez Policję.

§ 2. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe:

- 1) w sprawach o zbrodnie;
- 1a) w stosunku do oskarżonego, który w chwili czynu nie ukończył 18 lat;
- 2) w stosunku do oskarżonego, który w chwili czynu nie ukończył 21 roku życia, jeżeli zarzucono mu popełnienie umyślnego występku przeciwko życiu.

§ 3. Wywiadu środowiskowego można nie przeprowadzać w stosunku do oskarżonego, który nie ma w kraju stałego miejsca zamieszkania.

§ 4. Wynik wywiadu środowiskowego powinien w szczególności zawierać:

- 1) imię i nazwisko osoby przeprowadzającej wywiad;
- 2) imię i nazwisko oskarżonego;
- 3) zwięzły opis dotychczasowego życia oskarżonego oraz dokładne informacje o środowisku oskarżonego, w tym rodzinnym, szkolnym lub zawodowym, a nadto informacje o jego stanie majątkowym i źródłach dochodów;

- 4) informacje dotyczące stanu zdrowia oskarżonego, a także o nadużywaniu przez niego alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych;
- 5) własne spostrzeżenia i konkluzje osoby przeprowadzającej wywiad, zwłaszcza dotyczące właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego.

§ 5. Dane o osobach, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego, osoba przeprowadzająca wywiad ujawnia jedynie na żądanie sądu, a w postępowaniu przygotowawczym – prokuratora.

§ 6. Osoby, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego, mogą być w razie potrzeby przesłuchane w charakterze świadków.

§ 7. Policja jest obowiązana udzielić osobie przeprowadzającej wywiad pomocy przy wykonywaniu zadań związanych z wywiadem środowiskowym w celu zapewnienia jej bezpieczeństwa.

§ 8. Do osoby powołanej do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego stosuje się odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego. Orzeka o tym sąd, a w postępowaniu przygotowawczym – prokurator.

§ 9. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzór kwestionariusza tego wywiadu, mając na uwadze konieczność zapewnienia zebrania wyczerpujących danych o osobie oskarżonego.

Art. 215. W razie potrzeby sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może zarządzić badanie oskarżonego przez biegłych psychologów lub lekarzy z zachowaniem zasad określonych w art. 74.

Art. 216. W razie potrzeby można przesłuchiwać w charakterze świadków osoby, które przeprowadziły wywiad.

Rozdział 25

Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie

Art. 217. § 1. Rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych, środków karnych o charakterze majątkowym, przepadku, środków kompensacyjnych albo roszczeń o naprawienie szkody należy wydać na żądanie sądu lub prokuratora, a w wypadkach niecierpiących zwłoki – także na żądanie Policji lub innego uprawnionego organu.

§ 2. Osobę mającą rzecz podlegającą wydaniu wzywa się do wydania jej dobrowolnie.

§ 3. W razie zatrzymania rzeczy stosuje się odpowiednio przepis art. 228. Protokołu można nie sporządzać, jeżeli rzecz łączy się do akt sprawy.

§ 4. Jeżeli wydania żąda Policja albo inny uprawniony organ działający we własnym zakresie, osoba, która rzecz wyda, ma prawo niezwłocznie złożyć wniosek o sporządzenie i doręczenie jej postanowienia sądu lub prokuratora o zatwierdzeniu zatrzymania, o czym należy ją pouczyć. Doręczenie powinno nastąpić w terminie 14 dni od zatrzymania rzeczy.

§ 5. W razie odmowy dobrowolnego wydania rzeczy można przeprowadzić jej odebranie. Przepisy art. 220 § 3 i art. 229 stosuje się odpowiednio.

Art. 218. § 1. Urzędy, instytucje i podmioty prowadzące działalność w dziedzinie poczty lub działalność telekomunikacyjną, urzędy celno-skarbowe oraz instytucje i przedsiębiorstwa transportowe obowiązane są wydać sądowi lub prokuratorowi, na żądanie zawarte w postanowieniu, korespondencję i przesyłki oraz dane, o których mowa w art. 45 ust. 1 i art. 49 ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1221, z 2025 r. poz. 637 i 820 oraz z 2026 r. poz. 252), jeżeli mają znaczenie dla toczącego się postępowania. Tylko sąd lub prokurator mają prawo je otwierać lub zarządzić ich otwarcie.

§ 2. Postanowienie, o którym mowa w § 1, doręcza się adresatom korespondencji oraz abonentowi telefonu lub nadawcy, którego wykaz połączeń lub innych przekazów informacji został wydany. Doręczenie postanowienia może być odroczone na czas oznaczony, niezbędny ze względu na dobro sprawy, lecz nie później niż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

§ 3. Pozbawioną znaczenia dla postępowania karnego korespondencję i przesyłki należy niezwłocznie zwrócić właściwym urzędom, instytucjom lub przedsiębiorstwom wymienionym w § 1.

Art. 218a. § 1. Urzędy, instytucje i podmioty prowadzące działalność telekomunikacyjną lub świadczące usługi drogą elektroniczną oraz dostawcy usług cyfrowych obowiązani są niezwłocznie zabezpieczyć, na żądanie sądu lub prokuratora zawarte w postanowieniu, na czas określony, nieprzekraczający jednak 90 dni, dane informatyczne przechowywane w urządzeniach zawierających te dane na nośniku lub w systemie informatycznym. W sprawach o przestępstwa określone w art. 200b, art. 202 § 3, 4, 4a, 4b lub art. 255a Kodeksu karnego oraz w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) zabezpieczenie może być połączone z obowiązkiem uniemożliwienia dostępu do tych danych. Przepis art. 218 § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 2. Pozbawione znaczenia dla postępowania karnego dane informatyczne, o których mowa w § 1, należy niezwłocznie zwolnić spod zabezpieczenia.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zabezpieczania treści publikowanych lub udostępnianych drogą elektroniczną, przy czym podmiotem obowiązany do wykonania żądania sądu lub prokuratora może być również administrator treści.

§ 4. Jeżeli publikacja lub udostępnienie treści, o których mowa w § 3, stanowiło czyn zabroniony, o którym mowa w § 1, sąd lub prokurator może zarządzić usunięcie tych treści, nakładając obowiązek wykonania postanowienia na podmioty, o których mowa w § 1 lub 3.

Art. 218b. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności, ministrem właściwym do spraw informatyzacji, Ministrem Obrony Narodowej oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób technicznego przygotowania systemów i sieci służących do przekazywania informacji – do gromadzenia danych, o których mowa w art. 218 § 1, niestanowiących treści rozmowy telefonicznej lub innego przekazu informacji, a także sposoby zabezpieczania danych informatycznych, o których mowa w art. 218 § 1 i art. 218a § 1, oraz treści, o których mowa w art. 218a § 3, w urządzeniach zawierających te dane oraz w systemach i na informatycznych nośnikach danych, mając na uwadze konieczność zabezpieczenia tych danych oraz treści przed ich utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem, a w przypadku połączenia zabezpieczenia z obowiązkiem uniemożliwienia dostępu do tych danych informatycznych lub treści, również konieczność ich zabezpieczenia przed nieuprawnionym dostępem i ujawnieniem, a w przypadku usunięcia treści – przed ich nieuprawnionym odzyskaniem.

Art. 219. § 1. W celu wykrycia lub zatrzymania albo przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej, a także w celu znalezienia rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym, można dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba podejrzana lub wymienione rzeczy tam się znajdują.

§ 2. W celu znalezienia rzeczy wymienionych w § 1 i pod warunkiem określonym w tym przepisie oraz z uwzględnieniem zasad i granic określonych w art. 227 można też dokonać przeszukania osoby, jej odzieży i podręcznych przedmiotów.

Art. 220. § 1. Przeszukania może dokonać prokurator albo na polecenie sądu lub prokuratora Policja, a w wypadkach wskazanych w ustawie – także inny organ.

§ 2. Postanowienie sądu lub prokuratora należy okazać osobie, u której przeszukanie ma być przeprowadzone.

§ 3. W wypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane, organ dokonujący przeszukania okazuje nakaz kierownika swojej jednostki lub legitymację służbową, a następnie zwraca się niezwłocznie do sądu lub prokuratora o zatwierdzenie przeszukania. Postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia należy doręczyć osobie, u której dokonano przeszukania, w terminie 7 dni od daty czynności na zgłoszone do protokołu żądanie tej osoby. O prawie zgłoszenia żądania należy ją pouczyć.

Art. 221. § 1. Przeszukania zamieszkałych pomieszczeń można dokonać w porze nocnej tylko w wypadkach niecierpiących zwłoki; za porę nocną uważa się czas od godziny 22 do godziny 6.

§ 2. Przeszukanie rozpoczęte za dnia można prowadzić nadal mimo nastania pory nocnej.

§ 3. W porze nocnej można przeszukać lokale dostępne w tym czasie dla nieokreślonej liczby osób albo służące do przechowywania przedmiotów.

Art. 222. § 1. Przy rozpoczęciu przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do instytucji państwowej lub samorządowej, należy o zamierzonym przeszukaniu zawiadomić kierownika tej instytucji lub jego zastępcę albo organ nadrzędny i dopuścić ich do udziału w czynności.

§ 2. Przeszukanie pomieszczenia zajętego przez wojsko może nastąpić jedynie w obecności dowódcy lub osoby przez niego wyznaczonej.

Art. 223. Przeszukania osoby i odzieży na niej należy dokonywać w miarę możliwości za pośrednictwem osoby tej samej płci.

Art. 224. § 1. Osobę, u której ma nastąpić przeszukanie, należy przed rozpoczęciem czynności zawiadomić o jej celu i wezwać do wydania poszukiwanych przedmiotów.

§ 2. Podczas przeszukania ma prawo być obecna osoba wymieniona w § 1 oraz osoba przybrana przez prowadzącego czynność. Ponadto może być obecna osoba wskazana przez tego, u kogo dokonuje się przeszukania, jeżeli nie uniemożliwia to przeszukania albo nie utrudnia go w istotny sposób.

§ 3. Jeżeli przy przeszukaniu nie ma na miejscu gospodarza lokalu, należy do przeszukania przywołać przynajmniej jednego dorosłego domownika lub sąsiada.

Art. 225. § 1. Jeżeli kierownik instytucji państwowej lub samorządowej albo też osoba, u której dokonano zatrzymania rzeczy lub u której przeprowadza się przeszukanie, oświadczy, że wydane lub znalezione przy przeszukaniu pismo lub inny dokument zawiera informacje niejawne lub wiadomości objęte tajemnicą zawodową lub inną tajemnicą prawnie chronioną albo ma charakter osobisty, organ przeprowadzający czynność przekazuje niezwłocznie pismo lub inny dokument bez jego odczytania prokuratorowi lub sądowi w opieczętowanym opakowaniu.

§ 2. Tryb wskazany w § 1 nie obowiązuje w stosunku do pism lub innych dokumentów, które zawierają informacje niejawne o klauzuli „zastrzeżone” lub „poufne” albo dotyczą tajemnicy zawodowej lub innej tajemnicy prawnie chronionej, jeżeli ich posiadaczem jest osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa, ani w stosunku do pism lub innych dokumentów o charakterze osobistym, których jest ona posiadaczem, autorem lub adresatem.

§ 3. Jeżeli obrońca lub inna osoba, od której żąda się wydania rzeczy lub u której dokonuje się przeszukania, oświadczy, że wydane lub znalezione w toku przeszukania pisma lub inne dokumenty obejmują okoliczności związane z wykonywaniem funkcji obrońcy, organ dokonujący czynności pozostawia te dokumenty wymienionej osobie bez zapoznawania się z ich treścią lub wyglądem. Jeżeli jednak oświadczenie osoby niebędącej obrońcą budzi wątpliwości, organ dokonujący czynności przekazuje te dokumenty z zachowaniem rygorów określonych w § 1 sądowi, który po zapoznaniu się z dokumentami zwraca je w całości lub w części, z zachowaniem rygorów określonych w § 1, osobie, od której je zabrano, albo wydaje postanowienie o ich zatrzymaniu dla celów postępowania.

§ 4. Wydaną, odebraną lub znaną w toku przeszukania dokumentację psychiatryczną organ przeprowadzający czynność przekazuje, z zachowaniem rygorów określonych w § 1, sądowi lub prokuratorowi.

Art. 226. W kwestii wykorzystania dokumentów zawierających informacje niejawne lub tajemnicę zawodową, jako dowodów w postępowaniu karnym, stosuje się odpowiednio zakazy i ograniczenia określone w art. 178–181. Jednakże w postępowaniu przygotowawczym o wykorzystaniu, jako dowodów, dokumentów zawierających tajemnicę lekarską decyduje prokurator.

Art. 227. Przeszukanie lub zatrzymanie rzeczy powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, z zachowaniem umiaru, oraz w granicach niezbędnych dla osiągnięcia celu tych czynności przy zachowaniu należytej staranności, w poszanowaniu prywatności i godności osób, których ta czynność dotyczy, oraz bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości.

Art. 228. § 1. Przedmioty wydane lub znalezione w czasie przeszukania należy po dokonaniu oględzin, sporządzeniu spisu i opisu zabrać albo oddać na przechowanie osobie godnej zaufania z zaznaczeniem obowiązku przedstawienia na każde żądanie organu prowadzącego postępowanie.

§ 2. Tak samo należy postąpić ze znanymi w czasie przeszukania przedmiotami mogącymi stanowić dowód innego przestępstwa, podlegającymi przypadkowi lub których posiadanie jest zabronione.

§ 3. Osobom zainteresowanym należy natychmiast wręczyć pokwitowanie stwierdzające, jakie przedmioty i przez kogo zostały zatrzymane.

Art. 229. Protokół zatrzymania rzeczy lub przeszukania powinien, oprócz wymagań wymienionych w art. 148 i art. 148a, zawierać oznaczenie sprawy, z którą zatrzymanie rzeczy lub przeszukanie ma związek, oraz podanie dokładnej godziny rozpoczęcia i zakończenia czynności, dokładną listę zatrzymanych rzeczy i w miarę potrzeby ich opis, a nadto wskazanie polecenia sądu lub prokuratora. Jeżeli polecenie nie zostało uprzednio wydane, zamieszcza się w protokole wzmiankę o poinformowaniu osoby, u której czynność przeprowadzono, że na jej wniosek otrzyma postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia czynności.

Art. 230. § 1. Jeżeli zatrzymanie rzeczy lub przeszukanie nastąpiło bez uprzedniego polecenia sądu lub prokuratora, a w ciągu 7 dni od dnia czynności nie nastąpiło jej zatwierdzenie, należy niezwłocznie zwrócić zatrzymane rzeczy osobie uprawnionej, chyba że nastąpiło dobrowolne wydanie, a osoba ta nie złożyła wniosku, o którym mowa w art. 217 § 4.

§ 2. Należy również zwrócić osobie uprawnionej zatrzymane rzeczy niezwłocznie po stwierdzeniu ich zbędności dla postępowania karnego. Jeżeli wyniknie spór co do własności rzeczy, a nie ma dostatecznych danych do niezwłocznego rozstrzygnięcia, odsyła się osoby zainteresowane na drogę procesu cywilnego.

§ 3. Rzeczy, których posiadanie jest zabronione, przekazuje się właściwemu urzędowi lub instytucji. Jeżeli rzeczy mają wartość naukową, artystyczną lub historyczną, na wniosek lub za zgodą muzeum, można je przekazać temu muzeum.

Art. 231. § 1. Jeżeli powstaje wątpliwość, komu należy wydać zatrzymaną rzecz, sąd, referendarz sądowy lub prokurator składa ją do depozytu sądowego albo oddaje osobie godnej zaufania aż do wyjaśnienia uprawnienia do odbioru. Przepisy o likwidacji depozytów i nieodebranych rzeczy stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przedmioty o wartości naukowej, artystycznej lub historycznej oddaje się na przechowanie muzeum lub innej właściwej instytucji.

Art. 232. § 1. Przedmioty ulegające szybkiemu zniszczeniu lub takie, których przechowywanie byłoby połączone z niewspółmiernymi kosztami lub nadmiernymi trudnościami albo powodowałyby znaczne obniżenie wartości rzeczy,

można sprzedać według trybu określonego dla właściwych organów postępowania wykonawczego. Postanowienie w przedmiocie sprzedaży w postępowaniu przygotowawczym może wydać prokurator, a w postępowaniu sądowym sąd lub referendarz sądowy.

§ 2. Uzyskaną kwotę pieniężną przekazuje się do depozytu sądowego.

§ 3. O czasie i warunkach sprzedaży należy w miarę możliwości zawiadomić oskarżonego oraz inne zainteresowane osoby.

Art. 232a. § 1. Przedmioty i substancje stwarzające niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia, a w szczególności broń, amunicję, materiały wybuchowe lub łatwopalne, materiały radioaktywne, substancje trujące, duszące lub parzące, środki odurzające, substancje psychotropowe lub ich preparaty oraz prekursorzy kategorii 1, a także wyroby tytoniowe i napoje alkoholowe, przechowuje się w miejscu i w sposób zapewniający ich należyte zabezpieczenie.

§ 2. Jeżeli dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania wystarczające jest przechowywanie próbek w ilości niezbędnej do przeprowadzenia badań przedmiotów lub substancji, o których mowa w § 1, sąd właściwy do rozpoznania sprawy lub referendarz sądowy na wniosek prokuratora, niezwłocznie zarządza zniszczenie w całości lub w części pozostałych ilości przedmiotów lub substancji zbędnych do przeprowadzenia badań.

§ 3. Jeżeli sąd lub referendarz sądowy zarządził zniszczenie w części przedmiotów lub substancji, o których mowa w § 1, wskazuje jednocześnie w postanowieniu miejsce i czas przechowywania ich pozostałej części w ilości niezbędnej do przeprowadzenia badań.

§ 4. Przedmioty i substancje stwarzające bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia przez możliwość eksplozji materiałów wybuchowych lub łatwopalnych, innego gwałtownego wyzwolenia energii, rozprzestrzeniania się substancji trujących, duszących lub parzących, wyzwolenia energii jądrowej lub promieniowania jonizującego albo których przechowywanie w niezmiennym stanie nie jest możliwe, można zniszczyć przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w § 2.

§ 5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, podmioty uprawnione do przechowywania oraz zniszczenia przedmiotów i substancji, o których mowa w § 1, oraz ich próbek, szczególne warunki, sposób oraz miejsca ich przechowywania, a także warunki i sposób ich zniszczenia, mając na uwadze potrzebę zapewnienia prawidłowego toku postępowania i jego koszty.

Art. 232b. § 1. W stanie zagrożenia epidemicznego lub stanie epidemii zajęte przedmioty mające znaczenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa publicznego, można nieodpłatnie przekazać podmiotom leczniczym, Państwowej Straży Pożarnej, Siłom Zbrojnym Rzeczypospolitej Polskiej, Policji, Straży Granicznej oraz instytucjom państwowym i samorządowym. Art. 192 Kodeksu karnego wykonawczego stosuje się odpowiednio.

§ 2. Postanowienie o nieodpłatnym przekazaniu przedmiotów wydaje w postępowaniu przygotowawczym prokurator, a po wniesieniu aktu oskarżenia sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje zażalenie. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia.

Art. 233. Oddając na przechowanie krajowe środki płatnicze lub wartości dewizowe, organ, przekazując je, określa charakter depozytu i sposób rozporządzenia oddanymi na przechowanie wartościami.

Art. 234. Rozporządzenia przedmiotem dokonane po jego odebraniu lub zabezpieczeniu są bezskuteczne w stosunku do Skarbu Państwa.

Art. 235. Sąd lub referendarz sądowy dokonuje czynności przewidzianych w tym rozdziale w postępowaniu sądowym, a prokurator w postępowaniu przygotowawczym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 236. § 1. Na postanowienie dotyczące przeszukania, zatrzymania rzeczy i w przedmiocie dowodów rzeczowych oraz na inne czynności przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone; zażalenie na postanowienie wydane lub czynność dokonaną w postępowaniu przygotowawczym rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie.

§ 2. Jeżeli jednak postanowienie albo zarządzenie wydał referendarz sądowy, stosuje się art. 93a § 3 i 4.

Art. 236a. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do dysponenta i użytkownika urządzenia zawierającego dane informatyczne lub systemu informatycznego, w zakresie danych przechowywanych w tym urządzeniu lub systemie albo na nośniku znajdującym się w jego dyspozycji lub użytkowaniu, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

Art. 236b. § 1. Rzeczą lub przedmiotem w rozumieniu przepisów niniejszego rozdziału są również środki na rachunku.

§ 2. Postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych może dotyczyć środków na rachunku, jeżeli zostały zatrzymane jako dowód w sprawie.

Rozdział 26

Kontrola i utrwalanie rozmów

Art. 237. § 1. Po wszczęciu postępowania sąd na wniosek prokuratora może zarządzić kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa.

§ 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych może zarządzić prokurator, który jest obowiązany zwrócić się w terminie 3 dni do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie wniosku w terminie 5 dni na posiedzeniu bez udziału stron. W wypadku niezatwierdzenia postanowienia prokuratora sąd w postanowieniu wydanym w przedmiocie wniosku zarządza zniszczenie wszystkich utrwalonych zapisów. Zaskarżenie postanowienia wstrzymuje jego wykonanie.

§ 3. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne tylko wtedy, gdy toczące się postępowanie lub uzasadniona obawa popełnienia nowego przestępstwa dotyczy:

- 1) zabójstwa;
- 2) narażenia na niebezpieczeństwo powszechne lub spowodowania katastrofy;
- 3) handlu ludźmi;
- 4) uprowadzenia osoby;
- 5) wymuszania okupu;
- 6) uprowadzenia statku powietrznego lub wodnego;
- 7) rozboju, kradzieży rozbójniczej lub wymuszenia rozbójniczego;
- 8) zamachu na niepodległość lub integralność państwa;
- 9) zamachu na konstytucyjny ustrój państwa lub jego naczelne organy, albo na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) szpiegostwa lub ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”;
- 11) gromadzenia broni, materiałów wybuchowych lub radioaktywnych;
- 12) fałszowania oraz obrotu fałszywymi pieniędzmi, środkami lub instrumentami płatniczymi albo zbywalnymi dokumentami uprawniającymi do otrzymania sumy pieniężnej, towaru, ładunku albo wygranej rzeczowej albo zawierającymi obowiązek wpłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach lub stwierdzenie uczestnictwa w spółce;
- 12a) podrabiania lub przerabiania faktur lub używania faktur podrobionych lub przerobionych w zakresie okoliczności faktycznych mogących mieć znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu albo zwrotu innej należności o charakterze podatkowym oraz wystawiania i używania faktur poświadczających nieprawdę co do okoliczności faktycznych mogących mieć znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu albo zwrotu innej należności o charakterze podatkowym;
- 13) wytwarzania, przetwarzania, obrotu i przemytu środków odurzających, prekursorów, środków zastępczych lub substancji psychotropowych;
- 14) zorganizowanej grupy przestępczej;
- 15) mienia znacznej wartości;
- 16) użycia przemocy lub groźby bezprawnej w związku z postępowaniem karnym;
- 16a) składania fałszywych zeznań oraz przedstawienia przez biegłego, rzeczoznawcę lub tłumacza fałszywej opinii, ekspertyzy lub tłumaczenia;
- 16b) fałszywego oskarżenia innej osoby o popełnienie przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego;
- 16c) tworzenia fałszywych dowodów lub innych podstępnych zabiegów, kierujących przeciwko innej osobie ściganie o przestępstwo, przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe albo podejmowania takich zabiegów w toku postępowania;
- 16d) zatajenia dowodów niewinności osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego;

- 16e) zawiadomienia organu powołanego do ścigania o niepopelnionym przestępstwie lub przestępstwie skarbowym;
- 16f) poplecznictwa;
- 16g) niezawiadomienia o przestępstwie;
- 17) łapownictwa i płatnej protekcji;
- 18) stręczycielstwa, kuplerstwa i sutenerstwa;
- 19) przestępstw określonych w rozdziale XVI ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383, 1818 i 1872) oraz w art. 5–8 Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 708 oraz z 2018 r. poz. 1753), zwanego dalej „Statutem”.

§ 3a. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne również w celu ujawnienia mienia zagrożonego przypadkiem, o którym mowa w art. 45 § 2 Kodeksu karnego albo art. 33 § 2 Kodeksu karnego skarbowego.

§ 4. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne w stosunku do osoby podejrzanej, oskarżonego oraz w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawą lub z grożącym przestępstwem.

§ 5. Urzędy i instytucje prowadzące działalność telekomunikacyjną oraz przedsiębiorca telekomunikacyjny w rozumieniu ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej, obowiązani są umożliwić wykonanie postanowienia sądu lub prokuratora w zakresie przeprowadzenia kontroli rozmów telefonicznych oraz zapewnić rejestrowanie faktu przeprowadzenia takiej kontroli.

§ 6. Prawo odtwarzania zapisów ma sąd lub prokurator, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, za zgodą sądu lub prokuratora, także Policja.

§ 7. Prawo zapoznawania się z rejestrem przeprowadzonych kontroli rozmów telefonicznych ma sąd, a w postępowaniu przygotowawczym – prokurator.

§ 8. (uchylony)

Art. 237a. Jeżeli w wyniku kontroli uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli, lub przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli, prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym.

Art. 237b. (uchylony)

Art. 238. § 1. Kontrola i utrwalanie rozmów telefonicznych mogą być wprowadzone najwyżej na okres 3 miesiące, z możliwością przedłużenia, w szczególnie uzasadnionym wypadku, na okres najwyżej dalszych 3 miesięcy.

§ 2. Kontrola powinna być zakończona niezwłocznie po ustaniu przyczyn wymienionych w art. 237 § 1–3, najpóźniej jednak z upływem okresu, na który została wprowadzona.

§ 3. Prokurator po zakończeniu kontroli wnosi o zarządzenie zniszczenia wszystkich utrwalonych zapisów, jeżeli w całości nie mają znaczenia dla postępowania karnego. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku niezwłocznie, na posiedzeniu bez udziału stron.

§ 4. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego prokurator wnosi o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów w części, w jakiej nie mają znaczenia dla postępowania karnego, w którym zarządzono kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych, oraz nie stanowią dowodu, o którym mowa w art. 237a. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na posiedzeniu, w którym mogą wziąć udział strony.

§ 5. Z wnioskiem o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów, niewcześniej niż po zakończeniu postępowania przygotowawczego, może wystąpić także osoba wymieniona w art. 237 § 4. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na posiedzeniu, w którym mogą wziąć udział strony oraz wnioskodawca.

Art. 239. § 1. Ogłoszenie postanowienia o kontroli i utrwalaniu rozmów telefonicznych osobie, której ono dotyczy, może być odroczone na czas niezbędny ze względu na dobro sprawy.

§ 2. Ogłoszenie postanowienia, o którym mowa w § 1, w postępowaniu przygotowawczym może być odroczone nie później niż do czasu zakończenia tego postępowania.

Art. 240. Na postanowienie dotyczące kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych przysługuje zażalenie. Osoba, której dotyczy postanowienie, może w zażaleniu domagać się zbadania zasadności oraz legalności kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd.

Art. 241. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do kontroli oraz do utrwalania przy użyciu środków technicznych treści innych rozmów lub przekazów informacji, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

Art. 242. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, Ministrem Obrony Narodowej oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób technicznego przygotowania sieci służących do przekazywania informacji, do kontroli rozmów telefonicznych lub innych przekazów informacji dokonywanych z wykorzystaniem tych sieci oraz sposób dokonywania, rejestracji, przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów z kontrolowanych rozmów telefonicznych oraz treści innych rozmów lub przekazów informacji, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia dokonywanych zapisów przed ich utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem.

DZIAŁ VI

Środki przymusu

Rozdział 27

Zatrzymanie

Art. 243. § 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

Art. 244. § 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

§ 1a. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 1b. Policja zatrzymuje osobę podejrzaną, jeśli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

§ 3. Z zatrzymania sporządza się protokół, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

§ 4. Niezwłocznie po zatrzymaniu osoby podejrzanego należy przystąpić do zebrania niezbędnych danych, a także o zatrzymaniu zawiadomić prokuratora. W razie istnienia podstaw, o których mowa w art. 258 § 1–3, należy wystąpić do prokuratora w sprawie skierowania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również o prawach wskazanych w § 2, w art. 245, art. 246 § 1 oraz art. 612 § 2 oraz informację o treści art. 248 § 1 i 2, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednią z nimi rozmowę; w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

§ 2. Przepis art. 517j § 1 oraz przepisy wydane na podstawie art. 517j § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio, z tym że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego.

Art. 246. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie do sądu. W zażaleniu zatrzymany może się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jego zatrzymania.

§ 2. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

§ 3. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności zatrzymania sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

§ 4. W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości zatrzymania sąd zawiadamia o tym prokuratora i organ przełożony nad organem, który dokonał zatrzymania.

§ 5. W razie zbiegu zażaleń na zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie można rozpoznać je łącznie.

Art. 247. § 1. Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej albo podejrzanego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:

- 1) nie stawią się na wezwanie w celu przeprowadzenia z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 313 § 1 lub art. 314, albo badań lub czynności, o których mowa w art. 74 § 2 lub 3;
- 2) mogą w inny bezprawny sposób utrudniać postępowanie.

§ 2. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie, o którym mowa w § 1, może także nastąpić, gdy zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego.

§ 3. W związku z zatrzymaniem można też zarządzić przeszukanie. Przepisy art. 220–222 i art. 224 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Niezwłocznie po doprowadzeniu przeprowadza się z udziałem zatrzymanego czynności wskazane w § 1, a po ich dokonaniu należy zwolnić go, o ile nie zachodzi potrzeba stosowania środka zapobiegawczego.

§ 5. Rozstrzygając w przedmiocie środka zapobiegawczego, prokurator niezwłocznie zwalnia zatrzymanego albo występuje do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

§ 6. Do zatrzymania, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 246.

§ 7. Zarządzenia, o których mowa w § 1, wykonuje Policja lub inne organy, o których mowa w art. 312, w zakresie swych właściwości, jeżeli ustawa uprawnia je do zatrzymywania osoby. Zarządzenia dotyczące zatrzymania i przymusowego doprowadzenia żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, w sprawach niezwiązanych z wykonywaniem obowiązków służbowych, wykonują właściwe organy wojskowe.

Art. 248. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora.

§ 2. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania albo nie ogłoszono mu tego postanowienia na posiedzeniu przeprowadzonym w sposób określony w art. 250 § 3b. Przepis art. 136 § 1 stosuje się odpowiednio, w tym również w przypadku, gdy odbiór tego postanowienia przez zatrzymanego nie jest możliwy.

§ 3. Ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej na podstawie tych samych faktów i dowodów jest niedopuszczalne.

Rozdział 28

Środki zapobiegawcze

Art. 249. § 1. Środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa; można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym można stosować środki zapobiegawcze tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów.

§ 3. Przed zastosowaniem środka zapobiegawczego sąd albo prokurator stosujący środek przesłuchuje oskarżonego, chyba że jest to niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub jego nieobecności w kraju. Należy dopuścić do udziału w przesłuchaniu ustanowionego obrońcę, jeżeli się stawi; zawiadomienie obrońcy o terminie przesłuchania nie jest obowiązkowe, chyba że oskarżony o to wnosi, a nie utrudni to przeprowadzenia czynności. O terminie przesłuchania sąd zawiadamia prokuratora.

§ 3a. Jeżeli przesłuchanie podejrzanego przez sąd albo prokuratora nie jest możliwe ze względu na okoliczności wskazane w art. 313 § 1a, określonego w § 3 wymogu przesłuchania oskarżonego nie stosuje się. Do udziału w postępowaniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania wyznacza się obrońcę z urzędu, chyba że podejrzany ma obrońcę. Niestawiennictwo obrońcy należy zawiadomionemu o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.

§ 4. Środki zapobiegawcze mogą być stosowane aż do chwili rozpoczęcia wykonania kary. Przepis niniejszy stosuje się do tymczasowego aresztowania tylko w razie orzeczenia kary pozbawienia wolności.

§ 5. Prokurator i obrońca mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tego środka zapobiegawczego. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy lub prokuratora należy zawiadomionych o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.

Art. 249a. § 1. Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić ustalenia poczynione na podstawie:

- 1) dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy;
- 2) dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.

§ 2. Sąd, uprzedzając o tym prokuratora, uwzględni z urzędu także okoliczności, których prokurator nie ujawnił, po ich ujawnieniu na posiedzeniu, jeżeli są one korzystne dla oskarżonego.

Art. 250. § 1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy.

§ 2a. We wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wymienia się dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, okoliczności przemawiające za istnieniem zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa oraz określonej podstawy stosowania tego środka zapobiegawczego i konieczności jego stosowania.

§ 2b. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej, prokurator dołącza do wniosku, o którym mowa w § 2a, w wyodrębnionym zbiorze dokumentów, dowody z zeznań świadka, których nie udostępnia się oskarżonemu i jego obrońcy.

§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu.

§ 3a. Jeżeli tymczasowe aresztowanie stosowane jest w postępowaniu sądowym, pouczenia oskarżonego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach dokonuje sąd niezwłocznie po ogłoszeniu lub doręczeniu oskarżonemu postanowienia o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego.

§ 3b. Można odstąpić od przymusowego doprowadzenia do sądu podejrzanego, jeżeli zostanie zapewniony udział podejrzanego w posiedzeniu, w szczególności złożenie przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

§ 3c. W wypadku określonym w § 3b w posiedzeniu bierze udział w miejscu przebywania podejrzanego referendarz sądowy lub asystent sędziego zatrudniony w sądzie, w którego okręgu przebywa podejrzany, lub przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, jeżeli podejrzany przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

§ 3d. Obrońca bierze udział w posiedzeniu przeprowadzonym w sposób określony w § 3b w miejscu przebywania oskarżonego, chyba że obrońca stawi się w tym celu w sądzie lub sąd zobowiąże go do udziału w posiedzeniu w budynku sądu z uwagi na konieczność uchylenia ryzyka nierozstrzygnięcia wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania oskarżonego.

§ 3e. W wypadku, gdy obrońca bierze udział w posiedzeniu przebywając w innym miejscu niż oskarżony, sąd na wniosek oskarżonego lub obrońcy może zarządzić przerwę na czas oznaczony i zezwolić na telefoniczny kontakt obrońcy z oskarżonym, chyba że uwzględnienie wniosku może zakłócić prawidłowy przebieg posiedzenia lub stwarza ryzyko nierozstrzygnięcia wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania oskarżonego.

§ 3f. Przepisu § 3b nie stosuje się w wypadku oskarżonego, którego dotyczą okoliczności wskazane w art. 79 § 1 pkt 2.

§ 3g. Tłumacz może wziąć udział w posiedzeniu również w miejscu przebywania oskarżonego.

§ 3h. Przepisy art. 517ea stosuje się odpowiednio.

§ 4. Inne środki zapobiegawcze stosuje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym także prokurator.

Art. 251. § 1. W postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego należy wymienić osobę, zarzucany jej czyn, jego kwalifikację prawną oraz podstawę prawną zastosowania tego środka.

§ 2. W postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania należy określić czas jego trwania, a ponadto oznaczyć termin, do którego aresztowanie ma trwać. Obowiązek każdorazowego oznaczenia terminu stosowania tymczasowego aresztowania trwa do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie. W przedmiocie tymczasowego aresztowania po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie orzeka sąd, który wydał to orzeczenie, a w razie przekazania sprawy do drugiej instancji – sąd odwoławczy.

§ 3. Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego.

§ 4. Postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania doręcza się oskarżonemu. Postanowienie o zastosowaniu innego środka zapobiegawczego doręcza się oskarżonemu, jeżeli nie był obecny przy ogłoszeniu tego postanowienia.

Art. 252. § 1. Na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego przysługuje zażalenie na zasadach ogólnych, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Na postanowienie prokuratora w przedmiocie środka zapobiegawczego zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

§ 3. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego sąd rozpoznaje niezwłocznie, z tym że zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.

Art. 253. § 1. Środek zapobiegawczy należy niezwłocznie uchylić lub zmienić, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których został on zastosowany, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie albo zmianę.

§ 2. Zastosowany przez sąd środek zapobiegawczy może być w postępowaniu przygotowawczym uchylony lub zmieniony na łagodniejszy również przez prokuratora.

§ 3. Sąd lub prokurator niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje, o uchyleniu, nieprzedłużeniu lub zmianie tymczasowego aresztowania na inny środek zapobiegawczy, jak również o ucieczce oskarżonego z aresztu śledczego, chyba że pokrzywdzony oświadczy, iż z takiego uprawnienia rezygnuje.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 3, przekazuje się również świadkowi.

Art. 254. § 1. Oskarżony może składać w każdym czasie wnioski o uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego; w przedmiocie wniosku rozstrzyga, najpóźniej w ciągu 3 dni, prokurator, a po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu – sąd, przed którym sprawa się toczy.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wniosku oskarżonemu zażalenie przysługuje tylko wtedy, gdy wniosek został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie środka zapobiegawczego.

§ 3. Zażalenie na postanowienie sądu rozpoznaje ten sam sąd w składzie trzech sędziów.

Art. 255. Zawieszenie postępowania nie stoi na przeszkodzie orzekaniu co do środków zapobiegawczych.

Art. 256. Nadzór nad prawidłowością zatrzymania i wykonania środków zapobiegawczych sprawuje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym – także prokurator.

Art. 257. § 1. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy.

§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia, nie później niż w wyznaczonym terminie, określonego poręczenia majątkowego; na uzasadniony wniosek oskarżonego lub jego obrońcy, złożony najpóźniej w ostatnim dniu wyznaczonego terminu, sąd może przedłużyć termin złożenia poręczenia.

§ 3. Jeżeli prokurator oświadczy, najpóźniej na posiedzeniu po ogłoszeniu postanowienia wydanego na podstawie § 2, że sprzeciwia się zmianie środka zapobiegawczego, postanowienie to, w zakresie dotyczącym zmiany tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe, staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia.

Art. 258. § 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi:

- 1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu;
- 2) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.

§ 2. Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nienišszą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.

§ 3. Środek zapobiegawczy można wyjątkowo zastosować także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

§ 4. Decydując o zastosowaniu określonego środka zapobiegawczego, uwzględnia się rodzaj i charakter obaw wskazanych w § 1–3, przyjętych za podstawę stosowania danego środka oraz nasilenie ich zagrożenia dla prawidłowego przebiegu postępowania w określonym jego stadium.

Art. 258a. Jeżeli oskarżony uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego lub umyślnie naruszył obowiązek lub zakaz związany ze stosowaniem takiego środka, sąd lub prokurator stosuje środek zapobiegawczy gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania.

Art. 259. § 1. Jeżeli szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, należy odstąpić od tymczasowego aresztowania, zwłaszcza gdy pozbawienie oskarżonego wolności:

- 1) spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo;
- 2) pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny.

§ 2. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że sąd orzeknie w stosunku do oskarżonego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub karę łagodniejszą albo że okres tymczasowego aresztowania przekroczy przewidywany wymiar kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia.

§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku.

§ 4. Ograniczenia przewidziane w § 2 i 3 nie mają zastosowania, gdy oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości. Ograniczenie przewidziane w § 2 nie ma również zastosowania, gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym.

Art. 260. § 1. Jeżeli stan zdrowia oskarżonego tego wymaga, tymczasowe aresztowanie może być wykonywane tylko w postaci umieszczenia w odpowiednim zakładzie leczniczym, w tym w zakładzie psychiatrycznym.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wykaz zakładów leczniczych, w tym psychiatrycznych, przeznaczonych do wykonywania tymczasowego aresztowania stosowanego wobec osób, których stan zdrowia wymaga umieszczenia w takim zakładzie, oraz warunki zabezpieczenia tych zakładów uniemożliwiające samowolne wydalenie się z nich tymczasowo aresztowanych oraz umożliwiające izolowanie ich ze względów bezpieczeństwa, przy zapewnieniu dostępu do tymczasowo aresztowanych przez organy prowadzące postępowanie karne, mając na uwadze potrzebę zapewnienia prawidłowego toku postępowania, oraz tryb umieszczenia, warunki pobytu i leczenia tymczasowo aresztowanych w takim zakładzie, mając na uwadze niezbędne wyposażenie medyczne oraz warunki techniczne i organizacyjne tych zakładów.

Art. 261. § 1. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić osobę najbliższą dla oskarżonego; może to być osoba wskazana przez oskarżonego.

§ 2. Na wniosek oskarżonego można również zawiadomić inną osobę zamiast lub obok osoby wskazanej w § 1.

§ 2a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd zawiadamia organ prowadzący przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie, o ile powziął informację o tym postępowaniu. Sąd poucza oskarżonego o treści art. 75 § 1.

§ 3. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić pracodawcę, szkołę lub uczelnię, w stosunku do żołnierza – jego dowódcę, a w przypadku, gdy oskarżonym jest przedsiębiorca lub niebędący pracownikiem członek organu zarządzającego przedsiębiorcy, na jego wniosek – zarządzającego przedsiębiorstwem.

Art. 262. § 1. Sąd stosujący tymczasowe aresztowanie ma obowiązek:

- 1) zawiadomienia o tym sądu opiekuńczego, jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia opieki nad dziećmi aresztowanego;
- 2) zawiadomienia organu opieki społecznej, jeżeli zachodzi potrzeba roztoczenia opieki nad osobą niedołązną lub chorą, którą aresztowany się opiekował;
- 3) przedsięwzięcia czynności niezbędnych do ochrony mienia i mieszkania aresztowanego.

§ 2. O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach należy powiadomić tymczasowo aresztowanego.

Art. 263. § 1. W postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując tymczasowe aresztowanie, oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy.

§ 3. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 2 lat.

§ 3a. W przypadku zbiegu tymczasowego aresztowania z wykonywaną karą pozbawienia wolności orzeczoną w innej sprawie do okresów, o których mowa w § 2 i 3, zalicza się okres odbywania przez tymczasowo aresztowanego kary pozbawienia wolności.

§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.

§ 4a. (uchylony)

§ 4b. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, o którym mowa w § 4, nie stosuje się w odniesieniu do terminu określonego w § 2, gdy kara realnie grożąca oskarżonemu za zarzucane mu przestępstwo nie przekroczy 3 lat pozbawienia wolności, a w stosunku do terminu wskazanego w § 3, gdy nie przekroczy ona 5 lat pozbawienia wolności, chyba że konieczność takiego przedłużenia jest spowodowana celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.

§ 5. Na postanowienie sądu apelacyjnego wydane na podstawie § 4 przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego orzekającego w składzie trzech sędziów.

§ 6. Z wnioskiem o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania należy wystąpić, z jednoczesnym przesłaniem właściwemu sądowi akt sprawy, nie później niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka.

§ 7. Jeżeli zachodzi potrzeba stosowania tymczasowego aresztowania po wydaniu pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji, każdorazowe jego przedłużenie może następować na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia o przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści stawianych zarzutów, do przeglądania akt w części zawierającej treść dowodów wskazanych we wniosku o tymczasowe aresztowanie, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również uprawnieniach wskazanych w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 249 § 5, art. 252, art. 254 § 1 i 2, art. 261 § 1, 2 i 2a oraz art. 612 § 1, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.

Art. 264. § 1. W razie uniewinnienia oskarżonego, umorzenia lub warunkowego umorzenia postępowania, warunkowego zawieszenia wykonania kary, wymierzenia kary pozbawienia wolności odpowiadającej co najwyżej okresowi tymczasowego aresztowania, skazania na karę łagodniejszą niż pozbawienie wolności albo w razie odstąpienia od wymierzenia kary, zarządza się niezwłoczne zwolnienie tymczasowo aresztowanego, jeżeli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie.

§ 2. W razie skazania oskarżonego tymczasowo aresztowanego na karę inną niż wymieniona w § 1 albo w razie umorzenia postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu go w zakładzie zamkniętym, sąd, po wysłuchaniu obecnych stron, wydaje postanowienie co do dalszego stosowania tymczasowego aresztowania.

§ 2a. W razie umorzenia postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu go w zakładzie zamkniętym można zastosować tymczasowe aresztowanie.

§ 3. W wypadku prawomocnego orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym można zastosować tymczasowe aresztowanie do czasu rozpoczęcia wykonywania środka, jednak nie dłużej niż na okres 3 miesięcy, z możliwością jednorazowego przedłużenia w szczególnie uzasadnionym wypadku na kolejny miesiąc.

§ 3a. Tymczasowe aresztowanie stosowane do czasu rozpoczęcia wykonywania środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym wykonuje się tylko w postaci umieszczenia takiego sprawcy w odpowiednim zakładzie leczniczym, w tym w zakładzie psychiatrycznym, wymienionym w wykazie określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 260 § 2.

§ 4. Tymczasowe aresztowanie w wypadku orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym stosowane do czasu rozpoczęcia wykonywania kary pozbawienia wolności wykonuje się w warunkach umożliwiających stosowanie odpowiedniego postępowania leczniczego, terapeutycznego, rehabilitacyjnego oraz resocjalizacyjnego.

Art. 265. Okres tymczasowego aresztowania liczy się od dnia zatrzymania.

Art. 266. § 1. Poręczenie majątkowe w postaci pieniędzy, papierów wartościowych, zastawu lub hipoteki może złożyć oskarżony albo inna osoba.

§ 1a. Przedmiot poręczenia majątkowego nie może pochodzić z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel. Sąd albo prokurator może uzależnić przyjęcie przedmiotu poręczenia majątkowego od wykazania przez osobę składającą poręczenie źródła pochodzenia tego przedmiotu. W postępowaniu przygotowawczym przyjęcia przedmiotu poręczenia majątkowego dokonuje prokurator. Oświadczenie w przedmiocie źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia majątkowego osoba składająca poręczenie składa pod rygorem odpowiedzialności karnej, o czym należy ją uprzedzić.

§ 2. Wysokość, rodzaj i warunki poręczenia majątkowego, a w szczególności termin złożenia przedmiotu poręczenia, należy określić w postanowieniu, mając na względzie sytuację materialną oskarżonego i składającego poręczenie majątkowe, wysokość wyrządzonej szkody oraz charakter popełnionego czynu.

§ 3. Na postanowienie prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu zastosowanego przez sąd poręczenia majątkowego zażalenie przysługuje podejrzanemu i osobie składającej poręczenie. Zażalenie rozpoznaje sąd wyższego rzędu nad sądem, który zastosował poręczenie majątkowe. Jeżeli poręczenie majątkowe zastosował sąd apelacyjny, zażalenie rozpoznaje ten sąd w składzie trzech sędziów.

Art. 267. Osobę składającą poręczenie majątkowe zawiadamia się o każdorazowym wezwaniu oskarżonego do stawiennictwa; do osoby składającej poręczenie majątkowe za oskarżonego stosuje się odpowiednio art. 138 i 139 § 1.

Art. 268. § 1. Stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają przypadkowi albo ściągnięciu w razie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. W wypadku utrudniania w inny sposób postępowania karnego można orzec przepadek lub ściągnięcie tych wartości.

§ 1a. Orzekając w przedmiocie przypadku lub ściągnięcia wartości majątkowych stanowiących przedmiot poręczenia, sąd może orzec częściowy przepadek lub ściągnięcie tych wartości, stosując wówczas wobec oskarżonego ponadto inny jeszcze środek zapobiegawczy, z uwzględnieniem wymogów art. 258 § 4, z wyjątkiem tymczasowego aresztowania.

§ 2. O treści § 1 oraz art. 269 należy uprzedzić osobę składającą poręczenie majątkowe.

Art. 269. § 1. Ulegające przypadkowi przedmioty poręczenia lub ściągnięte sumy poręczenia majątkowego przekazuje się lub przelewa na rzecz Skarbu Państwa; pokrzywdzony ma wówczas pierwszeństwo zaspokojenia na nich swoich roszczeń wynikających z przestępstwa, jeżeli w inny sposób nie można uzyskać naprawienia szkody.

§ 2. Z chwilą ustania poręczenia majątkowego przedmiot poręczenia zwraca się, a sumę poręczenia zwalnia się, pod tym jednak warunkiem, że w razie prawomocnego skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności następuje to z chwilą rozpoczęcia odbywania przez niego kary. W razie niezgłoszenia się na wezwanie do odbycia kary stosuje się art. 268 § 1.

§ 3. Cofnięcie poręczenia majątkowego staje się skuteczne dopiero z chwilą przyjęcia nowego poręczenia majątkowego, zastosowania innego środka zapobiegawczego lub odstąpienia od stosowania tego środka.

§ 4. Przepisy § 2 i 3 nie dotyczą cofnięcia poręczenia majątkowego i zwrotu przedmiotów, jeżeli już zapadło postanowienie o jego przypadku lub o ściągnięciu sumy poręczenia.

Art. 270. § 1. O przypadku przedmiotu poręczenia lub ściągnięciu sumy poręczenia orzeka z urzędu sąd, przed którym postępowanie się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora – sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 2. Oskarżony, poręczający i prokurator mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądowym lub złożyć wyjaśnienia na piśmie. Oskarżonego pozbawionego wolności sprowadza się na posiedzenie, jeżeli prezes sądu lub sąd uzna to za potrzebne.

§ 3. Na postanowienie określone w § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 271. § 1. Od pracodawcy, u którego oskarżony jest zatrudniony, od kierownictwa szkoły lub uczelni, których oskarżony jest uczniem lub studentem, od zespołu, w którym oskarżony pracuje lub uczy się, albo od organizacji społecznej, której oskarżony jest członkiem, można, na ich wniosek, przyjąć poręczenie, że oskarżony stawia się na każde wezwanie i nie będzie w sposób bezprawny utrudniał postępowania; jeżeli oskarżony jest żołnierzem, można przyjąć poręczenie od zespołu żołnierskiego, zgłoszone za pośrednictwem właściwego dowódcy.

§ 2. Do wniosku o przyjęcie poręczenia zespół lub organizacja społeczna dołącza wyciąg z protokołu zawierającego uchwałę o podjęciu się poręczenia.

§ 3. We wniosku o przyjęcie poręczenia należy wskazać osobę, która ma wykonywać obowiązki poręczającego; osoba ta składa oświadczenie o przyjęciu tych obowiązków.

Art. 272. Poręczenie, że oskarżony stawia się na każde wezwanie i nie będzie w sposób bezprawny utrudniał postępowania, można także przyjąć od osoby godnej zaufania. Przepis art. 275 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 273. § 1. Przy odbieraniu poręczenia zawiadamia się udzielającego poręczenia lub wykonującego obowiązki poręczającego o treści zarzutu stawianego oskarżonemu oraz o obowiązkach wynikających z poręczenia i skutkach ich niedotrzymania.

§ 2. Poręczający jest obowiązany niezwłocznie powiadomić sąd lub prokuratora o wiadomych mu poczynaniach oskarżonego, zmierzających do uchylecia się od obowiązku stawienia się na wezwanie lub do utrudniania w inny bezprawny sposób postępowania.

Art. 274. Jeżeli mimo poręczenia oskarżony nie stawia się na wezwanie lub w inny bezprawny sposób będzie utrudniał postępowanie, organ stosujący środek zapobiegawczy zawiadomi o tym udzielającego poręczenia, a ponadto może zawiadomić bezpośredniego przełożonego osoby, która złożyła poręczenie, i organizację społeczną, do której należy, a także statutowy organ nadrzędny nad poręczającą organizacją społeczną, jeżeli zostanie stwierdzone zaniedbanie obowiązków wynikających z poręczenia. Przed zawiadomieniem należy osobę, która złożyła poręczenie, wezwać w celu złożenia wyjaśnień.

Art. 275. § 1. Tytułem środka zapobiegawczego można oddać oskarżonego pod dozór Policji, a oskarżonego żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie – pod dozór przełożonego wojskowego.

§ 2. Oddany pod dozór ma obowiązek stosowania się do wymagań zawartych w postanowieniu sądu lub prokuratora. Obowiązek ten może polegać na zakazie opuszczania określonego miejsca pobytu, zgłaszaniu się do organu dozoru w określonych odstępach czasu, zawiadamianiu go o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakazie zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, zakazie przebywania w określonych miejscach, a także na innych ograniczeniach swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru.

§ 3. Jeżeli zachodzą przesłanki zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej na szkodę osoby najbliższej albo innej osoby zamieszkującej wspólnie ze sprawcą, zamiast tymczasowego aresztowania można zastosować dozór, pod warunkiem że oskarżony w wyznaczonym terminie opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu.

§ 4. Oddany pod dozór Policji ma obowiązek stawiania się we wskazanej jednostce organizacyjnej Policji z dokumentem stwierdzającym tożsamość, wykonywania poleceń mających na celu dokumentowanie przebiegu dozoru oraz udzielania informacji koniecznych dla ustalenia, czy stosuje się on do wymagań nałożonych w postanowieniu sądu lub prokuratora. W celu uzyskania takich informacji można wzywać oskarżonego do stawiennictwa w wyznaczonym terminie.

§ 5. W wypadku niestosowania się przez oddanego pod dozór do wymagań określonych w postanowieniu organ dozoru niezwłocznie zawiadamia o tym sąd lub prokuratora, który wydał postanowienie.

Art. 275a. § 1. Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym i jego najbliższego otoczenia lub zakazać mu zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym środek przewidziany w § 1 stosuje się na wniosek Policji albo z urzędu.

§ 3. Jeżeli wobec oskarżonego, zatrzymanego na podstawie art. 244 § 1a lub 1b, zachodzą podstawy do zastosowania środka zapobiegawczego przewidzianego w § 1, Policja niezwłocznie, nie później niż przed upływem 24 godzin od chwili zatrzymania, występuje z wnioskiem do prokuratora o zastosowanie tego środka zapobiegawczego; wniosek powinien być rozpoznany przed upływem 48 godzin od chwili zatrzymania oskarżonego.

§ 4. Środek przewidziany w § 1 stosuje się na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, na wniosek prokuratora, może przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłuższe niż 3 miesiące.

§ 5. Wydając postanowienie o nakazie okresowego opuszczenia przez oskarżonego lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, można, na wniosek oskarżonego, wskazać mu miejsce pobytu w placówkach zapewniających miejsca noclegowe. Placówkami wskazanymi do umieszczenia oskarżonego nie mogą być placówki pobytu osób doznających przemocy domowej.

Art. 276. Tytułem środka zapobiegawczego można zawiesić oskarżonego w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakazać powstrzymanie się od określonej działalności lub od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów, lub zakazać ubiegania się o zamówienia publiczne na czas trwania postępowania.

Art. 276a. § 1. Tytułem środka zapobiegawczego można orzec wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego, w związku z wykonywaniem przez niego czynności opieki medycznej lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności, zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, zakaz kontaktów lub zakaz publikacji, w tym za pośrednictwem systemów informacyjnych lub sieci telekomunikacyjnych treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego.

§ 1a. Środek zapobiegawczy, o którym mowa w § 1, można orzec również wobec oskarżonego o przestępstwo, o którym mowa w art. 190a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, popełnione z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu.

§ 2. Zakazy, o których mowa w § 1, mogą być połączone z określeniem poręczenia majątkowego. Do poręczenia majątkowego zastosowanie mają przepisy art. 266–270, z tym że stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają przypadkowi albo ściągnięciu również w razie niezastosowania się do zakazów o których mowa w § 1.

§ 3. Zakaz publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, obejmuje zakaz publikowania i innego udostępniania tych treści niezależnie od tego, czy zostały wytworzone przez oskarżonego czy inną osobę, za pośrednictwem internetowych portali, stanowiących usługę świadczoną drogą elektroniczną w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

§ 4. Czas stosowania zakazów o których mowa w § 1, określa się przy uwzględnieniu potrzeb w zakresie zabezpieczenia prawidłowego biegu postępowania karnego oraz zapewnienia odpowiedniej ochrony pokrzywdzonemu lub osobom dla niego najbliższymi.

§ 5. Przedłużenie stosowania zakazu na dalszy okres, przekraczający łącznie 6 miesięcy, w postępowaniu przygotowawczym może dokonać, na wniosek prokuratora, sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie.

Art. 277. § 1. W razie uzasadnionej obawy ucieczki można zastosować w charakterze środka zapobiegawczego zakaz opuszczania przez oskarżonego kraju, który może być połączony z zatrzymaniem mu paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu.

§ 2. Do czasu wydania postanowienia w przedmiocie, o którym mowa w § 1, organ prowadzący postępowanie może zatrzymać dokument, jednakże na czas nie dłuższy niż 7 dni. Do odebrania dokumentów stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 25.

Rozdział 29

Poszukiwanie oskarżonego i list gończy

Art. 278. Jeżeli miejsce pobytu oskarżonego lub osoby podejrzanej nie jest znane, zarządza się jego poszukiwanie. Przepis art. 247 stosuje się odpowiednio.

Art. 279. § 1. Jeżeli oskarżony, w stosunku do którego wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, ukrywa się, sąd lub prokurator może wydać postanowienie o poszukiwaniu go listem gończym.

§ 2. Jeżeli postanowienie o tymczasowym aresztowaniu nie było wydane, można postanowienie takie wydać bez względu na to, czy nastąpiło przesłuchanie podejrzanego.

§ 3. W razie ujęcia i zatrzymania osoby ściganej listem gończym należy niezwłocznie doprowadzić ją do sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, w celu rozstrzygnięcia przez sąd o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tego środka, chyba że prokurator po przesłuchaniu zatrzymanego zmienił już środek zapobiegawczy lub uchylił tymczasowe aresztowanie. Przepis art. 344 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 4. W razie ujęcia i zatrzymania osoby ściganej więcej niż jednym listem gończym wystarczające jest doprowadzenie jej w trybie § 3 do jednego z sądów, które wydały postanowienia o tymczasowym aresztowaniu.

Art. 280. § 1. W liście gończym podaje się:

- 1) sąd lub prokuratora, który wydał postanowienie o poszukiwaniu listem gończym;
- 2) dane o osobie, które mogą ułatwić jej poszukiwanie, a przede wszystkim personalia, rysopis, znaki szczególne, miejsce zamieszkania i pracy, z dołączeniem w miarę możliwości fotografii poszukiwanego;
- 3) informację o treści zarzutu postawionego oskarżonemu oraz o postanowieniu o jego tymczasowym aresztowaniu albo o zapadłym wyroku;
- 4) wezwanie każdego, kto zna miejsce pobytu poszukiwanego, do zawiadomienia o tym najbliższej jednostki Policji, prokuratora lub sądu;
- 5) ostrzeżenie o odpowiedzialności karnej za ukrywanie poszukiwanego lub dopomaganie mu w ucieczce.

§ 2. W liście gończym można wyznaczyć nagrodę za ujęcie lub przyczynienie się do ujęcia poszukiwanego, a także udzielić zapewnienia o utrzymaniu tajemnicy co do osoby informującej.

§ 3. List gończy podlega rozpowszechnieniu przez opublikowanie za pomocą Internetu, chyba że sąd lub prokurator postanowi inaczej.

§ 4. Sąd lub prokurator, zależnie od potrzeby, może postanowić o rozpowszechnieniu listu gończego przez rozesłanie, rozplakatowanie lub opublikowanie, w szczególności za pomocą prasy, radia i telewizji.

Rozdział 30

List żelazny

Art. 281. § 1. Jeżeli oskarżony przebywający za granicą złoży oświadczenie, że stawi się do sądu lub do prokuratora w oznaczonym terminie pod warunkiem odpowiadania z wolnej stopy, właściwy miejscowo sąd okręgowy może wydać oskarżonemu list żelazny.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym list żelazny może być wydany na wniosek prokuratora albo przy braku jego sprzeciwu.

§ 3. Udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie wydania listu żelaznego jest obowiązkowy.

§ 4. Wydając list żelazny, sąd uchyła tymczasowe aresztowanie. Postanowienie o uchyleniu tymczasowego aresztowania staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia się postanowienia o wydaniu listu żelaznego.

Art. 282. § 1. List żelazny zapewnia oskarżonemu pozostawanie na wolności aż do prawomocnego ukończenia postępowania, jeżeli oskarżony:

- 1) będzie się stawał w oznaczonym terminie na wezwanie sądu, a w postępowaniu przygotowawczym – także na wezwanie prokuratora;
- 2) nie będzie się wydalął bez pozwolenia sądu z obranego miejsca pobytu w kraju;
- 3) nie będzie nakłaniał do fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób starał się utrudniać postępowanie karne.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawienia się oskarżonego na wezwanie lub naruszenia innych warunków wymienionych w § 1, właściwy miejscowo sąd okręgowy orzeka o odwołaniu listu żelaznego.

§ 3. W postępowaniu przygotowawczym odwołanie listu żelaznego następuje na wniosek prokuratora.

Art. 283. § 1. Wydanie listu żelaznego można uzależnić od złożenia poręczenia majątkowego.

§ 2. W razie odwołania listu żelaznego z powodu naruszenia warunków wymienionych w art. 282 § 1, wartości majątkowe udzielone z tytułu poręczenia ulegają przepadkowi lub ściągnięciu; orzeka o tym sąd wymieniony w art. 282 § 2.

Art. 284. § 1. (uchylony)

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie listu żelaznego oraz na postanowienie wydane na podstawie art. 283 § 2 przysługuje zażalenie.

Art. 284a. Wniosek o wydanie listu żelaznego nie wstrzymuje rozpoznania wniosku o zastosowanie wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania.

Rozdział 31

Kary porządkowe

Art. 285. § 1. Na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, który bez należytego usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie albo bez zezwolenia tego organu wydalil się z miejsca czynności przed jej zakończeniem, można nałożyć karę pieniężną w wysokości do 3000 złotych.

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do obrońcy lub pełnomocnika, w wypadkach szczególnych ze względu na ich wpływ na przebieg czynności; w postępowaniu przygotowawczym karę pieniężną, na wniosek prokuratora, nakłada sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

§ 2. W wypadkach określonych w § 1 można ponadto zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie biegłego, tłumacza i specjalisty stosuje się tylko wyjątkowo. W stosunku do żołnierza stosuje się art. 247 § 7.

Art. 286. Karę pieniężną należy uchylić, jeżeli ukarany dostatecznie usprawiedliwi swe niestawiennictwo lub samowolne oddalenie się. Usprawiedliwienie może nastąpić w ciągu tygodnia od daty doręczenia postanowienia wymierzającego karę pieniężną.

Art. 287. § 1. Przepis art. 285 § 1 stosuje się odpowiednio do osoby, która bezpodstawnie uchyliła się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty, złożenia przyrzeczenia, wydania przedmiotu, dopełnienia obowiązków poręczyciela albo spełnienia innego ciążącego na niej obowiązku w toku postępowania, jak również do przedstawiciela lub kierownika instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej obowiązanej udzielić pomocy organowi prowadzącemu postępowanie karne, która bezpodstawnie nie udziela pomocy w wyznaczonym terminie.

§ 2. W razie uporczywego uchylania się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty oraz wydania przedmiotu można zastosować, niezależnie od kary pieniężnej, aresztowanie na czas nieprzekraczający 30 dni. Przepis ten stosuje się odpowiednio w razie uporczywego niestawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie, jeżeli zarządzenie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, o którym mowa w art. 285 § 2, nie jest wystarczające dla zapewnienia stawiennictwa osoby wezwanej.

§ 3. Aresztowanie należy uchylić, jeżeli osoba aresztowana spełni obowiązek albo postępowanie przygotowawcze lub postępowanie w danej instancji ukończono.

§ 4. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do stron, ich obrońców i pełnomocników, a w zakresie kary za niedopełnienie obowiązku wydania rzeczy – także do osób, które mogą się uchylić od złożenia zeznań.

§ 5. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do sędziów i prokuratorów w zakresie odnoszącym się do ich obowiązków służbowych.

Art. 288. § 1. W razie uchybienia przez żołnierza w czynnej służbie, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, obowiązkowi określonym w art. 285 § 1 i art. 287 § 1 sąd lub prokurator występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której ten żołnierz pełni służbę, o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się choćby za uchybienie, którego dopuścił się żołnierz przed wstąpieniem do wojska, była mu poprzednio wymierzona kara porządkowa, lecz nie została do tego czasu wykonana.

Art. 289. § 1. Osobę, w tym obrońcę, pełnomocnika lub oskarżyciela publicznego, która przez niewykonanie obowiązków wymienionych w art. 285 § 1 i 1a lub art. 287 § 1 spowodowała dodatkowe koszty postępowania, można obciążyć tymi kosztami; dopuszczalne jest obciążenie kosztami kilku osób solidarnie. Żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową nie obciąża się tymi kosztami.

§ 2. W razie uchylenia kary porządkowej ustaje również obowiązek pokrycia kosztów postępowania.

Art. 290. § 1. Postanowienia przewidziane w niniejszym rozdziale wydaje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym także prokurator. Aresztowanie, o którym mowa w art. 287 § 2, w postępowaniu przygotowawczym stosuje na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

§ 2. Na postanowienia i zarządzenia przewidziane w niniejszym rozdziale przysługuje zażalenie; na zarządzenie prokuratora, o którym mowa w art. 285 § 2, zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

§ 3. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia o aresztowaniu.

Rozdział 32 Zabezpieczenie majątkowe

Art. 291. § 1. W razie zarzucenia oskarżonemu popełnienia przestępstwa, za które lub w związku z którym można orzec:

- 1) grzywnę,
- 2) świadczenie pieniężne,
- 3) przepadek,
- 4) środek kompensacyjny,
- 5) zwrot pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi korzyści majątkowej, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa, albo jej równowartości

– może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania tego orzeczenia na mieniu oskarżonego lub na mieniu, o którym mowa w art. 45 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione.

§ 2. W razie popełnienia przestępstwa, w związku z którym można orzec przepadek wskazany w § 1 pkt 3 lub zwrot wskazany w § 1 pkt 5, zabezpieczenie wykonania orzeczenia może nastąpić również:

- 1) na mieniu osoby fizycznej, o której mowa w art. 44a Kodeksu karnego, lub osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, o której mowa w art. 45 § 3 Kodeksu karnego, lub na mieniu, które podlegałyby przypadkowi na podstawie art. 33 § 3 Kodeksu karnego skarbowego;
- 2) niezależnie od tego, czy wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego – na mieniu, które podlegałyby:
 - a) przypadkowi lub zwrotowi na podstawie art. 45a § 1 lub 2 Kodeksu karnego oraz art. 43 § 1 lub 2 lub art. 43a Kodeksu karnego skarbowego,
 - b) przypadkowi lub zwrotowi na podstawie art. 44 Kodeksu karnego, jeżeli co do tego mienia na podstawie odrębnych przepisów zastosowano wstrzymanie transakcji lub blokadę rachunku;
 - c) przypadkowi pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b Kodeksu karnego.

§ 2a. Zabezpieczenie wykonania orzeczenia zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości lub orzeczenia przepadku świadczenia albo jego równowartości wobec podmiotu zobowiązanego określonego w art. 91a może z urzędu nastąpić na mieniu tego podmiotu.

§ 3. Z urzędu może także nastąpić na mieniu oskarżonego zabezpieczenie wykonania orzeczenia o kosztach sądowych, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia w tym zakresie będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione.

§ 4. Zabezpieczenie majątkowe należy niezwłocznie uchylić w całości lub w części, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których zostało ono zastosowane w określonym rozmiarze, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie choćby w części.

Art. 292. § 1. Zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Zabezpieczenie grożącego przepadku następuje przez zajęcie ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości. Zakaz ten podlega ujawnieniu w księdze wieczystej, a w jej braku, w zbiorze złożonych dokumentów. W miarę potrzeby może być ustanowiony zarząd nieruchomości oskarżonego.

§ 3. Przepis art. 232 stosuje się odpowiednio.

Art. 292a. § 1. Zabezpieczenie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 291 § 1, może nastąpić również przez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa i wyznaczenie zarządcy. W postanowieniu określa się przedsiębiorstwo lub jego zorganizowaną część oraz wskazuje się zarządcę spośród osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego, o której mowa w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1007).

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym postanowienie o zabezpieczeniu przez ustanowienie przymusowego zarządu wydaje prokurator. Postanowienie podlega zatwierdzeniu przez sąd.

§ 3. Po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 2, prokurator najpóźniej w ciągu 7 dni występuje do sądu o jego zatwierdzenie. W przedmiocie zatwierdzenia sąd rozstrzyga w ciągu 7 dni od dnia przekazania mu postanowienia.

§ 4. Zabezpieczenie upada z chwilą uprawomocnienia się postanowienia sądu o odmowie zatwierdzenia postanowienia, o którym mowa w § 2.

§ 5. W przedmiocie zatwierdzenia postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu orzeka na wniosek prokuratora w postępowaniu przygotowawczym sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a po wniesieniu aktu oskarżenia w przedmiocie zatwierdzenia orzeka sąd, przed którym sprawa się toczy.

§ 6. Po wniesieniu aktu oskarżenia postanowienie o zabezpieczeniu przez ustanowienie przymusowego zarządu wydaje sąd, przed którym sprawa się toczy.

§ 7. Na postanowienie sądu w przedmiocie zatwierdzenia postanowienia o zabezpieczeniu lub w przedmiocie zabezpieczenia stronom, pokrzywdzonemu oraz właścicielowi lub osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu przysługuje zażalenie.

§ 8. Zarządca zapewnia ciągłość pracy zabezpieczonego przedsiębiorstwa oraz przekazuje sądowi lub prokuratorowi posiadane informacje mające znaczenie dla toczącego się postępowania, w szczególności o sposobie i okolicznościach wykorzystania tego przedsiębiorstwa do popełnienia przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści oraz o rzeczach i dokumentach mogących stanowić dowód w sprawie.

§ 9. Zarządca sporządza spis składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa i przekazuje go prokuratorowi lub sądowi, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu. Właściciel lub inna osoba kierująca przedsiębiorstwem w jego imieniu może wносить do prokuratora lub sądu, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu, o wyłączenie określonych składników majątku lub praw majątkowych z zabezpieczenia.

§ 10. Na postanowienie w przedmiocie wyłączenia określonych składników majątku lub praw majątkowych z zabezpieczenia stronom, pokrzywdzonemu oraz właścicielowi lub innej osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu przysługuje zażalenie.

Art. 292b. Zabezpieczenie, o którym mowa w art. 292a § 1, może nastąpić również w stosunku do przedsiębiorstwa podmiotu zbiorowego w rozumieniu ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2024 r. poz. 1822), jeśli zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo, że podmiot ten może podlegać odpowiedzialności na podstawie tej ustawy.

Art. 293. § 1. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym wydaje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator.

§ 2. W postanowieniu określa się kwotowo zakres i sposób zabezpieczenia, uwzględniając rozmiar możliwej do orzeczenia w okolicznościach danej sprawy grzywny, środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych. Rozmiar zabezpieczenia powinien odpowiadać jedynie potrzebom tego, co ma zabezpieczać. Wymóg kwotowego określenia zabezpieczenia nie dotyczy zabezpieczenia na zajętych przedmiocie podlegającym przepadkowi, jako pochodzącym bezpośrednio z przestępstwa lub służącym albo przeznaczonym do jego popełnienia.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Przepis art. 254 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Jeżeli postanowienie wydał prokurator, a postępowanie przygotowawcze prowadzone jest w okręgu innego sądu niż sąd miejscowo i rzeczowo właściwy, zażalenie przysługuje do sądu rzeczowo właściwego do rozpoznania tej sprawy w pierwszej instancji, w którego okręgu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze.

§ 5. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym z chwilą wydania stanowi tytuł wykonawczy.

§ 5a. Postanowienie o uchyleniu zabezpieczenia majątkowego lub o zmianie prowadzącej do obniżenia wartości zabezpieczonego mienia staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia.

§ 6. Jeżeli zabezpieczenie nastąpiło na rzeczach, które uprzednio oskarżony wydał organowi procesowemu lub które zatrzymano w wyniku czynności, o których mowa w rozdziale 25, nie podejmuje się czynności egzekucyjnych dla wykonania postanowienia o zabezpieczeniu.

§ 7. Osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, o której mowa w art. 45 § 3 Kodeksu karnego, może wystąpić z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o ustalenie, że mienie lub jego część nie podlega przepadkowi. Do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu.

Art. 294. § 1. Zabezpieczenie upada, gdy niezależnie od tego, jakie orzeczenie było nim objęte, nie zostanie prawomocnie orzeczone którekolwiek z orzeczeń wskazanych w art. 291 § 1 i 3, a powództwo o zabezpieczone roszczenie nie zostanie wytoczone przed upływem 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 2. W razie wytoczenia powództwa w terminie wskazanym w § 1 zabezpieczenie pozostaje w mocy, jeżeli w postępowaniu cywilnym sąd nie orzeknie inaczej.

Art. 295. § 1. W razie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 291, Policja może dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi obawa usunięcia tego mienia.

§ 1a.⁶⁴⁾ W razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przypadek pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b § 1a Kodeksu karnego, Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie popełnienia tego przestępstwa.

§ 2. Przepisy art. 217–235 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Tymczasowe zajęcie nie może dotyczyć przedmiotów, które nie podlegają egzekucji.

§ 4. Tymczasowe zajęcie upada, jeżeli w ciągu 7 dni od daty jego dokonania nie zostanie wydane postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym.

Art. 296. (uchylony)

DZIAŁ VII

Postępowanie przygotowawcze

Rozdział 33

Przepisy ogólne

Art. 297. § 1. Celem postępowania przygotowawczego jest:

- 1) ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo;
- 2) wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy;
- 3) zebranie danych stosownie do art. 213 i 214;
- 4) wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody;
- 5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.

§ 2. (uchylony)

Art. 298. § 1. Postępowanie przygotowawcze prowadzi lub nadzoruje prokurator, a w zakresie przewidzianym w ustawie prowadzi je Policja. W wypadkach przewidzianych w ustawie uprawnienia Policji przysługują innym organom.

§ 2. Określone w ustawie czynności w postępowaniu przygotowawczym przeprowadza sąd.

Art. 299. § 1. W postępowaniu przygotowawczym pokrzywdzony i podejrzany są stronami.

§ 2. W wypadkach wskazanych w ustawie określone uprawnienia przysługują również osobom niebędącym stronami.

§ 3. W czynnościach sądowych w postępowaniu przygotowawczym prokuratorowi przysługują prawa strony.

Art. 299a. § 1. Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym może być obecna osoba przez niego wskazana, jeżeli nie uniemożliwia to przeprowadzenia czynności albo nie utrudnia jej w istotny sposób.

§ 2.⁵¹⁾ Na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej.

§ 2.⁵²⁾ Na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z kopią prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej.

Art. 299b. Podczas czynności z udziałem podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, w postępowaniu przygotowawczym może być obecny jego przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęą podejrzany pozostaje, chyba że udział tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów podejrzanego, jest niecelowy ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie czynności albo utrudnia ją w istotny sposób. Jeżeli podejrzany nie posiada przedstawiciela ustawowego lub osoby, pod której pieczęą pozostaje, albo jeżeli zaistniały okoliczności wyłączające udział w czynności tych osób, podejrzany może wskazać inną osobę pełnoletnią, chyba że udział tej osoby może prowadzić do naruszenia praw lub interesów podejrzanego, jest niecelowy ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie czynności albo utrudnia ją w istotny sposób.

⁶⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 ustawy z dnia 4 grudnia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (Dz. U. poz. 1872), która weszła w życie z dniem 29 stycznia 2026 r.

Art. 300. § 1. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się podejrzanego o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści zarzutów i ich zmianach, do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, do korzystania z pomocy obrońcy, w tym do wystąpienia o obrońcę z urzędu w wypadku określonym w art. 78 i art. 78a, oraz o treści art. 202, art. 214, art. 215, art. 257 § 1 i 2, art. 259, art. 316, art. 338b, art. 360, art. 361 i art. 374 § 1, o treści przepisów dotyczących środków zapobiegawczych, o których mowa w rozdziale 28, innych niż tymczasowe aresztowanie, o uprawnieniu do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 72 § 1, art. 156 § 5 i 5a, art. 301, art. 335, art. 338a i art. 387 oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, art. 75, art. 133 § 2, art. 138 i art. 139. Ponadto podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, poucza się o treści art. 76, art. 76a i art. 299b oraz o treści art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego, a także o roli organów uczestniczących w postępowaniu karnym. Pouczenie należy wręczyć podejrzanemu na piśmie; podejrzanym otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem. Jeżeli podejrzanym nie ukończył 18 lat to pouczenie wręcza się również przedstawicielowi ustawowemu lub osobie, pod której pieczęcią podejrzanym pozostaje, albo innej osobie wskazanej albo wyznaczonej, o której mowa w art. 76a, która otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.

§ 2. Przed pierwszym przesłuchaniem albo niezwłocznie po ustaleniu pokrzywdzonego, jeżeli odstępuje się od jego przesłuchania, poucza się pokrzywdzonego o posiadaniu statusu strony procesowej w postępowaniu przygotowawczym oraz o wynikających z tego uprawnieniach, w szczególności: do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia i warunkach uczestniczenia w tych czynnościach, określonych w art. 51, art. 52 i art. 315–318, do korzystania z pomocy pełnomocnika, w tym do złożenia wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w okolicznościach wskazanych w art. 78, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 156, art. 204, art. 306 i art. 315a oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 138 i art. 139. Pouczenie obejmuje również informację o: możliwościach naprawienia szkody przez oskarżonego lub uzyskania kompensaty państwowej, dostępie do pomocy prawnej, dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, pomocy przewidzianej w art. 43 § 8 Kodeksu karnego wykonawczego, możliwości wydania europejskiego nakazu ochrony, organizacjach wsparcia pokrzywdzonych, treści art. 337a oraz możliwości zwrotu kosztów poniesionych w związku z udziałem w postępowaniu. Pouczenie należy wręczyć pokrzywdzonemu na piśmie; pokrzywdzony otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem. W razie odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego pouczenie podlega doręczeniu.

§ 3. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się świadka o jego uprawnieniach i obowiązkach określonych w art. 177–192a oraz dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

§ 3a. Osoby, o których mowa w § 1–3, nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, oraz które nie ukończyły 18 lat, mogą otrzymać dostęp do wyjaśnień co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania. Wzory wyjaśnień umieszcza się także na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 3b. Pouczenia, o których mowa w § 1–3, i wyjaśnienia, o których mowa w § 3a, mogą być opisowe lub graficzne.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pisemnych:

- 1) pouczeń, o których mowa w § 1–3, w tym odrębne dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia lub osoby, które nie ukończyły 18 lat;
- 2) wyjaśnień, o których mowa w § 3a, odrębne dla osób nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia wyjaśnień przez te osoby.

Art. 300a.⁶⁵⁾ Przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego, pokrzywdzonego lub świadka odbiera się od nich na piśmie albo zamieszcza w protokole przesłuchania oświadczenie o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody. Przed odebraniem oświadczenia osoby te należy pouczyć o skutkach procesowych wyrażenia zgody albo jej braku.

Art. 301. Na żądanie podejrzanego należy przesłuchać go z udziałem ustanowionego obrońcy. Niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania.

Art. 302. § 1. Osobom niebędącym stronami przysługuje zażalenie na postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa.

§ 2. Stronom oraz osobom niebędącym stronami służy zażalenie na czynności inne niż postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa.

§ 3. Zażalenie na postanowienia i zarządzenia oraz na inne czynności prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, o których mowa odpowiednio w § 1 i 2, rozpoznaje prokurator bezpośrednio przełożony.

Art. 302a.⁶⁶⁾ Przepis art. 100a stosuje się odpowiednio do aktu oskarżenia, wniosku o wydanie wyroku skazującego, wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o umorzenie postępowania z powodu nieczytalności sprawcy i o zastosowanie środka zabezpieczającego.

⁶⁵⁾ Dodany przez art. 82 pkt 18 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

⁶⁶⁾ Dodany przez art. 82 pkt 19 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Rozdział 34 Wszczęcie śledztwa

Art. 303. Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

Art. 304. § 1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepisy art. 148a oraz art. 156a stosuje się odpowiednio.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 3. Zawiadomienie o przestępstwie lub własne dane świadczące o popełnieniu takiego przestępstwa, co do którego obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa przez prokuratora, Policja przekazuje wraz z zebranym materiałem niezwłocznie prokuratorowi.

Art. 304a. Sporządza się wspólny protokół z przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej; w protokole tym można również zamieścić wniosek o ściganie.

Art. 304b. Na wniosek pokrzywdzonego składającego zawiadomienie o przestępstwie wydaje mu się potwierdzenie złożenia zawiadomienia, zawierające datę oraz miejsce jego przyjęcia, wskazanie organu przyjmującego wraz z danymi do kontaktu, sygnaturę sprawy, dane określające tożsamość pokrzywdzonego, czas i miejsce popełnienia czynu, którego dotyczy zawiadomienie, oraz zwięzły opis czynu i wyrządzonej szkody. O prawie tym należy pokrzywdzonego pouczyć.

Art. 305. § 1. Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Postanowienie o wszczęciu śledztwa wydaje prokurator. Postanowienie o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu śledztwa wydaje prokurator albo Policja; postanowienie wydane przez Policję zatwierdza prokurator.

§ 4. O wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzeniu śledztwa zawiadamia się osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, oraz ujawnionego pokrzywdzonego, a o umorzeniu także podejrzanego – z pouczeniem o przysługujących im uprawnieniach.

Art. 306. § 1. Na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przysługuje zażalenie:

- 1) pokrzywdzonemu;
- 2) instytucji wymienionej w art. 305 § 4;
- 3) osobie wymienionej w art. 305 § 4, jeżeli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

§ 1a. Na postanowienie o umorzeniu śledztwa przysługuje zażalenie:

- 1) stronom;
- 2) instytucji państwowej lub samorządowej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie;
- 3) osobie niebędącej pokrzywdzonym, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228–231, art. 233, art. 235, art. 236, art. 245, art. 270–277, art. 278–294 lub w art. 296–306c Kodeksu karnego, jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia, a wskutek tego przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

§ 1b. Uprawnionym do złożenia zażalenia, o którym mowa w § 1 i 1a, przysługuje prawo przejrzenia akt. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Jeżeli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratora nadrzędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie.

Art. 307. § 1. Jeżeli zachodzi potrzeba, można zażądać uzupełnienia w wyznaczonym terminie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub dokonać sprawdzenia faktów w tym zakresie. W tym wypadku postanowienie o wszczęciu śledztwa albo o odmowie wszczęcia należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia.

§ 2. W postępowaniu sprawdzającym nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego ani czynności wymagających spisania protokołu, z wyjątkiem przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie lub wniosku o ściganie oraz czynności określonej w § 3.

§ 3. Uzupełnienie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie może nastąpić również przez przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadku podejmowania przez organy ścigania przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa sprawdzenia własnych informacji, nasuwających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.

Art. 308. § 1. W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Po dokonaniu tych czynności, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, prowadzący postępowanie przekazuje sprawę niezwłocznie prokuratorowi.

§ 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przestępstwa, można w toku czynności wymienionych w § 1 przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia. Przesłuchanie rozpoczyna się od informacji o treści zarzutu.

§ 3. W wypadku przewidzianym w § 2, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa jest obowiązkowe, najpóźniej w ciągu 5 dni od dnia przesłuchania wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo, w razie braku warunków do jego sporządzenia, umarza się postępowanie w stosunku do osoby przesłuchanej.

§ 4. W sprawach, w których obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa, postanowienie przewidziane w § 3 wydaje prokurator.

§ 5. Czynności, o których mowa w § 1 i 2, mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności.

§ 6. W wypadkach określonych w § 1 i 2 czas trwania śledztwa lub dochodzenia liczy się od dnia pierwszej czynności.

Rozdział 35

Przebieg śledztwa

Art. 309. Śledztwo prowadzi się w sprawach:

- 1) w których rozpoznanie w pierwszej instancji należy do właściwości sądu okręgowego;
- 2) o występki – gdy osobą podejrzaną jest sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej lub Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
- 3) o występki – gdy osobą podejrzaną jest funkcjonariusz Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, w zakresie spraw należących do właściwości tych organów lub o występki popełnione przez tych funkcjonariuszy w związku z wykonywaniem czynności służbowych;
- 4) o występki, w których nie prowadzi się dochodzenia;
- 5) o występki, w których prowadzi się dochodzenie, jeżeli prokurator tak postanowi ze względu na wagę lub zawiłość sprawy.

Art. 310. § 1. Śledztwo powinno być ukończone w ciągu 3 miesięcy.

§ 2. W uzasadnionych wypadkach okres śledztwa może być przedłużony na dalszy czas oznaczony przez prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy prokurator nadrzędny nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo może przedłużyć jego okres na dalszy czas oznaczony.

Art. 311. § 1. Śledztwo prowadzi prokurator.

§ 2. Prokurator może powierzyć Policji przeprowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa; w wypadkach określonych w art. 309 pkt 2 i 3 można powierzyć Policji jedynie dokonanie poszczególnych czynności śledztwa.

§ 3. Powierzenie przewidziane w § 2 nie może obejmować czynności związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciem śledztwa; może jednak mieć zastosowanie art. 308 § 2.

§ 4. W sytuacji, o której mowa w § 2, Policja może dokonać innych czynności, jeżeli wyłoni się taka potrzeba.

§ 5. Prokurator może zastrzec do osobistego wykonania jakąkolwiek czynność śledztwa, a w szczególności czynności wymagające postanowienia.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

Art. 312. Uprawnienia Policji przysługują także:

- 1) organom Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości;
- 2) innym organom przewidzianym w przepisach szczególnych.

Art. 313. § 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

§ 1a. Od ogłoszenia postanowienia i przesłuchania podejrzanego, o których mowa w § 1, można odstąpić, jeżeli nie jest możliwe ich przeprowadzenie ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego. W takim wypadku należy ogłosić postanowienie o przedstawieniu zarzutów i przesłuchać podejrzanego w terminie 7 dni od ustania okoliczności uniemożliwiającej wykonanie tych czynności.

§ 2. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera wskazanie podejrzanego, dokładne określenie zarzucanego mu czynu i jego kwalifikacji prawnej.

§ 3. Podejrzanemu może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.

§ 4. W uzasadnieniu należy w szczególności wskazać, jakie fakty i dowody zostały przyjęte za podstawę zarzutów.

Art. 314. Jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nie objęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go. Przepis art. 313 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 315. § 1. Podejrzanemu i jego obrońca oraz pokrzywdzony i jego pełnomocnik mogą składać wnioski o dokonanie czynności śledztwa.

§ 2. Stronie, która złożyła wniosek, oraz jej obrońcy lub pełnomocnikowi nie można odmówić wzięcia udziału w czynności, jeżeli tego żądają. Przepis art. 318 zdanie drugie stosuje się.

Art. 315a. Od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka można odstąpić, jeżeli czynność ta nie jest niezbędna do dokonania ustaleń faktycznych. Pokrzywdzony, który nie był przesłuchany w charakterze świadka, powinien zostać przesłuchany w tym charakterze, jeżeli tego zażąda, chyba że uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania.

Art. 316. § 1. Jeżeli czynności śledztwa nie będzie można powtórzyć na rozprawie, należy podejrzanego, pokrzywdzonego i ich przedstawicieli ustawowych, a obrońcę i pełnomocnika, jeżeli są już w sprawie ustanowieni, dopuścić do udziału w czynności, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki.

§ 2. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się wtedy, gdy zwłoka grozi utratą lub zniekształceniem dowodu.

§ 3. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, strona lub prokurator albo inny organ prowadzący postępowanie mogą zwrócić się do sądu z żądaniem przesłuchania go przez sąd.

Art. 317. § 1. Strony, a obrońcę lub pełnomocnika, gdy są już w sprawie ustanowieni, należy także na żądanie dopuścić do udziału w innych czynnościach śledztwa.

§ 2. W szczególnie uzasadnionym wypadku prokurator może postanowieniem odmówić dopuszczenia do udziału w czynności ze względu na ważny interes śledztwa albo odmówić sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności, gdy spowodowałoby to poważne trudności.

Art. 318. Gdy dopuszczono dowód z opinii biegłych albo instytucji naukowej lub specjalistycznej, podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi doręcza się postanowienie o dopuszczeniu tego dowodu i zezwala na wzięcie udziału w przesłuchaniu biegłych oraz na zapoznanie się z opinią, jeżeli złożona została na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, gdy spowodowałoby to poważne trudności.

Art. 319. (uchylony)

Art. 320. (uchylony)

Rozdział 36

Zamknięcie śledztwa

Art. 321. § 1. Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzenia akt w terminie odpowiednim do wagi lub zawiłości sprawy, określonym przez organ procesowy. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 2. Termin zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania powinien być tak wyznaczony, aby od daty doręczenia zawiadomienia o nim podejrzanemu i jego obrońcy upłynęło co najmniej 7 dni.

§ 3. W czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca.

§ 4. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego lub jego obrońcy nie tamuje dalszego postępowania.

§ 5. W terminie 3 dni od daty zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania strony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa. Przepis art. 315 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu i ogłasza się je lub o jego treści zawiadamia się podejrzanego oraz jego obrońcę.

Art. 322. § 1. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, umarza się śledztwo bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

§ 2. Postanowienie o umorzeniu śledztwa powinno zawierać, oprócz danych wymienionych w art. 94, dokładne określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej oraz wskazanie przyczyn umorzenia.

§ 3. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo przesłuchaniu osoby w charakterze podejrzanego, postanowienie o umorzeniu powinno zawierać także imię i nazwisko podejrzanego oraz w razie potrzeby inne dane o jego osobie.

Art. 323. § 1. W razie umorzenia śledztwa prokurator wydaje postanowienie co do dowodów rzeczowych stosownie do przepisów art. 230–233.

§ 2. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie podejrzanemu, pokrzywdzonemu i osobie, od której przedmioty te odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie.

§ 3. Po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu śledztwa prokurator, w razie istnienia podstaw określonych w art. 45a Kodeksu karnego lub w art. 43 § 1 i 2, art. 43a oraz art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, występuje do sądu z wnioskiem o orzeczenie przepadku. Z takim wnioskiem prokurator może wystąpić również w wypadku umorzenia postępowania wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, o ile przepis przewiduje orzeczenie przepadku.

Art. 324. § 1. Jeżeli zostanie ustalone, że podejrzany dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności, a istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających, prokurator po zamknięciu śledztwa kieruje sprawę do sądu z wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających. Przepis art. 321 stosuje się odpowiednio.

§ 1a. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 331 § 1 i 4, art. 332, art. 333 § 1–3 i art. 334 § 1, a przekazując wniosek do sądu, prokurator informuje o tym ujawnionego pokrzywdzonego.

§ 2. Jeżeli sąd nie znajduje podstaw do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 1, przekazuje sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 325. Postanowienie o zawieszeniu śledztwa, jeżeli nie zostało wydane przez prokuratora, wymaga jego pisemnego zatwierdzenia.

Rozdział 36a

Dochodzenie

Art. 325a. § 1. Dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312, chyba że prowadzi je prokurator.

§ 2. Przepisy dotyczące śledztwa stosuje się odpowiednio do dochodzenia, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 325b. § 1. Dochodzenie prowadzi się w sprawach o przestępstwa należące do właściwości sądu rejonowego:

- 1) zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, z tym że w wypadku przestępstw przeciwko mieniu tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 200 000 zł;
- 2) przewidziane w art. 159, art. 254a i art. 262 § 2 Kodeksu karnego;
- 3) przewidziane w art. 278 § 3a, art. 279 § 1, art. 286 § 1 i 2 oraz w art. 289 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 200 000 zł.

§ 2. Spośród spraw o przestępstwa wymienione w § 1 pkt 1 nie prowadzi się dochodzenia w sprawach o przestępstwa określone w art. 155, art. 156 § 2, art. 157a § 1, art. 165 § 2, art. 168, art. 174 § 2, art. 175, art. 181–184, art. 186, art. 201, art. 231 § 1 i 3, art. 240 § 1, art. 250a § 1–3, art. 265 § 3 oraz w rozdziale XXXVI, z wyjątkiem art. 297 i art. 300, i rozdziale XXXVII Kodeksu karnego.

Art. 325c. (uchylony)

Art. 325d. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z właściwymi ministrami określi, w drodze rozporządzenia, organy uprawnione obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organy uprawnione do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakres spraw zleconych tym organom, mając na uwadze określony przez ustawę zakres kompetencji tych organów.

Art. 325e. § 1. Postanowienia o wszczęciu dochodzenia, odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, umorzeniu dochodzenia oraz o jego zawieszeniu wydaje prowadzący postępowanie. Mogą one zostać zamieszczone w protokole, o którym mowa w art. 304a, i nie wymagają uzasadnienia. Na wniosek strony organ prowadzący dochodzenie podaje ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia.

§ 1a. W przypadku gdy zawiadomienie o przestępstwie zostało złożone przez inspektora pracy lub Najwyższą Izbę Kontroli, uzasadnienie postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia oraz umorzeniu dochodzenia sporządza się na ich wniosek. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio. Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

§ 2. Postanowienia, o których mowa w § 1, z wyjątkiem postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, zatwierdza prokurator. Przepisy art. 323 stosuje prokurator, a w sprawie, którą po umorzeniu wpisano do rejestru przestępstw – Policja.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Zażalenie na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw wnosi się do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem. Jeżeli prokurator nie przychylił się do zażalenia, kieruje je do sądu.

Art. 325f. § 1. Jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1, lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw.

§ 2. Po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 1, Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów.

§ 3. Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Przepis art. 305 § 4 stosuje się odpowiednio; przepisów art. 305 § 3 zdanie pierwsze oraz art. 327 § 1 nie stosuje się.

§ 4. (uchylony)

Art. 325g. § 1. Nie jest wymagane sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz wydanie postanowienia o zamknięciu dochodzenia, chyba że podejrzany jest tymczasowo aresztowany.

§ 2. Przesłuchanie osoby podejrzanej zaczyna się od powiadomienia jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania. Osobę tę od chwili rozpoczęcia przesłuchania uważa się za podejrzanego.

§ 3. Podejrzanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony, a zwłaszcza ustanowienie lub wyznaczenie obrońcy.

Art. 325h. § 1. Dochodzenie można ograniczyć do ustalenia, czy zachodzą wystarczające podstawy do wniesienia aktu oskarżenia lub innego zakończenia postępowania. Należy jednak dokonać czynności przewidzianych w art. 321 § 1–5 oraz w art. 325g § 2, przesłuchać podejrzanego i pokrzywdzonego oraz przeprowadzić i utrwalić w protokołach czynności, których nie będzie można powtórzyć. Utrwalenie innych czynności dowodowych następuje w formie protokołu ograniczonego do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących udział w czynności; przepisu art. 148 § 2 zdanie pierwsze nie stosuje się.

§ 2. Przepis art. 315a stosuje się.

Art. 325i. § 1. Dochodzenie powinno być ukończone w ciągu 2 miesięcy. Prokurator może przedłużyć ten okres do 3 miesięcy, a w wypadkach szczególnie uzasadnionych – na dalszy czas oznaczony.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Uprawnienia prokuratora określone w art. 335, art. 336 i art. 387 § 2 przysługują także innym niż prokurator organom uprawnionym do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego.

Rozdział 37

Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym

Art. 326. § 1. Prokurator sprawuje nadzór nad postępowaniem przygotowawczym w zakresie, w jakim go sam nie prowadzi; prokurator może także objąć nadzorem postępowanie, o którym mowa w art. 307.

§ 2. Prokurator jest obowiązany czuwać nad prawidłowym i sprawnym przebiegiem całego nadzorowanego przez siebie postępowania.

§ 3. Z tytułu sprawowanego nadzoru prokurator może w szczególności:

- 1) zaznajamiać się z zamierzeniami prowadzącego postępowanie, wskazywać kierunki postępowania oraz wydawać co do tego zarządzenia;
- 2) żądać przedstawienia sobie materiałów zbieranych w toku postępowania;
- 3) uczestniczyć w czynnościach dokonywanych przez prowadzących postępowanie, osobiście je przeprowadzać albo przejąć sprawę do swego prowadzenia;
- 4) wydawać postanowienia, zarządzenia lub polecenia oraz zmieniać i uchylać postanowienia i zarządzenia wydane przez prowadzącego postępowanie.

§ 4. W razie niewykonania przez organ niebędący prokuratorem postanowienia, zarządzenia lub polecenia wydanego przez prokuratora sprawującego nadzór, na jego żądanie przełożony funkcjonariusza wszczyna postępowanie służbowe; o wyniku postępowania informuje się prokuratora.

Art. 327. § 1. Umorzone postępowanie przygotowawcze może być w każdym czasie podjęte na nowo na mocy postanowienia prokuratora, jeżeli nie będzie się toczyć przeciw osobie, która w poprzednim postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego. Przepis ten stosuje się odpowiednio w sprawie, w której odmówiono wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. Prawomocnie umorzone postępowanie przygotowawcze wznawia się przeciwko osobie, która występowała w charakterze podejrzanego, na mocy postanowienia prokuratora nadrzędnego nad tym, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu, tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nie znane w poprzednim postępowaniu albo gdy zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3. Przewidziane w ustawie ograniczenia okresu tymczasowego aresztowania stosuje się wówczas do łącznego czasu trwania tego środka.

§ 3. Przed wydaniem postanowienia o podjęciu lub wznowieniu, prokurator może przedsięwziąć osobiście lub zlecić Policji dokonanie niezbędnych czynności dowodowych w celu sprawdzenia okoliczności uzasadniających wydanie postanowienia.

§ 4. Po wniesieniu aktu oskarżenia sąd umarza postępowanie, jeżeli stwierdzi, że postępowanie przygotowawcze wznowiono mimo braku podstaw.

Art. 328. § 1. Prokurator Generalny może uchylić prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego w stosunku do osoby, która występowała w charakterze podejrzanego, jeżeli stwierdzi, że umorzenie postępowania było niezasadne. Nie dotyczy to wypadku, w którym sąd utrzymał w mocy postanowienie o umorzeniu.

§ 2. Po upływie roku od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu Prokurator Generalny może uchylić lub zmienić postanowienie albo jego uzasadnienie jedynie na korzyść podejrzanego.

Rozdział 38

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

Art. 329. § 1. Przewidzianych w ustawie czynności w postępowaniu przygotowawczym dokonuje na posiedzeniu sąd powołany do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Sąd dokonuje czynności jednoosobowo także wtedy, gdy rozpoznaje zażalenie na czynności postępowania przygotowawczego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 330. § 1. Uchylając postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia, sąd wskazuje powody uchylecia, a w miarę potrzeby także okoliczności, które należy wyjaśnić, lub czynności, które należy przeprowadzić. Wskazania te są dla organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze wiążące.

§ 2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadzrędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadzrędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1.

§ 2a. W razie utrzymania w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia, prokurator nadzrębny przesyła pokrzywdzonemu, który spełnia warunki określone w § 2 zdanie trzecie, zawiadomienie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia wraz z pouczeniem o treści art. 55 § 1 oraz odpis postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia. Innego skarżącego powiadamia się o utrzymaniu w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia.

§ 3. W razie wniesienia przez pokrzywdzonego aktu oskarżenia prezes sądu przesyła jego odpis prokuratorowi, wzywając go do nadesłania w terminie 14 dni akt postępowania przygotowawczego.

§ 4. Jeżeli akt oskarżenia, którego odpis został przesłany prokuratorowi na podstawie § 3, nie został wniesiony przez pokrzywdzonego, prokurator odmawia przesłania akt postępowania przygotowawczego, zawiadamiając o tym prezesa sądu. Podmiotowi, który wniósł akt oskarżenia, przysługuje zażalenie na zarządzenie prokuratora o odmowie przesłania akt postępowania przygotowawczego; właściwy do rozpoznania zażalenia jest prokurator nadzrębny.

Rozdział 39

Akt oskarżenia

Art. 331. § 1. W ciągu 14 dni od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i wnosi go do sądu albo sam wydaje postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu albo o uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. Organ, o którym mowa w art. 325d, może wnieść akt oskarżenia bezpośrednio do sądu, chyba że prokurator postanowi inaczej.

§ 3. Jeżeli podejrzanym jest tymczasowo aresztowany, termin wymieniony w § 1 wynosi 7 dni.

§ 4. W sprawie, w której wobec podejrzanego stosowane jest tymczasowe aresztowanie, akt oskarżenia należy wnieść nie później niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka.

Art. 332. § 1. Akt oskarżenia powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, w tym numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub informację o ich nieposiadaniu przez oskarżonego lub niemożności ich ustalenia, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego;

1a)⁶⁷⁾ informację o złożonym przez oskarżonego oświadczeniu o wyrażeniu zgody na dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych wraz z podaniem tego adresu albo o braku takiej zgody;

⁶⁷⁾ Dodany przez art. 82 pkt 20 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

- 2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody;
- 3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego;
- 4) wskazanie przepisów ustawy karnej, pod które zarzucany czyn podpada;
- 5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy.
- 6) (uchylony)

§ 2. Do aktu oskarżenia dołącza się jego uzasadnienie, przytaczające fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie.

§ 3. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, akt oskarżenia może nie zawierać uzasadnienia.

Art. 333. § 1. Akt oskarżenia powinien także zawierać:

- 1) listę osób, których wezwania oskarżyciel żąda;
- 2) wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel.

§ 2. Prokurator może wnieść o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków, o których mowa w art. 350a.

§ 3. Do aktu oskarżenia dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów, a także adresy osób, o których mowa w § 1 pkt 1. Należy również podać numery telefonów, telefaksów i adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić.⁶⁸⁾ **Należy również podać numery telefonów, telefaksów, adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić, oraz adresy do doręczeń elektronicznych, jeżeli osoby te wyraziły zgodę na dokonywanie doręczeń na ten adres.**⁶⁹⁾

§ 3a. Do aktu oskarżenia dołącza się listę pokrzywdzonych, którzy złożyli wnioski na podstawie art. 299a § 2.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Prokurator może także dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o orzeczenie wobec podmiotu zobowiązanego określonego w art. 91a zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości uprawnionemu podmiotowi lub orzeczenie przepadku świadczenia albo jego równowartości na rzecz Skarbu Państwa. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie.

Art. 334. § 1. Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami.

§ 2. Do aktu oskarżenia dołącza się także:

- 1) załącznik adresowy do akt sprawy;
- 2)⁵¹⁾ po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 także dla każdego pokrzywdzonego.
- 2)⁵²⁾ **po jednej kopii tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 także dla każdego pokrzywdzonego.**

§ 2a. Odpisy aktu oskarżenia, o których mowa w § 2 pkt 2, mogą być przesłane sądowi w postaci elektronicznej, z wyłączeniem odpisów przeznaczonych dla adresatów, którzy w dniu przesłania sądowi aktu oskarżenia są pozbawieni wolności lub których adresu poczty elektronicznej nie ustalono.

§ 3. O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 343, art. 343a i art. 378a oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Pokrzywdzonego należy pouczyć o treści przepisu art. 49a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. O złożeniu wniosku, o którym mowa w art. 333 § 5, prokurator zawiadamia podmiot zobowiązany i podmiot uprawniony określone w art. 91a oraz poucza te podmioty o treści przepisów art. 91a, art. 415a i art. 444 § 2.

⁶⁸⁾ Zdanie drugie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 69.

⁶⁹⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 82 pkt 21 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 335. § 1. Jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności. Jeżeli zachodzi potrzeba oceny wiarygodności złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym do tego zakresie. W każdym jednak wypadku, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, należy przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.

§ 1a. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40, z wyjątkiem art. 344a.

§ 2. Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanyimi ustaleniami, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy § 1 zdanie piąte i § 3 zdanie drugie. Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2.

§ 2a. Prokurator, uzgadniając z oskarżonym treść wniosku, o którym mowa w § 1 lub 2, poucza go o treści art. 447 § 5. O pouczeniu zamieszcza się adnotację w aktach sprawy.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Przepisy art. 333 § 3 i art. 334 stosuje się odpowiednio. Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo do przejrzenia akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.

§ 4. W wypadku gdy sąd, nie uwzględniając wniosku, o którym mowa w § 1, zwrócił sprawę prokuratorowi, ponowne wystąpienie z takim wnioskiem jest możliwe, jeżeli zwrot nastąpił z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1, 2 lub 3. Zwrot sprawy nie stoi też na przeszkodzie wystąpieniu następnie z wnioskiem, o którym mowa w § 2.

Art. 336. § 1. Jeżeli spełnione są przesłanki uzasadniające warunkowe umorzenie postępowania, prokurator może zamiast aktu oskarżenia sporządzić i skierować do sądu wnioski o takie umorzenie.

§ 2. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy art. 332 § 1 pkt 1, 2, 4 i 5. Uzasadnienie wniosku można ograniczyć do wskazania dowodów świadczących o tym, że wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, a ponadto okoliczności przemawiających za warunkowym umorzeniem.

§ 3. Prokurator może wskazać proponowany okres próby, obowiązki, które należy nałożyć na oskarżonego i, stosownie do okoliczności, wnioski co do dozoru.

§ 4. Do wniosku dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów. Przepis art. 334 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Do wniosku o warunkowe umorzenie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40.

DZIAŁ VIII

Postępowanie przed sądem pierwszej instancji

Rozdział 40

Wstępna kontrola oskarżenia

Art. 337. § 1. Jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym wymienionym w art. 119, art. 332, art. 333 lub art. 335, a także jeżeli nie zostały spełnione warunki wymienione w art. 334, prezes sądu zwraca go oskarżycielowi w celu usunięcia braków w terminie 7 dni.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Na zarządzenie, o którym mowa w § 1, oskarżycielowi przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

§ 3. Oskarżyciel publiczny, który nie wnosi zażalenia, jest obowiązany wnieść w terminie wskazanym w § 1 poprawiony lub uzupełniony akt oskarżenia.

§ 4. (uchylony)

Art. 337a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego należy poinformować go o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej.

§ 2. Jeżeli wnioski, o których mowa w § 1, złożyły tytu pokrzywdzonych, że ich indywidualne poinformowanie spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, informację zamieszcza się przez ogłoszenie na stronie internetowej sądu. W informacji wskazuje się sygnaturę akt sprawy, a nie podaje się danych osobowych zawartych w zarzutach.

Art. 338. § 1.⁵¹⁾ Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie zarządza doręczenie jego odpisu oskarżonemu, wzywając do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od daty doręczenia mu aktu oskarżenia.

§ 1.⁵²⁾ Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie zarządza doręczenie jego kopii oskarżonemu, wzywając do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od daty doręczenia mu aktu oskarżenia.

§ 1a. Oskarżonego poucza się również o treści przepisów art. 291 § 3, art. 338a, art. 338b, art. 341 § 1, art. 349 § 8 zdanie trzecie, art. 374, art. 376, art. 377 i art. 422 oraz o tym, że w zależności od wyniku procesu oskarżony może być obciążony kosztami wyznaczenia obrońcy z urzędu.

§ 1b.⁵¹⁾ Jeżeli złożono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1, albo akt oskarżenia zawiera wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2, jego odpis doręcza się ujawnionemu pokrzywdzonemu.

§ 1b.⁵²⁾ Jeżeli złożono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1, albo akt oskarżenia zawiera wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2, jego kopię doręcza się ujawnionemu pokrzywdzonemu.

§ 2. Oskarżony ma prawo wniesienia, w terminie 7 dni od doręczenia mu aktu oskarżenia, pisemnej odpowiedzi na akt oskarżenia, o czym należy go pouczyć.

§ 3. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”, oskarżonemu doręcza się odpis aktu oskarżenia bez uzasadnienia.⁵⁾ **Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”, oskarżonemu doręcza się kopię aktu oskarżenia bez uzasadnienia.⁶⁾** Uzasadnienie aktu oskarżenia udostępnia się jednak z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd.

§ 4. Odpis aktu oskarżenia w postaci elektronicznej doręcza się na adres poczty elektronicznej. Art. 132 § 3 zdanie drugie stosuje się.

§ 5. O dacie doręczenia odpisu aktu oskarżenia oraz adresie poczty elektronicznej, na który odpis został wysłany, zawiadamia się adresata za pośrednictwem operatora pocztowego, o którym mowa w art. 131 § 1 pkt 1, a w uzasadnionych wypadkach można go zawiadomić telefonicznie.

§ 6. Jeżeli oskarżony nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, przed wydaniem zarządzenia o doręczeniu aktu oskarżenia prezes sądu lub referendarz sądowy wzywa tłumacza w celu przełożenia aktu oskarżenia na język obcy. Oskarżonemu doręcza się odpis aktu oskarżenia wraz z tłumaczeniem.

Art. 338a. Oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może przed doręzeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.

Art. 338b. § 1. Żądanie, o którym mowa w art. 78 § 1 i art. 78a, powinno zostać złożone do sądu w terminie 7 dni od daty doręczenia odpisu aktu oskarżenia.⁵⁾ **Żądanie, o którym mowa w art. 78 § 1 i art. 78a, powinno zostać złożone do sądu w terminie 7 dni od daty doręczenia kopii aktu oskarżenia.⁶⁾** Do żądania, o którym mowa w art. 78 § 1, należy dołączyć dowody mające wykazać, że oskarżony nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

§ 2. Jeżeli złożenie żądania po terminie spowodowałoby konieczność zmiany terminu rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 341, art. 343 lub art. 343a, żądanie rozpoznaje się niezwłocznie po terminie rozprawy lub posiedzenia. Przepis ten stosuje się odpowiednio, jeżeli żądanie zostało złożone w terminie, lecz nie odpowiada wymaganiam formalnym, o których mowa w art. 120 § 1, lub nie dołączono dowodów, o których mowa w § 1 zdanie drugie.

§ 3. Po pierwszym terminie rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 341, art. 343 lub art. 343a, żądanie, o którym mowa w art. 78 § 1 lub w art. 78a § 1, powinno zostać złożone do sądu w takim terminie, aby jego rozpoznanie nie spowodowało konieczności zmiany kolejnego terminu rozprawy albo posiedzenia. Przepisy § 1 zdanie drugie oraz § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 339. § 1. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie, jeżeli:

- 1) prokurator złożył wniosek o orzeczenie środków zabezpieczających;
- 2) zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania;
- 3) do aktu oskarżenia dołączono wnioski, o którym mowa w art. 335 § 2;
- 3a) prokurator złożył wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1.
- 4) (uchylony)
- 5) (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie także wtedy, gdy zachodzi potrzeba innego rozstrzygnięcia przekraczającego jego uprawnienia, a zwłaszcza:

- 1) umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2–11;
- 2) umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia;
- 3) wydania postanowienia o niewłaściwości sądu;
- 3a) zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego;
- 4) (uchylony)
- 5) wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania;
- 6) wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu;
- 7) wydania wyroku nakazowego.

§ 3a. Prezes sądu może skierować sprawę na posiedzenie, jeżeli oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, przed doręczeniem mu zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy złożył wniosek, o którym mowa w art. 338a, a prezes sądu uzna, że cele postępowania nie sprzeciwiają się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu.

§ 3b. Jeżeli akt oskarżenia pochodzi od oskarżyciela posiłkowego, prezes sądu na wniosek oskarżonego kieruje sprawę na posiedzenie w celu rozstrzygnięcia, czy zachodzi potrzeba umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9.

§ 4. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie ponadto, gdy zachodzi potrzeba rozważenia możliwości przekazania jej do postępowania mediacyjnego; przepis art. 23a stosuje się odpowiednio.

§ 4a. Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, czynności, o których mowa w § 1, 3 i 4, prezes sądu dokonuje w terminie 30 dni od wniesienia aktu oskarżenia.

§ 5. Strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1, § 3 pkt 1, 2 i 6 oraz § 3b, z tym że udział prokuratora i obrońcy w posiedzeniu w przedmiocie orzeczenia środka zabezpieczającego określonego w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego jest obowiązkowy. Pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 oraz § 3b. Zawiadamiając pokrzywdzonego o posiedzeniu poucza się go o możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy oraz wcześniejszego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 54 § 1. Do prokuratora, niebędącego stroną postępowania, biorącego udział w posiedzeniu wyznaczonym na podstawie § 3b, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące jego udziału w postępowaniu w charakterze uczestnika, o którym mowa w art. 55 § 5.

Art. 340. § 1. W kwestii umorzenia postępowania stosuje się odpowiednio art. 322 oraz art. 323 § 1 i 2.

§ 2. W razie istnienia podstaw określonych w art. 45a Kodeksu karnego albo art. 43 § 1 lub 2, art. 43a lub art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego sąd, umarżając postępowanie lub rozpoznając wniosek prokuratora, o którym mowa w art. 323 § 3, orzeka przepadek.

§ 2a. Na postanowienie w przedmiocie przypadku przysługuje zażalenie stronom i osobie, od której przedmioty te odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie.

§ 3. Osoba roszcząca sobie prawo do korzyści lub przedmiotów, których przepadek orzeczono na podstawie art. 44–45a Kodeksu karnego lub art. 43 § 1 i 2, art. 43a oraz art. 47 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może dochodzić swych roszczeń tylko w postępowaniu cywilnym.

Art. 341. § 1. Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania. Udział ich jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi.

§ 2. Jeżeli oskarżony sprzeciwia się warunkowemu umorzeniu, jak również wtedy, gdy sąd uznaje, że warunkowe umorzenie byłoby nieuzasadnione, kieruje sprawę na rozprawę. Wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania zastępuje akt oskarżenia. W terminie 7 dni prokurator dokonuje czynności określonych w art. 333 § 1–2.

§ 3. Jeżeli sąd uzna za celowe ze względu na możliwość porozumienia się oskarżonego z pokrzywdzonym w kwestii naprawienia szkody lub zadośćuczynienia, może odroczyć posiedzenie, wyznaczając stronom odpowiedni termin. Na wniosek oskarżonego i pokrzywdzonego, uzasadniony potrzebą dokonania uzgodnień, sąd zarządza stosowną przerwę lub odacza posiedzenie.

§ 4. Sąd orzekając o warunkowym umorzeniu bierze pod uwagę wyniki porozumienia się oskarżonego z pokrzywdzonym w kwestii wskazanej w § 3.

§ 5. W przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania sąd orzeka na posiedzeniu wyrokiem.

Art. 342. § 1. W wyroku warunkowo umarzającym postępowanie należy dokładnie określić czyn przypisany oskarżonemu, jego kwalifikację prawną oraz oznaczyć okres próby.

§ 2. W wyroku sąd określa także nałożone na oskarżonego obowiązki oraz sposób i termin ich wykonania albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę, a w razie uznania za celowe – orzeka świadczenie pieniężne lub zakaz prowadzenia pojazdów, dozór kuratora, osoby godnej zaufania albo instytucji lub organizacji społecznej.

§ 3. Wyrok powinien w razie potrzeby zawierać rozstrzygnięcie co do dowodów rzeczowych. Sąd stosuje odpowiednio art. 230 § 2 i 3 oraz art. 231–233, uwzględniając potrzebę zabezpieczenia dowodów na wypadek podjęcia postępowania.

§ 4. Zawarte w wyroku rozstrzygnięcie, o którym mowa w § 3, może być zaskarżone zażaleniem przez osoby wskazane w art. 323 § 2.

§ 5. (uchylony)

Art. 343. § 1. Jeżeli nie ma zastosowania art. 46 Kodeksu karnego, sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku, o którym mowa w art. 335, od naprawienia szkody w całości albo w części lub od zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Uwzględnienie wniosku jest możliwe tylko wówczas, jeżeli nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony, należycie powiadomiony o terminie posiedzenia.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim przez prokuratora wskazanej przez siebie zmiany, zaakceptowanej przez oskarżonego.

§ 4. Postępowania dowodowego nie prowadzi się.

§ 5. Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Zawiadamiając pokrzywdzonego o posiedzeniu poucza się go o możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy oraz wcześniejszego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 54 § 1. Udział podmiotów wskazanych w zdaniu pierwszym w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi.

§ 5a. Przed uwzględnieniem wniosku, o którym mowa w art. 335, sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5.

§ 6. Sąd, uwzględniając wniosek, skazuje oskarżonego wyrokiem.

§ 7. Jeżeli sąd uzna, że nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1, zwraca sprawę prokuratorowi. W razie nieuwzględnienia wniosku wskazanego w art. 335 § 2 sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych, a prokurator, w terminie 7 dni od dnia posiedzenia, dokonuje czynności określonych w art. 333 § 1 i 2.

Art. 343a. § 1. W wypadku złożenia przez oskarżonego wniosku, o którym mowa w art. 338a, o terminie posiedzenia zawiadamia się strony i pokrzywdzonego, przesyłając im odpis wniosku.

§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. Uwzględnienie wniosku jest możliwe tylko wówczas, gdy nie sprzeciwi się temu prokurator. Przepis art. 343 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W razie złożenia kolejnego wniosku podlega on rozpoznaniu na rozprawie.

Art. 343b. Postanowienia o nieuwzględnieniu wniosków, o których mowa w art. 335, art. 336 § 1 i art. 338a, mogą być również wydane na posiedzeniu, o którego terminie nie zawiadomiono uczestników uprawnionych do stawiennictwa.

Art. 344. Jeżeli oskarżony jest tymczasowo aresztowany, sąd z urzędu rozstrzyga o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tego środka. W razie potrzeby orzeka także o innych środkach zapobiegawczych.

Art. 344a. § 1. Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, jeżeli akta sprawy wskazują na istotne braki tego postępowania, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności.

§ 2. Przekazując sprawę prokuratorowi, sąd wskazuje kierunek uzupełnienia, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, służy stronom zażalenie.

Art. 344b. Po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia oskarżyciel publiczny składa nowy akt oskarżenia lub podtrzymuje poprzedni, kieruje do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania albo postępowanie umarza.

Art. 345. (uchylony)

Art. 346. (uchylony)

Art. 347. W dalszym postępowaniu sąd nie jest związany ani oceną faktyczną, ani prawną przyjętą za podstawę postanowień i zarządzeń wydanych na posiedzeniu.

Rozdział 41

Przygotowanie do rozprawy głównej

Art. 348. Rozprawę należy wyznaczyć i przeprowadzić bez nieuzasadnionej zwłoki.

Art. 349. § 1. Jeżeli przewidywany zakres postępowania dowodowego uzasadnia przypuszczenie, że przewód sądowy nie zostanie zamknięty na pierwszym terminie rozprawy, prezes sądu niezwłocznie wyznacza sędziego albo członków składu orzekającego, a przewodniczący składu orzekającego kieruje sprawę na posiedzenie wstępne. Posiedzenie wstępne może zostać wyznaczone na ten sam dzień, na który wyznaczono pierwszy termin rozprawy głównej. Posiedzenia wstępnego można nie przeprowadzać, jeżeli złożono wnioski, o których mowa w art. 387 § 1.

§ 2. W przypadku zaistnienia okoliczności określonych w § 1, uzasadniających odstąpienie od skierowania sprawy na posiedzenie wstępne, przewodniczący wydaje w tym przedmiocie zarządzenie. Zarządzenie wymaga uzasadnienia.

§ 3. Udział prokuratora, obrońcy i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w posiedzeniu wstępnym jest obowiązkowy, a pozostałych stron i pokrzywdzonego – jeżeli przewodniczący tak zarządzi. Niestawiennictwo strony, obrońcy, pełnomocnika lub pokrzywdzonego, należycie wezwanych na posiedzenie lub zawiadomionych o jego terminie, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu posiedzenia. Strony pozbawionej wolności nie sprowadza się, chyba że przewodniczący uzna to za konieczne.

§ 4. Strony i inne osoby, których udział w posiedzeniu wstępnym jest obowiązkowy, a także pozostałe strony i pokrzywdzony mogą przedstawić stanowisko w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej. Stanowisko przedstawia się na piśmie, a na posiedzeniu można je przedstawić również ustnie. Przewodniczący może wezwać strony i inne osoby obowiązane lub uprawnione do udziału w posiedzeniu wstępnym do przedstawienia na piśmie oświadczeń lub wniosków, o których mowa w § 5, zakreślając w tym celu stosowny termin.

§ 5. Stanowisko, o którym mowa w § 4, może obejmować oświadczenia o proponowanych terminach rozprawy i okresach występowania obiektywnych przeszkód uniemożliwiających udział w rozprawie, wnioski o przeprowadzenie dowodów bezpośrednio lub poprzez ich odczytanie, a także o ich przeprowadzenie w określonej kolejności, wnioski o sprowadzenie dowodu rzeczowego na rozprawę lub uzyskanie przez sąd określonego dokumentu urzędowego mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, wnioski o zezwolenie na udział w rozprawie na odległość z wykorzystaniem urządzeń umożliwiających jednoczesny i bezpośredni przekaz obrazu i dźwięku, a także inne oświadczenia i wnioski dotyczące okoliczności istotnych dla sprawnego i prawidłowego przeprowadzenia przewodu sądowego. Stanowisko może też obejmować wnioski dowodowe, jak również odniesienie się do wniosków dowodowych złożonych przez inną stronę.

§ 6. W sprawach, w których wyznaczono posiedzenie wstępne, wnioski formalne dotyczące biegu postępowania, w tym dotyczące właściwości sądu, przekazania sprawy innemu sądowi, występowania okoliczności określonych w art. 17 § 1, przekazania sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, a także wnioski o wyłączenie sędziego powinny być złożone najpóźniej na tym posiedzeniu.

§ 7. Wnioski, o których mowa w § 6, złożone po zakończeniu posiedzenia wstępnego pozostawia się bez rozpoznania, chyba że wnioskodawca wykaże, iż okoliczności uzasadniające złożenie wniosku powstały albo stały się mu znane później.

§ 8. Na posiedzeniu wstępnym rozpoznaje się wnioski, o których mowa w § 6, a w razie potrzeby można rozpoznać wnioski dowodowe. Przewodniczący, biorąc pod uwagę stanowiska, o których mowa w § 5, rozstrzyga w drodze zarządzenia co do objętych nimi okoliczności oraz innych okoliczności istotnych dla sprawnego i prawidłowego przeprowadzenia przewodu sądowego, wyznacza terminy rozprawy, w liczbie co najmniej 5, o ile zakres przewidywanego postępowania dowodowego nie uzasadnia ich mniejszej liczby, a następnie ogłasza je stronom i innym osobom biorącym udział w posiedzeniu. Ogłoszenie wyznaczonych terminów rozprawy ma skutek równoznaczny z wezwaniem do stawiennictwa na rozprawie lub zawiadomieniem o jej terminie.

§ 9. Jeżeli strona, obrońca lub pełnomocnik nie brali udziału w posiedzeniu wstępnym, o wyznaczonych terminach rozprawy powiadamia się ich na piśmie; powiadomienie ma skutek równoznaczny z wezwaniem do stawiennictwa na rozprawie lub zawiadomieniem o jej terminie. Przepisy art. 129 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 10. Wniosek o zmianę terminu rozprawy wyznaczonego na posiedzeniu wstępnym można pozostawić bez rozpoznania, chyba że w sposób oczywisty zasługuje na uwzględnienie.

§ 11. Na wniosek strony lub z urzędu można wyznaczyć posiedzenie w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej również po rozpoczęciu przewodu sądowego, jeżeli przyczyni się to do usprawnienia dalszego biegu postępowania. Przepisy § 3–10 stosuje się odpowiednio.

Art. 350. § 1. W sprawach, w których nie wyznaczono posiedzenia, o którym mowa w art. 349, prezes sądu wydaje pisemne zarządzenie wskazujące sędziego albo członków składu orzekającego.

§ 2. Przewodniczący składu orzekającego wydaje pisemne zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej, w którym wskazuje:

- 1) dzień, godzinę i salę rozpraw;
- 2) strony i inne osoby, które należy wezwać na rozprawę lub zawiadomić o jej terminie;
- 3) inne czynności konieczne do przygotowania rozprawy.

§ 3. Co do oskarżonego pozbawionego wolności należy wydać zarządzenie o doprowadzeniu go na rozprawę w celu udziału w czynnościach, o których mowa w art. 374 § 1a, a także jeśli złożył on wniosek, o którym mowa w art. 353 § 3, albo gdy jego obecność na rozprawie została uznana za obowiązkową.

§ 4. O terminie i miejscu rozprawy głównej zawiadamia się pokrzywdzonego.

Art. 350a. Przewodniczący składu orzekającego może zaniechać wezwania na rozprawę świadków, którzy zostali przesłuchani, przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie, w szczególności takie, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył. Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182.

Art. 351. (uchylony)

Art. 352. Przewodniczący składu orzekającego po rozważeniu wniosków stron albo sąd z urzędu dopuszcza dowody, a przewodniczący zarządza ich sprowadzenie na rozprawę. Przepis art. 368 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 353. § 1. Pomiędzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy głównej powinno upłynąć co najmniej 7 dni.

§ 2. W razie niezachowania tego terminu w stosunku do oskarżonego lub jego obrońcy rozprawa na ich wniosek, zgłoszony przed rozpoczęciem przewodu sądowego, ulega odroczeniu.

§ 3. Doręczając oskarżonemu pozbawionemu wolności, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, zawiadomienie o terminie rozprawy, należy pouczyć go o prawie do złożenia w terminie 7 dni od daty doręczenia tego zawiadomienia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę.

§ 4. Doręczając oskarżonemu wezwanie na rozprawę albo zawiadomienie o jej terminie, poucza się go o treści przepisów art. 100 § 3 i 4, art. 374, art. 376, art. 377, art. 378a, art. 419 § 1, art. 422 i art. 447 § 5.

§ 4a. Doręczając stronie zawiadomienie o terminie rozprawy, poucza się ją o treści art. 402 § 1 zdanie trzecie.

§ 5. Wniosek o doprowadzenie na rozprawę złożony po terminie, o którym mowa w § 3, podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności zmiany terminu rozprawy.

Art. 354. W wypadku wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału z następującymi zmianami:

- 1) nie stosuje się przepisów o oskarżycielu posiłkowym;
- 2) wniosek kieruje się na rozprawę, chyba że w świetle materiałów postępowania przygotowawczego popełnienie czynu zabronionego przez podejrzanego i jego niepoczytalność w chwili czynu nie budzą wątpliwości, a prezes sądu uzna za celowe rozpoznanie sprawy na posiedzeniu z udziałem prokuratora, obrońcy i podejrzanego; podejrzany nie bierze udziału w posiedzeniu, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, chyba że sąd uzna jego udział za konieczny; pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w posiedzeniu;
- 3) w razie umorzenia postępowania stosuje się art. 322 § 2 i 3.

Art. 354a. § 1. Przed orzeczeniem środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93a § 1 Kodeksu karnego, albo nakazu lub zakazów, o których mowa w art. 39 pkt 2–3 Kodeksu karnego, orzeczonych tytułem środka zabezpieczającego, sąd wysłuchuje:

- 1) biegłego psychologa;
- 2) w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto biegłych lekarzy psychiatrów;
- 3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz biegłego lekarza seksuologa lub biegłego psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 2. Jeżeli sprawca, wobec którego istnieją podstawy do orzeczenia terapii lub terapii uzależnień, wyraża zgodę na taką terapię lub terapię uzależnień, przepisu § 1 nie stosuje się; sąd może jednak, jeżeli uzna to za wskazane, wysłuchać jednego lub więcej biegłych wskazanych w tym przepisie.

Rozdział 42

Jawność rozprawy głównej

Art. 355. Rozprawa odbywa się jawnie. Ograniczenia jawności określa ustawa.

Art. 356. § 1. Na rozprawie oprócz osób biorących udział w postępowaniu mogą być obecne tylko osoby pełnoletnie, nieuzbrojone.

§ 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na rozprawie małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni.

§ 3. Nie mogą być obecne na rozprawie osoby znajdujące się w stanie nielicującym z powagą sądu.

Art. 357. § 1. Sąd zezwala przedstawicielom środków masowego przekazu na dokonywanie za pomocą aparatury utrważeń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy.

§ 2. Sąd może określić warunki udziału przedstawicieli środków masowego przekazu w rozprawie.

§ 3. Jeżeli ze względów techniczno-organizacyjnych obecność przedstawicieli środków masowego przekazu utrudnia przebieg rozprawy, sąd ogranicza liczbę przedstawicieli środków masowego przekazu na sali rozprawy i wskazuje uprawnionych do dokonywania za pomocą aparatury utrważeń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy według kolejności zgłoszeń lub na podstawie losowania.

§ 4. Sąd zarządza opuszczenie sali rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu, którzy zakłócają przebieg rozprawy.

§ 5. W wyjątkowych wypadkach, gdy należy się obawiać, że obecność przedstawicieli środków masowego przekazu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka, przewodniczący może zarządzić opuszczenie sali rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu na czas przesłuchania danej osoby.

Art. 358. Jeżeli nie przemawia przeciw temu względ na prawidłowość postępowania, sąd na wniosek strony wyraża zgodę na utrwalenie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

Art. 359. Niejawna jest rozprawa, która dotyczy:

- 1) wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego;
- 2) sprawy o pomówienie lub znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie.

Art. 360. § 1. Sąd może wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części:

- 1) jeżeli jawność mogłaby:
 - a) wywołać zakłócenie spokoju publicznego,
 - b) obrażać dobre obyczaje,
 - c) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy,
 - d) naruszyć ważny interes prywatny;
- 2) jeżeli choćby jeden z oskarżonych nie ukończył 18 lat lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat;
- 3) na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

§ 2. Jeżeli prokurator sprzeciwi się wyłączeniu jawności, rozprawa odbywa się jawnie.

Art. 361. § 1. W razie wyłączenia jawności mogą być obecne na rozprawie, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie.

§ 1a. Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego przeprowadzanych na rozprawie z wyłączeniem jawności może być obecna osoba przez niego wskazana.

§ 2. Przepisów § 1 i 1a nie stosuje się, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”.

§ 3. W razie wyłączenia jawności przewodniczący może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie.

Art. 362. Przewodniczący poucza obecnych o obowiązku zachowania w tajemnicy okoliczności ujawnionych na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności i uprzedza o skutkach niedopełnienia tego obowiązku.

Art. 363. Z chwilą zgłoszenia wniosku o wyłączenie jawności rozprawa w zakresie tego wniosku odbywa się z wyłączeniem jawności, jeżeli o to wnosi strona lub sąd uzna to za potrzebne.

Art. 364. § 1. Ogłoszenie wyroku odbywa się jawnie.

§ 2. Jeżeli jawność rozprawy wyłączono w całości lub w części, przytoczenie powodów wyroku może nastąpić również z wyłączeniem jawności w całości lub w części.

Rozdział 43

Przepisy ogólne o rozprawie głównej

Art. 365. Rozprawa odbywa się ustnie.

Art. 366. § 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.

§ 2. Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej.

Art. 367. § 1. Przewodniczący umożliwia stronom wypowiedzenie się co do każdej kwestii podlegającej rozstrzygnięciu.

§ 2. Jeżeli w jakiegokolwiek kwestii jedna ze stron zabiera głos, prawo głosu przysługuje również wszystkim innym stronom. obrońcy oskarżonego i oskarżonemu przysługuje głos ostatni.

Art. 367a. (uchylony)

Art. 368. § 1. O przychylnym załatwieniu wniosku dowodowego strony, któremu inna strona nie sprzeciwiła się, rozstrzyga ostatecznie przewodniczący; w innych wypadkach sąd wydaje postanowienie.

§ 2. Wniosku o dopuszczenie tego samego dowodu, zgłoszonego ponownie po oddaleniu w postępowaniu przed sądem poprzedniego wniosku, nie rozpoznaje się, jeżeli został on oparty na tych samych podstawach faktycznych. Wzmiankę o tym zamieszcza się w protokole.

Art. 368a. § 1. Jeżeli w toku rozprawy głównej w sprawie, w której akt oskarżenia pochodzi od oskarżyciela posiłkowego, oskarżony złożył wniosek o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9, wniosek podlega niezwłocznemu rozpoznaniu. Przepisu art. 349 § 7 nie stosuje się. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku dokonuje się jedynie czynności niecierpiących zwłoki.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wniosku przysługuje zażalenie.

Art. 369. Dowody na poparcie oskarżenia powinny być w miarę możliwości przeprowadzone przed dowodami służącymi do obrony.

Art. 370. § 1. Po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej na wezwanie przewodniczącego, stosownie do art. 171 § 1, mogą zadawać jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.

§ 2. Strona, na której wniosek świadek został dopuszczony, zadaje pytania przed pozostałymi stronami.

§ 2a. W razie potrzeby członkowie składu orzekającego mogą zadawać dodatkowe pytania poza kolejnością.

§ 3. W przypadku dopuszczenia dowodu z urzędu pytania jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.

§ 4. Przewodniczący uchyla pytania, o których mowa w art. 171 § 6, lub gdy z innych powodów uznaje je za niestosowne.

Art. 371. § 1. Przy przesłuchaniu świadka nie powinni być obecni świadkowie, którzy jeszcze nie zostali przesłuchani.

§ 2. Przewodniczący powinien przedsięwziąć środki zapobiegające porozumiewaniu się osób przesłuchanych z osobami, które jeszcze nie zostały przesłuchane.

Art. 372. Przewodniczący wydaje wszelkie zarządzenia niezbędne do utrzymania na sali sądowej spokoju i porządku.

Art. 373. Od zarządzeń przewodniczącego wydanych na rozprawie głównej przysługuje odwołanie do składu orzekającego, chyba że sąd orzeka jednoosobowo.

Art. 374. § 1. Oskarżony ma prawo brać udział w rozprawie.⁷⁰⁾ Przewodniczący lub sąd mogą uznać jego obecność za obowiązkową.

§ 1a. W sprawach o zbrodnie obecność oskarżonego podczas czynności, o których mowa w art. 385 i art. 386, jest obowiązkowa.

§ 2. Przewodniczący może wydać zarządzenie w celu uniemożliwienia oskarżonemu wydalenia się z sądu przed zakończeniem rozprawy.

§ 3. Przewodniczący, na wniosek prokuratora, wyraża zgodę na jego udział w rozprawie przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających udział w rozprawie na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie względy techniczne.

§ 4. Przewodniczący może zwolnić z obowiązku stawiennictwa na rozprawie oskarżonego, oskarżyciela posiłkowego albo oskarżyciela prywatnego, którzy są pozbawieni wolności, jeżeli zostanie zapewniony udział tych stron w rozprawie przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających udział w rozprawie na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

§ 5. W wypadku określonym w § 4 w rozprawie bierze udział w miejscu przebywania strony referendarz sądowy lub asystent sędziego, zatrudniony w sądzie, w którego okręgu strona przebywa, lub przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, jeżeli strona przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

§ 6. obrońca bierze udział w rozprawie przeprowadzanej w sposób określony w § 4 w miejscu przebywania oskarżonego, chyba że stawia się w tym celu w sądzie.

§ 7. W wypadku gdy obrońca bierze udział w rozprawie przebywając w innym miejscu niż oskarżony, sąd na wniosek oskarżonego lub obrońcy może zarządzić przerwę na czas oznaczony, w celu kontynuacji rozprawy w tym samym dniu, aby umożliwić telefoniczny kontakt obrońcy z oskarżonym, chyba że złożenie wniosku w sposób oczywisty nie służy realizacji prawa do obrony, a w szczególności zmierza do zakłócenia lub nieuzasadnionego przedłużenia rozprawy.

§ 8. Jeżeli zachodzi potrzeba udziału tłumacza w rozprawie przeprowadzanej w sposób określony w § 4, tłumacz bierze udział w rozprawie w miejscu przebywania oskarżonego niewładającego w wystarczającym stopniu językiem polskim lub w miejscu przebywania osoby, co do której zachodzą okoliczności określone w art. 204 § 1 pkt 1, chyba że przewodniczący zarządzi inaczej.

§ 9. Przepisy art. 517ea stosuje się odpowiednio.

Art. 375. § 1. Jeżeli oskarżony pomimo upomnienia go przez przewodniczącego zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub godzący w powagę sądu, przewodniczący może wydaląc go na pewien czas z sali rozprawy.

§ 2. Zezwalając oskarżonemu na powrót, przewodniczący niezwłocznie informuje go o przebiegu rozprawy w czasie jego nieobecności oraz umożliwia mu złożenie wyjaśnień co do przeprowadzonych w czasie jego nieobecności dowodów.

Art. 376. § 1. Jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, złożył już wyjaśnienia i opuścił salę rozprawy bez zezwolenia przewodniczącego, sąd może prowadzić rozprawę w dalszym ciągu pomimo nieobecności oskarżonego. Sąd zarządza zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego, jeżeli uznaje jego obecność za niezbędną. Na postanowienie w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, po złożeniu wyjaśnień, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej nie stawiał się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia.

⁷⁰⁾ Zdanie pierwsze uznane za niezgodne z Konstytucją z dniem 26 sierpnia 2020 r. w związku z art. 380 w związku z art. 354 pkt 2 w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązkowej obecności podejrzanego, o którym mowa w art. 380, na rozprawie w sprawie wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 sierpnia 2020 r. sygn. akt K 46/15 (Dz. U. poz. 1458).

§ 3. Jeżeli na rozprawę odroczoną lub przerwana nie stawił się współoskarżony, który usprawiedliwił swoje niestawiennictwo, sąd może prowadzić rozprawę w zakresie nie dotyczącym bezpośrednio nieobecnego oskarżonego, jeżeli nie ograniczy to jego prawa do obrony.

Art. 377. § 1. Jeżeli oskarżony wprawił się ze swej winy w stan powodujący niezdolność do udziału w rozprawie lub w posiedzeniu, w których jego udział jest obowiązkowy, sąd może postanowić o prowadzeniu postępowania pomimo jego nieobecności, nawet jeżeli nie złożył jeszcze wyjaśnień.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w § 1, sąd zapoznaje się ze świadectwem lekarza, który stwierdził stan takiej niezdolności, lub przesłuchuje go w charakterze biegłego. Stan powodujący niezdolność oskarżonego do udziału w rozprawie można stwierdzić także na podstawie badania niepołączonego z naruszeniem integralności ciała, przeprowadzonego za pomocą stosownego urządzenia.

§ 3. Jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie lub posiedzeniu jest obowiązkowa, zawiadomiony o terminie rozprawy lub posiedzenia oświadcza, że nie weźmie udziału w rozprawie lub posiedzeniu, uniemożliwia doprowadzenie go na rozprawę lub posiedzenie albo zawiadomiony o nich osobiście nie stawia się na rozprawę lub posiedzenie bez usprawiedliwienia, sąd może prowadzić postępowanie bez jego udziału; sąd może jednak zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego. Na postanowienie w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

§ 4. Jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień przed sądem, można zastosować art. 396 § 2 lub uznać za wystarczające odczytanie jego poprzednio złożonych wyjaśnień. Przesłuchania oskarżonego można dokonać z wykorzystaniem środków, o których mowa w art. 177 § 1a.

Art. 378. § 1. Jeżeli w sprawie, w której oskarżony musi mieć obrońcę i korzysta z obrony z wyboru, obrońca lub oskarżony wypowiada stosunek obrończy, sąd, prezes sądu lub referendarz sądowy ustanawia obrońcę z urzędu, o ile oskarżony nie powołał obrońcy z wyboru. W razie potrzeby rozprawę przerywa się lub odracza.

§ 2. W sprawie, w której oskarżony korzysta z obrońcy z urzędu, sąd na uzasadniony wniosek obrońcy lub oskarżonego zwalnia obrońcę z jego obowiązków i wyznacza oskarżonemu innego obrońcę z urzędu.

§ 3. W wypadkach określonych w § 1 i 2 sąd podejmuje zarazem decyzję, czy dotychczasowy obrońca może bez uszczerbku dla prawa oskarżonego do obrony pełnić obowiązki do czasu podjęcia obrony przez nowego obrońcę.

Art. 378a. § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany. Przy doręczeniu wezwania lub zawiadomienia należy również doręczyć pouczenie, o którym mowa w § 7.

§ 3. Jeżeli sąd przeprowadził postępowanie dowodowe podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy w wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżony lub obrońca może najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był należycie zawiadomiony przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności. Prawo do złożenia wniosku nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono postępowanie dowodowe na podstawie § 1, była nieusprawiedliwiona.

§ 4. W razie niezłożenia wniosku w terminie, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie jest dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy.

§ 5. We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca ma obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony.

§ 6. W razie uwzględnienia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu sąd przeprowadza dowód uzupełniający, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony.

§ 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności oraz o treści przepisów § 4 i 5, a także umożliwia mu wypowiedzenie się co do tej kwestii.

Art. 379. § 1. Gdy sąd wchodzi na salę lub ją opuszcza, wszyscy obecni wstają.

§ 2. Wstaje również każda osoba, do której sąd się zwraca lub która do sądu przemawia, chyba że przewodniczący zwolni ją od tego obowiązku.

Art. 380. Przepisy dotyczące oskarżonego stosuje się odpowiednio do osoby, której prokurator zarzuca popełnienie czynu zabronionego w stanie niepoczytalności i wnosi o umorzenie postępowania oraz o zastosowanie wobec niej środków zabezpieczających.

Rozdział 44

Rozpoczęcie rozprawy głównej

Art. 381. Rozprawę główną rozpoczyna wywołanie sprawy. Następnie przewodniczący sprawdza, czy wszyscy wezwani stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy.

Art. 382. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa, przewodniczący zarządza jego natychmiastowe zatrzymanie i doprowadzenie lub przerywa w tym celu rozprawę albo też sąd ją odracza. Przepis art. 376 § 1 zdanie trzecie stosuje się.

Art. 383. (uchylony)

Art. 384. § 1. Po sprawdzeniu obecności przewodniczący zarządza opuszczenie sali rozpraw przez świadków. Biegli pozostają na sali, jeżeli przewodniczący nie zarządzi inaczej.

§ 2. Pokrzywdzony może wziąć udział w rozprawie, jeżeli się stawi, i pozostać na sali, choćby miał składać zeznania jako świadek. W tym wypadku sąd przesłuchuje go w pierwszej kolejności.

§ 3. Uznając to za celowe sąd może zobowiązać pokrzywdzonego do obecności na rozprawie lub jej części.

§ 4. (uchylony)

Rozdział 45

Przewód sądowy

Art. 385. § 1. Przewód sądowy rozpoczyna się od zwięzłego przedstawienia przez oskarżyciela zarzutów oskarżenia.

§ 1a. Jeżeli w rozprawie nie bierze udziału oskarżyciel, przewodniczący dokonuje zwięzłego przedstawienia zarzutów oskarżenia.

§ 2. Jeżeli wniesiono odpowiedź na akt oskarżenia, przewodniczący informuje o jej treści.

Art. 386. § 1. Jeżeli oskarżony bierze udział w rozprawie głównej, przewodniczący, po przedstawieniu zarzutów oskarżenia, poucza go o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.

§ 2. Po przesłuchaniu oskarżonego przewodniczący poucza go o prawie zadawania pytań osobom przesłuchiwanym oraz składania wyjaśnień co do każdego dowodu.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który stawi się po raz pierwszy na kolejnej rozprawie głównej.

Art. 387. § 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, sąd może, na jego wniosek, wyznaczyć mu obrońcę z urzędu.

§ 1a. Przed uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego sąd poucza obecnego oskarżonego o treści art. 447 § 5.

§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy prokurator wyrazi zgodę, a pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku nie zgłosi sprzeciwu. O treści wniosku należy powiadomić pokrzywdzonego, jeżeli wniosek został złożony przed powiadomieniem go o terminie rozprawy.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku oskarżonego od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Przychylając się do wniosku, sąd może uznać za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia lub dokumenty przedłożone przez stronę.

Art. 388. Za zgodą obecnych stron sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe tylko częściowo, jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przynajmniej częściowo nie budzą wątpliwości.

Art. 389. § 1. Jeżeli oskarżony nie stawiał się na rozprawę, odmawia wyjaśnień lub wyjaśnia odmiennie niż poprzednio albo oświadcza, że pewnych okoliczności nie pamięta, wolno na rozprawie odczytywać tylko w odpowiednim zakresie protokoły jego wyjaśnień złożonych poprzednio w charakterze oskarżonego w tej lub innej sprawie w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

§ 2. Po odczytaniu protokołu przewodniczący zwraca się do oskarżonego o wypowiedzenie się co do jego treści i o wyjaśnienie zachodzących sprzeczności.

§ 3. Wolno na rozprawie odczytać wyjaśnienia współoskarżonego, który zmarł.

Art. 390. § 1. Oskarżony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy należy się obawiać, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na wyjaśnienia współoskarżonego albo na zeznania świadka lub biegłego, przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby oskarżony opuścił salę sądową. Przepis art. 375 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadkach przewidzianych w § 2 przewodniczący może również przeprowadzić przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W miejscu składania wyjaśnień lub zeznań w czynności bierze udział referendarz sądowy, asystent sędziego lub urzędnik sądowy.

§ 4. W sprawie o zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności lub przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej, gdy należy się obawiać, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na pokrzywdzonego, zwłaszcza gdy uzasadnia to dotychczasowe zachowanie oskarżonego w toku postępowania, na wniosek pokrzywdzonego przewodniczący zarządza, aby na czas jego przesłuchania oskarżony opuścił salę sądową, chyba że przemawia przeciwko temu wzgląd na konieczność dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych. O ile nie stoją temu na przeszkodzie względy techniczne lub organizacyjne, nakazując oskarżonemu opuszczenie sali sądowej przewodniczący umożliwia mu udział w rozprawie przy użyciu urządzeń, o których mowa w § 3; w takim przypadku w miejscu przebywania oskarżonego jest obecny referendarz sądowy, asystent sędziego lub urzędnik sądowy.

§ 5. Jeżeli oskarżony, któremu nakazano opuszczenie sali sądowej na czas przesłuchania pokrzywdzonego, nie bierze udziału w rozprawie w sposób, o którym mowa w § 4, przepis art. 375 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 391. § 1. Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawiał się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 350a, a także wtedy, gdy świadek zmarł, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

§ 1a. (uchylony)

§ 1b. (uchylony)

§ 1c. (uchylony)

§ 1d. (uchylony)

§ 2. W warunkach określonych w § 1, a także w wypadku określonym w art. 182 § 3, wolno również odczytywać na rozprawie protokoły złożonych poprzednio przez świadka wyjaśnień w charakterze oskarżonego.

§ 3. Przepis art. 389 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 392. § 1. Wolno odczytywać na rozprawie głównej protokoły przesłuchania świadków i oskarżonych, sporządzone w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę, gdy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne, a żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia.

§ 2. Sprzeciw strony, której zeznania lub wyjaśnienia nie dotyczą, nie stoi na przeszkodzie odczytaniu protokołu.

Art. 393. § 1. Wolno odczytywać na rozprawie protokoły oględzin, przeszukania i zatrzymania rzeczy, opinie biegłych, instytucji, zakładów lub instytucji, dane o karalności, wyniki wywiadu środowiskowego oraz wszelkie dokumenty urzędowe

złożone w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Nie wolno jednak odczytywać notatek dotyczących czynności, z których wymagane jest sporządzenie protokołu.

§ 2. Wolno również odczytywać zawiadomienie o przestępstwie, chyba że zostało złożone do protokołu, o którym mowa w art. 304a.

§ 3. Mogą być odczytywane na rozprawie wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza postępowaniem karnym, w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki.

§ 4. Wolno odczytywać na rozprawie protokoły zeznań świadka przesłuchanego w warunkach określonych w art. 184. Rozprawa jest wówczas niejawną; przepisów art. 361 § 1 i 1a nie stosuje się.

Art. 393a. W warunkach określonych w art. 389 § 1 i 3, art. 391 § 1 i 2, art. 392 i art. 393 wolno również odczytywać lub odtwarzać zapisy, o których mowa w art. 145 § 1 i art. 147 § 1–2b.

Art. 394. § 1. Dane dotyczące osoby oskarżonego oraz wyniki wywiadu środowiskowego odczytuje się na żądanie oskarżonego lub obrońcy.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie odczytuje się:

- 1) na wniosek strony, która nie miała możliwości zapoznania się z ich treścią; przepis art. 392 § 2 stosuje się odpowiednio, lub
- 2) gdy sąd uzna to za niezbędne.

Art. 394a. Protokoły i dokumenty, o których mowa w art. 389 § 1 i 3, art. 391 § 1 i 2, art. 392 § 1, art. 393, art. 393a i art. 394 § 1, odczytuje przewodniczący lub na jego zarządzenie członek składu orzekającego bądź protokolant.

Art. 395. Jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie właściwości dowodów rzeczowych, na wniosek strony lub gdy sąd uzna to za niezbędne, sprowadza się je na salę rozpraw i udostępnia stronom, a w razie potrzeby – świadkom i biegłym.

Art. 396. § 1. Jeżeli strona wniosła o sprowadzenie dowodu rzeczowego lub sąd uznał to za niezbędne, a zapoznanie się z dowodem rzeczowym przez pełny skład sądu napotyka znaczne trudności albo jeżeli strony wyrażają na to zgodę, sąd wyznacza do tej czynności sędziego ze swego składu albo sąd wezwany.

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie dopuszczenia dowodu z oględzin.

§ 2. Sąd może zlecić przesłuchanie świadka sędziemu wyznaczonemu ze swego składu lub sądowi wezwanemu, w którego okręgu świadek przebywa, jeżeli świadek nie stawił się z powodu przeszkód zbyt trudnych do usunięcia.

§ 3. W czynnościach wskazanych w § 1–2 mają prawo brać udział strony, obrońcy i pełnomocnicy. Oskarżonego pozbawionego wolności sprowadza się tylko wtedy, gdy sąd uzna to za konieczne.

§ 4. Sędzia wyznaczony lub sąd wezwany może przeprowadzić także inny dowód, którego potrzeba wyłoni się w toku czynności wskazanych w § 1–2.

Art. 396a. § 1. Jeżeli dopiero w toku rozprawy ujawnią się istotne braki postępowania przygotowawczego, a ich usunięcie przez sąd uniemożliwiłoby wydanie prawidłowego orzeczenia w rozsądnym terminie, zaś przeszkód tych nie można usunąć, stosując przepis art. 396, sąd może przerwać albo odroczyć rozprawę, zakreślając oskarżycielowi publicznemu termin do przedstawienia dowodów, których przeprowadzenie pozwoliłoby na usunięcie dostrzeżonych braków.

§ 2. Oskarżyciel publiczny w celu zebrania dowodów, o których mowa w § 1, może przedsięwziąć osobiście, a prokurator także zlecić Policji dokonanie niezbędnych czynności dowodowych.

§ 3. Oskarżyciel publiczny w wypadku niemożności dotrzymania zakreślonego terminu może zwrócić się do sądu o jego przedłużenie.

§ 4. Jeżeli oskarżyciel publiczny w wyznaczonym terminie nie przedstawi stosownych dowodów, sąd rozstrzyga na korzyść oskarżonego wątpliwości wynikające z nieprzeprowadzenia tych dowodów.

Art. 397. (uchylony)

Art. 398. § 1. Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły na jaw w toku rozprawy, oskarżyciel zarzucił oskarżonemu inny czyn oprócz objętego aktem oskarżenia, sąd może za zgodą oskarżonego rozpoznać nowe oskarżenie na tej samej rozprawie, chyba że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania przygotowawczego co do nowego czynu.

§ 2. W razie odroczenia rozprawy oskarżyciel wnosi nowy lub dodatkowy akt oskarżenia.

Art. 399. § 1. Jeżeli w toku rozprawy okaże się, że nie wychodząc poza granice oskarżenia można czyn zakwalifikować według innego przepisu prawnego, sąd uprzedza o tym obecne na rozprawie strony.

§ 2. Na wniosek oskarżonego można przerwać rozprawę w celu umożliwienia mu przygotowania się do obrony.

Art. 400. § 1. Jeżeli po rozpoczęciu przewodu sądowego ujawni się, że czyn oskarżonego stanowi wykroczenie, sąd, nie przekazując sprawy właściwemu sądowi, rozpoznaje ją w tym samym składzie, stosując w dalszym jej toku przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również w sprawach o wykroczenia popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie.

Art. 401. § 1. Przewodniczący może przerwać rozprawę główną w celu przygotowania przez strony wniosków dowodowych lub sprowadzenia dowodu albo dla wypoczynku lub z innej ważnej przyczyny.

§ 2. Każdorazowa przerwa w rozprawie może trwać nie dłużej niż 42 dni.

Art. 402. § 1. Jeżeli przewodniczący, zarządzając przerwę, oznaczy jednocześnie czas i miejsce dalszego ciągu rozprawy, osoby obecne na rozprawie przerwanej, których obecność była obowiązkowa, są obowiązane stawić się w nowym terminie bez wezwania. Przepis art. 285 stosuje się odpowiednio. Osoby uprawnione do stawiennictwa nie muszą być zawiadamiane o nowym terminie, nawet jeśli nie uczestniczyły w rozprawie przerwanej.

§ 1a. Oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa, nie wzywa się w sytuacjach określonych w art. 376 lub art. 377, jeżeli okres przerwy uniemożliwia jego wezwanie oraz stawienie się na rozprawę po przerwie.

§ 2. Rozprawę przerwana prowadzi się po przerwie w dalszym ciągu, a od początku – jeżeli skład sądu uległ zmianie albo sąd uzna to za konieczne.

§ 2a. Jeżeli w sprawie rozpoznawanej w składzie wieloosobowym zmianie z przyczyn losowych lub z powodu przeszkód prawnych uległ jeden z członków składu, rozprawę przerwana można prowadzić po przerwie w dalszym ciągu, jeżeli nie zagraża to prawidłowości orzekania w sprawie.

§ 3. W razie przekroczenia terminu przerwy rozprawę uważa się za odroczoną.

Art. 403. Orzeczenia zapadające w czasie przerwy w rozprawie wydaje się w składzie rozpoznającym sprawę, a w wypadku niemożności jego utworzenia – w takim samym składzie.

Art. 404. § 1. Sąd może odroczyć rozprawę tylko wtedy, gdy zarządzenie przerwy nie byłoby wystarczające.

§ 2. Rozprawę odroczoną prowadzi się w nowym terminie od początku. Sąd może wyjątkowo prowadzić rozprawę odroczoną w dalszym ciągu, chyba że skład sądu uległ zmianie.

§ 2a. Jeżeli w sprawie rozpoznawanej w składzie wieloosobowym zmianie z przyczyn losowych lub z powodu przeszkód prawnych uległ jeden z członków składu, rozprawę odroczoną można prowadzić w dalszym ciągu, jeżeli nie zagraża to prawidłowości orzekania w sprawie.

§ 3. W wypadku podjęcia postępowania zawieszono przepis § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 404a. (uchylony)

Art. 404b. § 1. W razie prowadzenia rozprawy w dalszym ciągu w wypadkach określonych w art. 402 § 2a lub art. 404 § 2a przed przystąpieniem do dalszych czynności dowodowych przewodniczący zarządza przerwę w rozprawie albo sąd rozprawę odracza na czas niezbędny do zapoznania się przez nowego członka składu orzekającego z dotychczasowym przebiegiem postępowania, w tym z przeprowadzonymi dowodami.

§ 2. Nowy członek składu orzekającego, po zapoznaniu się z dotychczasowym przebiegiem postępowania, w tym z przeprowadzonymi dowodami, oświadcza na piśmie lub do protokołu rozprawy, czy i w jakim zakresie uznaje za konieczne uzupełniające przeprowadzenie dowodów przeprowadzonych przed jego wstąpieniem do składu orzekającego.

§ 3. Sąd przeprowadza dowody wskazane w oświadczeniu, o którym mowa w § 2, chyba że jest to niemożliwe z przyczyn niezależnych od sądu.

Art. 404c. § 1. Jeżeli przewodniczący uzna, że zachodzi potrzeba oceny, czy przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych, może zarządzić przerwę w rozprawie na czas niezbędny dla przeprowadzenia narady w tym zakresie (narada wstępna). Do narady wstępnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 108, art. 109 i art. 111.

§ 2. Jeżeli po naradzie wstępnej sąd uzna, że przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie, o którym mowa w § 1, i wydanie wyroku (wyrok częściowy), przewodniczący informuje o tym oskarżyciela publicznego oraz strony, których interesu prawnego rozstrzygnięcie dotyczy. Przepisy art. 405 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Po zamknięciu przewodu sądowego w odniesieniu do oskarżonego lub oskarżonych, których odpowiedzialności karnej dotyczyła narada wstępna, a przed udzieleniem głosu stronom, przewodniczący zarządza przerwę w rozprawie albo sąd rozprawę odacza w odniesieniu do pozostałych oskarżonych.

§ 4. Jeżeli w sprawie rozpoznawanej w składzie jednego sędziego przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych oskarżonych, przepisu § 1 nie stosuje się, a przepisy § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Do postępowania po zamknięciu przewodu sądowego, o którym mowa w § 3, art. 406 oraz przepisy rozdziału 47 stosuje się odpowiednio, z tym że w przypadku, o którym mowa w art. 411 § 2, rozprawę prowadzi się w dalszym ciągu w odniesieniu do wszystkich oskarżonych.

§ 6. Przepisów § 1–4 nie stosuje się, jeżeli:

- 1) oskarżonemu, o którym mowa w § 1, zarzucono popełnienie przestępstwa w warunkach przestępczego współdziałania z oskarżonym nieobjętym zakresem narady wstępnej;
- 2) czyn oskarżonego, o którym mowa w § 1, pozostaje z czynem zarzucanym innemu oskarżonemu w takim związku, że rozstrzygnięcie w przedmiocie jego odpowiedzialności karnej wywarłoby wpływ na ustalenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego nieobjętego zakresem narady wstępnej;
- 3) wyrokiem częściowym nie mogą zostać objęte wszystkie czyny zarzucane oskarżonemu, o którym mowa w § 1;
- 4) wydanie wyroku częściowego uniemożliwiłoby pokrzywdzonemu realizację jego uprawnień.

Art. 405. § 1. Po przeprowadzeniu dowodów dopuszczonych w sprawie przewodniczący zapytuje strony, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego i w razie odpowiedzi przeczącej – zamyka przewód sądowy.

§ 2. Z chwilą zamknięcia przewodu sądowego ujawnione są bez odczytywania wszystkie protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie, które nie zostały odczytane.

§ 3. Protokołami i dokumentami, o których mowa w § 2, są protokoły i dokumenty:

- 1) wskazane przez oskarżyciela w akcie oskarżenia jako dowody, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się on domaga, z wyjątkiem tych, co do których sąd oddalił wnioski dowodowe;
- 2) wskazane we wniosku dowodowym strony, który został uwzględniony;
- 3) dopuszczone przez sąd z urzędu.

§ 4. O ujawnieniu bez odczytywania protokołów i dokumentów zamieszcza się wzmiankę w protokole rozprawy. Wskazywanie poszczególnych protokołów i dokumentów nie jest konieczne.

Rozdział 46

Głosy końcowe

Art. 406. § 1. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, ich przedstawicielom oraz przedstawicielowi społecznemu. Głos zabierają w następującej kolejności: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, przedstawiciel społeczny, obrońca oskarżonego i oskarżony. Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronomi.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel ponownie zabiera głos, należy również udzielić głosu obrońcy i oskarżonemu.

Art. 407. (uchylony)

Rozdział 47

Wyrokowanie

Art. 408. Po wysłuchaniu głosów końcowych sąd niezwłocznie przystępuje do narady.

Art. 409. Sąd aż do ogłoszenia wyroku może wznowić przewód sądowy, zwłaszcza w wypadku przewidzianym w art. 399, albo też udzielić dodatkowego głosu uczestnikom postępowania, o których mowa w art. 406 § 1.

Art. 410. Podstawę wyroku może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej.

Art. 411. § 1. W sprawie zawilej albo z innych ważnych powodów sąd może odroczyć wydanie wyroku na czas nieprzekraczający 14 dni.

§ 2. W razie przekroczenia tego terminu rozprawę prowadzi się od początku.

§ 3. W postanowieniu o odroczeniu wydania wyroku należy wskazać czas i miejsce jego ogłoszenia.

Art. 412. Niezwłocznie po ukończeniu głosowania sąd sporządza wyrok na piśmie.

Art. 413. § 1. Każdy wyrok powinien zawierać:

- 1) oznaczenie sądu, który go wydał, oraz sędziów, ławników, oskarżycieli i protokolanta;
- 2) datę oraz miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku;
- 3) imię, nazwisko oraz inne dane określające tożsamość oskarżonego;
- 4) przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu;
- 5) rozstrzygnięcie sądu;
- 6) wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej.

§ 2. Wyrok skazujący powinien ponadto zawierać:

- 1) dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną;
- 2) rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet okresów wskazanych w art. 63 Kodeksu karnego.

§ 3. Jeżeli zgłoszono zdanie odrębne, wyrok powinien również zawierać wzmiankę, o której mowa w art. 114 § 1.

Art. 414. § 1. W razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wyłączającej ściganie lub danych przemawiających za warunkowym umorzeniem postępowania, sąd wyrokiem umarza postępowanie albo umarza je warunkowo. Jednakże w razie stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny.

§ 2. Umarzając postępowanie sąd stosuje odpowiednio art. 322 § 2 i 3, art. 323 § 1 i 2 oraz art. 340 § 2 i 3.

§ 3. Sąd stosuje środek zabezpieczający wskazany w art. 93a § 2 Kodeksu karnego, w art. 22 § 3 pkt 5 i 6 Kodeksu karnego skarbowego lub orzeka przepadek przedmiotów wskazany w art. 45a Kodeksu karnego, jeżeli wyniki przewodu sądowego to uzasadniają, a umorzenie następuje z powodu niepoczytalności sprawcy w chwili popełnienia czynu.

§ 4. Umarzając postępowanie warunkowo, sąd stosuje odpowiednio art. 341.

§ 5. Przewidując możliwość warunkowego umorzenia postępowania albo możliwość orzeczenia kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, sąd może wznowić przewód sądowy celem odpowiedniego zastosowania art. 341 § 3; wówczas sąd może zarządzić przerwę.

Art. 415. § 1. W razie skazania oskarżonego lub warunkowego umorzenia postępowania w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia, w całości lub w części, szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono.

§ 2. Jeżeli orzeczony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę albo nawiązka orzeczona na rzecz pokrzywdzonego nie pokrywają całej szkody lub nie stanowią pełnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, pokrzywdzony może dochodzić dodatkowych roszczeń w postępowaniu cywilnym.

Art. 415a. § 1. W razie skazania oskarżonego lub warunkowego umorzenia postępowania sąd uwzględnia wniosek prokuratora, o którym mowa w art. 91a. Wniosku nie uwzględnia się, jeżeli roszczenie o zwrot korzyści majątkowej lub przepadek świadczenia jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono.

§ 2. Orzeczenie w przedmiocie wniosku nie wyłącza możliwości dochodzenia roszczeń w postępowaniu cywilnym w zakresie nieuwzględnionym w tym orzeczeniu.

Art. 416. (uchylony)

Art. 417. Zaliczeniu na poczet orzeczonej kary podlega również okres tymczasowego aresztowania odbytego przez oskarżonego w innej sprawie, w której postępowanie toczyło się równocześnie, a zapadł w niej prawomocny wyrok uniewinniający, umorzono postępowanie albo odstąpiono od wymierzenia kary.

Art. 418. § 1. Po podpisaniu wyroku przewodniczący ogłasza go publicznie; w czasie ogłaszania wyroku wszyscy obecni, z wyjątkiem sądu, stoją.

§ 1a. Ogłaszając wyrok można pominąć treść zarzutów oskarżenia.

§ 1b. Jeżeli ze względu na obszerność wyroku jego ogłoszenie wymagałoby zarządzenia przerwy lub odroczenia rozprawy, przewodniczący, ogłaszając wyrok, może poprzestać na zwięzłym przedstawieniu rozstrzygnięcia sądu oraz zastosowanych przepisów ustawy karnej. Przed ogłoszeniem wyroku przewodniczący uprzedza obecnych o takim sposobie ogłoszenia.

szenia wyroku i o jego przyczynie oraz poucza o możliwości zapoznania się z pełną treścią wyroku po jego ogłoszeniu w sekretariacie sądu.

§ 2. Zgłoszenie zdania odrębnego podaje się do wiadomości wraz ze wskazaniem, w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje ono orzeczenie, a za zgodą członka składu orzekającego, który zgłosił to zdanie, także z jego imieniem i nazwiskiem.

§ 3. Po ogłoszeniu przewodniczący lub jeden z członków składu orzekającego podaje ustnie najważniejsze powody wyroku, chyba że na ogłoszeniu nikt się nie stawił.

§ 4. Po podaniu najważniejszych powodów wyroku, o których mowa w § 3, członek składu orzekającego, który zgłosił zdanie odrębne, może podać ustnie najważniejsze powody jego zgłoszenia.

Art. 418a. W wypadku wyrokowania na posiedzeniu odbywającym się z wyłączeniem jawności treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole lub notatce urzędowej z posiedzenia.

Art. 419. § 1. Niestawiennictwo stron, ich obrońców i pełnomocników nie stoi na przeszkodzie ogłoszeniu wyroku.

§ 2. (uchylony)

Art. 420. § 1. Jeżeli wyrok nie zawiera rozstrzygnięcia co do przypadku, zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności, okresu zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okresu stosowania środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276, nałożenia obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu albo dowodów rzeczowych, sąd orzeka o tym postanowieniem na posiedzeniu.

§ 2. Jeżeli sąd nieprawidłowo zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności, okres zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu lub okres stosowania środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276, stosuje się odpowiednio przepis § 1.

§ 3. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, jeżeli jego przedmiotem jest rozstrzygnięcie co do przypadku albo dowodów rzeczowych. Oskarżonego pozbawionego wolności sprowadza się na posiedzenie tylko wtedy, gdy prezes sądu lub sąd uzna to za konieczne.

§ 4. Na postanowienia, o których mowa w § 1 i § 2, przysługuje zażalenie.

Art. 421. Osobie niebędącej oskarżonym, która zgłasza roszczenie do mienia objętego przypadkiem przedmiotów, przysługuje prawo dochodzenia swych roszczeń tylko w drodze postępowania cywilnego.

Art. 422. § 1. W terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku, strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydane na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.

§ 1a. Wniosek, o którym mowa w § 1, może również złożyć podmiot zobowiązany określony w art. 91a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 1b.⁷¹⁾ Prokurator, obrońca lub pełnomocnik będący adwokatem lub radcą prawnym lub Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej mogą złożyć wniosek, o którym mowa w § 1, przez umieszczenie jego treści w portalu informacyjnym.

§ 2. We wniosku należy wskazać, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

§ 2a. Dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i – pomimo złożenia wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym ogłoszono wyrok – nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku, termin wymieniony w § 1 biegnie od daty doręczenia mu wyroku.

§ 3. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2. Na zarządzenie przysługuje zażalenie.

§ 4. Zarządzenie, o którym mowa w § 3, może wydać również referendarz sądowy.

Art. 423. § 1. Uzasadnienie wyroku powinno być sporządzone w ciągu 14 dni od daty wpływu do sądu wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w wypadku sporządzenia uzasadnienia z urzędu – od daty ogłoszenia wyroku; w sprawie zawilej lub z innej ważnej przyczyny, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.

§ 1a. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku w części odnoszącej się do niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach

⁷¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

prawnych czynu lub w części odnoszącej się do niektórych oskarżonych sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do tych tylko części wyroku, których wnioski dotyczą.

§ 2. Wyrok z uzasadnieniem doręcza się temu, kto złożył wniosek na podstawie art. 422. Przepis art. 100 § 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 424. § 1. Uzasadnienie powinno zawierać zwięzłe:

- 1) wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych;
- 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

§ 2. W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku.

§ 3. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387 uzasadnienie powinno zawierać co najmniej wyjaśnienie podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.

DZIAŁ IX

Postępowanie odwoławcze

Rozdział 48

Przepisy ogólne

Art. 425. § 1. Od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przysługuje środek odwoławczy stronom oraz innym osobom wskazanym w przepisach ustawy.

§ 2. Orzeczenie można zaskarżyć w całości lub w części. Można także zaskarżyć brak określonego rozstrzygnięcia. Przedmiotem zaskarżenia może być również samo uzasadnienie orzeczenia.

§ 3. Odwołujący się może skarżyć jedynie rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszające jego prawa lub szkodzące jego interesom. Ograniczenie to nie dotyczy oskarżyciela publicznego.

§ 4. Oskarżyciel publiczny ma prawo wnieść środek odwoławczy także na korzyść oskarżonego.

Art. 426. § 1. Od orzeczeń sądu odwoławczego oraz od orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Od wydanego na skutek zażalenia postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, w tym w zakresie zastrzeżenia, o którym mowa w art. 257 § 2, a także od wydanego w toku postępowania odwoławczego postanowienia o przeprowadzeniu obserwacji, zastosowaniu środka zapobiegawczego, nałożeniu kary porządkowej, zawieszeniu postępowania oraz w przedmiocie kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekł sąd odwoławczy, przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego. Jeżeli zaskarżone postanowienie wydał sąd w składzie jednego sędziego, zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów, chyba że zażalenie dotyczy postanowienia o nałożeniu kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu.

Art. 427. § 1. Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, a także podać, czego się domaga.

§ 2. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, powinien ponadto zawierać wskazanie zarzutów stawianych rozstrzygnięciu oraz uzasadnienie.

§ 3. Odwołujący się może również wskazać nowe fakty lub dowody, jeżeli nie mógł powołać ich w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

§ 3a. W środku odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu, chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 428. § 1. Środek odwoławczy wnosi się na piśmie do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie.

§ 2. Strona może złożyć pisemną odpowiedź na środek odwoławczy.

§ 3.⁷²⁾ Prokurator, obrońca lub pełnomocnik będący adwokatem lub radcą prawnym lub Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej mogą złożyć środek odwoławczy, a także odpowiedź na środek odwoławczy oraz dalsze pisma w toku postępowania odwoławczego – przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym.

Art. 429. § 1. Prezes sądu pierwszej instancji odmawia przyjęcia środka odwoławczego, jeżeli wniesiony został po terminie lub przez osobę nieuprawnioną albo jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

§ 2. Na zarządzenie odmawiające przyjęcia środka odwoławczego na podstawie § 1 lub art. 120 § 2 przysługuje zażalenie.

Art. 430. § 1. Sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 albo jeżeli przyjęcie tego środka nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu.

§ 2. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego, chyba że zostało wydane przez Sąd Najwyższy.

Art. 431. § 1. Środek odwoławczy można cofnąć.

§ 2. Oskarżony może cofnąć wniesiony na jego korzyść środek odwoławczy, chyba że wniósł go oskarżyciel publiczny lub zachodzi wypadek przewidziany w art. 79.

§ 3. Środka odwoławczego wniesionego na korzyść oskarżonego nie można bez jego zgody cofnąć.

Art. 432. Cofnięty środek odwoławczy sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania, chyba że zachodzi jedna z przyczyn wymienionych w art. 439 lub art. 440.

Art. 433. § 1. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1–3, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455.

§ 2. Sąd odwoławczy jest obowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 434. § 1. Sąd odwoławczy może orzec na niekorzyść oskarżonego jedynie:

- 1) wtedy, gdy wniesiono na jego niekorzyść środek odwoławczy, oraz
- 2) w granicach zaskarżenia, chyba że ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia, oraz
- 3) w razie stwierdzenia uchybień podniesionych w środku odwoławczym, chyba że środek odwoławczy nie pochodzi od oskarżyciela publicznego lub pełnomocnika i nie podniesiono w nim zarzutów albo ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od podniesionych zarzutów.

§ 2. Środek odwoławczy wniesiony na niekorzyść oskarżonego może spowodować orzeczenie także na korzyść oskarżonego, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 440 lub art. 455.

§ 3. (uchylony)

§ 4. W przypadku skazania z zastosowaniem art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego sąd odwoławczy może orzec na niekorzyść oskarżonego, i to niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, także wówczas, jeżeli środek odwoławczy wniesiono wyłącznie na korzyść oskarżonego, który po wydaniu wyroku odwołał lub w istotny sposób zmienił swoje wyjaśnienia lub zeznania. Nie dotyczy to jednak przypadku zasadnego podniesienia zarzutu obrazy prawa materialnego lub stwierdzenia przez sąd odwoławczy okoliczności uzasadniających uchylenie orzeczenia, określonych w art. 439 § 1.

§ 5. (uchylony)

Art. 435. Sąd odwoławczy uchyla lub zmienia orzeczenie na korzyść współoskarżonych, choćby nie wnieśli środka odwoławczego, jeżeli je uchylił lub zmienił na rzecz współoskarżonego, którego środek odwoławczy dotyczył, gdy te same względy przemawiają za uchyleniem lub zmianą na rzecz tamtych.

Art. 436. Sąd może ograniczyć rozpoznanie środka odwoławczego tylko do poszczególnych uchybień, podniesionych przez stronę lub podlegających uwzględnieniu z urzędu, jeżeli rozpoznanie w tym zakresie jest wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania.

⁷²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

Art. 437. § 1. Po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części.

§ 2. Sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty, lub uchyla je i umarza postępowanie; w innych wypadkach uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

Art. 438. Orzeczenie ulega uchyleniu lub zmianie w razie stwierdzenia:

- 1) obrazy przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu;
- 1a) obrazy przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w pkt 1, chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu;
- 2) obrazy przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia;
- 3) błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia;
- 4) rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka.

Art. 439. § 1. Niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli:

- 1) w wydaniu orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona lub niezdolna do orzekania bądź podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40;
- 2) sąd był nienależycie obsadzony lub którykolwiek z jego członków nie był obecny na całej rozprawie, z wyjątkiem wypadków, gdy wynika to z prowadzenia w dalszym ciągu na podstawie art. 402 § 2a lub art. 404 § 2a rozprawy przerwanej lub odroczonej;
- 3) sąd powszechny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu szczególnego albo sąd szczególny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu powszechnego;
- 4) sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu;
- 5) orzeczono karę, środek karny, środek kompensacyjny lub środek zabezpieczający nieznanie ustawie;
- 6) zapadło z naruszeniem zasady większości głosów lub nie zostało podpisane przez którąkolwiek z osób biorących udział w jego wydaniu;
- 7) zachodzi sprzeczność w treści orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie;
- 8) zostało wydane pomimo to, że postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone;
- 9) zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8–11;
- 10) oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy;
- 11) sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa.

§ 2. Uchylenie orzeczenia jedynie z powodów określonych w § 1 pkt 9–11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego.

§ 3. W posiedzeniu mają prawo wziąć udział strony, obrońcy i pełnomocnicy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

Art. 439a. Orzeczenia w sprawie o wykroczenie nie uchyla się z tego tylko powodu, że sąd orzekł w postępowaniu karnym zamiast w sprawach o wykroczenia.

Art. 440. Jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie uchyleniu.

Art. 441. § 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu środka odwoławczego wyłoni się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, sąd odwoławczy może odroczyć rozpoznanie sprawy i przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

§ 2. Sąd Najwyższy może przekazać rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego powiększonemu składowi tego sądu.

§ 3. Uchwała Sądu Najwyższego jest w danej sprawie wiążąca.

§ 4. Prokurator, obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu.

§ 5. Sąd Najwyższy może przejąć sprawę do swego rozpoznania.

Art. 442. § 1. Sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, orzeka w granicach, w jakich nastąpiło przekazanie. Uchylenie wyroku tylko w zakresie rozstrzygnięcia o karze albo innym środku nie stoi na przeszkodzie uniewinnieniu oskarżonego lub umorzeniu postępowania.

§ 2. W wypadku przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd orzekający w pierwszej instancji, przeprowadzając postępowanie w zakresie dowodów, które nie miały wpływu na uchylenie wyroku, może poprzestać na ich ujawnieniu.

§ 3. Zapatrywania prawne i wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania są wiążące dla sądu, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Wskazania sądu odwoławczego co do dalszego postępowania mogą dotyczyć wyłącznie dowodów i innych czynności, które powinny być przeprowadzone, lub okoliczności, które należy wyjaśnić. Wskazania sądu odwoławczego nie mogą dotyczyć sposobu oceny poszczególnych dowodów.

Art. 443. W razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wolno w dalszym postępowaniu wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy, gdy orzeczenie to było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego albo na korzyść oskarżonego w warunkach określonych w art. 434 § 4. Nie dotyczy to orzekania o środkach zabezpieczających wymienionych w art. 93a § 1 Kodeksu karnego.

Art. 443a. § 1. Do zaskarżenia uzasadnienia orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy art. 438 i art. 440.

§ 2. Środkiem odwoławczym od uzasadnienia orzeczenia jest zażalenie, jeżeli nie wniesiono apelacji. W razie wniesienia apelacji i zażalenia – zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy łącznie z apelacją.

§ 3. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Po rozpoznaniu środka odwoławczego od uzasadnienia sąd orzeka o utrzymaniu w mocy lub zmianie zaskarżonego uzasadnienia w całości lub w części.

Rozdział 49

Apelacja

Art. 444. § 1. Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja.

§ 2. Apelacja przysługuje również podmiotowi zobowiązanemu określonymu w art. 91a.

Art. 445. § 1. Termin do wniesienia apelacji wynosi 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Apelacja wniesiona przed upływem terminu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wywołuje skutki określone w art. 422 i podlega rozpoznaniu; apelację taką można uzupełnić w terminie określonym w § 1.

Art. 446. § 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do apelacji dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla stron przeciwnych; do apelacji wnoszonej do sądu apelacyjnego dołącza się dodatkowo jeden odpis.

Art. 447. § 1. Apelację co do winy uważa się za zwróconą przeciwko całości wyroku.

§ 2. Apelację co do kary uważa się za zwróconą przeciwko całości rozstrzygnięcia o karze i środkach karnych.

§ 3. Apelację co do środka karnego, środka kompensacyjnego albo przepadku uważa się za zwróconą odpowiednio przeciwko całości rozstrzygnięcia o środkach karnych albo o środkach kompensacyjnych albo o przepadku.

§ 4. W apelacji można podnosić zarzuty, które nie stanowiły lub nie mogły stanowić przedmiotu zażalenia.

§ 5. Podstawą apelacji nie mogą być zarzuty określone w art. 438 pkt 3 i 4, związane z treścią zawartego porozumienia, o którym mowa w art. 343, art. 343a i art. 387.

§ 6. Podstawą apelacji nie mogą być wyłącznie zarzuty, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105, art. 420 lub art. 626. Przepisy art. 118 § 1 i 2 stosuje się.

Art. 448. § 1. O przyjęciu apelacji zawiadamia się prokuratora oraz obrońców i pełnomocników, a także strony, po czym akta przekazuje się niezwłocznie sądowi odwoławczemu.

§ 1a. W przypadku apelacji od wyroku częściowego sądowi odwoławczemu zamiast akt sprawy przekazuje się uwierzytelnione kopie dokumentów z akt sprawy, a w razie niezbędnej potrzeby na jego żądanie udostępnia się akta sprawy na czas oznaczony. Przekazanie dokumentów lub udostępnienie akt sprawy może nastąpić w postaci elektronicznej.

§ 2. Do zawiadomienia dołącza się odpis apelacji strony przeciwnej, chyba że w sprawie była wyłączona jawność rozprawy ze względu na ochronę informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

Art. 449. § 1. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę na rozprawie, a w wypadkach przewidzianych przez ustawę – na posiedzeniu.

§ 2. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, sąd odwoławczy orzeka na rozprawie jednoosobowo, chyba że zaskarżone orzeczenie sąd pierwszej instancji wydał w innym składzie niż w składzie jednego sędziego.

Art. 449a. § 1. Jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w sprawie, sąd odwoławczy przed wydaniem orzeczenia może zwrócić akta sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jednocześnie szczegółowo wskazując kwestie, o które należy uzupełnić uzasadnienie. Kwestie te mogą dotyczyć uzupełnienia zakresu uzasadnienia o inne części wyroku w wypadkach, o których mowa w art. 423 § 1a, lub uzupełnienia treści zawartych w uzasadnieniu w tym zakresie, w jakim zostało ono sporządzone.

§ 2. Do uzupełnienia uzasadnienia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące sporządzania, doręczania i zaskarżania uzasadnienia wyroku.

§ 3. Strona, która wniosła apelację, może ją uzupełnić w terminie 14 dni od daty doręczenia jej uzupełnionego uzasadnienia.

Art. 450. § 1. Udział w rozprawie prokuratora, a obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 i art. 80 jest obowiązkowy.

§ 2. Udział w rozprawie innych stron i ich pełnomocników oraz obrońcy w wypadkach niewymienionych w § 1 jest obowiązkowy wtedy, gdy prezes sądu lub sąd uzna to za konieczne.

§ 3. Niestawiennictwo należycie zawiadomionych o terminie rozprawy stron, obrońców lub pełnomocników nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba że ich udział jest obowiązkowy.

Art. 451. Sąd odwoławczy, na wniosek oskarżonego pozbawionego wolności złożony w terminie 7 dni od daty doręczenia mu zawiadomienia o przyjęciu apelacji, zarządza sprowadzenie go na rozprawę, chyba że uzna za wystarczającą obecność obrońcy. Wniosek złożony po terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności odroczenia rozprawy. O prawie złożenia wniosku należy pouczyć oskarżonego. Jeżeli sąd nie zarządza sprowadzenia oskarżonego, który nie ma obrońcy, sąd, prezes sądu lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu.

Art. 452. § 1. (uchylony)

§ 2. Sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy również, jeżeli:

- 1) przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie;
- 2) dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać, lub okoliczność, która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać.

§ 3. Wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie § 2 pkt 2, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.

Art. 453. § 1. Przewód sądowy w sądzie odwoławczym rozpoczyna ustne sprawozdanie, w którym sędzia sprawozdawca przedstawia przebieg i wyniki dotychczasowego postępowania, a w szczególności treść zaskarżonego wyroku oraz zarzuty i wnioski apelacyjne, jak również kwestie wymagające rozstrzygnięcia z urzędu. W miarę potrzeby odczytuje się z akt poszczególne ich części.

§ 1a. Jeżeli na rozprawę stawili się jedynie uczestnicy postępowania, sąd może na wniosek lub za zgodą obecnych stron odstąpić od ustnego sprawozdania. Jeżeli na rozprawę nie stawił się nikt, sąd może odstąpić od ustnego sprawozdania. W tych wypadkach przewód sądowy rozpoczyna ogłoszenie postanowienia o odstąpieniu od ustnego sprawozdania.

§ 2. Strony mogą składać wyjaśnienia, oświadczenia i wnioski ustnie lub na piśmie; złożone na piśmie podlegają odcytaniu, przy czym przepis art. 394 stosuje się.

§ 3. Przewodniczący udziela głosu uczestnikom postępowania, o których mowa w art. 406 § 1, w kolejności przez siebie ustalonej, przy czym najpierw udziela głosu skarżącemu. Oskarżonemu i jego obrońcy nie można odmówić zabrania głosu po przemówieniach innych uczestników postępowania.

Art. 454. § 1. Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 455. Nie zmieniając ustaleń faktycznych, sąd odwoławczy poprawia błędną kwalifikację prawną niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Poprawienie kwalifikacji prawnej na niekorzyść oskarżonego może nastąpić tylko wtedy, gdy wniesiono środek odwoławczy na jego niekorzyść.

Art. 455a. Nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424.

Art. 456. O utrzymaniu w mocy, uchyleniu lub zmianie wyroku sądu pierwszej instancji sąd odwoławczy orzeka wyrokiem.

Art. 457. § 1. Uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu w terminie 14 dni.

§ 2. Jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W uzasadnieniu należy podać, czym kierował się sąd wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za zasadne albo niezasadne.

Art. 458. Przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem odwoławczym, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.

Rozdział 50

Zażalenie i sprzeciw

Art. 459. § 1. Zażalenie przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie.

§ 3. Zażalenie przysługuje stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 460. Zażalenie lub sprzeciw wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia, a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia – od daty doręczenia. Dotyczy to również zażalenia na zawarte w wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów lub opłat; jeżeli jednak odwołujący się złoży wniosek o sporządzenie na piśmie oraz doręczenie uzasadnienia wyroku, zażalenie można wnieść w terminie przewidzianym do wniesienia apelacji.

Art. 461. § 1. Do zażalenia na postanowienie kończące postępowanie dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla osób, których dotyczy zaskarżone postanowienie. Odpisy te doręcza się tym osobom niezwłocznie.

§ 2. O wniesieniu zażalenia na postanowienie inne niż wymienione w § 1 oraz sprzeciwu zawiadamia się osoby, których dotyczy zaskarżone postanowienie.

Art. 462. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, zażalenie nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia; sąd jednak, który je wydał, lub sąd powołany do rozpoznania zażalenia może wstrzymać wykonanie postanowienia.

§ 2. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

Art. 463. § 1. Sąd, na którego postanowienie złożono zażalenie, może je uwzględnić, jeżeli orzeka w tym samym składzie, w którym wydał zaskarżone postanowienie; w innych wypadkach prezes sądu przekazuje zażalenie niezwłocznie, wraz z aktami lub niezbędnymi odpisami z akt sprawy, sądowi powołanemu do rozpoznania zażalenia.

§ 2. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania oraz zabezpieczenia majątkowego powinno być przekazane do rozpoznania w ciągu 48 godzin.

Art. 464. § 1. Strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie, na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego oraz na zatrzymanie. Mają oni prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego także wtedy, gdy przysługuje im prawo udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

§ 2. W innych wypadkach sąd odwoławczy może zezwolić stronom lub obrońcy albo pełnomocnikowi na wzięcie udziału w posiedzeniu.

§ 3. (uchylony)

Art. 465. § 1. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia sądu stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia prokuratora i prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2a. W sprawach z oskarżenia prywatnego zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego rozpoznaje prokurator nadzórny, jeżeli postanowienie zapadło z uwagi na brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu sprawcy.

§ 3. Zażalenie na postanowienie prowadzącego postępowanie przygotowawcze, jeżeli nie jest nim prokurator, rozpoznaje prokurator sprawujący nadzór nad tym postępowaniem.

Art. 466. § 1. Przepisy dotyczące sprzeciwów i zażeń na postanowienia stosuje się odpowiednio do sprzeciwów i zażeń na zarządzenia.

§ 2. Zażalenie na zarządzenie prezesa rozpoznaje sąd odwoławczy.

Art. 467. § 1. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do przewidzianych w ustawie zażeń na czynności lub zaniechanie czynności.

§ 2. Uznając zasadność zażenia, organ odwoławczy stwierdza niezgodność czynności z prawem lub brak czynności i zarządza, co należy, zwłaszcza w celu naprawienia skutków uchybienia oraz zapobieżenia podobnym uchybieniom w przyszłości, a także podejmuje inne przewidziane w ustawie środki.

DZIAŁ X

Postępowania szczególne

Rozdział 51

(zawierający art. 468–484 – uchylony)

Rozdział 52

Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego

Art. 485. W sprawach z oskarżenia prywatnego stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, z zachowaniem przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 486. (uchylony)

Art. 487. Akt oskarżenia może ograniczyć się do oznaczenia osoby oskarżonego, zarzucanego mu czynu oraz wskazania dowodów, na których opiera się oskarżenie.

Art. 488. § 1. Policja na żądanie pokrzywdzonego przyjmuje ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpiecza dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.

§ 2. Na polecenie sądu Policja dokonuje określonych przez sąd czynności dowodowych, po czym ich wyniki przekazuje sądowi. Przepis art. 308 stosuje się odpowiednio.

Art. 489. § 1. Rozprawę główną poprzedza posiedzenie pojednawcze, które prowadzi sędzia lub referendarz sądowy.

§ 2. Na wniosek lub za zgodą stron sąd może zamiast posiedzenia pojednawczego wyznaczyć odpowiedni termin dla przeprowadzenia postępowania mediacyjnego. Przepis art. 23a stosuje się odpowiednio.

Art. 490. § 1. Posiedzenie pojednawcze rozpoczyna się wezwaniem stron do pojednania.

§ 2. W protokole posiedzenia pojednawczego należy w szczególności zaznaczyć stanowisko stron wobec wezwania do pojednania oraz wyniki przeprowadzonego posiedzenia pojednawczego; jeżeli doszło do pojednania, protokół podpisują także strony.

Art. 491. § 1. Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia; w takim wypadku prowadzący posiedzenie postępowanie umarza.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego prowadzący posiedzenie pojednawcze kieruje sprawą na rozprawę główną, a w miarę możliwości wyznacza od razu jej termin.

Art. 492. § 1. W razie pojednania stron postępowanie umarza się. Postanowienie o umorzeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy.

§ 2. Jeżeli do pojednania doszło w wyniku mediacji, przepis art. 490 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 493. W toku posiedzenia pojednawczego lub w wyniku mediacji dopuszczalne jest pojednanie się obejmujące również inne sprawy z oskarżenia prywatnego, toczące się pomiędzy tymi samymi stronami.

Art. 494. § 1. Równocześnie z pojednaniem strony mogą zawrzeć ugodę, której przedmiotem mogą być również roszczenia pozostające w związku z oskarżeniem.

§ 2. (uchylony)

Art. 495. § 1. W razie niedojścia do pojednania kieruje się sprawę na rozprawę główną, a w miarę możliwości wyznacza od razu jej termin, chyba że zachodzi potrzeba skierowania sprawy na posiedzenie w celu innego rozstrzygnięcia.

§ 2. Strony obecne na posiedzeniu powinny zgłosić wnioski dowodowe.

§ 3. (uchylony)

Art. 496. § 1. Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego umarza się za zgodą oskarżonego, jeżeli oskarżyciel prywatny odstąpi od oskarżenia przed prawomocnym zakończeniem postępowania.

§ 2. Zgoda oskarżonego nie jest wymagana, jeżeli oskarżyciel prywatny odstąpi od oskarżenia przed rozpoczęciem przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

§ 3. Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia.

Art. 497. § 1. Oskarżony może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej wnieść przeciwko oskarżycielowi prywatnemu będącemu pokrzywdzonym wzajemny akt oskarżenia o ścigany z oskarżenia prywatnego czyn, pozostający w związku z czynem mu zarzucanym. Sąd rozpoznaje wówczas łącznie obie sprawy.

§ 2. Odstąpienie jednego z oskarżycieli prywatnych od oskarżenia powoduje umorzenie postępowania tylko w części dotyczącej wniesionego przezeń oskarżenia.

§ 3. Obaj oskarżyciele prywatni korzystają z uprawnień oskarżonego. Pierwszeństwo zadawania pytań i przemówień przysługuje temu oskarżycielowi prywatnemu, który pierwszy wniósł akt oskarżenia. Sąd w wyroku zaznacza, że postępowanie toczyło się z powodu oskarżeń wzajemnych.

Art. 498. § 1. Oskarżenie wzajemne jest niedopuszczalne, jeżeli prokurator wcześniej wszczął postępowanie albo przyłączył się do postępowania.

§ 2. Jeżeli po wniesieniu oskarżenia wzajemnego prokurator przyłączy się do jednego z oskarżeń wzajemnych, sąd wyłącza oskarżenie przeciwne do osobnego postępowania. Przepis art. 60 § 2 stosuje się.

§ 3. W razie objęcia przez prokuratora obu oskarżeń wzajemnych postępowanie toczy się z urzędu, zaś oskarżeni korzystają w odpowiednim zakresie również z uprawnień oskarżycieli posiłkowych.

Art. 499. Przepisy art. 492–494 stosuje się odpowiednio również na rozprawie.

Rozdział 53

Postępowanie nakazowe

Art. 500. § 1. W sprawach, w których prowadzono dochodzenie, uznając na podstawie zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, sąd może w wypadkach pozwalających na orzeczenie kary ograniczenia wolności lub grzywny wydać wyrok nakazowy.

§ 2. W postępowaniu nakazowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

§ 3. Sąd może wydać wyrok nakazowy, jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości.

§ 4. Sąd wydaje wyrok nakazowy na posiedzeniu bez udziału stron.

Art. 501. Wydanie wyroku nakazowego jest niedopuszczalne:

- 1) (uchylony)
- 2) w sprawie z oskarżenia prywatnego;
- 3) jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 79 § 1.

Art. 502. § 1. Wyrokiem nakazowym można orzec karę ograniczenia wolności lub grzywnę w wysokości do 200 stawek dziennych albo do 200 000 złotych.

§ 2. Obok kary określonej w § 1 można, w wypadkach przewidzianych w ustawie, orzec środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny.

§ 3. Sąd może poprzestać na orzeczeniu środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego, jeżeli zachodzą warunki orzeczenia tylko tego środka.

Art. 503. (uchylony)

Art. 504. § 1. Wyrok nakazowy powinien zawierać:

- 1) oznaczenie sądu i sędziego, który go wydał;
- 2) datę wydania wyroku;
- 3) imię i nazwisko oraz inne dane określające tożsamość oskarżonego;
- 4) dokładne określenie czynu przypisanego przez sąd oskarżonemu, ze wskazaniem zastosowanych przepisów ustawy karnej;
- 5) wymiar kary i inne niezbędne rozstrzygnięcia.

§ 2. Wyrok nakazowy może nie zawierać uzasadnienia.

Art. 505. § 1. Odpis wyroku nakazowego doręcza się oskarżycielowi i pokrzywdzonemu, a oskarżonemu i jego obrońcy – wraz z odpisem aktu oskarżenia.⁵⁾ **Kopię wyroku nakazowego doręcza się oskarżycielowi i pokrzywdzonemu, a oskarżonemu i jego obrońcy – wraz z kopią aktu oskarżenia.**⁶⁾ W każdym wypadku odpis tego wyroku doręcza się prokuratorowi.⁷³⁾ **W każdym wypadku kopię tego wyroku doręcza się prokuratorowi.**⁷⁴⁾

§ 2. Wraz z odpisem wyroku należy doręczyć pouczenie przytaczające przepisy o prawie, terminie i sposobie wniesienia sprzeciwu oraz skutkach jego niewniesienia.⁵⁾ **Wraz z kopią wyroku należy doręczyć pouczenie przytaczające przepisy o prawie, terminie i sposobie wniesienia sprzeciwu oraz skutkach jego niewniesienia.**⁶⁾ Pokrzywdzonego należy ponadto pouczyć, że warunkiem wniesienia sprzeciwu jest złożenie w terminie, o którym mowa w art. 506 § 1, niepóźniej niż jednocześnie ze sprzeciwem oświadczenia, że będzie on działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 3. Przepisy art. 131 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 506. § 1. Oskarżonemu i oskarżycielowi przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do sądu, który wydał wyrok nakazowy, w terminie zawitym 7 dni od doręczenia tego wyroku.

§ 2. Prezes sądu odmawia przyjęcia sprzeciwu, jeżeli został wniesiony po terminie lub przez osobę nieuprawnioną.

§ 3. W razie wniesienia sprzeciwu wyrok nakazowy traci moc; sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Sprzeciw może być cofnięty do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

§ 6. Sąd rozpoznający sprawę po wniesieniu sprzeciwu nie jest związany treścią wyroku nakazowego, który utracił moc.

Art. 507. Wyrok nakazowy, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub sprzeciw cofnięty, staje się prawomocny.

⁷³⁾ Zdanie drugie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 74.

⁷⁴⁾ Zdanie drugie ze zmianą wprowadzoną przez art. 82 pkt 1 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Rozdział 54

(zawierający art. 508–517 – uchylony)

Rozdział 54a

Postępowanie przyspieszone

Art. 517a. § 1. W postępowaniu przyspieszonym stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

§ 2. Niestawiennictwo oskarżyciela publicznego nie tamuje toku rozprawy ani posiedzenia. Jeżeli w rozprawie nie bierze udziału oskarżyciel publiczny, zarzuty oskarżenia odczytuje protokolant.

Art. 517b. § 1. W postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy, w których prowadzi się dochodzenie, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, zatrzymany oraz w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, zwanym dalej „wnioskiem o rozpoznanie sprawy”.

§ 2. Postępowanie przyspieszone toczy się w trybie publicznoskargowym także o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuligański.

§ 2a. Można odstąpić od przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w § 1, jeżeli zostanie zapewnione uczestniczenie przez sprawcę we wszystkich czynnościach sądowych, w których ma on prawo uczestniczyć, w szczególności złożenie przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W takim wypadku złożenie wniosku o rozpoznanie sprawy jest równoznaczne z przekazaniem sprawcy do dyspozycji sądu.

§ 2b. W wypadku określonym w § 2a we wszystkich czynnościach sądowych przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, bierze udział w miejscu przebywania sprawcy referendarz sądowy lub asystent sędziego zatrudniony w sądzie, w którego okręgu przebywa sprawca.

§ 2c. Jeżeli w wypadku określonym w § 2a został ustanowiony obrońca, uczestniczy on w czynnościach sądowych przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, w miejscu przebywania sprawcy.

§ 2d. Jeżeli w wypadku określonym w § 2a w odniesieniu do sprawcy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 204 § 1, tłumacz uczestniczy w czynnościach sądowych przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, w miejscu przebywania sprawcy.

§ 3. Można odstąpić od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w § 1 lub zwolnić zatrzymanego, zobowiązując go do stawienia się w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie, w okresie nieprzekraczającym 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji, ze skutkiem wezwania. Wniosek o rozpoznanie sprawy przekazuje się w takim wypadku sądowi wraz z materiałem dowodowym w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji, a gdy termin ten upływa w dniu wolnym od pracy – w najbliższym dniu roboczym, tak jednak aby sąd mógł przystąpić do rozpoznania sprawy przed upływem 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji.

§ 4. W stosunku do sprawcy występkę o charakterze chuligańskim przepis § 3 może być stosowany wyjątkowo, jeżeli z okoliczności wynika, że sprawca stawia się w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie oraz nie będzie utrudniał postępowania w inny sposób.

Art. 517c. § 1. Dochodzenie można ograniczyć do przesłuchania osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego oraz zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie. W toku dochodzenia czynności procesowych określonych w art. 303 i 321 można nie dokonywać.

§ 2. Podejrzanego poucza się o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do korzystania z pomocy obrońcy, do złożenia – już w toku dochodzenia – wniosku, o którym mowa w art. 338a, a także o możliwości złożenia przez prokuratora wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 lub 2, oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, art. 75, art. 138 i art. 139. Pouczenie to należy wręczyć podejrzanemu na piśmie za potwierdzeniem odbioru.

§ 2a. W wypadku określonym w art. 517b § 2a podejrzanego należy pouczyć ponadto o treści art. 517b § 2a i 2c, art. 517e § 1a i art. 517ea.

§ 3. (uchylony)

Art. 517d. § 1. W razie istnienia podstaw do wystąpienia z wnioskiem o rozpoznanie sprawy, Policja sporządza taki wniosek i przekazuje go do sądu wraz ze zgromadzonym materiałem dowodowym, zawiadamiając o tym niezwłocznie prokuratora; wniosek ten zastępuje akt oskarżenia.

§ 1a. W wypadku określonym w art. 517b § 2a sporządza się odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy dla sprawcy oraz dla jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, a także uwierzytelnione kopie wszystkich dokumentów materiału dowodowego przekazywanych do sądu i pozostawia w miejscu przebywania sprawcy.⁵⁾ **W wypadku określonym w art. 517b § 2a sporządza się kopie wniosku o rozpoznanie sprawy dla sprawcy oraz dla jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, a także uwierzytelnione kopie wszystkich dokumentów materiału dowodowego przekazywanych do sądu i pozostawia w miejscu przebywania sprawcy.**⁶⁾ Po zakończeniu wszystkich czynności sądowych przeprowadzanych w trybie art. 517b § 2a kopie te włącza się do akt sprawy.

§ 2. Jeżeli zachodzą warunki do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1 lub 2, lub gdy podejrzany złożył wniosek określony w art. 338a, Policja przedstawia wniosek o rozpoznanie sprawy prokuratorowi do zatwierdzenia. Prokurator może odmówić zatwierdzenia wniosku o rozpoznanie sprawy, podejmując decyzję co do dalszego toku sprawy; zatwierdzając wniosek o rozpoznanie sprawy, może też dołączyć do niego wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2, albo wystąpić z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1.

§ 3. Wniosek o rozpoznanie sprawy powinien zawierać dane, o których mowa w art. 332 § 1; przepisy art. 333 § 1–3 i art. 334 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio. Policja doręcza pokrzywdzonemu pisemne pouczenie o uprawnieniach wynikających z art. 46 § 1 Kodeksu karnego, art. 343 § 2 i art. 387 § 2 oraz o treści art. 49a i art. 338a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. Każda osoba wezwana przez Policję w charakterze świadka, biegłego, tłumacza lub specjalisty jest obowiązana stawić się w sądzie lub w miejscu przebywania sprawcy we wskazanym terminie. Art. 177 § 1a stosuje się.

Art. 517e. § 1. Odpis wniosku o rozpoznanie sprawy prezes sądu lub sąd doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, oznaczając czas na przygotowanie do obrony.⁵⁾ **Kopię wniosku o rozpoznanie sprawy prezes sądu lub sąd doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, oznaczając czas na przygotowanie do obrony.**⁶⁾ Oskarżonemu należy umożliwić kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

§ 1a. W wypadku określonym w art. 517b § 2a prezes sądu lub sąd, w sposób wskazany w art. 137, zawiadamia oskarżonego oraz jego obrońcę, jeżeli został ustanowiony, o doręczeniu wniosku o rozpoznanie sprawy i oznacza czas na przygotowanie się do obrony. Oskarżonemu oraz jego obrońcy doręcza się za pokwitowaniem przez funkcjonariusza Policji odpisy wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępnia się kopie dokumentów, o których mowa w art. 517d § 1a.⁷³⁾ **Oskarżonemu oraz jego obrońcy doręcza się za pokwitowaniem przez funkcjonariusza Policji kopie wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępnia się kopie dokumentów, o których mowa w art. 517d § 1a.**⁷⁴⁾ Zatrzymanemu oskarżonemu należy umożliwić, w miejscu jego przebywania, kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Sąd przystępuje niezwłocznie do rozpoznania sprawy. Przepisów art. 339 § 1 pkt 1 i 2 oraz art. 353 nie stosuje się.

§ 4. (uchylony)

Art. 517ea. § 1. W wypadku określonym w art. 517b § 2a podczas czynności sądowych, w których oskarżony uczestniczy przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, uczestnicy postępowania mogą składać wnioski oraz inne oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. O treści wszystkich pism procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy, sąd jest obowiązany poinformować przy najbliższej czynności procesowej oskarżonego oraz jego obrońcę. Na żądanie oskarżonego lub obrońcy sąd ma obowiązek odczytać treść tych pism.

§ 2. W wypadku określonym w art. 517b § 2a pisma procesowe oskarżonego i jego obrońcy, których nie można było przekazać do sądu, mogą być przez nich odczytane na rozprawie. Z chwilą ich odczytania wywołują one skutek procesowy i są traktowane jako czynności dokonane w formie ustnej.

Art. 517f. § 1. Postępowanie przyspieszone prowadzi się również w razie potrzeby przerwania rozprawy; łączny czas zarządzonych przerw nie może przekroczyć 14 dni.

§ 2. W razie zarządzenia przerwy sąd rozstrzyga w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego.

§ 3. Przepisów art. 98 § 2 i art. 411 § 1 nie stosuje się.

Art. 517g. § 1. Jeżeli sąd przed rozprawą główną lub w jej toku stwierdzi, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego. Jeżeli natomiast sąd stwierdzi jedynie, że sprawy nie można rozpoznać w postępowaniu przyspieszonym z zachowaniem dopuszczalnego czasu przerw w rozprawie, określonego w art. 517f § 1, rozpoznaje ją w dalszym ciągu w trybie zwyczajnym. Jeżeli jednak sąd stwierdzi niemożność zachowania łącznego czasu przerw, określonego w art. 517f § 1, już przed rozprawą, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego.

§ 2. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności w postępowaniu sądowym powodowałoby znaczne trudności, przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego; przed przekazaniem sprawy sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

§ 3. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych; sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia, jest z mocy prawa wyłączony od dalszego udziału w sprawie.

§ 4. W razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania sąd, po wysłuchaniu stron, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

Art. 517ga. W razie zarządzenia przerwy w rozprawie lub zmiany trybu postępowania w dalszym postępowaniu nie stosuje się w stosunku do oskarżonego sposobu uczestniczenia w czynnościach sądowych przewidzianego w art. 517b § 2a.

Art. 517h. § 1. Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty ogłoszenia wyroku, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie wyroku – od daty jego doręczenia. Wniosek można również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia.

§ 2. Sąd sporządza uzasadnienie wyroku w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia.

§ 3. Termin do wniesienia apelacji wynosi 7 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

§ 4. W razie złożenia apelacji przekazuje się ją niezwłocznie wraz z aktami sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od daty jej wpływu do tego sądu. Przepisu art. 448 nie stosuje się.

§ 5. W wypadku wniesienia apelacji przez prokuratora, obrońcę lub pełnomocnika sąd odwoławczy dołącza do zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej odpis apelacji strony przeciwnej.

Art. 517i. § 1. Jeżeli po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd stwierdza, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, a dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności, może – uchylając wyrok – przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

§ 2. W wypadku uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania dalsze postępowanie toczy się w trybie zwyczajnym.

Art. 517j. § 1. W celu umożliwienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy i możliwości jego wyboru w postępowaniu przyspieszonym, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w § 1, mając na uwadze prawidłowy przebieg postępowania przyspieszonego oraz konieczność zapewnienia oskarżonemu możliwości wyboru obrońcy.

DZIAŁ XI

Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Rozdział 55

Kasacja

Art. 518.⁷⁵⁾ Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, do postępowania w trybie kasacji stosuje się odpowiednio przepisy działu IX, z wyjątkiem art. 428 § 3.

⁷⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

Art. 519. Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja. Przepisu art. 425 § 2 zdanie trzecie nie stosuje się.

Art. 520. § 1. Do wniesienia kasacji uprawnione są strony.

§ 2. Strona, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, nie może wnieść kasacji od orzeczenia sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść.

§ 3. Ograniczenie, o którym mowa w § 2, nie dotyczy uchybień wymienionych w art. 439.

Art. 521. § 1. Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie.

§ 2. Rzecznik Praw Dziecka może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka.

§ 3. Organy, o których mowa w § 1 i 2, mają prawo żądać do wglądu akt sądowych i prokuratorskich oraz akt innych organów ścigania po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia.

Art. 522. Kasację w stosunku do tego samego oskarżonego i od tego samego orzeczenia każdy uprawniony może wnieść tylko raz.

Art. 523. § 1. Kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary.

§ 1a. Ograniczenia, o którym mowa w § 1 zdanie drugie, nie stosuje się do kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie.

§ 2. Kasację na korzyść można wnieść jedynie w razie skazania oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 3.⁷⁶⁾ Kasację na niekorzyść można wnieść jedynie w razie uniewinnienia oskarżonego albo umorzenia postępowania.

§ 4. Ograniczenia przewidziane w § 2 i 3 nie dotyczą kasacji:

- 1) wniesionej z powodu uchybień wymienionych w art. 439;
- 2) w wypadku określonym w art. 521.

Art. 524. § 1. Termin do wniesienia kasacji dla stron wynosi 30 dni od daty doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem należy zgłosić w sądzie, który wydał orzeczenie, w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia orzeczenia, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie orzeczenia, od daty jego doręczenia. Przepis art. 445 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Terminu do wniesienia kasacji wskazanego w § 1 nie stosuje się do kasacji wnoszonej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

§ 3. Niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od daty uprawnomocnienia się orzeczenia.

Art. 525. § 1. Strona wnosi kasację do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu odwoławczego.

§ 2. W wypadku określonym w art. 521 kasację wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego.

Art. 526. § 1. W kasacji należy podać, na czym polega zarzucane uchybienie.

§ 2. Jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich albo Rzecznika Praw Dziecka, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 527. § 1. Do kasacji strona dołącza dowód uiszczenia opłaty sądowej; nie dotyczy to prokuratora.

§ 2. Osoba pozbawiona wolności nie uiszcza opłaty przy wnoszeniu kasacji; w wypadku pozostawienia bez rozpoznania albo oddalenia wniesionej przez nią kasacji zasądza się od niej opłatę.

§ 3. Żołnierz odbywający zasadniczą służbę wojskową nie uiszcza opłaty.

⁷⁶⁾ Utracił moc z dniem 8 lipca 2019 r. w zakresie, w jakim dopuszcza możliwość wniesienia kasacji na niekorzyść oskarżonego w razie umorzenia postępowania z powodu zastosowania aktu łaski przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2019 r. sygn. akt K 8/17 (Dz. U. poz. 1255).

§ 4. Opłata ulega zwrotowi stronie, która ją uiściła, jeżeli kasacja zostanie uwzględniona, chociażby w części, albo zostanie cofnięta.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty, mając na uwadze faktyczne koszty postępowania oraz zasadę dostępu do sądu.

Art. 528. § 1. Środek odwoławczy nie przysługuje na odmowę:

- 1) zwolnienia od uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 527 § 1;
- 2) wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego w celu sporządzenia kasacji;
- 3) przywrócenia terminu, o którym mowa w art. 524 § 1 zdanie pierwsze.

§ 2. Przepis art. 447 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 529.⁷⁷⁾ Wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, zatarcie skazania, akt łaski ani też okoliczność wyłączająca ściganie lub uzasadniająca zawieszenie postępowania.

Art. 530. § 1. W wypadku określonym w art. 525 § 1, przyjmując kasację, prezes sądu doręcza jej odpis pozostałym stronom oraz, po złożeniu przez prokuratora pisemnej odpowiedzi na kasację, niezwłocznie przesyła akta sądowi właściwemu do rozpoznania kasacji, jeżeli sąd, do którego wniesiono kasację, nie jest uprawniony do jej rozpoznania.

§ 2. Prezes sądu, do którego wniesiono kasację, odmawia jej przyjęcia, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 lub w art. 429 § 1, albo gdy kasację oparto na innych powodach niż wskazane w art. 523 § 1.

§ 3. Na zarządzenie, o którym mowa w § 2, zażalenie przysługuje do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy rozpoznaje zażalenie jednoosobowo. Sąd kasacyjny wydaje postanowienie bez udziału stron, chyba że Prezes Sądu Najwyższego zarządzi inaczej.

§ 4. W wypadku przyjęcia kasacji, której prokurator nie uznał za oczywiście bezzasadną, odpis pisemnej odpowiedzi prokuratora na kasację doręcza się pozostałym stronom, ich obrońcom i pełnomocnikom. Dalsze pisma procesowe wnosi się bezpośrednio do sądu kasacyjnego.

§ 5. Prokurator, uznając kasację za oczywiście bezzasadną, przesyła odpis odpowiedzi na kasację pozostałym stronom, ich obrońcom i pełnomocnikom, którzy w terminie 14 dni od otrzymania odpowiedzi prokuratora mogą przedstawić sądowi na piśmie swoje stanowisko.

Art. 531. § 1. Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania przyjętą kasację, jeżeli nie odpowiada ona przepisom wymienionym w art. 530 § 2 lub gdy przyjęcie kasacji nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu. Sąd kasacyjny wydaje postanowienie bez udziału stron, chyba że prezes Sądu Najwyższego zarządzi inaczej.

§ 2. Sąd Najwyższy może jednak zwrócić akta sprawy sądowi odwoławczemu, jeżeli stwierdzi, że nie zostały dopełnione czynności zmierzające do usunięcia braków formalnych wniesionej kasacji.

§ 3. Przepis § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio w wypadku cofnięcia kasacji.

Art. 532. § 1. W razie wniesienia kasacji Sąd Najwyższy może wstrzymać wykonanie zaskarżonego orzeczenia, jak i innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozstrzygnięcia kasacji.

§ 2. Wstrzymanie wykonania orzeczenia można połączyć z zastosowaniem środków określonych w art. 266, 271, 272, 275 i 277.

§ 3. Sąd kasacyjny wydaje postanowienie na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że prezes Sądu Najwyższego zarządzi inaczej.

Art. 533. Jeżeli kasację wniesiono na niekorzyść oskarżonego, Sąd Najwyższy może zastosować środek zapobiegawczy, chyba że oskarżony był niewinny.

Art. 534. § 1. Jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, Sąd Najwyższy orzeka jednoosobowo, chyba że Prezes Sądu Najwyższego zarządzi rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów.

§ 2. Jeżeli kasacja dotyczy orzeczenia Sądu Najwyższego, podlega rozpoznaniu w składzie siedmiu sędziów, chyba że orzeczenie zostało wydane jednoosobowo; w takim wypadku Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów.

⁷⁷⁾ Utracił moc z dniem 8 lipca 2019 r. w zakresie, w jakim dopuszcza wniesienie i rozpoznanie kasacji na niekorzyść oskarżonego w sytuacji, gdy w kasacji zakwestionowano prawidłowość zastosowania aktu łaski przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w odnośniku 76.

Art. 535. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację na rozprawie, a w wypadkach przewidzianych przez ustawę – na posiedzeniu bez udziału stron.

§ 2. Strony pozbawionej wolności nie sprowadza się na rozprawę, chyba że Prezes Sądu Najwyższego lub Sąd Najwyższy uzna to za konieczne.

§ 3. Oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga pisemnego uzasadnienia; jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu oraz wtedy, gdy zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek. Przepisy art. 422 i 423 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Kasację wniesioną na podstawie art. 521 Sąd Najwyższy rozpoznaje na rozprawie.

§ 5. Kasacja może być uwzględniona w całości na posiedzeniu bez udziału stron w razie jej oczywistej zasadności.

Art. 536. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455.

Art. 537. § 1. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części.

§ 2. Uchylając zaskarżone orzeczenie Sąd Najwyższy przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania albo umarza postępowanie, a jeżeli skazanie jest oczywiście niesłuszne – uniewinnia oskarżonego.

Art. 537a. Nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3.

Art. 538. § 1. Z chwilą uchylenia wyroku wykonanie kary, środka karnego, przepadku i środka kompensacyjnego ustaje; karę, środek karny, przepadek i środek kompensacyjny już wykonane – w wypadku późniejszego ponownego skazania – zalicza się odpowiednio na poczet nowo orzeczonej kary, środka karnego, przepadku i środka kompensacyjnego.

§ 2. Sąd Najwyższy, uchylając orzeczenie, może zastosować środek zapobiegawczy. Na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania służy zażalenie do równorzędnego składu Sądu Najwyższego.

§ 3. W razie uchylenia prawomocnego wyroku o warunkowym umorzeniu postępowania lub orzekającego karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w wypadku ponownego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania lub kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, na poczet okresu próby zalicza się okres próby, który upłynął od uprawomocnienia się wyroku do daty jego uchylenia.

Art. 539. Niedopuszczalna jest kasacja od orzeczenia Sądu Najwyższego zapadłego w następstwie rozpoznania kasacji.

Rozdział 55a

Skarga na wyrok sądu odwoławczego

Art. 539a. § 1. Od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania stronom przysługuje skarga do Sądu Najwyższego.

§ 2. Wyrok można zaskarżyć w całości lub w części.

§ 3. Skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1.

Art. 539b. § 1. Skargę wnosi się w terminie 7 dni od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Przepisy art. 524 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniesienie skargi powoduje wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku.

Art. 539c. § 1. Do skargi dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla pozostałych stron.

§ 2. Prezes sądu, doręczając odpis skargi pozostałym stronom, poucza o prawie wniesienia pisemnej odpowiedzi na skargę w terminie 7 dni od daty doręczenia odpisu skargi. Po upływie tego terminu prezes sądu niezwłocznie przesyła akta Sądowi Najwyższemu.

Art. 539d. Po przekazaniu sprawy do Sądu Najwyższego orzeka on w razie potrzeby w przedmiocie środka zapobiegawczego. Na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania służy zażalenie do równorzędnego składu Sądu Najwyższego.

Art. 539e. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę na posiedzeniu bez udziału stron.

§ 2. Sąd Najwyższy postanowieniem oddala skargę albo wyrokiem uchyla zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekazuje sprawę właściwemu sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Art. 539f. Przepisy art. 425 § 3 i 4, art. 428 § 1, art. 431, art. 432, art. 435, art. 436, art. 442 § 1 i 3, art. 457 § 1 i 3, art. 525 § 1, art. 526, art. 527 § 1–4, art. 528 § 1, art. 530 § 2 i 3, art. 531, art. 534 § 1 i art. 536, a także przepisy wydane na podstawie art. 527 § 5 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 56

Wznowienie postępowania

Art. 540. § 1. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli:

- 1) w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia;
- 2) po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że:
 - a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze,
 - b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary,
 - c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.

§ 2. Postępowanie wznawia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie; wznowienie nie może nastąpić na niekorzyść oskarżonego.

§ 3. Postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Art. 540a. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli:

- 1) skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego, nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji;
- 2) zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3.

Art. 540b. § 1. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w wypadkach, o których mowa w art. 133 § 2, art. 136 § 1 oraz art. 139 § 1, a także jeżeli w rozprawie lub posiedzeniu uczestniczył obrońca.

Art. 541. § 1. Czyn, o którym mowa w art. 540 § 1 pkt 1, musi być ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że orzeczenie takie nie może zapaść z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3–11 lub w art. 22.

§ 2. W tym wypadku wniosek o wznowienie postępowania powinien wskazywać wyrok skazujący lub orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym, stwierdzające niemożność wydania wyroku skazującego.

Art. 542. § 1. Wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu.

§ 2. Wniosek o wznowienie na korzyść złożyć może w razie śmierci skazanego osoba najbliższa.

§ 3. Postępowanie wznawia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1, przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9–11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego.

§ 4. Wznowienie nie może nastąpić z przyczyn wymienionych w § 3, jeżeli były one przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji.

§ 5. Niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z urzędu na niekorzyść oskarżonego po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

Art. 543. (uchylony)

Art. 544. § 1. W kwestii wznowienia postępowania orzeka sąd okręgowy, zaś w kwestii wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem sądu okręgowego – sąd apelacyjny. Sąd orzeka w składzie trzech sędziów.

§ 2. W kwestii wznowienia postępowania zakończonych orzeczeniem sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego orzeka Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów.

§ 3. W kwestii wznowienia postępowania sąd orzeka na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że prezes sądu lub sąd postanowi inaczej.

Art. 545. § 1. W postępowaniu o wznowienie stosuje się odpowiednio art. 425 § 2 zdanie pierwsze, § 3 i 4, art. 429, art. 430 § 1, art. 431, art. 432, art. 435, art. 442, art. 456, art. 457 § 1 i 3, art. 529, art. 530, art. 532 i art. 538, a w razie wznowienia postępowania na korzyść oskarżonego stosuje się odpowiednio art. 434 i art. 443.

§ 2. Wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy art. 446 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd, orzekając jednoosobowo, odmawia przyjęcia wniosku niepochodzącego od osoby wymienionej w § 2 bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych, jeżeli z treści wniosku, w szczególności odwołującego się do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania, wynika jego oczywista bezzasadność. Na postanowienie o odmowie przyjęcia wniosku przysługuje zażalenie do tego samego sądu orzekającego w składzie trzech sędziów.

Art. 546. Jeżeli sąd zarządził sprawdzenie okoliczności w trybie art. 97, strony mają prawo wziąć udział w czynnościach sprawdzających.

Art. 547. § 1. Na postanowienie oddalające wniosek lub pozostawiające go bez rozpoznania przysługuje zażalenie, chyba że orzekł o tym sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy.

§ 2. Orzekając o wznowieniu postępowania, sąd uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania. Od tego orzeczenia środek odwoławczy nie przysługuje.

§ 3. Uchylając zaskarżone orzeczenie, sąd może wyrokiem uniewinnić oskarżonego, jeżeli nowe fakty lub dowody wskazują na to, że orzeczenie to jest oczywiście niesłuszne, albo też postępowanie umorzyć. Od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysługuje środek odwoławczy.

§ 4. Od orzeczeń, o których mowa w § 3, wydanych przez Sąd Najwyższy, środek odwoławczy nie przysługuje.

§ 5. Wyrok wydany na posiedzeniu doręcza się stronom.

Art. 548. Jeżeli postępowanie wznowiono na skutek wniosku na korzyść oskarżonego i toczy się ono po jego śmierci lub jeżeli zachodzi przyczyna zawieszenia postępowania, prezes sądu wyznacza do obrony praw oskarżonego obrońcę z urzędu, chyba że wnioskodawca ustanowił już obrońcę.

DZIAŁ XII

Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia

Rozdział 57

Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego

Art. 549. O podjęciu postępowania warunkowo umorzonego sąd orzeka na wniosek oskarżyciela, pokrzywdzonego lub sądowego kuratora zawodowego albo z urzędu.

Art. 550. § 1. W kwestii podjęcia postępowania warunkowo umorzonego orzeka sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 2. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, oskarżony i jego obrońca oraz pokrzywdzony i jego pełnomocnik.

§ 3. Na postanowienie o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania oraz w kwestii podjęcia postępowania przysługuje zażalenie.

§ 4. O podjęciu postępowania warunkowo umorzonego należy powiadomić poręczającego.

Art. 551. W razie podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, sprawa toczy się od nowa na zasadach ogólnych, przed sądem właściwym do jej rozpoznania. Przepis art. 341 § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Rozdział 58

Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie

Art. 552. § 1. Oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania, kasacji lub skargi nadzwyczajnej został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien był ponieść.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, jeżeli po uchyleniu skazującego orzeczenia postępowanie umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu.

§ 3. Prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia powstaje również w związku z zastosowaniem środka zabezpieczającego w warunkach określonych w § 1 i 2.

§ 4. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Art. 552a. (uchylony)

Art. 552b. (uchylony)

Art. 553. § 1. Roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie nie przysługuje temu, kto w zamiarze wprowadzenia w błąd sądu lub organu ścigania złożył fałszywe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub fałszywe wyjaśnienie i spowodował tym niekorzystne dla siebie orzeczenie w przedmiocie skazania, tymczasowego aresztowania, zastosowania środka zabezpieczającego albo zatrzymanie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w art. 171 § 4, 5 i 7, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza publicznego.

§ 3. W wypadku przyczynienia się przez oskarżonego do wydania orzeczenia, o którym mowa w § 1, przepis art. 362 Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

Art. 553a. Ustalając wysokość odszkodowania, sąd uwzględnia zaliczenie oskarżonemu okresu niesłusznego stosowania kar, środków zabezpieczających, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania, których dotyczy wnioski o odszkodowanie, na poczet kar lub środków zabezpieczających orzeczonych w innym postępowaniu.

Art. 554. § 1. Żądanie odszkodowania należy zgłosić w sądzie okręgowym, w którego okręgu wydano orzeczenie w pierwszej instancji, a w wypadku określonym w art. 552 § 4 – w sądzie okręgowym właściwym ze względu na miejsce, w którym nastąpiło zwolnienie tymczasowo aresztowanego lub zwolnienie zatrzymanego.

§ 2. Sąd okręgowy orzeka wyrokiem na rozprawie w składzie jednego sędziego.

§ 2a. Stronami w postępowaniu są: wnioskodawca, prokurator oraz Skarb Państwa.

§ 2b. Organem reprezentującym Skarb Państwa jest:

- 1) prezes sądu, w którym wydano ostateczne orzeczenie kończące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności karnej, stosowania środka zapobiegawczego, środka zabezpieczającego lub zatrzymania, albo
- 2) prezes sądu pierwszej instancji, w którym wydano zmienione orzeczenie – jeżeli orzeczeniem, o którym mowa w pkt 1, zmieniono orzeczenie sądu pierwszej instancji i zastosowano środek, w związku z którym nie przysługuje odszkodowanie w myśl niniejszego rozdziału, albo
- 3) organ, który dokonał zatrzymania – jeżeli sąd uwzględnił zażalenie na zatrzymanie albo jeżeli sąd nie rozpoznawał zażalenia na zatrzymanie.

§ 3. O terminie rozprawy zawiadamia się wnioskodawcę, prokuratora oraz organ reprezentujący Skarb Państwa, przysyłając odpis wniosku.

§ 4. Postępowanie jest wolne od kosztów sądowych. W razie uwzględnienia roszczeń choćby w części wnioskodawcy przysługuje od Skarbu Państwa zwrot uzasadnionych wydatków, w tym z tytułu ustanowienia jednego pełnomocnika.

Art. 555. Roszczenia przewidziane w niniejszym rozdziale przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia, w wypadku tymczasowego aresztowania – od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w razie zaś zatrzymania – od daty zwolnienia.

Art. 556. § 1. W razie śmierci oskarżonego prawo do odszkodowania przysługuje temu, kto wskutek wykonania kary lub niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania utracił:

- 1) należne mu od uprawnionego z mocy ustawy utrzymanie;
- 2) stale dostarczane mu przez zmarłego utrzymanie, jeżeli względy słuszności przemawiają za przyznaniem odszkodowania.

§ 2. Żądanie odszkodowania należy zgłosić w terminie przewidzianym w art. 555 lub w ciągu roku od śmierci oskarżonego.

§ 3. Żądający odszkodowania może ustanowić pełnomocnika. Przepisy art. 78–81 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Upoważnienie do obrony udzielone obrońcy w sprawie zachowuje moc jako upoważnienie do działania w charakterze pełnomocnika.

Art. 557. § 1. W razie naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za krzywdę Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do osób, które swoim bezprawnym działaniem spowodowały niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.

§ 2. Powództwo dotyczące roszczeń, o których mowa w § 1, może wytoczyć w postępowaniu cywilnym prokurator lub organ, który jest powołany do reprezentowania Skarbu Państwa. Jeżeli prokurator nie dopatry się podstaw do wytoczenia powództwa, wydaje w tej kwestii postanowienie i zawiadamia o tym uprawniony organ.

Art. 558. W sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie.

Art. 559. (uchylony)

Rozdział 59

Ułaskawienie

Art. 560. § 1. Prośbę o ułaskawienie skazanego może wnieść on sam, osoba uprawniona do składania na jego korzyść środków odwoławczych, krewni w linii prostej, przysposabiający lub przysposobiony, rodzeństwo, małżonek i osoba pozostająca ze skazanym we wspólnym pożyciu.

§ 2. Prośbę o ułaskawienie wniesioną przez osobę nieuprawnioną lub niedopuszczalną z mocy ustawy sąd pozostawia bez rozpoznania.

§ 3. Osoba, która wniosła prośbę o ułaskawienie, może ją cofnąć.

Art. 561. § 1. Prośbę o ułaskawienie przedstawia się sądowi, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

§ 1a. W wypadku wyroku przejętego do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej prośbę o ułaskawienie przedstawia się sądowi, który orzekł w pierwszej instancji o przejęciu wyroku do wykonania.

§ 2. Sąd, o którym mowa w § 1 i 1a, powinien rozpoznać prośbę o ułaskawienie w ciągu 2 miesięcy od daty jej otrzymania.

Art. 562. § 1. Sąd rozpoznaje prośbę o ułaskawienie w takim samym składzie, w jakim orzekł. W skład sądu powinni w miarę możliwości wchodzić sędziowie i ławnicy, którzy brali udział w wydaniu wyroku.

§ 2. (uchylony)

Art. 563. Rozpoznając prośbę o ułaskawienie sąd w szczególności ma na względzie zachowanie się skazanego po wydaniu wyroku, rozmiary wykonanej już kary, stan zdrowia skazanego i jego warunki rodzinne, naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem, a przede wszystkim szczególne wydarzenia, jakie nastąpiły po wydaniu wyroku.

Art. 564. § 1. Jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ułaskawienie, orzekł tylko sąd pierwszej instancji i wyda on opinię pozytywną – przesyła Prokuratorowi Generalnemu akta sprawy lub niezbędne ich części wraz ze swoją opinią, a w razie braku podstaw do wydania opinii pozytywnej – pozostawia prośbę bez dalszego biegu.

§ 2. Jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ułaskawienie, orzekł sąd odwoławczy, sąd pierwszej instancji przesyła mu akta lub niezbędne ich części wraz ze swoją opinią.

§ 3. Sąd odwoławczy pozostawia prośbę bez dalszego biegu tylko wtedy, gdy wydaje opinię negatywną, a opinię taką wydał już sąd pierwszej instancji; w innych wypadkach sąd odwoławczy przesyła Prokuratorowi Generalnemu akta wraz z opiniami.

§ 4. Opinie pozytywne nie są dostępne dla osób wymienionych w art. 560.

Art. 565. § 1. Jeżeli prośbę o ułaskawienie choćby jeden sąd zaopiniował pozytywnie, Prokurator Generalny przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej prośbę o ułaskawienie wraz z aktami sprawy i swoim wnioskiem.

§ 2. Prośbę o ułaskawienie skierowaną bezpośrednio do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje się Prokuratorowi Generalnemu w celu nadania jej biegu zgodnie z art. 561 albo art. 567.

Art. 566. Ponowna prośba o ułaskawienie, wniesiona przed upływem roku od negatywnego załatwienia poprzedniej prośby, może być przez sąd pozostawiona bez rozpoznania.

Art. 567. § 1. Postępowanie o ułaskawienie może wszcząć z urzędu Prokurator Generalny, który może żądać przedstawienia sobie akt sprawy z opiniami sądów albo przedstawić akta Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej bez zwracania się o opinię.

§ 2. Prokurator Generalny przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej akta sprawy lub wszczyna z urzędu postępowanie o ułaskawienie w każdym wypadku, kiedy Prezydent tak zdecydował.

Art. 568. Uznając, że szczególnie ważne powody przemawiają za ułaskawieniem, zwłaszcza gdy uzasadnia to krótki okres pozostałej do odbycia kary, sąd wydający opinię oraz Prokurator Generalny mogą wstrzymać wykonanie kary lub zarządzić przerwę w jej wykonaniu do czasu ukończenia postępowania o ułaskawienie.

Rozdział 60

Orzekanie kary łącznej

Art. 568a. § 1. Sąd orzeka karę łączną:

- 1) w wyroku skazującym – w odniesieniu do kar wymierzonych za przypisane oskarżonemu tym wyrokiem przestępstwa;
- 2) w wyroku łącznym – w pozostałych wypadkach.

§ 2. Do kary łącznej orzeczonej w wyroku skazującym stosuje się odpowiednio art. 575 § 1 i 2, art. 576 i art. 577. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia nowej kary łącznej wyłącznie w odniesieniu do kar wymierzonych w tym samym wyroku skazującym, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ten wyrok skazujący.

Art. 569. § 1. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych sądów, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ostatni wyrok skazujący w pierwszej instancji, orzekający kary podlegające łączeniu.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji orzekały sądy różnego rzędu, wyrok łączny wydaje sąd wyższego rzędu.

§ 3. W razie zbiegu wyroków sądu powszechnego i szczególnego, o karze łącznej orzeka ten z sądów, który wymierzył karę surowszą podlegającą łączeniu.

Art. 570. Wyrok łączny sąd wydaje z urzędu lub na wniosek skazanego albo prokuratora.

Art. 571. § 1. Sąd w razie potrzeby zwraca się do zakładów karnych, w których skazany przebywał, o nadesłanie opinii o zachowaniu się skazanego w okresie odbywania kary, jak również informacji o warunkach rodzinnych, majątkowych i co do stanu zdrowia skazanego oraz danych o wykonaniu kar orzeczonych w poszczególnych wyrokach.

§ 2. Wniosek o wydanie wyroku łącznego pochodzący od prokuratora powinien zawierać dane, o których mowa w § 1.

Art. 572. Jeżeli brak warunków do wydania wyroku łącznego, sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania.

Art. 573. § 1. Wyrok łączny wydaje się po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Stawienie osobiste skazanego nie jest obowiązkowe, chyba że sąd postanowi inaczej. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisu art. 84 § 1 nie stosuje się.

Art. 574. W kwestiach nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału do postępowania o wydanie wyroku łącznego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym przed sądem pierwszej instancji. Dowody przeprowadzane są przez sąd z urzędu. Nie wyłącza to prawa do zgłoszenia wniosku dowodowego przez stronę.

Art. 575. § 1. Jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego uprawomocnienia się poprzedni wyrok łączny traci moc.

§ 2. Jeżeli choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego ulega uchyleniu lub zmianie, wyrok łączny traci moc, a sąd w miarę potrzeby wydaje nowy wyrok łączny.

§ 3. (uchylony)

Art. 576. § 1. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku łącznego, wyroki podlegające połączeniu nie ulegają wykonaniu w zakresie objętym wyrokiem łącznym.

§ 2. W wypadku wymierzenia w wyroku łącznym kary niższej od okresu odbytych i połączonych już kar pozbawienia wolności lub równej temu okresowi, przewodniczący niezwłocznie zarządza zwolnienie skazanego, jeżeli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie. Przesyłając zarządzenie do wykonania, załącza się wydany wyrok łączny.

Art. 577. W wyroku łącznym należy, w miarę potrzeby, wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej.

DZIAŁ XIII⁷⁸⁾

Współpraca z Prokuraturą Europejską

Art. 577a. Ilekroć w przepisach niniejszego działu jest mowa o:

- 1) postępowaniu europejskim – rozumie się przez to postępowanie karne prowadzone lub nadzorowane przez prokuratora Prokuratury Europejskiej zgodnie z właściwością określoną w rozporządzeniu Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażającym wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz. Urz. UE L 283 z 31.10.2017, str. 1, z późn. zm.⁷⁹⁾), zwanym dalej „rozporządzeniem 2017/1939”;
- 2) postępowaniu krajowym – rozumie się przez to postępowanie karne prowadzone lub nadzorowane przez prokuratora powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury.

Art. 577b. § 1. Organem właściwym do wydania:

- 1) opinii w przedmiocie przejęcia postępowania, o której mowa w art. 27 ust. 4 rozporządzenia 2017/1939,
- 2) zgody, o której mowa w art. 25 ust. 4 i art. 34 ust. 5 rozporządzenia 2017/1939

– jest Prokurator Krajowy.

§ 2. Organem właściwym do:

- 1) przeprowadzenia konsultacji przewidzianych w art. 39 ust. 3 rozporządzenia 2017/1939,
- 2) wydania opinii, o której mowa w art. 25 ust. 2 i 3 oraz art. 40 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia 2017/1939,
- 3) złożenia wniosku, o którym mowa w art. 34 ust. 6 i art. 91 ust. 6 zdanie pierwsze rozporządzenia 2017/1939

– jest kierownik jednostki organizacyjnej prokuratury, od której Prokuratura Europejska przejęła sprawę, a jeśli sprawa nie była dotychczas prowadzona przez powszechną jednostkę organizacyjną prokuratury – Prokurator Krajowy.

§ 3. Spór o właściwość, o którym mowa w art. 25 ust. 6 rozporządzenia 2017/1939, rozstrzyga Prokurator Generalny. Na postanowienie Prokuratora Generalnego przysługuje zażalenie prokuratorowi Prokuratury Europejskiej, jeżeli rozstrzygnięcie sporu wymaga wykładni art. 22 lub art. 25 rozporządzenia 2017/1939. Zażalenie wnosi się do sądu okręgowego właściwego miejscowo dla siedziby powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury, przy której utworzono biuro delegowanego prokuratora europejskiego uczestniczącego w sporze.

Art. 577c. § 1. Do czasu trwania postępowania krajowego nie wlicza się czasu trwania postępowania europejskiego.

§ 2. Dowody przeprowadzone w postępowaniu europejskim są dowodami w postępowaniu krajowym, chociażby czynności dowodowe zostały przeprowadzone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub zgodnie z przepisami tego państwa, jeżeli sposób przeprowadzenia czynności nie jest sprzeczny z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 577d. § 1. Policja i inne organy postępowania przygotowawczego przekazują niezwłocznie do właściwego biura delegowanego prokuratora europejskiego informację o podejrzeniu popełnienia przestępstwa pozostającego we właściwości Prokuratury Europejskiej zgodnie z rozporządzeniem 2017/1939.

§ 2. Jeżeli po wszczęciu postępowania okaże się, że sprawa dotyczy przestępstwa pozostającego we właściwości Prokuratury Europejskiej zgodnie z rozporządzeniem 2017/1939, informację o sprawie Policja i inne organy postępowania przygotowawczego przekazują niezwłocznie do właściwego biura delegowanego prokuratora europejskiego.

⁷⁸⁾ Dział dodany przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do wzmocnionej współpracy w zakresie Prokuratury Europejskiej (Dz. U. poz. 304), która weszła w życie z dniem 27 marca 2025 r.

⁷⁹⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 431 z 21.12.2020, str. 1.

DZIAŁ XIII

Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych

Rozdział 61

Immunitety osób należących do przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych

Art. 578. Nie podlegają orzecznictwu polskich sądów karnych:

- 1) uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej Polskiej szefowie przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych;
- 2) osoby należące do personelu dyplomatycznego tych przedstawicielstw;
- 3) osoby należące do personelu administracyjnego i technicznego tych przedstawicielstw;
- 4) członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1–3, jeżeli pozostają z nimi we wspólnocie domowej;
- 5) inne osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych.

Art. 579. § 1. Nie podlegają orzecznictwu polskich sądów karnych w zakresie czynności pełnionych podczas i w związku z wykonywaniem ich funkcji urzędowych, a na zasadzie wzajemności w pozostałym zakresie:

- 1) kierownicy urzędów konsularnych i inni urzędnicy konsularni państw obcych;
- 2) osoby zrównane z nimi na podstawie umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych.

§ 2. Kierownik urzędu konsularnego oraz inni urzędnicy konsularni państw obcych podlegają zatrzymaniu lub tymczasowemu aresztowaniu jedynie w razie zarzutu popełnienia zbrodni. O ich zatrzymaniu lub tymczasowym aresztowaniu zawiadamia się niezwłocznie *Ministra Spraw Zagranicznych*⁸⁰⁾.

§ 3. Poza wypadkiem określonym w § 2 osoby te mogą być pozbawione wolności tylko w wykonaniu prawomocnego wyroku sądu polskiego.

Art. 580. § 1. Przepisów art. 578 i 579 nie stosuje się, gdy państwo wysyłające zrzeknie się w sposób wyraźny immunitetu w stosunku do osoby wymienionej w tych przepisach.

§ 2. W stosunku do funkcjonariuszy organizacji międzynarodowych korzystających z immunitetu o zrzeczeniu, o którym mowa w § 1, rozstrzyga właściwa organizacja międzynarodowa.

Art. 581. § 1. Osoby wymienione w art. 578 nie są obowiązane do składania zeznań w charakterze świadka lub do występowania w charakterze biegłego lub tłumacza; można jednak zwrócić się o wyrażenie przez te osoby zgody na złożenie zeznań albo na wystąpienie w charakterze biegłego lub tłumacza.

§ 2. W razie wyrażenia zgody, o której mowa w § 1, wezwania doręczone tym osobom nie mogą zawierać zagrożenia stosowaniem środków przymusu, a w razie niestawiennictwa na wezwanie lub odmowy złożenia zeznań nie można wobec nich stosować tych środków.

Art. 582. § 1. Do osób wymienionych w art. 579 stosuje się odpowiednio art. 581, jeżeli okoliczności, których zeznania lub opinie mają dotyczyć, związane są z wykonywaniem przez te osoby funkcji urzędowych lub służbowych, a na zasadzie wzajemności także w zakresie innych okoliczności.

§ 2. Osoby wymienione w art. 578 i 579 nie są obowiązane do przedstawienia korespondencji i dokumentów odnoszących się do tych funkcji.

Art. 583. § 1. Przeszukania pomieszczeń przedstawicielstwa dyplomatycznego można dokonać tylko za zgodą szefa tego przedstawicielstwa lub osoby czasowo pełniącej jego funkcje.

§ 2. Do przeszukania pomieszczeń konsularnych konieczna jest zgoda kierownika urzędu konsularnego lub osoby czasowo pełniącej jego funkcje albo szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego.

Art. 584. Przepisów art. 578–583 nie stosuje się do osób w nich wymienionych, w zakresie czynności niepełnionych podczas i w związku z wykonywaniem ich funkcji urzędowych, jeżeli są obywatelami polskimi lub mają w Rzeczypospolitej Polskiej stałe miejsce zamieszkania.

⁸⁰⁾ Obecnie minister właściwy do spraw zagranicznych na podstawie art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 27 i art. 32 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1275 i 1846 oraz z 2026 r. poz. 160 i 187), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

Rozdział 62

Pomoc prawna i doręczenia w sprawach karnych

Art. 585. W drodze pomocy prawnej mogą być dokonywane niezbędne czynności postępowania karnego, a w szczególności:

- 1) doręczanie pism osobom przebywającym za granicą lub instytucjom mającym siedzibę za granicą;
- 2) przesłuchiwanie osób w charakterze oskarżonych, świadków lub biegłych;
- 3) dokonywanie oględzin oraz przeszukiwanie pomieszczeń, innych miejsc i osób, zajęcie przedmiotów i wydawanie przedmiotów tych za granicę;
- 4) wzywanie osób przebywających za granicą do osobistego dobrowolnego stawienia przed sądem lub prokuratorem w celu przesłuchania świadka lub konfrontacji, jak również doprowadzanie w tym celu osób pozbawionych w tym czasie wolności;
- 5) udostępnianie akt i dokumentów oraz informacji o karalności oskarżonych;
- 6) udzielanie informacji o prawie.

Art. 586. § 1. O doręczenie pisma przebywającej za granicą osobie, która ma obywatelstwo polskie, lub o przesłuchanie takiej osoby w charakterze oskarżonego, świadka lub biegłego sąd lub prokurator zwraca się do polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

§ 2. W razie niemożności dokonania czynności w sposób określony w § 1, można zwracać się o dokonanie tych czynności do sądu, prokuratury lub innego właściwego organu państwa obcego. W wypadku przeszukania, zajęcia i wydania przedmiotu należy do wniosku dołączyć odpis postanowienia sądu lub prokuratora nakazującego przeprowadzenie tej czynności w danej sprawie.

Art. 587. Sporządzone na wniosek polskiego sądu lub prokuratora protokoły oględzin, przesłuchań osób w charakterze oskarżonych, świadków, biegłych lub protokoły innych czynności dowodowych, dokonanych przez sądy lub prokuratorów państw obcych albo organy działające pod ich nadzorem, mogą być odczytywane na rozprawie na zasadach określonych w art. 389, 391 i 393, jeżeli sposób przeprowadzenia czynności nie jest sprzeczny z zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 588. § 1. Sądy i prokuratorzy udzielają pomocy prawnej na wniosek sądów i prokuratorów państw obcych.

§ 2. Sąd i prokurator odmawiają udzielenia pomocy prawnej i przekazują odmowę właściwym organom obcego państwa, jeżeli żądana czynność byłaby sprzeczna z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej albo naruszałaby jej suwerenność.

§ 3. Sąd i prokurator mogą odmówić udzielenia pomocy prawnej, jeżeli:

- 1) wykonanie żądanej czynności nie należy do zakresu działania sądu lub prokuratora według prawa polskiego;
- 2) państwo, od którego wniosek o udzielenie pomocy prawnej pochodzi, nie zapewnia w tym zakresie wzajemności;
- 3) wniosek dotyczy czynu, który nie jest przestępstwem według prawa polskiego.

§ 4. Do czynności procesowych, dokonywanych na wniosek sądu lub prokuratora państwa obcego, stosuje się ustawy polskie. Należy jednak uczynić zadość życzeniu tych organów, aby przy dokonaniu czynności zastosowano szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 5. Koszty udzielania pomocy prawnej ustala się zgodnie z art. 616–619.

Art. 589. § 1. Wezwany z zagranicy świadek lub biegły niebędący obywatelem polskim, który stawi się dobrowolnie przed sądem, nie może być ani ścigany, ani zatrzymany, ani też tymczasowo aresztowany z powodu przestępstwa będącego przedmiotem danego postępowania karnego i jakiegokolwiek innego przestępstwa popełnionego przed przekroczeniem polskiej granicy państwowej. Nie może być także w stosunku do niego wykonana kara orzeczona za takie przestępstwo.

§ 2. Świadek lub biegły traci ochronę przewidzianą w § 1, jeżeli nie opuści terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, chociaż mógł to uczynić, w ciągu 7 dni od czasu, gdy sąd oznajmił mu, że obecność jego stała się zbędna.

§ 3. Wezwanemu świadkowi lub biegłemu przysługuje zwrot kosztów podróży i pobytu oraz zwrot utraconego zarobku, a biegłemu – wynagrodzenie za sporządzenie opinii.

§ 4. W wezwaniu doręczonym świadkowi lub biegłemu stale przebywającemu za granicą należy zamieścić pouczenie o treści przepisów § 1–3. Nie należy natomiast zamieszczać zagrożenia stosowaniem środków przymusu z powodu niestawienia.

Art. 589a. § 1. Wobec osoby pozbawionej wolności na terytorium państwa obcego, czasowo wydanej w celu złożenia zeznań w charakterze świadka lub dokonania z jej udziałem innej czynności procesowej przed polskim sądem lub prokuratorem, sąd okręgowy miejsca wykonania czynności zarządza umieszczenie osoby wydanej w polskim zakładzie karnym lub areszcie śledczym na czas jej pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nieprzekraczający jednak czasu pozbawienia wolności określonego w państwie wydającym.

§ 2. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 589b. § 1. Pomoc prawna w postępowaniu przygotowawczym między polskimi organami uprawnionymi do prowadzenia tego postępowania oraz właściwymi organami państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub innego państwa, jeżeli pozwala na to umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo na zasadach wzajemności, może także polegać na wykonywaniu czynności śledztwa w ramach wspólnego zespołu śledczego, zwanego dalej „zespołem”.

§ 2. Zespół powołują, w drodze porozumienia, Prokurator Generalny oraz właściwy organ państwa, o którym mowa w § 1, zwanego dalej „państwem współpracującym”, na potrzeby określonego postępowania przygotowawczego, na czas oznaczony.

§ 3. Porozumienie o powołaniu zespołu powinno określać:

- 1) przedmiot, cel, miejsce i okres współpracy;
- 2) skład zespołu, ze wskazaniem osoby kierującej;
- 3) zadania poszczególnych członków zespołu.

§ 4. W porozumieniu o powołaniu zespołu można zastrzec możliwość dopuszczenia do prac w zespole, w określonych warunkach, przedstawiciela instytucji międzynarodowej powołanej do zwalczania przestępczości.

§ 5. Okres współpracy w ramach zespołu, wskazany w porozumieniu o powołaniu zespołu, może być przedłużony na dalszy czas oznaczony, niezbędny do osiągnięcia celu tej współpracy; przedłużenie wymaga zgody wszystkich stron porozumienia.

Art. 589c. § 1. Zespół, w ramach którego współpraca odbywa się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej „zespołem polskim”, można powołać w szczególności, gdy:

- 1) w toku prowadzonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowania przygotowawczego w sprawie o przestępstwo o charakterze terrorystycznym, handlu ludźmi, obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi lub ich prekursorami albo o inne ciężkie przestępstwo ujawniono, że sprawca działał lub następstwa jego czynu wystąpiły na terytorium innego państwa i zachodzi potrzeba wykonania czynności śledztwa na terytorium tego państwa lub z udziałem jego organu;
- 2) prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowanie przygotowawcze pozostaje w związku przedmiotowym lub podmiotowym z postępowaniem przygotowawczym o przestępstwo wymienione w pkt 1, prowadzonym na terytorium innego państwa i zachodzi potrzeba wykonania większości czynności śledztwa w obu postępowaniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Pracami zespołu polskiego kieruje polski prokurator.

§ 3. W skład zespołu polskiego mogą wchodzić inni polscy prokuratorzy i przedstawiciele innych organów uprawnionych do prowadzenia śledztwa oraz funkcjonariusze właściwych organów państwa współpracującego, zwani dalej „funkcjonariuszami delegowanymi”.

§ 4. Do czynności w postępowaniu przygotowawczym wykonywanych w ramach zespołu polskiego stosuje się przepisy prawa krajowego, z zastrzeżeniem § 5–8 oraz art. 589e.

§ 5. Funkcjonariusze delegowani mogą być obecni przy wszystkich czynnościach procesowych wykonywanych w ramach zespołu polskiego, chyba że w szczególnym wypadku, uzasadnionym potrzebą ochrony ważnego interesu Rzeczypospolitej Polskiej lub praw jednostki, osoba kierująca tym zespołem zarządzi inaczej.

§ 6. Za zgodą stron porozumienia o utworzeniu zespołu polskiego osoba kierująca tym zespołem może powierzyć funkcjonariuszowi delegowanemu wykonanie określonej czynności śledztwa, z wyłączeniem wydawania postanowień przewidzianych w niniejszym kodeksie. W takim wypadku w czynności uczestniczy polski członek zespołu i sporządza z niej protokół.

§ 7. Jeżeli zachodzi potrzeba wykonania czynności śledztwa na terytorium państwa współpracującego, z wnioskiem o pomoc prawną zwraca się do właściwej instytucji lub organu funkcjonariusz delegowany przez to państwo. Do sporządzonych w wykonaniu tego wniosku protokołów stosuje się odpowiednio przepis art. 587.

§ 8. W granicach określonych w porozumieniu o powołaniu zespołu polskiego przedstawicielowi instytucji międzynarodowej, o którym mowa w art. 589b § 4, przysługują uprawnienia określone w § 5.

Art. 589d. § 1. Prokurator lub przedstawiciel innego organu uprawnionego do prowadzenia śledztwa może być delegowany do zespołu na terytorium innego państwa współpracującego w wypadkach określonych przepisami państwa, na którego terytorium odbywa się współpraca zespołu. O delegowaniu decyduje odpowiednio Prokurator Generalny albo inny właściwy organ.

§ 2. Członkowi zespołu, o którym mowa w § 1, będącemu polskim prokuratorem przysługują uprawnienia prokuratora państwa obcego określone w art. 588 § 1. Przepisu art. 613 § 1 nie stosuje się.

§ 3. Instytucje i organy Rzeczypospolitej Polskiej, inne niż prokurator, o którym mowa w § 2, udzielają niezbędnej pomocy polskiemu członkowi zespołu, o którym mowa w § 1, w granicach i z zastosowaniem przepisów prawa krajowego.

Art. 589e. § 1. Informacje uzyskane przez członka zespołu w związku z udziałem w pracach zespołu, niedostępne w innym trybie dla państwa, które go delegowało, mogą być wykorzystane przez właściwy organ tego państwa także w celu:

- 1) przeprowadzenia postępowania karnego we własnym zakresie – za zgodą państwa współpracującego, którego instytucja lub organ udzieliły informacji;
- 2) zapobieżenia bezpośredniemu, poważnemu zagrożeniu dla bezpieczeństwa publicznego;
- 3) innym niż wymienione w pkt 1 i 2, jeżeli tak stanowi porozumienie o powołaniu zespołu.

§ 2. Zgoda, o której mowa w § 1 pkt 1, może być cofnięta wyłącznie wtedy, gdy wykorzystanie informacji mogłoby zagrażać dobru postępowania przygotowawczego prowadzonego w państwie współpracującym, którego instytucja lub organ udzieliły informacji, oraz w wypadku, w którym państwo to mogłoby odmówić wzajemnej pomocy.

Art. 589f. § 1. Za szkodę wyrządzoną przez członka zespołu w związku z wykonywanymi czynnościami odpowiada państwo, które go delegowało, na zasadach określonych w przepisach państwa, na którego terytorium odbywała się współpraca zespołu.

§ 2. Jeżeli szkoda wyrządzona innej osobie jest następstwem działania lub zaniechania członka zespołu delegowanego przez inne państwo współpracujące, kwotę pieniężną stanowiącą równowartość odszkodowania tymczasowo wypłaca poszkodowanemu właściwy organ państwa, na którego terytorium odbywała się współpraca zespołu.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 wypłacona kwota pieniężna podlega zwrotowi organowi, który ją tymczasowo wypłacił, na jego wniosek.

Rozdział 62a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia

Art. 589g. § 1. W razie ustalenia, że mogące stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencja, przesyłki, wykazy połączeń telefonicznych lub innych przekazów informacji lub dane przechowywane w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencja przesyłana pocztą elektroniczną, albo mienie podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia wykonania postanowienia o przypadku znajdują się na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, sąd właściwy do rozpoznania sprawy albo prokurator może wystąpić o wykonanie postanowienia o ich zatrzymaniu albo zabezpieczeniu bezpośrednio do właściwego organu sądowego tego państwa.

§ 2. Przekazując do wykonania postanowienie o zatrzymaniu dowodów, właściwy sąd lub prokurator występuje jednocześnie do właściwego organu sądowego państwa wykonania postanowienia z wnioskiem o ich wydanie.

§ 3. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o przypadku zabezpieczonego mienia, o którym mowa w § 1, właściwy sąd występuje do właściwego organu sądowego państwa wykonania postanowienia z wnioskiem o wykonanie tego przypadku.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Do postanowienia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 6. Przekazywane dokumenty powinny zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania postanowienia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 7. Przekazanie postanowienia oraz zaświadczenia, o którym mowa w § 5, może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów.

§ 8. W razie trudności w ustaleniu właściwego organu państwa wykonania postanowienia właściwy sąd albo prokurator może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 5, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania postanowienia wszystkich niezbędnych informacji, w tym informacji o terminie, do którego ma trwać zatrzymanie dowodów albo zabezpieczenie mienia.

Art. 589h. Wydane dowody zwraca się państwu wykonania postanowienia niezwłocznie po wykorzystaniu, jeżeli przy ich przekazaniu zastrzeżono zwrot lub gdy podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, przebywającemu na terytorium tego państwa.

Art. 589i. W razie uchylecia postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub zabezpieczeniu mienia właściwy sąd albo prokurator o jego treści niezwłocznie zawiadamia właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Art. 589j. § 1. Na postanowienie, o którym mowa w art. 589g § 1, wydane przez prokuratora, przysługuje zażalenie do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie. Termin do wniesienia zażalenia biegnie od daty doręczenia postanowienia.

§ 2. Przepis art. 589g § 6 stosuje się odpowiednio.

Art. 589k. § 1. Jeżeli według prawa państwa wykonania postanowienia państwo to ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w związku z wykonaniem postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia, wydanego przez polski sąd albo prokuratora, na wniosek właściwego organu tego państwa Skarb Państwa zwraca mu kwotę pieniężną stanowiącą równowartość wypłaconego odszkodowania.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli szkoda jest następstwem wyłącznie działania lub zaniechania organu państwa wykonania postanowienia.

Art. 589ka. Przepisy niniejszego rozdziału w zakresie zatrzymania dowodów stosuje się do wystąpień do państw członkowskich Unii Europejskiej, w których nie ma zastosowania europejski nakaz dochodzeniowy.

Rozdział 62b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia

Art. 589l. § 1. Właściwy miejscowo sąd rejonowy albo prokurator wykonuje niezwłocznie wydane przez właściwy organ sądowy innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej orzeczenie o zatrzymaniu mogących stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencji, przesyłek, wykazów połączeń telefonicznych lub innych przekazów informacji lub danych przechowywanych w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną, albo orzeczenie o zajęciu mienia w celu zabezpieczenia wykonania orzeczenia o przepadku, jeżeli rzeczy te, korespondencja, przesyłki, wykazy, dane lub mienie znajdują się lub są przechowywane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Jeżeli sąd albo prokurator, do którego zostało skierowane orzeczenie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu organowi i powiadamia o tym właściwy organ sądowy państwa członkowskiego Unii Europejskiej, który wystąpił z orzeczeniem.

§ 3. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego.

Art. 589m. § 1. Można odmówić wykonania orzeczenia o zatrzymaniu dowodów, o którym mowa w art. 589l § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym wydano to orzeczenie, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego, chyba że zgodnie z prawem państwa wydania orzeczenia jest to przestępstwo wymienione w art. 607w pkt 1–33, zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 3 lata, lub innym środkiem polegającym na pozbawieniu wolności co najmniej w tym samym wymiarze;
- 2) dowody, których dotyczy orzeczenie, nie mogą być zajęte z przyczyn faktycznych, w szczególności z uwagi na ich utratę, zniszczenie lub niemożność odnalezienia;
- 3) do orzeczenia o zatrzymaniu dowodów nie dołączono zaświadczenia zawierającego wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie albo zaświadczenie to jest niekompletne lub oczywiście nie odpowiada treści orzeczenia;
- 4) z treści zaświadczenia, określonego w pkt 3, w oczywistym stopniu wynika, że przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do którego postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone;
- 5) wykonanie orzeczenia nie jest możliwe z powodu odmowy przedstawienia korespondencji i dokumentów na podstawie art. 582 § 2.

§ 2. Można odmówić wykonania orzeczenia mającego na celu zabezpieczenie mienia, o którym mowa w art. 589l § 1:

- 1) jeżeli według prawa polskiego w sprawie o przestępstwo, w związku z którym wydano to orzeczenie, zabezpieczenie wykonania przypadku byłoby niedopuszczalne, chyba że zgodnie z prawem państwa wydania orzeczenia jest to przestępstwo wymienione w art. 607w pkt 1–33, zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 3 lata, lub innym środkiem polegającym na pozbawieniu wolności co najmniej w tym samym wymiarze;
- 2) w wypadkach określonych w § 1 pkt 2–4.

§ 3. Przepisów § 1 pkt 1 oraz § 2 pkt 1 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 4. W wypadku określonym w § 1 pkt 2, właściwy sąd albo prokurator, przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia, konsultuje się z organem, który je wydał, dla uzyskania wszystkich istotnych informacji, umożliwiających odnalezienie tych dowodów albo mienia. Jeżeli uzyskane informacje nie przyczyniły się do odnalezienia tych dowodów albo mienia, sąd lub prokurator powiadamia niezwłocznie właściwy organ sądowy państwa wydania orzeczenia o niemożności wykonania orzeczenia.

§ 5. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 3, właściwy sąd albo prokurator może wyznaczyć organowi, który wydał orzeczenie, termin do przekazania zaświadczenia, określonego w § 1 pkt 3, jego uzupełnienia lub sprostowania.

§ 6. W razie niedotrzymania terminu, o którym mowa w § 5, postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o informacje przekazane wcześniej.

Art. 589n. § 1. Postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mające na celu zabezpieczenie mienia, o których mowa w art. 589l § 1, właściwy sąd albo prokurator wydaje niezwłocznie, w miarę możliwości w ciągu 24 godzin od otrzymania orzeczenia.

§ 2. Postanowienie, o którym mowa w § 1, doręcza się wraz z pouczeniem o uprawnieniach wynikających z przepisów państwa wydania orzeczenia, o którym mowa w art. 589l § 1.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone. Osobom tym przysługuje także zażalenie na czynności związane z zatrzymaniem dowodów lub zabezpieczeniem mienia, co nie narusza uprawnień skarżącego wynikających z przepisów państwa wydania orzeczenia. W zażaleniu na czynność skarżący może domagać się wyłącznie zbadania prawidłowości jej przeprowadzenia.

§ 4. O wniesieniu zażalenia, jak również o treści rozstrzygnięcia zapadłego w wyniku jego rozpoznania, należy niezwłocznie powiadomić właściwy organ sądowy państwa wydania orzeczenia.

§ 5. Przepis art. 589g § 6 stosuje się odpowiednio.

Art. 589o. Wydając postanowienie o wykonaniu orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mające na celu zabezpieczenie mienia, właściwy sąd albo prokurator może jednocześnie wstrzymać jego wykonanie, jeżeli:

- 1) wykonanie orzeczenia mogłoby utrudnić inne, toczące się postępowanie karne – na czas niezbędny dla zabezpieczenia prawidłowego toku tego postępowania;
- 2) dowód albo mienie, których dotyczy orzeczenie, zostały wcześniej zatrzymane albo zajęte dla potrzeb innego toczącego się postępowania karnego – do czasu zwolnienia spod zatrzymania albo zajęcia.

Art. 589p. § 1. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia powiadamia się niezwłocznie, w miarę możliwości w ciągu 24 godzin od otrzymania orzeczenia, właściwy organ sądowy państwa wydania tego orzeczenia. Powiadomienie to może być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w art. 589o, należy także wskazać przyczyny wstrzymania wykonania postanowienia oraz, jeżeli jest to możliwe, jego przewidywany okres.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie ustania przyczyn wstrzymania wykonania postanowienia określonego w art. 589o. W takim wypadku należy poinformować właściwy organ sądowy państwa wydania orzeczenia o zatrzymaniu lub zabezpieczeniu dowodów albo mienia dla potrzeb innego postępowania, lub podjętych działaniach zmierzających do wykonania orzeczenia.

Art. 589r. § 1. Wykonując orzeczenie o zatrzymaniu dowodów lub mające na celu zabezpieczenie mienia, należy uczynić zadość życzeniu organu, który wydał to orzeczenie, aby przy dokonaniu czynności zastosowano szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Protokół zatrzymania dowodów lub zajęcia mienia należy niezwłocznie przekazać właściwemu organowi sądowemu państwa wydania orzeczenia. Przepis art. 589p § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Art. 589s. § 1. Zatrzymanie dowodów oraz zajęcie mienia w celu zabezpieczenia wykonania orzeczenia o przepadku trwa do czasu rozstrzygnięcia w przedmiocie wystąpienia właściwego organu sądowego państwa wydania orzeczenia, odpowiednio o wydanie dowodów albo o wykonanie wniosku o wykonanie prawomocnego orzeczenia o przepadku.

§ 2. Przez wzgląd na okoliczności sprawy właściwy sąd albo prokurator może jednak, po konsultacji z właściwym organem sądowym państwa wydania orzeczenia, wyznaczyć temu organowi nieprzekraczalny termin do przekazania żądania określonego w § 1, po upływie którego może nastąpić zwolnienie spod zatrzymania albo zajęcia.

§ 3. Przed upływem terminu, o którym mowa w § 2, właściwy sąd albo prokurator informuje właściwy organ sądowy państwa wykonania orzeczenia o zamiarze zwolnienia spod zatrzymania albo zajęcia, umożliwiając mu zgłoszenie stanowiska na piśmie. Jeżeli organ ten nie przedstawi argumentów dostatecznie uzasadniających dalsze zatrzymanie albo zajęcie, właściwy sąd albo prokurator wydaje postanowienie o zwolnieniu spod zatrzymania albo zajęcia. Odpis postanowienia doręcza się osobom zainteresowanym.⁸¹⁾ **Kopię postanowienia doręcza się osobom zainteresowanym.**⁸²⁾

§ 4. Postanowienie o zwolnieniu spod zatrzymania albo zajęcia wydaje się także wtedy, gdy właściwy organ sądowy państwa wydania orzeczenia zawiadomi o jego uchyleniu. Przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się.

Art. 589t. (uchylony)

Art. 589u. § 1. Jeżeli Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w związku z wykonaniem orzeczenia o zatrzymaniu dowodów albo mającego na celu zabezpieczenie mienia, wydanego przez organ sądowy państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Skarb Państwa występuje do właściwego organu tego państwa o zwrot kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość wypłaconego odszkodowania.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli szkoda jest następstwem wyłącznie działania lub zaniechania organu polskiego.

Art. 589v. Przepisy niniejszego rozdziału w zakresie zatrzymania dowodów stosuje się do orzeczeń organów państw członkowskich Unii Europejskiej, w których nie ma zastosowania europejski nakaz dochodzeniowy.

Rozdział 62c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego

Art. 589w. § 1. W razie konieczności przeprowadzenia lub uzyskania dowodu, który znajduje się lub może zostać przeprowadzony na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, sąd, przed którym sprawa się toczy, albo prokurator prowadzący postępowanie przygotowawcze może wydać z urzędu lub na wniosek strony, obrońcy lub pełnomocnika europejski nakaz dochodzeniowy, zwany w niniejszym rozdziale „END”, chyba że END nie ma w tym państwie zastosowania.

§ 2. W przypadku prowadzenia przez Policję lub organy, o których mowa w art. 312, dochodzenia lub postępowania sprawdzającego, o którym mowa w art. 307, albo w przypadku prowadzenia postępowania przygotowawczego przez organy, o których mowa w art. 133 § 1 i art. 134 § 1 Kodeksu karnego skarbowego, END może wydać także prowadzący postępowanie. Wydanie END wymaga zatwierdzenia przez prokuratora.

§ 3. END można wydać także w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem.

§ 4. Postanowienie o wydaniu END dotyczącego kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych oraz utrwalania przy użyciu środków technicznych treści innych rozmów lub przekazów informacji, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną, zastępuje postanowienie, o którym mowa w art. 237 § 1. Przepisy rozdziału 26 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Postanowienie o wydaniu END dotyczącego dowodu, którego dopuszczenie, uzyskanie lub przeprowadzenie wymaga wydania postanowienia, zastępuje to postanowienie. Przepisy dotyczące poszczególnych czynności i dowodów stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli END został wydany w związku z czynnościami, o których mowa w § 4, jest on przekazywany do tego państwa wykonania orzeczenia, w którym znajduje się albo będzie się znajdować osoba, której END dotyczy.

§ 7. W przypadku prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych na podstawie odrębnych przepisów END wydaje organ prowadzący takie czynności po uprzednim uzgodnieniu z organem państwa wykonania orzeczenia czasu ich trwania oraz warunków ich wykonywania. Wydanie END wymaga zatwierdzenia przez prokuratora właściwego na podstawie odrębnych przepisów, chyba że dopuszczenie, uzyskanie lub przeprowadzenie dowodu jest zastrzeżone do właściwości sądu. Wówczas wydanie END wymaga zatwierdzenia przez sąd właściwy na podstawie odrębnych przepisów.

⁸¹⁾ Zdanie trzecie w tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 82.

⁸²⁾ Zdanie trzecie ze zmianą wprowadzoną przez art. 82 pkt 1 ustawy, o której mowa w odnośniku 6; wejdzie w życie z dniem 1 października 2029 r.

Art. 589x. Wydanie END jest niedopuszczalne, jeżeli:

- 1) nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości;
- 2) prawo polskie nie dopuszcza przeprowadzenia lub uzyskania danego dowodu.

Art. 589y. § 1. END zawiera:

- 1) oznaczenie organu wydającego END i zatwierdzającego END, ze wskazaniem ich adresów, numerów telefonów, telefaksów i adresów poczty elektronicznej;
- 2) datę oraz wskazanie miejsca wydania END;
- 3) określenie żądanej czynności dochodzeniowej podlegającej END lub dowodu, który należy uzyskać, lub okoliczności, jakie mają zostać ustalone w wyniku czynności dochodzeniowej;
- 4) dostępne dane określające tożsamość i obywatelstwo osoby, której dotyczy END, a także adres zamieszkania lub inny adres, w tym adres zakładu karnego, jeżeli ta osoba w nim przebywa;
- 5) sygnaturę akt i wskazanie rodzaju postępowania, w związku z którym END został wydany;
- 6) przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu będącego przedmiotem postępowania;
- 7) zwięzły opis stanu faktycznego sprawy.

§ 2. END zawiera odwołanie do wcześniej wydanego END, jeżeli jest z nim związany, wraz z datą jego wydania, oznaczeniem organu, do którego został przekazany, oraz sygnaturą akt nadaną przez organ wydający END i państwo wykonania orzeczenia.

§ 3. Jeżeli END jest wydany w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, zawiera także informację o tym, czy ślad lub dowód ma zostać przekazany organowi wydającemu END, czy ma pozostać w państwie wykonania orzeczenia. W przypadku gdy ślad lub dowód ma pozostać w państwie wykonania orzeczenia organ wydający END określa termin obowiązywania zabezpieczenia.

§ 4. END powinien zostać przetłumaczony na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 5. Przekazanie END może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tego dokumentu.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza END, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia danych niezbędnych do podjęcia prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania END.

Art. 589z. § 1. Jeżeli END dotyczy czasowego wydania do Rzeczypospolitej Polskiej osoby pozbawionej wolności na terytorium państwa wykonania orzeczenia w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, przepis art. 589a stosuje się odpowiednio. Sąd lub prokurator zarządza zwolnienie osoby, jeżeli państwo wykonania orzeczenia o to wystąpi.

§ 2. Wydana czasowo osoba pozbawiona wolności, o której mowa w § 1, nie może być ścigana ani zatrzymana, ani tymczasowo aresztowana z powodu przestępstwa popełnionego przed przekroczeniem polskiej granicy państwowej, niewskazanej w END. Nie może być także w stosunku do takiej osoby wykonana kara orzeczona za takie przestępstwo.

§ 3. Zakazów określonych w § 2 nie stosuje się wobec osoby, która mogąc opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, znajduje się na nim po upływie 15 dni od dnia otrzymania informacji od sądu lub prokuratora, że jej obecność stała się zbędna dla postępowania karnego, albo powróci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po upływie tego terminu.

§ 4. Przed wydaniem END dotyczącego czasowego wydania osoby pozbawionej wolności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państwa wykonania orzeczenia organ wydający END wysłuchuje tej osoby.

§ 5. Jeżeli END dotyczy czasowego wydania osoby pozbawionej wolności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państwa wykonania orzeczenia w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, okres faktycznego pozbawienia wolności tej osoby w tym państwie zalicza się na poczet orzeczonej lub wykonywanej w Rzeczypospolitej Polskiej kary pozbawienia wolności.

Art. 589za. § 1. Organ wydający END może zażądać, aby przy przeprowadzeniu dowodu był obecny jego przedstawiciel.

§ 2. Jeżeli według prawa państwa wykonania orzeczenia państwo to poniosło odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez przedstawiciela, o którym mowa w § 1, w związku z wykonaniem END wydanego lub zatwierdzonego przez sąd albo prokuratora, na wniosek właściwego organu tego państwa Skarb Państwa zwraca mu kwotę pieniężną stanowiącą równowartość wypłaconego odszkodowania.

Art. 589zb. § 1. END jest przekazywany bezpośrednio właściwemu organowi państwa wykonania orzeczenia. END może być przekazywany również za pośrednictwem sądów okręgowych lub Ministra Sprawiedliwości albo prokuratora okręgowego lub Prokuratora Krajowego.

§ 2. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd lub prokurator może zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieni Sądowej.

§ 3. Jeżeli wykonanie END ma nastąpić przez przeprowadzenie innej czynności dochodzeniowej niż czynność określona w orzeczeniu, organ wydający END może go zmienić, uzupełnić lub cofnąć.

§ 4. Jeżeli wykonanie END wiązałoby się ze znacznymi kosztami i jeżeli nie zawarto porozumienia z państwem wykonania orzeczenia w sprawie podziału tych kosztów, organ wydający END może zdecydować o całkowitym lub częściowym wycofaniu END albo o poniesieniu kosztów przez ten organ.

§ 5. Koszty związane z czasowym wydaniem osoby pozbawionej wolności ponosi organ wydający END.

Art. 589zc. § 1. Na postanowienie w przedmiocie wydania END zażalenie nie przysługuje, chyba że przepis szczególnie dotyczący czynności wskazanej w END stanowi inaczej.

§ 2. O wniesieniu zażalenia oraz o treści rozstrzygnięcia zapadłego w wyniku jego rozpoznania należy niezwłocznie powiadomić właściwy organ państwa wykonania orzeczenia.

Art. 589zd. § 1. W związku z kontrolą i utrwalaniem treści rozmów telefonicznych zarządzonymi lub zatwierdzonymi na podstawie art. 237 § 1 i 2 w stosunku do osoby znajdującej się na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jeżeli nie zachodzi potrzeba wydania END, prokurator, Policja lub organ, o którym mowa w art. 312, powiadamia właściwy organ tego państwa o zamiarze przeprowadzenia tych czynności, ich przeprowadzaniu albo wykonaniu w zależności od tego, kiedy dowiedział się, że osoba, której czynność dotyczy, przebywa na terytorium tego państwa członkowskiego.

§ 2. Do powiadomienia stosuje się odpowiednio przepis art. 589y § 4.

§ 3. Powiadomienie zawiera informacje dotyczące:

- 1) organu, który zarządził kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych;
- 2) kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych, w tym okresu, na jaki ją zarządzono;
- 3) osoby, której dotyczy kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza powiadomienia, o którym mowa w § 1, mając na uwadze udostępnienie państwu członkowskiemu Unii Europejskiej danych niezbędnych do przekazania informacji w przedmiocie możliwości przeprowadzenia czynności na terytorium tego państwa oraz wykorzystania uzyskanych w ich wyniku dowodów w postępowaniu karnym.

Rozdział 62d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego

Art. 589ze. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie europejskiego nakazu dochodzeniowego, zwanego w niniejszym rozdziale „END”, postanowienie w przedmiocie jego wykonania wydaje prokurator albo sąd rejonowy, w którego okręgu znajduje się lub może zostać przeprowadzony dowód.

§ 2. Jeżeli dopuszczenie, uzyskanie lub przeprowadzenie dowodu jest zastrzeżone do właściwości sądu albo uzależnione od zarządzenia tego sądu, postanowienie, o którym mowa w § 1, wydaje ten sąd.

§ 3. Sąd okręgowy jest właściwy do wydania postanowienia w przedmiocie wykonania END dotyczącego czasowego wydania osoby pozbawionej wolności do państwa wydania orzeczenia w celu przeprowadzenia w tym państwie czynności dochodzeniowej. Przed wydaniem postanowienia należy wysłuchać osoby, której dotyczy END.

§ 4. Sąd okręgowy jest właściwy do wydania postanowienia w przedmiocie wykonania END dotyczącego czasowego wydania osoby pozbawionej wolności do Rzeczypospolitej Polskiej w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej.

§ 5. Jeżeli sąd lub prokurator, do którego został skierowany END, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje go właściwemu sądowi lub prokuratorowi i powiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia, zwane w niniejszym rozdziale „organem wydającym END”.

§ 6. Jeżeli END został wydany przez nieuprawniony organ państwa wydania orzeczenia, zwraca się go bez wykonania, informując ten organ o przyczynie zwrotu.

§ 7. Na postanowienie o wykonaniu END zażalenie nie przysługuje, chyba że przepis szczególny dotyczący postanowienia o wykonaniu czynności tożsamej z czynnością wskazaną w END stanowi inaczej. W zażaleniu na czynność skarżący może domagać się wyłącznie zbadania zgodności postanowienia o wykonaniu END z prawem polskim i prawidłowości jej przeprowadzenia.

§ 8. O wniesieniu zażalenia, jak również o treści rozstrzygnięcia zapadłego w wyniku jego rozpoznania należy niezwłocznie powiadomić organ wydający END.

§ 9. Jeżeli przepis szczególny uzależnia ujawnienie informacji od wystąpienia przez sąd lub prokuratora z żądaniem ich ujawnienia w związku z toczącym się postępowaniem o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, END wraz z prawomocnym postanowieniem sądu lub prokuratora o jego wykonaniu zastępuje takie żądanie.

§ 10. Postanowienie o wykonaniu END, który dotyczy kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych oraz utrwalania przy użyciu środków technicznych treści innych rozmów lub przekazów informacji, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną, zastępuje postanowienie, o którym mowa w art. 237 § 1. Przepisy art. 237 § 3–7, art. 238 § 1 i 2, art. 239 § 1 i art. 241 stosuje się odpowiednio.

Art. 589zf. § 1. Jeżeli END dotyczy czasowego wydania do Rzeczypospolitej Polskiej osoby pozbawionej wolności w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, przepis art. 589a stosuje się odpowiednio. Sąd lub prokurator zarządza zwolnienie osoby, jeżeli państwo wydania orzeczenia o to wystąpi. Sąd albo prokurator informuje organ wydający END o faktycznym okresie pozbawienia wolności tej osoby w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Wydana czasowo osoba pozbawiona wolności, o której mowa w § 1, nie może być ścigana ani zatrzymana, ani tymczasowo aresztowana z powodu przestępstwa popełnionego przed przekroczeniem polskiej granicy państwowej, nie wskazanej w END. Nie może być także w stosunku do takiej osoby wykonana kara orzeczona za takie przestępstwo.

§ 3. Zakazów określonych w § 2 nie stosuje się wobec osoby, która mogąc opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, znajduje się na nim po upływie 15 dni od dnia otrzymania informacji sądu lub prokuratora, że jej obecność stała się zbędna dla postępowania karnego, albo powróci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po upływie tego terminu.

§ 4. Jeżeli END dotyczy czasowego wydania osoby pozbawionej wolności do państwa wydania orzeczenia w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, okres faktycznego pozbawienia wolności tej osoby w tym państwie zalicza się na poczet orzeczonej lub wykonywanej w Rzeczypospolitej Polskiej kary pozbawienia wolności.

Art. 589zg. § 1. Sąd lub prokurator orzeka w przedmiocie wykonania END niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni, licząc od dnia jego otrzymania.

§ 2. Jeżeli termin określony w § 1 nie może być dotrzymany, orzeczenie w przedmiocie wykonania END powinno zostać wydane w terminie kolejnych 30 dni, licząc od dnia upływu tego terminu. O opóźnieniu należy powiadomić organ wydający END, podając przyczynę opóźnienia oraz przewidywany termin wydania orzeczenia w przedmiocie wykonania END.

Art. 589zh. § 1. Jeżeli dowód, którego dotyczy END, nie został jeszcze przeprowadzony, sąd lub prokurator przeprowadza ten dowód niezwłocznie po wydaniu postanowienia o wykonaniu END, nie później jednak niż w terminie 90 dni, licząc od dnia wydania tego postanowienia. Jeżeli organ wydający END określił termin do przeprowadzenia dowodu, sąd lub prokurator w miarę możliwości uwzględni ten termin.

§ 2. Jeżeli termin określony w § 1 nie może być dotrzymany, o opóźnieniu należy powiadomić organ wydający END, podając przyczynę opóźnienia oraz przewidywany termin przeprowadzenia dowodu.

Art. 589zi. § 1. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu END stosuje się przepisy prawa polskiego. Należy jednak uczynić zadość życzeniu organu wydającego END, aby przy dokonaniu czynności zastosowano szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Jeżeli czynność dochodzeniowa określona w END nie jest przewidziana przez prawo polskie lub byłaby niedopuszczalna w podobnej sprawie krajowej, sąd lub prokurator informuje o tym organ wydający END, wskazując termin do zmiany, uzupełnienia lub cofnięcia END oraz określając możliwą do przeprowadzenia zastępczą czynność dochodzeniową zgodną z celem END. Po upływie terminu sąd lub prokurator postanawia o wykonaniu zastępczej czynności dochodzeniowej. Jeżeli zastępczej czynności nie da się określić, sąd lub prokurator odmawia wykonania END.

§ 3. Zastępczej czynności dochodzeniowej nie przeprowadza się, jeżeli END dotyczy:

- 1) dowodów już znajdujących się w posiadaniu sądu lub prokuratora;
- 2) informacji uzyskanych z rejestrów i baz danych dostępnych dla sądu lub prokuratora wykonującego END;
- 3) przesłuchania osoby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) dowodu, którego dopuszczenie, uzyskanie ani przeprowadzenie nie wymaga wydania postanowienia;
- 5) identyfikacji abonenta telefonu lub adresu IP.

§ 4. W przypadkach, o których mowa w § 3, przeprowadza się czynność wskazaną w END.

§ 5. Jeżeli uzyskanie dowodu określonego w END jest możliwe przez przeprowadzenie zastępczej czynności dochodzeniowej, innej niż wskazana w tym orzeczeniu i mniej dolegliwej dla osoby, której END dotyczy, sąd lub prokurator informuje w tym organ wydający END, wskazując termin do zmiany, uzupełnienia lub cofnięcia END. Po upływie terminu sąd lub prokurator określa w postanowieniu przeprowadzenie zastępczej czynności dochodzeniowej.

§ 6. Jeżeli END zawiera wniosek o przeprowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, w zakresie tego wniosku odpowiednie służby polskie i służby państwa wydania orzeczenia uzgadniają czas trwania i warunki wykonywania czynności. Można odmówić wykonania END, który nie zawiera informacji o uzgodnieniu, a organ wydający END nie uzupełni tej informacji w terminie wskazanym przez sąd lub prokuratora. Odmawia się wykonania END, jeżeli wykonanie czynności w nim określonych nie byłoby dopuszczalne w podobnej sprawie krajowej.

§ 7. Do czasu otrzymania informacji lub upływu terminu, o których mowa w § 6, termin określony w art. 589zg § 1 nie biegnie.

Art. 589zj. § 1. Odmawia się wykonania END, jeżeli:

- 1) sąd lub prokurator nie uzyskał wymaganego zezwolenia umożliwiającego przeprowadzenie czynności z udziałem osoby wskazanej w END;
- 2) w stosunku do osoby ściganej zapadło w państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocne orzeczenie co do tych samych czynów, które zostały wskazane w END, oraz, w przypadku skazania za te same czyny, osoba ścigana odbywa karę lub ją odbyła albo kara nie może być wykonana według prawa państwa, w którym zapadł wyrok skazujący;
- 3) wykonanie END mogłoby narazić na niebezpieczeństwo funkcjonariusza przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz osobę udzielającą mu pomocy w zakresie tych czynności;
- 4) END dotyczy przesłuchania na okoliczność objętą bezwzględny zakazem przesłuchania;
- 5) wykonanie END naruszyłoby wolności i prawa człowieka i obywatela;
- 6) żądana czynność zagrażałaby bezpieczeństwu narodowemu;
- 7) END dotyczy czasowego wydania osoby pozbawionej wolności do państwa wydania orzeczenia, a jego wykonanie skutkowałoby przedłużeniem okresu pozbawienia wolności tej osoby.

§ 2. Można odmówić wykonania END, jeżeli:

- 1) czyn będący podstawą wydania END, inny niż wymieniony w art. 607w, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) czyn będący podstawą wydania END według prawa polskiego został popełniony w całości lub w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na polskim statku wodnym lub powietrznym i nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 3) wykonanie END wiązałoby się z ujawnieniem informacji niejawnych uzyskanych w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych, jak również związanych z prowadzeniem tych czynności;
- 4) według prawa polskiego czynność dochodzeniowa, której dotyczy END, nie może być przeprowadzona w sprawie o przestępstwo będące podstawą jego wydania;
- 5) według prawa polskiego czynność dochodzeniowa, której dotyczy END, nie może być przeprowadzona w postępowaniu, w którym został on wydany;
- 6) END dotyczy czasowego wydania osoby pozbawionej wolności do państwa wydania orzeczenia albo do Rzeczypospolitej Polskiej, a osoba ta nie wyraża na to zgody;
- 7) END dotyczy przesłuchania przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a oskarżony, który ma zostać przesłuchany, nie wyraża na to zgody;
- 8) END dotyczy przesłuchania osób, o których mowa w art. 179 § 1 lub art. 180 § 1 i 2, co do okoliczności określonych w tych przepisach.

§ 3. Przepisów § 2 pkt 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 4. W przypadku określonym w § 2 pkt 8 sąd, działając z urzędu lub na wniosek prokuratora, orzeka w przedmiocie zwolnienia tych osób z zachowania tajemnicy. Przepisy art. 179 i art. 180 § 1–4 stosuje się.

§ 5. Przed wydaniem postanowienia o odmowie wykonania END z przyczyn określonych w § 1 pkt 1–6 lub § 2 pkt 2, 3 i 8 sąd lub prokurator konsultuje się z organem wydającym END w celu umożliwienia mu zmiany lub uzupełnienia END.

§ 6. Nie można odmówić wykonania END z przyczyn określonych w § 2 pkt 1 i 4, jeżeli dotyczy on czynności dochodzeniowych określonych w art. 589zi § 3.

Art. 589zk. § 1. Właściwy sąd lub prokurator może postanowić o odroczeniu wykonania END na niezbędny okres, jeżeli:

- 1) jego wykonanie mogłoby zaszkodzić toczącemu się postępowaniu karnemu;
- 2) przedmioty, dokumenty lub dane są wykorzystywane w innym postępowaniu.

§ 2. Po ustaniu przyczyny odroczenia wykonania END właściwy sąd lub prokurator niezwłocznie przystępuje do jego wykonania, informując o tym jednocześnie organ wydający END.

Art. 589zl. § 1. Sąd lub prokurator potwierdza otrzymanie END niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie tygodnia, licząc od dnia jego otrzymania.

§ 2. Potwierdzenie, o którym mowa w § 1, zawiera informacje dotyczące organu, który otrzymał END, lub organu, któremu END został przekazany zgodnie z właściwością.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza potwierdzenia otrzymania END, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wydania orzeczenia pełnych informacji o otrzymaniu END.

Art. 589zm. Sąd lub prokurator niezwłocznie informuje organ wydający END:

- 1) o niemożności wydania postanowienia w sprawie END, w przypadku gdy formularz END jest niekompletny lub błędnie wypełniony;
- 2) jeżeli uzna, że może być celowe przeprowadzenie czynności dochodzeniowych, których nie przewidziano lub których nie można było wskazać w chwili wydawania END;
- 3) o niemożności dopełnienia formalności i procedur wskazanych przez organ wydający END;
- 4) o każdym przypadku odmowy wykonania END lub o postanowieniu przeprowadzenia zastępczej czynności dochodzeniowej na podstawie art. 589zi § 2 lub 5;
- 5) o każdym przypadku odroczenia wykonania END, podając przyczyny uzasadniające to odroczenie i jego okres;
- 6) o uchyleniu lub zakończeniu okresu zabezpieczenia stosowanego zgodnie z art. 589zq.

Art. 589zn. § 1. W przypadku powzięcia wątpliwości, czy wydanie END było uzasadnione lub celowe lub czy dana czynność dochodzeniowa byłaby dopuszczalna w państwie wydania orzeczenia, właściwy sąd lub prokurator konsultuje się z organem wydającym END i jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, występuje z wnioskiem o cofnięcie END.

§ 2. W przypadku powzięcia wątpliwości co do autentyczności dokumentów niezbędnych do wykonania END lub wystąpienia technicznych przeszkód uniemożliwiających jego wykonanie, przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 589zo. § 1. Na wniosek państwa wydania orzeczenia przedstawicielowi organu wydającego END umożliwia się obecność przy wykonywaniu czynności, których dotyczy END, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej i nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego.

§ 2. Przedstawiciel, o którym mowa w § 1, za zgodą sądu lub prokuratora, może zadawać określone pytania lub w inny sposób uczestniczyć w przeprowadzeniu dowodu.

§ 3. Przedstawiciela, o którym mowa w § 1, uważa się za funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego.

§ 4. Jeżeli Skarb Państwa poniósł odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez przedstawiciela, o którym mowa w § 1, w związku z wykonaniem END, Skarb Państwa występuje do organu wydającego END o zwrot wypłaconej kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość wypłaconego odszkodowania.

Art. 589zp. § 1. Dowody uzyskane w związku z wykonaniem END są niezwłocznie przekazywane państwu wydania orzeczenia. W przypadku określonym w art. 589zo § 1 mogą być one przekazywane, na wniosek państwa wydania orzeczenia, przedstawicielowi organu wydającego END.

§ 2. Przekazując dowody uzyskane w związku z wykonaniem END, sąd lub prokurator może, po konsultacjach z organem wydającym END, zastrzec ich zwrot.

Art. 589zq. § 1. Jeżeli END został wydany w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, właściwy sąd lub prokurator orzeka w przedmiocie wykonania END w terminie 24 godzin od jego otrzymania, a jeżeli nie jest to możliwe – niezwłocznie po upływie tego terminu. Zgodnie z wnioskiem państwa wydania orzeczenia sąd lub prokurator przekazuje dowód państwu wydania orzeczenia lub pozostawia dowód do swojej dyspozycji na czas określony przez państwo wydania orzeczenia.

§ 2. Sąd lub prokurator po konsultacji z organem wydającym END może zdecydować o skróceniu okresu zabezpieczenia.

Art. 589zr. § 1. Koszty związane z wykonaniem END ponosi Skarb Państwa. W uzasadnionych przypadkach sąd lub prokurator może wystąpić do organu wydającego END o zwrot całości lub części przewidywanych wydatków albo o zmianę END.

§ 2. Koszty związane z czasowym wydaniem osoby pozbawionej wolności ponosi państwo wydania orzeczenia.

Art. 589zs. § 1. Na wniosek innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej Minister Sprawiedliwości udziela zezwolenia na przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby pozbawionej wolności czasowo wydanej.

§ 2. Wniosek o zezwolenie na przewóz zawiera:

- 1) oznaczenie organu wnioskującego;
- 2) datę oraz wskazanie miejsca wydania END;
- 3) dane określające tożsamość i obywatelstwo osoby;
- 4) wskazanie czynności dochodzeniowej, na potrzeby której osoba jest czasowo wydawana.

§ 3. W przypadku korzystania z drogi powietrznej bez planowanego lądowania można poprzestać na powiadomieniu Ministra Sprawiedliwości o przewożeniu osoby pozbawionej wolności czasowo wydanej nad terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli jednak nastąpi nieprzewidziane lądowanie, państwo, które wystąpiło z wnioskiem, dostarcza niezwłocznie dane, o których mowa w § 2.

§ 4. Jeżeli jest to uzasadnione długością pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby pozbawionej wolności i przewożonej przez to terytorium w celu jej czasowego wydania, do osoby tej stosuje się odpowiednio przepis art. 589zf.

Art. 589zt. § 1. Jeżeli organ innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej zamiast END przekazał powiadomienie o zamiarze przeprowadzenia albo o przeprowadzeniu kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych, prokurator bezpośrednio lub za pośrednictwem właściwego komendanta Policji przekazuje temu organowi informacje w przedmiocie dopuszczalności:

- 1) czynności, mając na względzie art. 237 § 3–4 oraz art. 238 § 1 i 2;
- 2) wykorzystania uzyskanego dowodu w postępowaniu karnym.

§ 2. Informacje, o których mowa w § 1, przekazuje się w terminie 96 godzin od otrzymania powiadomienia.

Rozdział 63

Przejęcie i przekazanie ścigania karnego

Art. 590. § 1. W sprawie o przestępstwo popełnione za granicą przez:

- 1) obywatela polskiego,
- 2) osobę mającą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stałe miejsce zamieszkania,
- 3) osobę, która odbywa lub będzie odbywać w Rzeczypospolitej Polskiej karę pozbawienia wolności,
- 4) osobę, przeciwko której zostało wszczęte w Rzeczypospolitej Polskiej postępowanie karne

– Minister Sprawiedliwości zwraca się, jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, do właściwego organu państwa obcego z wnioskiem o przekazanie ścigania albo może przyjąć taki wniosek od właściwego organu państwa obcego.

§ 2. Przejęcie ścigania karnego uważa się za wszczęcie postępowania karnego według prawa polskiego.

§ 3. Jeżeli przejęcie ścigania łączy się z przekazaniem przez państwo obce tymczasowo aresztowanego, art. 598 stosuje się.

§ 4. Do dowodów zebranych za granicą przed przejęciem ścigania stosuje się odpowiednio art. 587, choćby czynności dowodowe nie były podjęte na wniosek polskiego sądu lub prokuratora.

§ 5. Minister Sprawiedliwości zawiadamia właściwy organ państwa obcego o sposobie prawomocnego zakończenia postępowania karnego.

Art. 591. § 1. W sprawie o przestępstwo popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez cudzoziemca, Minister Sprawiedliwości, z urzędu albo z inicjatywy sądu lub prokuratora, zwraca się, jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, do właściwego organu państwa:

- 1) którego osoba ścigana jest obywatelem,
- 2) w którym osoba ścigana ma stałe miejsce zamieszkania,
- 3) w którym osoba ścigana odbywa lub będzie odbywała karę pozbawienia wolności,
- 4) w którym zostało wszczęte przeciwko osobie ściganej postępowanie karne

– z wnioskiem o przejęcie ścigania karnego albo może przyjąć taki wniosek od właściwego organu państwa obcego.

§ 2. Jeżeli pokrzywdzonym jest obywatel polski, złożenie wniosku o przejęcie ścigania może nastąpić tylko za jego zgodą, chyba że uzyskanie tej zgody nie jest możliwe.

§ 3. Przed wystąpieniem z wnioskiem, o którym mowa w § 1, lub rozstrzygnięciem takiego wniosku pochodzącego od organu państwa obcego właściwy organ umożliwia osobie ściganej przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zajęcie stanowiska ustnie lub na piśmie w przedmiocie przejęcia ścigania.

§ 4. W razie pozytywnego rozstrzygnięcia wniosku o przekazanie ścigania dotyczącego osoby tymczasowo aresztowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego organu o niezwłoczne podjęcie czynności mających na celu wydanie i przekazanie takiej osoby organom państwa obcego. Wraz z osobą przekazuje się akta sprawy, o ile nie zostały one uprzednio przekazane wraz z wnioskiem.

§ 5. Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego organu państwa obcego o informację co do sposobu prawomocnego zakończenia postępowania karnego.

§ 6. Przekazanie ścigania karnego uważa się za umorzenie postępowania karnego według prawa polskiego; nie stoi to na przeszkodzie ponownemu postępowaniu karnemu w razie bezpodstawnego zaniechania ścigania za granicą.

Art. 592. § 1. Jeżeli co do tego samego czynu tej samej osoby wszczęto postępowanie karne w Rzeczypospolitej Polskiej i w państwie obcym, Minister Sprawiedliwości przeprowadza konsultacje z właściwym organem państwa obcego i – jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości – występuje z wnioskiem o przejęcie albo przekazanie ścigania karnego. Przepisy art. 590 § 2–5 oraz art. 591 § 2–6 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli na podstawie umowy międzynarodowej, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, wszczęto w Rzeczypospolitej Polskiej postępowanie karne o przestępstwo popełnione za granicą, Minister Sprawiedliwości może wystąpić do właściwego organu państwa obcego o przejęcie ścigania przez organy tego państwa niezależnie od tego, czy w państwie obcym wszczęto ściganie co do tego samego czynu. Przepisy art. 591 § 2, 5 i 6 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W sprawie o przestępstwo popełnione za granicą przez obywatela polskiego przebywającego za granicą, jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, Minister Sprawiedliwości może wystąpić do właściwego organu państwa obcego o przejęcie ścigania przez organy tego państwa. Przepisy art. 591 § 2, 5 i 6 stosuje się odpowiednio.

Art. 592a. § 1. Jeżeli zachodzą okoliczności wskazane w art. 590 § 1, art. 591 § 1 lub inne okoliczności nasuwające przypuszczenie, że co do tego samego czynu tej samej osoby wszczęto postępowanie karne w Rzeczypospolitej Polskiej i w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, sąd lub prokurator występuje do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej z wnioskiem o udzielenie informacji o tym postępowaniu.

§ 2. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej sąd lub prokurator może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli informacje o toczącym się postępowaniu karnym w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej powzięte zostały z urzędu.

Art. 592b. § 1. W razie wystąpienia sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o udzielenie informacji, czy toczy się postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby, sąd lub prokurator udziela odpowiedzi we wskazanym przez ten organ terminie. W razie braku takiego terminu lub w wypadku stosowania wobec oskarżonego środka polegającego na pozbawieniu wolności sąd lub prokurator udziela odpowiedzi niezwłocznie.

§ 2. W wypadku niedotrzymania terminu określonego w § 1 zdanie pierwsze sąd lub prokurator niezwłocznie informuje sąd lub inny organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przyczynie opóźnienia i podaje przewidywany termin udzielenia informacji.

§ 3. Jeżeli sąd lub prokurator, do którego zostało skierowane wystąpienie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu sądowi lub prokuratorowi i zawiadamia o tym sąd lub inny organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Art. 592c. § 1. Jeżeli co do tego samego czynu tej samej osoby wszczęto postępowanie karne w Rzeczypospolitej Polskiej i w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, sąd lub prokurator przeprowadza konsultacje z właściwym sądem lub innym organem państwa członkowskiego Unii Europejskiej i – jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości – występuje z wnioskiem o przejście albo przekazanie ścigania karnego. Przepisy art. 590–592 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W trakcie konsultacji sąd lub prokurator przekazuje sądowi lub innemu organowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej informacje o zastosowanych w postępowaniu środkach zapobiegawczych, a także inne informacje na wniosek właściwego organu.

§ 3. Sąd lub prokurator może nie udzielić informacji, jeśli jej udzielenie mogłoby naruszyć bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej lub narażałoby uczestnika postępowania na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia.

Art. 592d. § 1. Jeśli w wyniku konsultacji, o których mowa w art. 592c § 1, nie ustalono, które państwo członkowskie powinno przejąć ściganie, sąd lub prokurator może wystąpić do Eurojust w sprawach o przestępstwa należące do jego kompetencji z wnioskiem o pomoc w rozstrzygnięciu, które państwo mogłoby przejąć ściganie.

§ 2. Po uzyskaniu opinii Eurojust sąd lub prokurator, jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, występuje z wnioskiem o przejście lub przekazanie ścigania karnego. Przepisy art. 590–592 stosuje się odpowiednio.

Art. 592e. W wypadkach przewidzianych w art. 592c § 1 i art. 592d § 2 sąd lub prokurator zawiadamia sąd lub inny organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej o sposobie prawomocnego zakończenia postępowania karnego.

Art. 592f. Wystąpienie, o którym mowa w art. 592a, jak również konsultacje, o których mowa w art. 592c, nie wstrzymują czynności postępowania karnego.

Rozdział 64

Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów

Art. 593. Sądy i prokuratorzy zgłaszają za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości wnioski o wydanie przez państwo obce osoby, przeciwko której wszczęto postępowanie karne, o wydanie osoby w celu przeprowadzenia postępowania sądowego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności, o przewóz osoby ściganej lub skazanej przez terytorium państwa obcego oraz o wydanie z terytorium państwa obcego dowodów rzeczowych lub przedmiotów uzyskanych przez sprawcę w wyniku przestępstwa.

Art. 594. § 1. Do wniosku dołącza się odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu wraz z uzasadnieniem, wyjaśniającym okoliczności faktyczne i podstawę prawną ścigania.

§ 2. W wypadku prawomocnego wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności dołącza się zamiast postanowienia wymienionego w § 1 odpis tego wyroku.

§ 3. Przepis art. 280 § 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 595. W wypadkach niecierpiących zwłoki sąd lub prokurator może zwrócić się bezpośrednio do właściwego organu państwa obcego o tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie osoby, co do której ma być złożony wniosek o wydanie, po czym niezwłocznie składa wniosek zgodnie z art. 593 i 594.

Art. 596. Osoba wydana nie może być bez zgody państwa wydającego ścigana, skazana ani pozbawiona wolności w celu wykonania kary za inne przestępstwo popełnione przed dniem wydania niż to, w związku z którym nastąpiło wydanie.

Art. 597. W razie zastrzeżenia przy wydaniu, że w stosunku do osoby wydanej orzeczone już kary będą wykonane tylko za te przestępstwa, co do których nastąpiło wydanie, sąd, który prawomocnie orzekł w sprawie, wydaje w razie potrzeby na posiedzeniu wyrok zmieniający orzeczenie w taki sposób, aby kary były wykonywane tylko za te przestępstwa, co do których nastąpiło wydanie sprawcy. Prokurator i osoba wydana mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

Art. 598. § 1. Terminy przewidziane w art. 263 biegną w stosunku do osoby wydanej od chwili przejścia tej osoby przez właściwe organy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Przepis art. 265 stosuje się także, gdy zatrzymanie nastąpiło za granicą.

Art. 599. Jeżeli osoba wydana przez państwo obce nie opuści bez usprawiedliwionej przyczyny terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ciągu 45 dni od daty prawomocnego zakończenia postępowania, a w razie skazania – od daty odbycia lub darowania kary, albo jeżeli po opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powróci na nie, ograniczeń wynikających z art. 596 i 597 nie stosuje się.

Art. 600. Po wydaniu prawomocnego orzeczenia w sprawie przeciwko osobie wydanej przez państwo obce sąd przesyła odpis wyroku Ministrowi Sprawiedliwości, który odpis ten przekazuje właściwemu organowi obcego państwa. Przepis art. 157 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 601. Przekazane przez państwo obce przedmioty uzyskane w wyniku przestępstwa zwraca się, jeżeli przy ich wydaniu zastrzeżono zwrot; podobnie należy postąpić z dowodami rzeczowymi.

Rozdział 65

Wydanie oraz przewóz osób ściganych albo skazanych lub wydanie przedmiotów na wniosek państw obcych

Art. 602. § 1. (uchylony)

§ 2. W razie złożenia przez organ państwa obcego wniosku o wydanie osoby ściganej w celu przeprowadzenia przeciw niej postępowania karnego lub wykonania orzeczonej co do niej kary albo środka zabezpieczającego, prokurator przesłuchuje tę osobę i w miarę potrzeby zabezpiecza dowody znajdujące się w kraju, po czym wnosi sprawę do właściwego miejscowo sądu okręgowego.

Art. 603. § 1. Sąd okręgowy wydaje na posiedzeniu postanowienie w przedmiocie wniosku państwa obcego. Przed wydaniem postanowienia należy umożliwić osobie ściganej złożenie wyjaśnień ustnie lub na piśmie, a w razie wniosku o wydanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego należy na uzasadniony wniosek tej osoby przeprowadzić dowody znajdujące się w kraju.

§ 2. W posiedzeniu mają prawo wziąć udział prokurator i obrońca.

§ 3. Jeżeli sąd wydał postanowienie o niedopuszczalności wydania, wydanie nie może nastąpić.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie wydania przysługuje zażalenie.

§ 5. Sąd przekazuje prawomocne postanowienie wraz z aktami sprawy Ministrowi Sprawiedliwości, który po rozstrzygnięciu wniosku zawiadamia o tym właściwy organ państwa obcego.

Art. 603a. § 1. Jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, tak stanowi, wniosek państwa obcego o zastosowanie tymczasowego aresztowania osoby ściganej zastępuje wniosek o wydanie.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, prokurator podczas przesłuchania informuje osobę ściganą o możliwości wyrażenia przez nią zgody na wydanie lub zgody na wydanie połączonej ze zrzeczeniem się korzystania z ograniczeń określonych w art. 596 i 597. Jeżeli osoba ścigana wyrazi wolę złożenia takiego oświadczenia, prokurator kieruje sprawę do sądu okręgowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

§ 3. Sąd na posiedzeniu rozstrzyga o tymczasowym aresztowaniu osoby ściganej, odbiera oświadczenie o wyrażeniu zgody na wydanie lub zgody na wydanie połączonej ze zrzeczeniem się korzystania z ograniczeń określonych w art. 596 i 597, a także wydaje postanowienie o dopuszczalności wydania.

§ 4. Zgoda osoby ściganej oraz zrzeczenie, o którym mowa w § 2, nie mogą zostać cofnięte, o czym poucza się osobę ściganą.

§ 5. Sąd niezwłocznie przekazuje prawomocne postanowienie wraz z aktami sprawy Ministrowi Sprawiedliwości, który rozstrzyga o wydaniu osoby.

§ 6. Jeżeli oświadczenie, o którym mowa w § 3, nie zostało złożone lub sąd stwierdził, że zachodzi okoliczność określona w art. 604 § 1, albo jeżeli posiedzenie zostało odroczone na czas przekraczający 7 dni, stosuje się przepisy art. 602 § 2, art. 603 i 605.

Art. 604. § 1. Wydanie jest niedopuszczalne, jeżeli:

- 1) osoba, której wniosek dotyczy, jest obywatelem polskim albo korzysta w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo gdy ustawa uznaje, że czyn nie stanowi przestępstwa albo że sprawca nie popełnia przestępstwa lub nie podlega karze;
- 3) nastąpiło przedawnienie;
- 4) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone;
- 5) byłoby ono sprzeczne z polskim prawem;

- 6) zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie żądającym wydania wobec osoby wydanej może zostać orzeczona lub wykonana kara śmierci;
- 7) zachodzi uzasadniona obawa, że w państwie żądającym wydania może dojść do naruszenia wolności i praw osoby wydanej;
- 8) dotyczy osoby ściganej za popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych.

§ 2. Wydania można odmówić w szczególności, jeżeli:

- 1) osoba, której wniosek dotyczy, ma w Rzeczypospolitej Polskiej stałe miejsce zamieszkania;
- 2) przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 3) co do tego samego czynu tej samej osoby toczy się postępowanie karne;
- 4) przestępstwo podlega ściganiu z oskarżenia prywatnego;
- 5) według prawa państwa, które złożyło wniosek o wydanie, przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności do roku lub karą łagodniejszą albo orzeczono taką karę;
- 6) przestępstwo, w związku z którym żąda się wydania, jest przestępstwem o charakterze wojskowym lub skarbowym, albo o charakterze politycznym innym niż określone w § 1 pkt 8;
- 7) państwo, które złożyło wniosek o wydanie, nie zapewnia wzajemności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 pkt 4 i § 2 pkt 3 rozpoznanie wniosku o wydanie można odroczyć do czasu ukończenia w Rzeczypospolitej Polskiej postępowania karnego przeciwko tej samej osobie lub odbycia przez nią orzeczonej kary albo jej darowania.

Art. 605. § 1. Jeżeli wniosek o wydanie dotyczy przestępstwa, którego sprawca podlega wydaniu, sąd okręgowy z urzędu lub na wniosek prokuratora może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu osoby ściganej; przepis art. 263 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przed złożeniem wniosku o wydanie sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu ściganego na czas nie dłuższy niż 40 dni, jeżeli organ państwa obcego zwraca się o to, zapewniając, że wobec tej osoby zapadł w tym państwie prawomocny wyrok skazujący lub wydano decyzję o tymczasowym aresztowaniu.

§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie tymczasowego aresztowania przysługuje zażalenie.

§ 4. O dniu tymczasowego aresztowania należy niezwłocznie powiadomić Ministra Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej oraz przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny albo organ ścigający państwa obcego.

§ 5. Jeżeli dane zawarte we wniosku o wydanie są niewystarczające i sąd lub prokurator zażądał ich uzupełnienia, a państwo obce nie nadeszło w terminie miesiąca od dnia doręczenia żądania uzupełnienia wniosku o wydanie organowi, który je zgłosił, potrzebnych dokumentów lub informacji, postanowienie o tymczasowym aresztowaniu uchyla się.

§ 6. W razie odmowy wydania, cofnięcia przez państwo obce wniosku o wydanie lub tymczasowe aresztowanie albo w razie gdy organ państwa obcego zawiadomiony o czasie i miejscu wydania żądanej osoby nie przejmuje jej w terminie 7 dni od ustalonego dnia wydania, zarządza się zwolnienie tymczasowo aresztowanego, jeżeli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie.

Art. 605a. § 1. Zatrzymanie osoby ściganej może nastąpić także na podstawie informacji o poszukiwaniu zamieszczonych w bazie danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej lub w Systemie Informacyjnym Schengen. Przepisy art. 244–246 i art. 248 stosuje się.

§ 2. Przed złożeniem kierowanego do Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o tymczasowe aresztowanie osoby ściganej sąd może zastosować wobec tej osoby tymczasowe aresztowanie na czas nie dłuższy niż 7 dni, jeżeli zwraca się o to właściwy organ państwa obcego poprzez wprowadzenie wpisu do bazy danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej lub do Systemu Informacyjnego Schengen, stanowiącego zapewnienie, że wobec osoby ściganej zapadł prawomocny wyrok skazujący lub wydano inną decyzję będącą podstawą pozbawienia wolności, a w przypadku rejestracji w bazie Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – że państwo to wystąpi o jej wydanie.

Art. 606. § 1. Zezwolenia na przewóz osoby ściganej przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udziela Minister Sprawiedliwości. Przepisy art. 594, 604 i 605 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli podróż odbywa się drogą powietrzną i nie przewiduje się lądowania, wystarczy powiadomienie Ministra Sprawiedliwości o przewożeniu osoby ściganej nad terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 607. § 1. Do rozstrzygania wniosków państwa obcego, dotyczących wydania przedmiotów stanowiących dowody rzeczowe lub uzyskanych w wyniku przestępstwa, właściwy jest prokurator lub sąd w zależności od tego, do czyjego rozporządzenia przedmioty te zostały zdeponowane. Przepis art. 588 § 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Postanowienie o wydaniu przedmiotów powinno wymieniać rzeczy, które ulegają wydaniu państwu obcemu, oraz wskazywać rzeczy podlegające zwrotowi po ukończeniu postępowania karnego, prowadzonego przez organy państwa obcego.

Rozdział 65a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania

Art. 607a. W razie podejrzenia, że osoba ścigana za przestępstwo podlegające jurysdykcji polskich sądów karnych może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, właściwy miejscowo sąd okręgowy, na wniosek prokuratora, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym – z urzędu lub na wniosek właściwego sądu rejonowego, może wydać europejski nakaz aresztowania, zwany w niniejszym rozdziale „nakazem”.

Art. 607b. Wydanie nakazu jest niedopuszczalne, jeśli nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości. Ponadto wydanie nakazu jest niedopuszczalne:

- 1) w związku z prowadzonym przeciwko osobie ściganej postępowaniem karnym o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do roku;
- 2) w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze do 4 miesięcy albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności na czas nieprzekraczający 4 miesięcy.

Art. 607c. § 1. Nakaz powinien zawierać:

- 1) oznaczenie sądu występującego, ze wskazaniem jego adresu, numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej;
- 2) datę oraz miejsce wydania nakazu;
- 3) dane określające tożsamość i obywatelstwo osoby ściganej;
- 4) sygnaturę, rodzaj i treść prawomocnego albo podlegającego wykonaniu orzeczenia sądu, w związku z którym nakaz został wydany;
- 5) przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu;
- 6) górną granicę ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności przestępstwa, o które toczy się postępowanie, lub wysokość orzeczonej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności;
- 7) zwięzły opis stanu faktycznego sprawy;
- 8) wskazanie następstw czynu nieobjętych ustawowymi znamionami przestępstwa.

§ 2. Nakaz powinien zostać przetłumaczony na język urzędowy państwa wykonania nakazu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór nakazu, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu członkowskiemu Unii Europejskiej, do którego jest kierowany, danych niezbędnych do podjęcia prawidłowej decyzji w przedmiocie przekazania osoby ściganej.

Art. 607d. § 1. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osoba ścigana może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a jej miejsce pobytu nie jest znane, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła jego odpis do centralnej jednostki Policji współpracującej z Interpolem z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych.

§ 2. Jeżeli miejsce pobytu osoby ściganej jest znane lub zostało ustalone w wyniku poszukiwań, o których mowa w § 1, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go bezpośrednio organowi sądowemu państwa wykonania nakazu; odpis nakazu przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy państwo wykonania nakazu zwróciło się o przedstawienie dodatkowych informacji lub dokumentów.

§ 4. Przekazanie nakazu oraz wszystkich związanych z nim informacji i dokumentów może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów.

Art. 607e. § 1. Osoby przekazanej w wyniku wykonania nakazu nie można ścigać za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, ani wykonać orzeczonych wobec niej za te przestępstwa kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności.

§ 2. Sąd, który prawomocnie orzekł w sprawie, może zarządzić wykonanie kary tylko za te przestępstwa, które stanowiły podstawę przekazania osoby ściganej. W posiedzeniu sądu mają prawo wziąć udział prokurator i osoba ścigana. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli:

- 1) państwo wykonania nakazu złożyło oświadczenie o dopuszczalności ścigania lub wykonania kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności za wszystkie czyny popełnione przed przekazaniem, chyba że organ sądowy tego państwa w orzeczeniu o przekazaniu postanowił inaczej;
- 2) osoba przekazana, pomimo takiej możliwości, nie opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ciągu 45 dni od dnia prawomocnego zakończenia postępowania albo po opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na nie powróciła;
- 3) nie została orzeczona kara pozbawienia wolności albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności;
- 4) postępowanie karne nie wiąże się ze stosowaniem wobec osoby ściganej środka polegającego na pozbawieniu wolności;
- 5) czyn osoby ściganej jest zagrożony karą lub środkiem niepolegającymi na pozbawieniu wolności;
- 6) osoba ścigana wyraziła zgodę na przekazanie i zrzekła się korzystania z prawa określonego w § 1;
- 7) osoba ścigana, po jej przekazaniu, złożyła przed sądem właściwym do rozpoznania sprawy oświadczenie o zrzeczeniu się korzystania z prawa określonego w § 1 w odniesieniu do czynów popełnionych przed przekazaniem;
- 8) organ sądowy państwa wykonania nakazu, który przekazał osobę ściganą, na wniosek sądu właściwego do wydania nakazu, wyraził zgodę na ściganie lub wykonanie kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności za przestępstwa określone w pkt 1.

§ 3a. Osoba ścigana nie może cofnąć zgody ani oświadczenia, o których mowa w § 3 pkt 6 i 7.

§ 4. Wniosek, o którym mowa w § 3 pkt 8, powinien zawierać informacje wymienione w art. 607c § 1. Przepis art. 607c § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 607f. Na poczet orzeczonej lub wykonywanej kary pozbawienia wolności zalicza się okres faktycznego pozbawienia wolności w państwie wykonania nakazu w związku z przekazaniem.

Art. 607g. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko osobie ściganej lub wykonaniu wobec niej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności sąd właściwy do rozpoznania sprawy przesyła odpis orzeczenia lub zawiadomienie o wykonaniu kary albo innego środka do organu wymiaru sprawiedliwości państwa wykonania nakazu.

Art. 607h. § 1. Właściwy sąd lub prokurator może wystąpić do organu sądowego państwa wykonania nakazu o zajęcie i przekazanie przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa, przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, lub mogących stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencji, przesyłek, wykazów połączeń telekomunikacyjnych lub innych przekazów informacji lub danych przechowywanych w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

§ 2. Można wystąpić o zajęcie i przekazanie dowodów i przedmiotów, o których mowa w § 1, również wtedy, gdy wykonanie nakazu nie jest możliwe ze względu na śmierć lub ucieczkę osoby ściganej.

§ 3. Przekazane przedmioty, o których mowa w § 1, zwraca się państwu wykonania nakazu, jeżeli przy ich przekazaniu zastrzeżono zwrot lub gdy podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, przebywającemu na terytorium państwa wykonania nakazu.

§ 4. Przepisy rozdziału 62a stosuje się odpowiednio.

Art. 607i. § 1. Osoba ścigana, która w wyniku przekazania znalazła się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlega dalszemu przekazaniu bez zgody państwa wykonania nakazu w związku z przestępstwami popełnionymi przed przekazaniem, tylko wtedy, gdy:

- 1) pomimo takiej możliwości nie opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ciągu 45 dni od dnia prawomocnego zakończenia postępowania albo po opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na nie powróciła;
- 2) wyraziła zgodę na przekazanie do państwa innego niż państwo wykonania nakazu;
- 3) stosuje się do niej przepis art. 607e § 3 pkt 2, 6, 7 albo 8.

§ 2. Na dalsze przekazanie osoby ściganej, która w wyniku przekazania znalazła się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wymagana jest zgoda właściwego organu sądowego państwa wykonania nakazu, które przekazało tę osobę. Wniosek właściwego sądu okręgowego o wyrażenie zgody na dalsze przekazanie powinien zawierać informacje wymienione w art. 607c § 1. Przepis art. 607c § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na wydanie osoby ściganej, która w wyniku przekazania znalazła się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wymagana jest zgoda właściwego organu państwa wykonania nakazu, które przekazało tę osobę.

Art. 607j. § 1. Jeżeli państwo wykonania nakazu przekazało osobę ściganą pod warunkiem, że wykonanie kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności nastąpi w tym państwie, postępowania wykonawczego nie wszczyna się.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, sąd właściwy do rozpoznania sprawy, niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia, wydaje postanowienie o przekazaniu skazanego do właściwego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w celu wykonania orzeczonej kary albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności. Odpis postanowienia wraz z odpisem orzeczenia podlegającego wykonaniu przekazuje się właściwemu organowi sądowemu państwa wykonania nakazu.

Rozdział 65b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania

Art. 607k. § 1. Przekazanie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania, zwanym w niniejszym rozdziale „nakazem europejskim”, następuje w celu przeprowadzenia przeciwko niej, na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności.

§ 2. W razie otrzymania nakazu europejskiego prokurator przesłuchuje osobę, której nakaz dotyczy, informując ją o treści nakazu europejskiego oraz o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie lub zgody na niestosowanie przepisu art. 607e § 1, po czym wnosi sprawę do właściwego miejscowo sądu okręgowego.

§ 2a. Zatrzymanie osoby ściganej nakazem europejskim może nastąpić także na podstawie wpisu do Systemu Informacyjnego Schengen lub do bazy danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej. Przepisy art. 244–246 i art. 248 stosuje się.

§ 3. Na wniosek prokuratora sąd okręgowy może zastosować tymczasowe aresztowanie, oznaczając jego termin na czas niezbędny do przekazania osoby ściganej. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania nie może przekroczyć 100 dni. Samoistną podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania jest istnienie wydanego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocnego wyroku skazującego lub innej decyzji stanowiącej podstawę pozbawienia wolności osoby ściganej.

§ 3a. Przed wplynięciem nakazu europejskiego sąd może zastosować wobec osoby ściganej tymczasowe aresztowanie na czas nie dłuższy niż 7 dni, jeżeli zwraca się o to właściwy organ sądowy, który wydał nakaz europejski, poprzez wprowadzenie wpisu do Systemu Informacyjnego Schengen lub do bazy danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej, stanowiącego zapewnienie, że wobec osoby ściganej zapadł prawomocny wyrok skazujący lub wydano inną decyzję będącą podstawą pozbawienia wolności.

§ 4. Jeżeli odrębne przepisy prawa polskiego stanowią, że ściganie osoby, wobec której wydano nakaz europejski, jest uzależnione od zezwolenia właściwej władzy, przed skierowaniem sprawy do sądu stosuje się przepis art. 13.

§ 5. Jeżeli jednocześnie z wydaniem nakazu europejskiego państwo członkowskie Unii Europejskiej zwróciło się o dokonanie przesłuchania osoby ściganej, osobę taką należy przesłuchiwać przed rozpoznaniem nakazu. Przesłuchanie odbywa się w obecności osoby wskazanej w nakazie europejskim. Przepis art. 588 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 607l. § 1. W przedmiocie przekazania i tymczasowego aresztowania sąd orzeka na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział prokurator i obrońca.

§ 1a. Zawiadamiając osobę ściganą o posiedzeniu, o którym mowa w § 1, sąd doręcza nakaz europejski wraz z tłumaczeniem przekazanym przez prokuratora. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności nie jest możliwe sporządzenie tłumaczenia przed posiedzeniem, tłumaczenie zarządza sąd. Można poprzestać na poinformowaniu osoby o treści nakazu europejskiego, jeśli nie utrudni to realizacji przysługujących jej praw, w tym praw wymienionych w § 2.

§ 2. Jeżeli osoba ścigana wyrazi taką wolę, sąd przyjmuje od niej do protokołu oświadczenie o zgodzie na przekazanie lub o zgodzie na niestosowanie przepisu art. 607e § 1. Oświadczenie nie może być cofnięte, o czym należy pouczyć osobę ściganą.

§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie przekazania przysługuje zażalenie. Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli osoba ścigana pozbawiona jest wolności i nie została sprowadzona na posiedzenie sądu – od dnia jego doręczenia. Art. 252 stosuje się odpowiednio.

§ 3a. W wypadku zatrzymania osoby, której nakaz europejski dotyczy, należy ją niezwłocznie pouczyć o jej uprawnieniach: do uzyskania informacji o treści nakazu europejskiego, o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie, o możliwości złożenia oświadczenia w przedmiocie przekazania, do korzystania z pomocy obrońcy, do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do przeglądania akt w zakresie dotyczącym przyczyn zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej i do obecności na posiedzeniu, o którym mowa w § 1, jak również o uprawnieniach określonych w § 3, w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 202, art. 215, art. 257 § 1 i 2, art. 259, art. 261 § 1, 2 i 2a, art. 360, art. 361, art. 612 oraz o treści art. 607k § 3 i 3a, a także o treści przepisów dotyczących środków zapobiegawczych, o których mowa w rozdziale 28, innych niż tymczasowe aresztowanie, a jeśli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat – ponadto o treści art. 76, art. 76a oraz o treści art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego, a także o roli organów uczestniczących w postępowaniu karnym. Pouczenie należy wręczyć na piśmie; otrzymanie pouczenia potwierdza się podpisem. Jeżeli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat, pouczenie wręcza się również przedstawicielowi ustawowemu lub osobie, pod której pieczęć osoba, której nakaz europejski dotyczy, pozostaje, albo innej osobie wskazanej albo wyznaczonej, o której mowa w art. 76a, która otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.

§ 3b. Osoby, o których mowa w § 3a, nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, oraz które nie ukończyły 18 lat, mogą otrzymać dostęp do wyjaśnień co do zakresu ich uprawnień. Wzory wyjaśnień umieszcza się także na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 3c. Pouczenie, o którym mowa w § 3a, i wyjaśnienia, o których mowa w § 3b, mogą być opisowe lub graficzne.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór pisemnego pouczenia, o którym mowa w § 3a, w tym odrębny dla osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia lub osoby, które nie ukończyły 18 lat;
- 2) wzory pisemnych wyjaśnień, o których mowa w § 3b, odrębnych dla osób nieporadnych ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz osób, które nie ukończyły 18 lat, mając na względzie konieczność zrozumienia wyjaśnień przez te osoby.

Art. 607m. § 1. Postanowienie w przedmiocie przekazania sąd okręgowy wydaje w terminie 40 dni od dnia zatrzymania osoby ściganej. Jeżeli osoba ścigana złożyła oświadczenie, o którym mowa w art. 607l § 2, termin ten wynosi 3 dni i biegnie od dnia złożenia oświadczenia.

§ 1a. Postępowanie w przedmiocie przekazania powinno zakończyć się prawomocnie w terminie 60 dni od dnia zatrzymania osoby ściganej lub 10 dni od złożenia przez nią oświadczenia, o którym mowa w art. 607l § 2.

§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy terminy określone w § 1a nie mogą być dotrzymane, postępowanie w przedmiocie przekazania powinno zakończyć się prawomocnie w terminie kolejnych 30 dni od dnia upływu tych terminów. O opóźnieniu należy powiadomić organ sądowy, który wydał nakaz europejski, podając przyczynę opóźnienia.

§ 3. W wypadku, określonym w art. 607k § 4, terminy, o których mowa w § 1 i 2, biegną od uzyskania zezwolenia na ściganie. Jeżeli bieg tych terminów już się rozpoczął, ulega on zawieszeniu do czasu uzyskania zezwolenia.

Art. 607n. § 1. Osobę ściganą, wobec której zapadło prawomocne postanowienie o przekazaniu, przekazuje się właściwemu organowi sądowemu państwa wydania nakazu europejskiego najpóźniej w terminie 10 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 2. Jeżeli przekazanie osoby ściganej w terminie określonym w § 1 nie jest możliwe na skutek siły wyższej albo zagrożenia dla życia lub zdrowia tej osoby, osobę ściganą, o której mowa w § 1, przekazuje się właściwemu organowi sądowemu państwa wydania nakazu europejskiego w ciągu 10 dni od dnia upływu nowo ustalonego terminu przekazania.

§ 3. Jeżeli państwo wydania nakazu europejskiego nie przejmie osoby podlegającej przekazaniu w terminach, o których mowa w § 1 albo 2, zarządza się niezwłoczne zwolnienie tej osoby, jeżeli nie jest ona pozbawiona wolności w innej sprawie.

Art. 607o. § 1. Jeżeli przeciwko osobie ściganej jest prowadzone w kraju postępowanie karne o inny czyn niż wskazany w nakazie europejskim lub osoba ta ma odbyć w kraju za taki czyn karę pozbawienia wolności, sąd, wydając postanowienie o przekazaniu, może odroczyć jego wykonanie do czasu zakończenia w kraju postępowania karnego lub do czasu wykonania w kraju kary pozbawienia wolności.

§ 2. W sytuacji określonej w § 1 sąd, po powiadomieniu o jej zaistnieniu organu, który wydał nakaz europejski, może, na jego wniosek, czasowo przekazać osobę ściganą na warunkach określonych w porozumieniu zawartym z tym organem. Porozumienie takie powinno być sporządzone na piśmie i określać warunki przekazania, w tym zwłaszcza termin powrotnego przekazania osoby ściganej.

Art. 607p. § 1. Odmawia się wykonania nakazu europejskiego, jeżeli:

- 1) przestępstwo, którego dotyczy nakaz europejski, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych, podlega darowaniu na mocy amnestii;
- 2) w stosunku do osoby ściganej zapadło w innym państwie prawomocne orzeczenie co do tych samych czynów oraz, w wypadku skazania za te same czyny, osoba ścigana odbywa karę lub ją odbyła albo kara nie może być wykonana według prawa państwa, w którym zapadł wyrok skazujący;
- 3) w stosunku do osoby ściganej zapadło prawomocne orzeczenie o przekazaniu do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 4) osoba, której dotyczy nakaz europejski, z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyny będące podstawą wydania nakazu europejskiego;
- 5) naruszałyby to wolności i prawa człowieka i obywatela;
- 6) nakaz wydany został w związku z przestępstwem popełnionym bez użycia przemocy z przyczyn politycznych.

§ 2. Jeżeli nakaz europejski został wydany wobec osoby ściganej, która jest obywatelem polskim, wykonanie nakazu może nastąpić pod warunkiem, że czyn, którego nakaz europejski dotyczy, nie został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ani na polskim statku wodnym lub powietrznym oraz stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili wplynięcia nakazu europejskiego.

Art. 607r. § 1. Można odmówić wykonania nakazu europejskiego, jeżeli:

- 1) przestępstwo będące podstawą wydania nakazu europejskiego, inne niż wymienione w art. 607w, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) przeciwko osobie ściganej, której dotyczy nakaz europejski, toczy się w Rzeczypospolitej Polskiej postępowanie karne o przestępstwo, które stanowi podstawę nakazu europejskiego;
- 3) wobec osoby ściganej, w związku z czynem będącym podstawą wydania nakazu europejskiego zapadło prawomocne orzeczenie o odmowie wszczęcia postępowania, o umorzeniu postępowania lub inne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie;
- 4) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie ścigania lub wykonania kary, a przestępstwa, których to dotyczy, podlegały jurysdykcji sądów polskich;
- 5) nakaz europejski dotyczy przestępstw, które według prawa polskiego zostały popełnione, w całości lub w części, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 6) za czyn zabroniony, którego dotyczy nakaz europejski, w państwie wydania nakazu europejskiego można orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności bez możliwości ubiegania się o jego skrócenie.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 3. Można także odmówić wykonania nakazu europejskiego, wydanego w celu wykonania kary albo środka polegającego na pozbawieniu wolności, orzeczonych pod nieobecność osoby ściganej, chyba że:

- a) osobę ściganą wezwano do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiono o terminie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, pouczając, że niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia albo miała ona obrońcę, który był obecny na rozprawie lub posiedzeniu,
- b) po doręczeniu osobie ściganej odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym jej prawie, terminie i sposobie złożenia w państwie wydania nakazu wniosku o przeprowadzenie z jej udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie, osoba ścigana w ustawowym terminie nie złożyła takiego wniosku albo oświadczyła, że nie kwestionuje orzeczenia,
- c) organ, który wydał nakaz europejski, zapewni, że niezwłocznie po przekazaniu osoby ściganej do państwa wydania nakazu, zostanie jej doręczony odpis orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym jej prawie, terminie i sposobie złożenia wniosku o przeprowadzenie z jej udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie.

Art. 607s. § 1. Nie podlega wykonaniu nakaz europejski wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności wobec osoby ściganej, będącej obywatelem polskim albo korzystającej w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu, jeżeli nie wyrazi ona zgody na przekazanie.

§ 2. Można także odmówić wykonania nakazu europejskiego, jeżeli został on wydany w celu, o którym mowa w § 1, a osoba ścigana ma miejsce zamieszkania lub stale przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Odmawiając przekazania, z przyczyn określonych w § 1 lub 2, sąd orzeka o wykonaniu kary albo środka, orzeczonych przez organ sądowy państwa wydania nakazu europejskiego.

§ 4. W postanowieniu, o którym mowa w § 3, sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. Jeżeli kara lub środek, orzeczone przez organ sądowy państwa wydania nakazu europejskiego, przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę lub środek. Jeżeli do nakazu europejskiego nie dołączono dokumentów lub informacji niezbędnych do wykonania kary na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd odracza posiedzenie i zwraca się do właściwego organu państwa wydania nakazu europejskiego o nadesłanie takich dokumentów lub informacji.

§ 5. Wykonanie kary odbywa się według przepisów prawa polskiego. Przepisy rozdziału 66g stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem art. 611tg, art. 611ti § 2 i 3, art. 611tk, art. 611tm, art. 611to § 2 i art. 611tp.

Art. 607t. § 1. Jeżeli nakaz europejski został wydany w celu ścigania osoby, która jest obywatelem polskim albo korzysta w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu, przekazanie może nastąpić pod warunkiem, że osoba ta będzie odesłana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po prawomocnym zakończeniu postępowania w państwie wydania nakazu europejskiego, jeśli osoba ta wyraża na to zgodę.

§ 2. W razie skazania osoby, o której mowa w § 1, na karę pozbawienia wolności albo orzeczenia wobec niej innego środka polegającego na pozbawieniu wolności stosuje się odpowiednio przepisy art. 607s § 3–5.

Art. 607u. Jeżeli nakaz europejski został wydany w celu wykonania kary albo środka polegającego na pozbawieniu wolności, orzeczonych w warunkach określonych w art. 607r § 3 lit. c, osobę ściganą należy pouczyć o prawie żądania odpisu orzeczenia. Informację o zgłoszeniu żądania odpisu orzeczenia przekazuje się niezwłocznie państwu wydania nakazu europejskiego, a po otrzymaniu orzeczenia doręcza się go osobie ściganej. Zgłoszenie żądania nie wstrzymuje wykonania nakazu europejskiego.

Art. 607w. Jeżeli nakaz europejski dotyczy osoby niebędącej obywatelem polskim, okoliczność, że czyn nie jest przestępstwem według prawa polskiego, nie stanowi przeszkody do wykonania nakazu europejskiego, o ile dotyczy on czynu zagrożonego w państwie jego wydania karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności albo czynu, za który może być orzeczony co najmniej w tym samym wymiarze inny środek polegający na pozbawieniu wolności, będącego przestępstwem:

- 1) udziału w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw;
- 2) o charakterze terrorystycznym;
- 3) handlu ludźmi;
- 4) przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego;
- 5) nielegalnego wytwarzania, przetwarzania, przemytu środków odurzających, prekursorów, środków zastępczych lub substancji psychotropowych lub obrotu nimi;
- 6) nielegalnego obrotu bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi lub radioaktywnymi;
- 7) łapownictwa i płatnej protekcji;
- 8) oszustwa;
- 9) wprowadzania do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł;
- 10) fałszowania oraz obrotu fałszywymi pieniędzmi lub innymi środkami płatniczymi;
- 11) przeciwko ochronie danych gromadzonych, przechowywanych, przetwarzanych lub przekazywanych w systemie informatycznym;
- 12) przeciwko środowisku naturalnemu, w tym nielegalnego obrotu zagrożonymi gatunkami zwierząt i roślin;
- 13) udzielenia pomocy w nielegalnym przekroczeniu granicy lub pobycie;
- 14) zabójstwa;
- 15) spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;
- 16) nielegalnego obrotu organami i tkankami ludzkimi;
- 17) bezprawnego pozbawienia człowieka wolności;
- 18) uprowadzenia człowieka dla okupu;

- 19) wzięcia lub przetrzymywania zakładnika;
- 20) popełnionym z powodów narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość;
- 21) rozboju z użyciem broni palnej lub groźby jej użycia;
- 22) wymuszenia rozbójniczego z użyciem broni palnej lub groźby jej użycia;
- 23) nielegalnego obrotu dobrami kultury;
- 24) sprzeniewierzenia cudzego mienia;
- 25) podrabiania oraz obrotu podrobionymi wyrobami;
- 26) fałszowania oraz obrotu sfałszowanymi dokumentami;
- 27) nielegalnego obrotu hormonami lub podobnymi substancjami;
- 28) obrotu kradzionymi pojazdami mechanicznymi;
- 29) zgwałcenia;
- 30) podpalenia;
- 31) należącym do właściwości Międzynarodowego Trybunału Karnego;
- 32) porwania statku wodnego lub powietrznego;
- 33) sabotażu.

Art. 607wa. § 1. Właściwy sąd lub prokurator na wniosek organu sądowego państwa wydania nakazu europejskiego dokonuje zajęcia i przekazania przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa, przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, lub mogących stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencji, przesyłek, wykazów połączeń telekomunikacyjnych lub innych przekazów informacji lub danych przechowywanych w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

§ 2. Zajęcia i przekazania dowodów i przedmiotów, o których mowa w § 1, należy dokonać również wtedy, gdy wykonanie nakazu europejskiego nie jest możliwe ze względu na śmierć lub ucieczkę osoby ściganej.

§ 3. Przy przekazaniu przedmiotów, o których mowa w § 1, można zastrzec ich zwrot, w szczególności gdy podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Przepisy rozdziału 62b stosuje się odpowiednio.

Art. 607x. § 1. Jeżeli przed wydaniem w pierwszej instancji postanowienia w przedmiocie przekazania wpłynie nakaz europejski dotyczący tej samej osoby, wydany przez organ sądowy innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, sąd rozpoznaje oba nakazy europejskie łącznie. Orzekając o przekazaniu osoby ściganej do danego państwa, sąd bierze pod uwagę okoliczności każdej ze spraw, wagę przestępstwa i miejsce jego popełnienia, kolejność wydania nakazów europejskich oraz ich cele.

§ 2. Jeżeli kolejny nakaz europejski dotyczący tej samej osoby wpłynie po wydaniu w pierwszej instancji postanowienia w przedmiocie poprzedniego nakazu europejskiego, sąd odracza rozpoznanie kolejnego nakazu europejskiego do czasu uprawomocnienia się tego postanowienia.

§ 3. W wypadku uchylenia przez sąd odwoławczy postanowienia, o którym mowa w § 2, i przekazania nakazu europejskiego do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji, stosuje się odpowiednio przepisy § 1.

Art. 607y. § 1. Jeżeli w stosunku do tej samej osoby ściganej wpłynie nakaz europejski oraz wniosek o wydanie państwu obcemu, po rozpoznaniu nakazu europejskiego sąd orzeka w przedmiocie dopuszczalności jego wykonania oraz zawieszka postępowanie i zawiadamia o treści postanowienia Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Jeżeli Minister Sprawiedliwości postanowi o wydaniu państwu obcemu osoby, której dotyczy nakaz europejski, postępowanie w przedmiocie nakazu europejskiego umarza się. W wypadku odmowy wydania sąd podejmuje zawieszona postępowanie i wydaje postanowienie w przedmiocie przekazania.

Art. 607z. § 1. Jeżeli informacje przekazane przez państwo wydania nakazu europejskiego nie są wystarczające do podjęcia decyzji w przedmiocie przekazania osoby ściganej, sąd wzywa organ sądowy, który wydał nakaz europejski, do ich uzupełnienia we wskazanym terminie.

§ 2. W wypadku niedotrzymania terminu, o którym mowa w § 1, nakaz europejski podlega rozpoznaniu w oparciu o informacje przekazane wcześniej.

Art. 607za. § 1. Wniosek właściwego organu sądowego państwa wydania nakazu europejskiego o zgodę na ściganie lub wykonanie kar pozbawienia wolności albo środków polegających na pozbawieniu wolności za czyny popełnione przed przekazaniem albo o zgodę na dalsze przekazanie osoby ściganej rozpatruje sąd okręgowy, który orzekł o przekazaniu. Przepisy art. 607b, 607p, 607r, 607s § 1 i 2 oraz art. 607z stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przedmiocie wniosku, o którym mowa w § 1, sąd orzeka w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku.

Art. 607zb. § 1. Na wniosek państwa wykonania nakazu europejskiego Minister Sprawiedliwości udziela zezwolenia na przewóz osoby ściganej na podstawie nakazu europejskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Wniosek o zezwolenie na przewóz, o którym mowa w § 1, powinien zawierać:

- 1) oznaczenie organu wnioskującego;
- 2) datę oraz miejsce wydania nakazu europejskiego;
- 3) dane określające tożsamość i obywatelstwo osoby ściganej;
- 4) przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu;
- 5) zwięzły opis stanu faktycznego sprawy.

§ 3. Jeżeli osoba ścigana jest obywatelem polskim albo korzysta w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu, zezwolenie, o którym mowa w § 1, można wydać pod warunkiem, że osoba ta po zakończeniu postępowania zostanie przekazana do wykonania kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. W wypadku korzystania z drogi powietrznej bez planowanego lądowania, można poprzestać na powiadomieniu Ministra Sprawiedliwości o przewożeniu osoby ściganej nad terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli jednak nastąpi nieprzewidziane lądowanie, państwo wykonania nakazu europejskiego dostarcza niezwłocznie dane, o których mowa w § 2; przepis § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 607zc. Jeżeli sąd, do którego został skierowany nakaz europejski, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje go właściwemu organowi sądowemu i powiadamia o tym organ sądowy, który go wydał.

Rozdział 65c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie środka zapobiegawczego

Art. 607zd. § 1. W razie orzeczenia przez polski sąd lub prokuratora środka zapobiegawczego określonego w art. 272, art. 275, art. 275a lub art. 276 oraz jeżeli zapewni to prawidłowy tok postępowania, sąd lub prokurator może wystąpić o wykonanie tego orzeczenia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym oskarżony posiada legalne stałe miejsce pobytu, o ile przebywa on w tym państwie lub oświadczy, że zamierza tam powrócić.

§ 2. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, może być na wniosek oskarżonego skierowane również do innego państwa członkowskiego niż państwo legalnego stałego miejsca pobytu oskarżonego, za zgodą właściwego sądu lub innego organu tego państwa.

§ 3. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, sąd lub prokurator kieruje każdorazowo wyłącznie do jednego państwa wykonania orzeczenia. Ponowne wystąpienie do innego państwa wykonania orzeczenia może nastąpić jedynie w razie niewykonania albo częściowego wykonania orzeczenia.

§ 4. Do poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu orzeczenia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie dotyczące: orzeczenia, osoby oskarżonego, środka zapobiegawczego i kwalifikacji prawnej czynu.

§ 5. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 6. Przekazanie odpisu orzeczenia oraz zaświadczenia, o którym mowa w § 4, może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd lub prokurator przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia.

§ 7. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd lub prokurator może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 4, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

Art. 607ze. § 1. Do chwili otrzymania informacji o przejęciu wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zd § 1, przez właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia, a także w razie otrzymania informacji o niemożności lub odmowie wykonania orzeczenia przez właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia, o zaprzestaniu jego wykonywania przez ten organ, a także w wypadku cofnięcia wystąpienia środek zapobiegawczy jest wykonywany w dalszym ciągu przez właściwy organ.

§ 2. W razie otrzymania informacji o dostosowaniu środka zapobiegawczego do prawa państwa wykonania orzeczenia i przed rozpoczęciem wykonywania tego środka w tym państwie sąd lub prokurator w ciągu 10 dni od dnia otrzymania informacji może cofnąć wystąpienie, o którym mowa w art. 607zd § 1, mając na uwadze cele środka.

Art. 607zf. § 1. W razie zmiany lub uchylecia środka zapobiegawczego albo zmiany obowiązków nałożonych na oskarżonego sąd lub prokurator niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia.

§ 2. Zawiadomienie, o którym mowa w § 1, może być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

Art. 607zg. Na postanowienie sądu lub prokuratora w sprawie wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia zażalenie nie przysługuje.

Rozdział 65d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia wydanego w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania

Art. 607zh. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie orzeczenia wydanego w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania i nakładającego na osobę, przeciwko której w tym państwie prowadzone jest postępowanie karne, obowiązek:

- 1) stawiennictwa przed określonym organem,
- 2) powstrzymania się od opuszczania miejsca pobytu lub kraju,
- 3) informowania określonego organu o zmianie miejsca pobytu albo uzyskiwania zgody na taką zmianę,
- 4) przebywania albo powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- 5) powstrzymania się od kontaktów z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób,
- 6) powstrzymania się od wykonywania czynności służbowych lub zawodu,
- 7) powstrzymania się od określonej działalności,
- 8) powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów

– orzeczenie to podlega wykonaniu przez prokuratora właściwego miejscowo ze względu na legalne stałe miejsce pobytu tej osoby.

§ 2. Do orzeczenia, o którym mowa w § 1, lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem powinno być dołączone zaświadczenie zawierające informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 3. Jeżeli prokurator, do którego zostało skierowane wystąpienie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu prokuratorowi i zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 4. Na wniosek właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia prokurator może wyrazić zgodę na wykonanie orzeczenia, o którym mowa w § 1, wydanego wobec osoby określonej w tym paragrafie, nieposiadającej legalnego stałego miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli w większym stopniu zapewni to prawidłowy tok postępowania.

§ 5. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego.

Art. 607zi. § 1. Jeżeli państwo wydania orzeczenia nie przekazało wszystkich informacji potrzebnych do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia, prokurator wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do ich uzupełnienia we wskazanym terminie. W razie niedotrzymania terminu postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o posiadane informacje.

§ 2. Jeżeli rodzaj albo sposób wykonania obowiązków są nieznane ustawie, prokurator określa środek lub obowiązek według prawa polskiego, z uwzględnieniem różnic na korzyść osoby, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne.

Art. 607zj. § 1. Postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, prokurator wydaje w terminie 30 dni od dnia otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 2. Na postanowienie prokuratora w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, przysługuje zażalenie do sądu rejonowego, w okręgu którego osoba, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, posiada legalne stałe miejsce pobytu. Sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, osoba wymieniona w zdaniu pierwszym, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jej obrońca, jeżeli się na nie stawia. Jeżeli osoba wymieniona w zdaniu pierwszym nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania zażalenia może jej wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 3. Postępowanie w przedmiocie wykonania orzeczenia powinno zakończyć się prawomocnie w terminie 60 dni od dnia otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 4. W wypadku gdy termin określony w § 3 nie może być dotrzymany, należy zawiadomić właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia o przyczynie opóźnienia i podać przewidywany termin wydania postanowienia.

§ 5. Do wykonania orzeczenia właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia prokurator przystępuje niezwłocznie.

Art. 607zk. § 1. Odmawia się wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym zastosowano środek zapobiegawczy, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) osoba, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że istnieją podstawy do uznania, że na nie powróci.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 3. Można odmówić wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, jeżeli:

- 1) pomimo wezwania przez prokuratora do uzupełnienia informacji we wskazanym terminie do orzeczenia nie dołączono zaświadczenia, o którym mowa w art. 607zh § 2, albo zaświadczenie to jest niekompletne lub w sposób oczywisty niezgodne z treścią orzeczenia;
- 2) przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim Unii Europejskiej, a osoba ta odbywa karę lub ją odbyła albo kara nie może być wykonana według prawa państwa, w którym zapadł wyrok skazujący;
- 3) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwo, którego to dotyczy, podlegało jurysdykcji sądów polskich;
- 4) orzeczenie dotyczy przestępstwa, które według prawa polskiego zostało popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 5) osoba, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyn będący podstawą wydania orzeczenia;
- 6) osoba, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, korzysta z immunitetu, zgodnie z którym niemożliwy jest nadzór nad przestrzeganiem nałożonych obowiązków;
- 7) orzeczenie dotyczy wyłącznie obowiązków innych niż określone w art. 607zh § 1;
- 8) orzeczenie zostało przekazane pomimo niespełnienia warunków przewidzianych w art. 607zh § 4;
- 9) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych podlegałoby darowaniu na mocy amnestii;
- 10) pomimo niestosowania się osoby, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, do wymagań określonych w orzeczeniu nie jest możliwe przekazanie jej z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

§ 4. W wypadku wskazanym w § 3 pkt 10, gdy przemawiają za tym szczególne względy, prokurator, w uzgodnieniu z właściwym sądem lub innym organem państwa wydania orzeczenia, może orzec o wykonaniu orzeczenia.

§ 5. W wypadkach przewidzianych w § 1 pkt 2 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 7 prokurator przed podjęciem decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia informuje o możliwości odmowy wykonania orzeczenia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 607zl. § 1. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu, prokurator niezwłocznie wydaje postanowienie o zaprzestaniu wykonywania orzeczenia.

§ 2. Jeżeli dalsze wykonywanie orzeczenia nie jest możliwe z przyczyn faktycznych lub prawnych, prokurator niezwłocznie wydaje postanowienie o zaprzestaniu wykonywania orzeczenia i zawiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 3. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o zmianie obowiązku nałożonego na osobę, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, prokurator rozpoznaje sprawę wykonania zmienionego orzeczenia na zasadach określonych w niniejszym rozdziale. Przepisu art. 607zk nie stosuje się, z wyjątkiem § 1 pkt 2 i § 3 pkt 7.

Art. 607zm. § 1. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, o wniesieniu środka odwoławczego od tego postanowienia, o istotnych orzeczeniach zapadłych w trakcie postępowania, jak również w razie zmiany legalnego stałego miejsca pobytu przez osobę, przeciwko której w państwie wydania orzeczenia prowadzone jest postępowanie karne, zawiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 2. Prokurator zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia o wszelkich okolicznościach mających wpływ na jego wykonanie. Zawiadomienie następuje w formie zaświadczenia zawierającego informacje dotyczące osoby określonej w § 1 oraz naruszonego obowiązku.

§ 3. W razie ustania przyczyn, na skutek których obowiązek został zastosowany, lub powstania przyczyn uzasadniających jego uchylenie lub zmianę prokurator może wystąpić do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia o jego uchylenie lub zmianę.

§ 4. Zawiadomienia, o których mowa w § 1 i 2 oraz wystąpienie, o którym mowa w § 3, mogą być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 2, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wydania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji.

Art. 607zn. Koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 607zh § 1, ponosi Skarb Państwa.

Rozdział 66

Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania

Art. 608. § 1. W razie prawomocnego skazania obywatela polskiego przez sąd państwa obcego na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu albo prawomocnego orzeczenia wobec obywatela polskiego środka polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości może wystąpić do właściwego organu tego państwa z wnioskiem o przejęcie skazanego albo osoby, wobec której orzeczono środek, w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. W razie prawomocnego skazania przez sąd państwa obcego obywatela polskiego, osoby mającej miejsce stałego pobytu, posiadającej mienie lub prowadzącej działalność zawodową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na grzywnę lub w razie prawomocnego orzeczenia wobec niej zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przypadku albo środka zabezpieczającego nie polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości może wystąpić do właściwego organu tego państwa z wnioskiem o przejęcie orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Przed wystąpieniem z wnioskiem, o którym mowa w § 1 lub 2, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 609. § 1. W razie otrzymania wniosku państwa obcego o wykonanie wobec obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. W razie otrzymania wniosku państwa obcego o wykonanie wobec obywatela polskiego, osoby mającej miejsce stałego pobytu, posiadającej mienie lub prowadzącej działalność zawodową w Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnie orzeczonej grzywny, zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przypadku albo środka zabezpieczającego nie polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jeżeli orzeczenie, którego wniosek dotyczy, nie jest prawomocne lub osoba objęta wnioskiem określonym w § 1 nie jest obywatelem polskim lub nie ma na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsca stałego pobytu, Minister Sprawiedliwości zwraca wniosek.

Art. 610. § 1. W razie prawomocnego skazania cudzoziemca przez sąd polski na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu albo prawomocnego orzeczenia wobec niego środka polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości może wystąpić do właściwego organu państwa, którego skazany albo osoba, wobec której orzeczono środek, jest obywatelem, z wnioskiem o przejęcie go w celu odbycia kary lub wykonania środka.

§ 2. Przed wystąpieniem z wnioskiem, o którym mowa w § 1, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą.

§ 3. W razie otrzymania wniosku państwa obcego o przejęcie cudzoziemca prawomocnie skazanego przez sąd polski na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu albo wobec którego prawomocnie orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą.

§ 4. W razie prawomocnego skazania przez sąd polski osoby mającej miejsce stałego pobytu za granicą albo posiadającej mienie lub prowadzącej działalność zawodową za granicą na grzywnę lub prawomocnego orzeczenia wobec niej zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przepadku albo środka zabezpieczającego nie polegającego na pozbawieniu wolności, sąd właściwy do wykonania kary lub środka może wystąpić za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości do właściwego organu państwa, na terytorium którego skazany lub osoba, wobec której orzeczono środek, stale przebywa, posiada mienie lub prowadzi działalność, z wnioskiem o wykonanie orzeczenia.

§ 5. W razie otrzymania wniosku państwa obcego o przejęcie do wykonania prawomocnego skazania przez sąd polski osoby mającej miejsce stałego pobytu w tym państwie albo posiadającej mienie lub prowadzącej działalność zawodową w tym państwie na grzywnę lub prawomocnego orzeczenia wobec niej zakazu zajmowania określonego stanowiska, zakazu wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przepadku albo środka zabezpieczającego nie polegającego na pozbawieniu wolności, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą.

Art. 610a. Minister Sprawiedliwości może zawrzeć z odpowiednim organem państwa obcego porozumienie przewidujące podział kwot lub przedmiotów uzyskanych z wykonania orzeczenia skazującego na grzywnę lub z orzeczenia przepadku, o których mowa w art. 609 § 2 oraz art. 610 § 4 i 5.

Art. 611. § 1. Właściwy do rozpoznania spraw określonych w art. 608 § 3 w związku z § 1 i art. 609 § 1 jest sąd okręgowy, w którego okręgu skazany ostatnio stale mieszkał lub czasowo przebywał.

§ 2. (uchylony)⁸³⁾

§ 3. Właściwy do rozpoznania spraw określonych w art. 610 § 2 i 3 jest sąd okręgowy, w którego okręgu wydano orzeczenie, którego wniosek dotyczy.

§ 3a.⁸⁴⁾ Do rozpoznania spraw innych niż określone w § 1 i 3 właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu skazany stale mieszkał lub czasowo przebywał, a jeżeli tego nie ustalono – sąd rejonowy, w którego okręgu znajduje się mienie nadające się do egzekucji lub w którego okręgu skazany prowadzi działalność objętą zakazem.

§ 4. Jeżeli nie można ustalić właściwości według zasad określonych w § 1, sprawę rozpoznaje Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 5.⁸⁵⁾ Jeżeli nie można ustalić właściwości według zasad określonych w § 3a, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

Art. 611a. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę dopuszczalności przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator i skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz obrońca skazanego, jeżeli się na nie stawia. Jeżeli skazany, który nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy może mu wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Jeżeli dane zawarte we wniosku są niewystarczające, sąd może zarządzić ich uzupełnienie. W tym celu sąd może odroczyć rozpoznanie sprawy.

§ 3. Jeżeli sąd wydał postanowienie o niedopuszczalności przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania, przejęcie ani przekazanie nie może nastąpić.

⁸³⁾ Przez art. 1 pkt 10 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 12; weszła w życie z dniem 10 września 2025 r.

⁸⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 12; weszła w życie z dniem 10 września 2025 r.

⁸⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 10 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 12; weszła w życie z dniem 10 września 2025 r.

§ 4. W wypadku określonym w art. 610 § 4 sąd wydaje postanowienie o wystąpieniu z wnioskiem do organu obcego państwa o przejęcie orzeczenia do wykonania.

§ 5. Na postanowienie sądu w przedmiocie przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania przysługuje zażalenie.

§ 6. Jeżeli postępowanie dotyczy przejęcia orzeczenia do wykonania, sąd może orzec środek zapobiegawczy.

Art. 611b. § 1. Przejęcie orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej jest niedopuszczalne, jeżeli:

- 1) orzeczenie nie jest prawomocne albo nie podlega wykonaniu;
- 2) wykonanie orzeczenia mogłoby naruszać suwerenność, bezpieczeństwo lub porządek prawny Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) skazany na karę pozbawienia wolności lub osoba, wobec której orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności, nie wyraża zgody na przejęcie;
- 4) skazany na grzywnę albo wobec którego orzeczono przepadek, niezamieszkujący na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada mienia na jej terytorium;
- 5) czyn wskazany we wniosku nie stanowi czynu zabronionego według prawa polskiego;
- 6) zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 604 § 1 pkt 2, 3 i 5.

§ 2. Przekazanie orzeczenia do wykonania w państwie obcym jest niedopuszczalne, jeżeli:

- 1) orzeczenie nie jest prawomocne albo nie podlega wykonaniu;
- 2) skazany na karę pozbawienia wolności lub osoba, wobec której orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności, nie wyraża zgody na przekazanie;
- 3) skazany na karę pozbawienia wolności lub osoba, wobec której orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności, jest osobą określoną w art. 604 § 1 pkt 1;
- 4) zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 604 § 1 pkt 3 i 5.

Art. 611c. § 1. Po przejęciu orzeczenia do wykonania sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego oraz karę i środek podlegające wykonaniu.

§ 2. Określając karę lub środek podlegające wykonaniu, sąd stosuje odpowiednio przepis art. 114 § 4 Kodeksu karnego.

§ 3. Określając wysokość grzywny, sąd dokonuje przeliczenia wysokości grzywny orzeczonej kwotowo lub wysokości stawki dziennej, określonych w obcej walucie, według kursu średniego walut określonego przez Narodowy Bank Polski na dzień wydania orzeczenia w państwie obcym. Jeżeli grzywnę wymierzono kwotowo, kwota grzywny nie może przekroczyć iloczynu wysokości stawki dziennej i ilości stawek dziennych.

§ 4. Sąd rozpoznaje sprawę na posiedzeniu. Przepisy art. 352 oraz 611a § 1 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 611d. § 1. Jeżeli w toku postępowania zająd okoliczności uzasadniające wydanie orzeczenia o zabezpieczeniu majątkowym z uwagi na grożący przepadek przedmiotów albo mienia stanowiącego korzyść majątkową osiągniętą z popełnienia przestępstwa, a przedmioty te lub składniki tego mienia znajdują się na terytorium państwa obcego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może wystąpić za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości do właściwego organu tego państwa o zabezpieczenie przedmiotów lub mienia zagrożonych przepadkiem.

§ 2. Jeżeli organ państwa obcego zwróci się o wykonanie prawomocnego orzeczenia o zabezpieczeniu mienia, gdy mienie podlegające zabezpieczeniu znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, właściwy do wykonania orzeczenia jest sąd rejonowy lub prokurator, w którego okręgu znajduje się to mienie.

Art. 611e. Jeżeli skazany prawomocnym wyrokiem albo wobec którego prawomocnie orzeczono środek, opuści terytorium państwa skazania, udając się na terytorium państwa, którego jest obywatelem, zanim odbędzie orzeczoną karę albo zanim zostanie wykonany orzeczony wobec niego środek, przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 611b § 1 pkt 3 oraz § 2 pkt 2 nie stosuje się.

Art. 611ea.⁸⁶⁾ § 1. Jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną, przewiduje bezpośrednie przekazywanie wniosków o przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania między polskimi sądami a właściwymi organami państwa obcego, to:

- 1) przepisów niniejszego rozdziału o udziale Ministra Sprawiedliwości w przejmowaniu i przekazywaniu orzeczeń do wykonania nie stosuje się;

⁸⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 12; wszedł w życie z dniem 10 września 2025 r.

- 2) postępowanie w przedmiocie dopuszczalności przejęcia lub przekazania można wszcząć z urzędu;
- 3) o przekazanie orzeczenia do wykonania sąd może do właściwego organu państwa obcego zwrócić się z urzędu;
- 4) stwierdzenie dopuszczalności przejęcia lub przekazania jest równoznaczne ze zgodą na przejęcie lub przekazanie;
- 5) stwierdzenie niedopuszczalności przejęcia lub przekazania jest równoznaczne z odmową zgody na przejęcie lub przekazanie.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może przejąć prowadzenie każdej sprawy w przedmiocie przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania, jeżeli umowa międzynarodowa nie sprzeciwia się temu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może zażądać przedstawienia mu niezbędnych informacji lub kopii dokumentów z akt sprawy, jeśli zachodzi konieczność, aby rozważył przejęcie prowadzenia sprawy o przejęcie lub przekazanie orzeczenia do wykonania.

§ 4. Przejęcie prowadzenia sprawy przez Ministra Sprawiedliwości może nastąpić do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie dopuszczalności przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania. W razie skutecznego przejęcia sprawy przepisu § 1 nie stosuje się, a postępowanie prowadzi się od początku.

Art. 611f. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do przejęcia lub przekazania do wykonania orzeczeń o karach pieniężnych.

Rozdział 66a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub orzeczenia zasądzonego od sprawcy koszty procesu

Art. 611fa. § 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub zasądzenia od sprawcy kosztów procesu sąd może wystąpić o jego wykonanie bezpośrednio do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada mienie lub osiąga dochody albo ma stałe lub czasowe miejsce pobytu.

§ 2. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, każdorazowo sąd kieruje wyłącznie do jednego państwa wykonania orzeczenia. Ponowne wystąpienie do innego państwa wykonania orzeczenia może nastąpić jedynie w razie niewykonania albo częściowego wykonania orzeczenia.

§ 3. Do poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisu orzeczenia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 4. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 5. Przekazanie odpisu orzeczenia oraz zaświadczenia, o którym mowa w § 3, może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia.

§ 6. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 3, obejmujący szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, w tym informacje o każdej wpłacie dokonanej na poczet orzeczonej kary, środka karnego, środka kompensacyjnego lub kosztów procesu oraz o ewentualnej zgodzie na zamianę grzywny na pracę społecznie użyteczną, wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności lub inny środek, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

Art. 611fb. § 1. Kwoty uzyskane z egzekucji orzeczeń, o których mowa w art. 611fa § 1, przypadają państwu wykonania orzeczenia.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zawrzeć z odpowiednim organem państwa wykonania orzeczenia porozumienie przewidujące podział kwot uzyskanych z egzekucji orzeczeń, o których mowa w § 1.

§ 3. W wypadku zawarcia porozumienia, o którym mowa w § 2, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia do przekazania całości albo części wyegzekwowanej kwoty na rachunek bankowy tego sądu lub rachunek bankowy innego wskazanego podmiotu. Przekazana na rachunek sądu kwota uzyskana z egzekucji środka karnego

lub środka kompensacyjnego orzeczonego na rzecz pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej albo wskazanej w orzeczeniu instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej zostaje następnie przekazana tej osobie lub podmiotowi.

Art. 611fc. § 1. W razie wystąpienia o wykonanie orzeczenia, o którym mowa w art. 611fa § 1, postępowanie wykonawcze zawieszają się.

§ 2. Po otrzymaniu informacji o wykonaniu orzeczenia sąd podejmuje zawieszony postępowanie i umarza je. Postępowanie umarza się również, jeżeli w stosunku do sprawcy zapadło w innym państwie członkowskim i zostało wykonane prawomocne orzeczenie co do tego samego czynu.

§ 3. W razie otrzymania informacji o niemożności wykonania orzeczenia w całości albo części z powodów innych niż wskazane w § 2 zdanie drugie sąd podejmuje zawieszony postępowanie celem jego dalszego prowadzenia.

Art. 611fd. § 1. W razie uchylecia orzeczenia na skutek kasacji albo wznowienia postępowania, darowania kary, przedawnienia jej wykonania lub też w razie wystąpienia innych okoliczności skutkujących niemożnością wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611fa § 1, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia.

§ 2. Sąd zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia o każdej wpłacie dokonanej na poczet orzeczonej kary, środków karnych, środków kompensacyjnych lub kosztów procesu, o których mowa w art. 611fa § 1, a także o orzeczonym przepadku.

Art. 611fe. Sąd rozpoznaje sprawę wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, pokrzywdzony lub inna osoba albo podmiot uprawniony, o których mowa w art. 611fb § 3, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Rozdział 66b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym

Art. 611ff. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie prawomocnego orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym, orzeczenie to podlega wykonaniu przez sąd rejonowy, w okręgu którego sprawca posiada mienie lub osiąga dochody, albo ma stałe lub czasowe miejsce pobytu. W rozumieniu przepisów niniejszego rozdziału „karą o charakterze pieniężnym” jest obowiązek uiszczenia przez sprawcę określonych w orzeczeniu:

- 1) kwoty pieniężnej jako kary za popełnione przestępstwo;
- 2) zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego, jeżeli nie mógł on w ramach postępowania karnego dochodzić roszczeń o charakterze cywilnym;
- 3) kwoty pieniężnej na rzecz funduszu publicznego lub organizacji pomocy ofiarom przestępstw;
- 4) kosztów procesu.

§ 2. Do orzeczenia, o którym mowa w § 1, lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem powinno być dołączone zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 3. Do wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia sąd przystępuje niezwłocznie.

§ 4. Jeżeli sąd, do którego zostało skierowane orzeczenie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu sądowi i powiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 5. Jeżeli orzeczenie, o którym mowa w § 1, dotyczy czynów, które nie zostały popełnione na terytorium państwa wydania orzeczenia i podlegają jurysdykcji sądów polskich, sąd może postanowić o obniżeniu wysokości podlegającej egzekucji kary o charakterze pieniężnym do maksymalnej wysokości kary lub środka karnego jakie mogłyby być orzeczone za takie same czyny według prawa polskiego.

§ 6. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego. Przepis art. 611c § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 611fg. Można odmówić wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ff § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym wydano to orzeczenie, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego, chyba że zgodnie z prawem państwa wydania orzeczenia jest to przestępstwo wymienione w art. 607w lub zgodnie z prawem państwa wydania orzeczenia jest to przestępstwo:
 - a) popełnione z użyciem przemocy na osobie lub gróźb karalnych,
 - b) popełnione w związku z imprezą masową,
 - c) przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji,

- d) kradzieży,
 - e) zniszczenia lub uszkodzenia mienia,
 - f) przemytu towarów,
 - g) przeciwko prawom własności intelektualnej,
 - h) określone w celu wykonania wynikających z aktów prawnych przyjętych przez właściwe instytucje Unii Europejskiej zobowiązań do ustanowienia sankcji w prawie wewnętrznym państw członkowskich, jednakże wyłącznie w granicach, w jakich zobowiązanie to zostało w tych aktach określone;
- 2) do orzeczenia nie dołączono zaświadczenia o którym mowa w art. 611ff § 2, albo zaświadczenie to jest niekompletne lub w sposób oczywisty jest niezgodne z treścią orzeczenia;
 - 3) przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim, a orzeczenie w zakresie kary o charakterze pieniężnym zostało wykonane;
 - 4) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwa, których to dotyczy, podlegały jurysdykcji sądów polskich;
 - 5) orzeczenie dotyczy przestępstw, które według prawa polskiego zostały popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
 - 6) orzeczenie dotyczy przestępstw popełnionych poza terytorium państwa wydania orzeczenia, a prawo polskie nie dopuszcza ścigania takiego rodzaju przestępstw, jeżeli zostały one popełnione poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 7) sprawca nie podlega jurysdykcji polskich sądów karnych, lub też brak jest wymaganego zezwolenia na jego ściganie;
 - 8) osoba, której dotyczy orzeczenie, z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyny będące podstawą wydania orzeczenia;
 - 9) z treści zaświadczenia, o którym mowa w art. 611ff § 2, wynika, iż osoba, której dotyczy orzeczenie, nie została należycie pouczona o możliwości i prawie do zaskarżenia tego orzeczenia;
 - 10) z treści zaświadczenia, o którym mowa w art. 611ff § 2, wynika, że orzeczenie zostało wydane pod nieobecność sprawcy, chyba że:
 - a) sprawcę wezwano do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiono o terminie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, pouczając, że niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia albo sprawca miał obrońcę, który był obecny na rozprawie lub posiedzeniu,
 - b) po doręczeniu sprawcy odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie złożenia w państwie wydania nakazu wniosku o przeprowadzenie z jego udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie, sprawca w ustawowym terminie nie złożył takiego wniosku albo oświadczył, że nie kwestionuje orzeczenia;
 - 11) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych, podlega darowaniu na mocy amnestii;
 - 12) orzeczenie dotyczy kary o charakterze pieniężnym niższej niż 70 euro lub niższej niż równowartość tej kwoty w innej walucie.

Art. 611ff. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę wykonania orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Jeżeli sprawca, który nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy może mu wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie wykonania orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym przysługuje zażalenie.

§ 3. Prawomocne orzeczenie o karach o charakterze pieniężnym wraz z dołączonym zaświadczeniem, o którym mowa w art. 611ff § 2, stanowi tytuł egzekucyjny i podlega wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej po wydaniu postanowienia o jego wykonaniu.

§ 4. Jeżeli informacje przekazane przez państwo wydania orzeczenia nie są wystarczające do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym, sąd zwoływa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do ich uzupełnienia we wskazanym terminie.

§ 5. W razie niedotrzymania terminu, o którym mowa w § 4, postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o informacje przekazane wcześniej.

Art. 611fi. § 1. Kwota uzyskana z tytułu wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ff § 1, stanowi dochód budżetu państwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zawrzeć z odpowiednim organem państwa wydania orzeczenia porozumienie przewidujące podział kwot uzyskanych z wykonania orzeczenia, o którym mowa w § 1.

§ 3. W wypadku zawarcia porozumienia, o którym mowa w § 2, sąd, na wezwanie właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia, przekazuje całość albo część kwoty uzyskanej z tytułu wykonania orzeczenia, zgodnie z porozumieniem.

Art. 611fj. § 1. Jeżeli sprawca lub inna osoba przedstawi dowód uiszczenia w całości albo części kar o charakterze pieniężnym, o których mowa w podlegającym wykonaniu orzeczeniu, sąd, przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wykonania tego orzeczenia, wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do potwierdzenia dokonanej wpłaty.

§ 2. Kwoty uprzednio uzyskane na poczet kary w państwie wydania lub wykonania orzeczenia są odliczane od kwoty, która ma być wyegzekwowana.

Art. 611fk. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu, sąd wydaje niezwłocznie postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego.

Art. 611fl. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym, jak również o zakończeniu postępowania egzekucyjnego, a także o zamianie kary o charakterze pieniężnym na pracę społecznie użyteczną lub o wykonaniu zastępczej kary pozbawienia wolności, jeżeli prawo polskie dopuszcza taką możliwość, powiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Powiadomienie to może być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

Art. 611fm. Koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 611ff § 1, ponosi Skarb Państwa.

Rozdział 66c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku

Art. 611fn. § 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca przepadku, sąd może wystąpić o jego wykonanie bezpośrednio do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada mienie lub osiąga dochody, a w razie niemożności jego ustalenia, państwa, w którym ma stałe lub czasowe miejsce pobytu.

§ 2. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, sąd każdorazowo kieruje wyłącznie do jednego państwa wykonania orzeczenia, z zastrzeżeniem § 3 i 4.

§ 3. Jeżeli wystąpienie dotyczy określonych składników mienia, może ono nastąpić do więcej niż jednego państwa wykonania orzeczenia, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że:

- 1) określone składniki mienia znajdują się w więcej niż jednym państwie wykonania orzeczenia lub w jednym z wielu państw wykonania orzeczenia lub
- 2) postępowanie wykonawcze będzie prowadzone w więcej niż jednym państwie wykonania orzeczenia.

§ 4. Jeżeli wystąpienie dotyczy kwoty pieniężnej, może być skierowane do więcej niż jednego państwa wykonania orzeczenia, jeżeli mienie, co do którego może nastąpić przepadek, nie zostało zabezpieczone na podstawie postanowienia, o którym mowa w art. 589g § 1, lub gdy jego wartość nie jest wystarczająca do wyegzekwowania kwoty pieniężnej, co do której orzeczono przepadek, lub gdy przemawia za tym dobro postępowania.

§ 5. Do poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu orzeczenia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 6. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 7. Przekazanie odpisu orzeczenia oraz zaświadczenia, o którym mowa w § 5, może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych

dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia.

§ 8. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 5, zawierając w nim szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, w tym informacje o każdej wpłacie dokonanej na poczet orzeczonego przypadku kwoty pieniężnej, przypadku równowartości przedmiotów lub przypadku równowartości korzyści majątkowej oraz o ewentualnej zgodzie na wykonanie przypadku przez zapłatę jego równowartości pieniężnej, o zgodzie na przekazanie mienia innego niż pieniądze oraz o zastępczych formach wykonania przypadku, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

Art. 611fo. § 1. Jeżeli kwota uzyskana z tytułu wykonania orzeczeń, o których mowa w art. 611fn § 1, przewyższa równowartość 10 000 euro, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia do przekazania połowy uzyskanej kwoty na rachunek bankowy tego sądu.

§ 2. Jeżeli wystąpienie obejmuje przypadek kwoty pieniężnej, sąd może wezwać właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia do przekazania mienia innego niż pieniądze, uzyskanego z tytułu wykonania orzeczenia objętego wystąpieniem.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może zawrzeć z odpowiednim organem państwa wykonania orzeczenia porozumienie co do sposobu wykonania orzeczenia przypadku, w szczególności przewidując odmienny podział kwot uzyskanych z egzekucji orzeczeń, o których mowa w § 1.

§ 4. W wypadku zawarcia porozumienia, o którym mowa w § 3, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia do przekazania całości albo części wyegzekwowanej kwoty lub mienia innego niż pieniądze, uzyskanych z tytułu wykonania orzeczenia, zgodnie z porozumieniem.

Art. 611fp. Wystąpienie o wykonanie orzeczenia, o którym mowa w art. 611fn § 1, nie wstrzymuje postępowania wykonawczego.

Art. 611fr. § 1. W razie uchylecia orzeczenia na skutek kasacji albo wznowienia postępowania, darowania kary, przedawnienia jej wykonania lub też w razie wystąpienia innych okoliczności skutkujących niemożnością wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611fn § 1, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia.

§ 2. Sąd zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia o każdej kwocie pieniężnej uzyskanej z tytułu wykonania orzeczeń, o których mowa w art. 611fn § 1.

Art. 611fs. Sąd rozpoznaje sprawę wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 611ft. § 1. Jeżeli według prawa państwa wykonania orzeczenia państwo to ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w związku z wykonaniem orzeczenia przypadku wydanego przez polski sąd, na wniosek właściwego sądu lub innego organu tego państwa Skarb Państwa zwraca mu kwotę pieniężną stanowiącą równowartość wypłaconego odszkodowania.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli szkoda jest wyłącznym następstwem działania lub zaniechania organu państwa wykonania orzeczenia.

Rozdział 66d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przypadku

Art. 611fu. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie prawomocnego orzeczenia przypadku, orzeczenie to podlega wykonaniu przez sąd rejonowy, w okręgu którego sprawca posiada mienie lub osiąga dochody albo ma stałe lub czasowe miejsce pobytu.

§ 2. Do orzeczenia, o którym mowa w § 1, lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem powinno być dołączone zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 3. Do wykonania orzeczenia państwa wydania orzeczenia sąd przystępuje niezwłocznie.

§ 4. Jeżeli sąd, do którego zostało skierowane orzeczenie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu sądowi i powiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 5. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego. Przepis art. 611c § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 611fw. § 1. Odmawia się wykonania orzeczenia przypadku korzyści majątkowej albo jej równowartości w części, w której zostało ono wydane w oparciu o domniemanie pochodzenia tej korzyści z przestępstwa, inne niż domniemanie:

- 1) pochodzenia korzyści majątkowej z przestępstwa innego niż to, za które sprawca został skazany, popełnionego do chwili wydania chociażby nieprawomocnego wyroku;
- 2) pochodzenia korzyści majątkowej z innego przestępstwa podobnego do przestępstwa, za które sprawca został skazany, popełnionego do chwili wydania chociażby nieprawomocnego wyroku;
- 3) pochodzenia z przestępstwa mienia nieznanego pokrycia w ujawnionych źródłach przychodu sprawcy.

§ 2. Można odmówić wykonania orzeczenia przypadku korzyści majątkowej albo jej równowartości, wydanego w oparciu o domniemanie, o których mowa w § 1, w części, w której orzeczenie przypadku byłoby niedopuszczalne według prawa polskiego.

§ 3. Można odmówić wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611fu § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym wydano to orzeczenie, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego lub za przestępstwo będące podstawą wydania orzeczenia nie można orzec przypadku według prawa polskiego, chyba że zgodnie z prawem państwa wydania orzeczenia jest to przestępstwo wymienione w art. 607w; przepis art. 607r § 2 stosuje się odpowiednio;
- 2) do orzeczenia nie dołączono zaświadczenia, o którym mowa w art. 611fu § 2, albo zaświadczenie to jest niekompletne lub w sposób oczywisty jest niezgodne z treścią orzeczenia;
- 3) przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim, a orzeczenie w zakresie przypadku zostało wykonane;
- 4) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwa, których to dotyczy, podlegały jurysdykcji sądów polskich;
- 5) orzeczenie dotyczy przestępstw, które według prawa polskiego zostały popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 6) orzeczenie dotyczy przestępstw popełnionych poza terytorium państwa wydania orzeczenia, a prawo polskie nie dopuszcza ścigania takiego rodzaju przestępstw, jeżeli zostały one popełnione poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) sprawca nie podlega jurysdykcji polskich sądów karnych lub też brak jest wymaganego zezwolenia na jego ściganie;
- 8) z treści zaświadczenia, o którym mowa w art. 611fu § 2, wynika, że orzeczenie zostało wydane pod nieobecność sprawcy, chyba że:
 - a) sprawcę wezwano do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiono o terminie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, pouczając, że niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia albo sprawca miał obrońcę, który był obecny na rozprawie lub posiedzeniu,
 - b) po doręczeniu sprawcy odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie złożenia w państwie wydania nakazu wniosku o przeprowadzenie z jego udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie, sprawca w ustawowym terminie nie złożył takiego wniosku albo oświadczył, że nie kwestionuje orzeczenia;
- 9) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych, podlega darowaniu na mocy amnestii;
- 10) zachodzi uzasadniona obawa, że wykonanie orzeczenia może naruszyć prawa osób trzecich.

§ 4. Jeżeli informacje przekazane przez państwo wydania orzeczenia nie są wystarczające do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia przypadku, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do ich uzupełnienia we wskazanym terminie.

§ 5. W razie niedotrzymania terminu, o którym mowa w § 4, postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o informacje przekazane wcześniej.

§ 6. Jeżeli wykonanie orzeczenia nie jest możliwe z przyczyn faktycznych lub prawnych, sąd niezwłocznie powiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611fx. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę wykonania orzeczenia przepadku na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia, oraz osoba trzecia, której prawa mogą zostać naruszone przez wykonanie orzeczenia. Jeżeli sprawca, który nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy może mu wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie wykonania orzeczenia przepadku zażalenie przysługuje stronom oraz osobie trzeciej, o której mowa w § 1. Sąd, który wydał postanowienie, powiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia o wniesieniu zażalenia.

§ 3. Prawomocne orzeczenie przepadku wraz z dołączonym zaświadczeniem stanowi tytuł egzekucyjny i podlega wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej po wydaniu postanowienia o jego wykonaniu.

Art. 611fy. § 1. Sąd może zawiesić postępowanie w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611fu § 1, jeżeli:

- 1) wystąpienie, dotyczące kwoty pieniężnej, nastąpiło do więcej niż jednego państwa członkowskiego, a istnieje prawdopodobieństwo, że wskutek wykonania orzeczenia w kilku państwach członkowskich przepadkowi ulegnie kwota wyższa niż określona w orzeczeniu;
- 2) wykonanie orzeczenia mogłoby utrudnić toczące się postępowanie karne;
- 3) mienie może podlegać przepadkowi w toczącym się w Polsce postępowaniu;
- 4) uzna za niezbędne przetłumaczenie orzeczenia na język polski.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania zażalenie przysługuje stronom oraz osobie trzeciej, o której mowa w art. 611fx § 1. Sąd, który wydał postanowienie, powiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia o zawieszeniu postępowania i jego przyczynach.

§ 3. W razie zawieszenia postępowania sąd z urzędu może zabezpieczyć wykonanie orzeczenia. Przepisy o zabezpieczeniu majątkowym na mieniu oskarżonego stosuje się odpowiednio.

Art. 611fz. Jeżeli mienie podlegające egzekucji nie jest wystarczające do wykonania dwóch lub więcej orzeczeń, o których mowa w art. 611fu § 1, wydanych przeciwko tej samej osobie i dotyczących kwoty pieniężnej, albo jeżeli dwa lub więcej orzeczeń dotyczy określonego składnika mienia, sąd orzeka łącznie w przedmiocie wykonania orzeczeń w całości albo części.

Art. 611fza. § 1. Jeżeli sprawca lub inna osoba przedstawi dowód wykonania w całości albo części orzeczenia, o którym mowa w art. 611fu § 1, sąd, przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wykonania tego orzeczenia, wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do potwierdzenia dokonanej wpłaty.

§ 2. Kwoty uprzednio uzyskane z tytułu przepadku w państwie wydania orzeczenia lub państwie wykonania orzeczenia są zaliczane na poczet kwoty podlegającej egzekucji.

Art. 611fzb. § 1. Kwota uzyskana z tytułu wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611fu § 1, nieprzewyższająca równowartości 10 000 euro, stanowi dochód budżetu państwa. W pozostałych wypadkach państwu wydania orzeczenia przekazuje się połowę uzyskanej kwoty na rachunek bankowy wskazany przez właściwy sąd lub inny organ tego państwa.

§ 2. Mienie inne niż pieniądze, uzyskane z tytułu wykonania orzeczenia, o którym mowa w § 1, spienięża się według przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych w postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do kwoty uzyskanej z egzekucji.

§ 3. W uzasadnionych wypadkach sąd może odstąpić od spieniężenia mienia, o którym mowa w § 2, i przekazać je właściwemu sądowi lub innemu organowi państwa wydania orzeczenia. Jeżeli wystąpienie obejmuje przepadek kwoty pieniężnej, przekazanie może nastąpić tylko za zgodą tego sądu lub organu.

§ 4. Sąd odmawia wydania państwu wydania orzeczenia uzyskanych przedmiotów będących dobrami kultury stanowiącymi część narodowego dziedzictwa kulturalnego.

§ 5. Minister Sprawiedliwości może zawrzeć z odpowiednim organem państwa wydania orzeczenia porozumienie co do sposobu wykonania orzeczenia przepadku, w szczególności przewidując w nim odmienny, od określonego w § 1, podział kwot uzyskanych z wykonania orzeczenia.

§ 6. W wypadku zawarcia porozumienia, o którym mowa w § 5, sąd, na wezwanie właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia, przekazuje całość albo część wyegzekwowanej kwoty pieniężnej lub mienie inne niż pieniądze, uzyskane z tytułu wykonania orzeczenia, zgodnie z porozumieniem.

Art. 611fc. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, że orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu, sąd wydaje niezwłocznie postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego.

Art. 611fd. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia przepadku, jak również o zakończeniu postępowania egzekucyjnego, powiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Powiadomienie to może być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

Art. 611fe. § 1. Koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 611fu § 1, ponosi Skarb Państwa. W uzasadnionych wypadkach sąd może wystąpić do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia o zwrot części poniesionych wydatków. Do wystąpienia załącza się szczegółowy wykaz poniesionych wydatków wraz z propozycją ich podziału.

§ 2. Jeżeli Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w związku z wykonaniem orzeczenia przepadku, wydanego przez organ sądowy państwa wydania orzeczenia, Skarb Państwa występuje do właściwego organu tego państwa o zwrot kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość wypłaconego odszkodowania.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli szkoda jest wyłącznym następstwem działania lub zaniechania organu polskiego.

Rozdział 66e

Współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym

Art. 611g. § 1. Wniosek o współpracę Międzynarodowego Trybunału Karnego, zwanego dalej „Trybunałem”, w zależności od stadium postępowania wykonuje właściwy sąd lub prokurator za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wniosku o pomoc prawną kierowanego do Trybunału przez sąd lub prokuratora.

Art. 611h. § 1. W wypadku wniosku Trybunału o dostarczenie osoby Trybunałowi, w rozumieniu przepisów Statutu, zwanego dalej „wnioskiem o dostarczenie osoby”, przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć osobę, której dotyczy wniosek, o jej uprawnieniach określonych w Statucie oraz o możliwości podniesienia zarzutu prawomocnego zakończenia prowadzonego przeciwko niej postępowania karnego o czyn, którego dotyczy wniosek o dostarczenie osoby.

§ 2. W wypadku wystąpienia przesłanek uzasadniających zarzut, o którym mowa w § 1, sąd powiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który może odroczyć wykonanie wniosku o dostarczenie osoby.

§ 3. Przy orzekaniu w przedmiocie dopuszczalności dostarczenia osoby przepisów art. 604 nie stosuje się.

§ 4. Jeżeli po wydaniu przez sąd postanowienia o dopuszczalności dostarczenia osoby Trybunałowi Minister Sprawiedliwości odroczył wykonanie wniosku o dostarczenie osoby z powodu toczącego się w Rzeczypospolitej Polskiej postępowania karnego albo odbywania przez tę osobę kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo, osobę, której wniosek o dostarczenie osoby dotyczy, można tymczasowo dostarczyć Trybunałowi na zasadach ustalonych z Trybunałem.

§ 5. Ustaleń z Trybunałem, o których mowa w § 4, dokonuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 611i. § 1. W wypadku nieprzewidzianego lądowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby dostarczanej Trybunałowi drogą powietrzną Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Trybunału o przekazanie wniosku o zezwolenie na ten przewóz.

§ 2. Jeżeli w ciągu 96 godzin od chwili nieprzewidzianego lądowania nie wpłynie wniosek, o którym mowa w § 1, osobę dostarczaną zwalnia się.

Art. 611j. § 1. Na wniosek Trybunału o tymczasowe aresztowanie lub o aresztowanie i dostarczenie osoby ściganej sąd stosuje tymczasowe aresztowanie.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie, o którym mowa w § 1, można uchylić lub zmienić na łagodniejszy środek zapobiegawczy w wypadkach określonych w Statucie. Przepisów art. 257–259 nie stosuje się.

§ 3. W postępowaniu w przedmiocie uchylenia lub zmiany środka zapobiegawczego sąd lub prokurator uwzględnia stanowisko Trybunału.

Art. 611k. Minister Sprawiedliwości przed rozpatrzeniem wniosku Trybunału o zgodę na ściganie, ukaranie lub pozbawienie wolności osoby dostarczonej za przestępstwo popełnione przed dostarczeniem, inne niż to, z powodu którego nastąpiło dostarczenie, może zwrócić się do Trybunału o nadesłanie dodatkowych informacji, a także protokołu zawierającego oświadczenie osoby dostarczonej dotyczące przestępstwa określonego w tym wniosku.

Art. 611l. Minister Sprawiedliwości może wyrazić zgodę na dostarczenie Trybunałowi osoby wydanej lub przekazanej innemu państwu.

Art. 611m. Jeżeli udzielenie pomocy prawnej przewidzianej w Statucie, w zakresie lub w sposób określony we wniosku Trybunału, byłoby sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, sąd lub prokurator nie rozstrzyga w przedmiocie wniosku i przekazuje akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości w celu dokonania ustaleń z Trybunałem.

Art. 611n. Jeżeli wniosek Trybunału o udzielenie pomocy prawnej dotyczy czynności innej niż przewidziana w Statucie, której wykonanie, mimo ustaleń dokonanych z Trybunałem, jest w dalszym ciągu niedopuszczalne na mocy ustawy i pomoc prawna nie może być udzielona pod żadnym warunkiem, w późniejszym terminie lub w inny sposób, sąd lub prokurator odmawia udzielenia tej pomocy.

Art. 611o. § 1. Jeżeli wniosek Trybunału dotyczy udostępnienia dokumentu lub innego dowodu zawierającego informacje, których ujawnienie mogłoby zagrażać bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej, sąd lub prokurator nie rozstrzyga w przedmiocie wniosku i przekazuje akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości, który w porozumieniu z właściwym organem dokonuje ustaleń z Trybunałem.

§ 2. Jeżeli mimo dokonania ustaleń z Trybunałem w dalszym ciągu udzielenie pomocy prawnej mogłoby zagrażać bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej, sąd lub prokurator odmawia jej udzielenia.

Art. 611p. Jeżeli wniosek Trybunału dotyczy wydania dokumentu lub innego dowodu, udostępnionego organowi lub instytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez inne państwo lub organizację międzynarodową z zastrzeżeniem zachowania w tajemnicy informacji zawartej w tym dokumencie lub dowodzie, wydanie może nastąpić wyłącznie po wyrażeniu zgody przez udostępniającego dany dokument lub dowód.

Art. 611r. § 1. Przy wykonywaniu wniosku o współpracę, na żądanie Trybunału, Prokuratorowi Trybunału oraz innym osobom upoważnionym przez Trybunał zapewnia się obecność przy wykonywaniu czynności, których dotyczy wniosek.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, mogą zwracać się o zadawanie określonych pytań oraz utrzymywać przebieg czynności na potrzeby postępowania prowadzonego przed Trybunałem.

§ 3. Prokuratorowi Trybunału umożliwia się samodzielne dokonywanie czynności procesowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach i w warunkach określonych w Statucie.

Art. 611s. Ustaleń z Trybunałem, o których mowa w przepisach Statutu, innych niż określone w niniejszym rozdziale, dokonuje Minister Sprawiedliwości.

Rozdział 66f

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności

Art. 611t. § 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca kary pozbawienia wolności podlegającej wykonaniu, sąd okręgowy, w którego okręgu wydano orzeczenie, za zgodą skazanego, może wystąpić o wykonanie orzeczenia bezpośrednio do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, jeżeli przekazanie orzeczenia do wykonania pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

§ 2. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, może nastąpić także na wniosek Ministra Sprawiedliwości, właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia lub skazanego.

§ 3. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, sąd kieruje do właściwego sądu lub innego organu:

- 1) państwa wykonania orzeczenia, którego skazany jest obywatelem i w którym posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu,
- 2) państwa wykonania orzeczenia, którego skazany jest obywatelem i w którym nie posiada stałego lub czasowego miejsca pobytu, lecz na podstawie prawomocnej decyzji będzie do niego wydalony po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego,
- 3) innego państwa wykonania orzeczenia, za zgodą właściwego sądu lub innego organu tego państwa

– o ile skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie, do którego skierowano wystąpienie.

§ 4. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, każdorazowo sąd kieruje wyłącznie do jednego państwa wykonania orzeczenia. Ponowne wystąpienie do innego państwa wykonania orzeczenia może nastąpić jedynie w razie niewykonania albo częściowego wykonania orzeczenia.

§ 5. Zgoda skazanego na przekazanie nie jest wymagana, w wypadku gdy orzeczenie jest przekazywane do:

- 1) państwa wykonania orzeczenia, którego skazany jest obywatelem i w którym posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu;

- 2) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany będzie wydalony po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego na podstawie prawomocnej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu;
- 3) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany zbiegł z obawy przed toczącym się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowaniem karnym lub obowiązkiem odbycia orzeczonej kary.

§ 6. Do poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu orzeczenia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie. Odpis orzeczenia wraz z odpisem zaświadczenia przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 7. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 8. Przekazanie odpisu orzeczenia oraz zaświadczenia, o którym mowa w § 6, może nastąpić również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia.

§ 9. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 10. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 6, zawierając w nim szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

Art. 611ta. § 1. Przed wystąpieniem do państwa, o którym mowa w art. 611t § 3 pkt 3, sąd zwraca się do właściwego sądu lub innego organu tego państwa o zgodę na przekazanie orzeczenia do wykonania. W pozostałych wypadkach sąd może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia o opinię w przedmiocie przekazania orzeczenia.

§ 2. Jeżeli zostaną ujawnione okoliczności przemawiające za tym, iż przekazanie orzeczenia do wykonania do państwa wykonania orzeczenia nie pozwalałoby w większym stopniu zrealizować wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, sąd może odstąpić od wystąpienia, o którym mowa w art. 611t § 1, lub je cofnąć.

Art. 611tb. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

§ 2. Sąd umożliwia skazanemu, przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zajęcie stanowiska ustnie lub na piśmie w przedmiocie wystąpienia, o którym mowa w art. 611t § 1. Jeżeli wymagana jest zgoda skazanego na przekazanie, sąd odbiera od skazanego przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oświadczenie w tym przedmiocie.

§ 3. W wypadku gdy skazany przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie wyraził zgody na wystąpienie, o którym mowa w art. 611t § 1, sąd umarza postępowanie w przedmiocie wystąpienia, chyba że ma zastosowanie art. 611t § 5. W pozostałych wypadkach złożone oświadczenie przesyła się do państwa wykonania orzeczenia wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 611t § 6.

§ 4. Jeżeli skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd zawiadamia go o przekazaniu orzeczenia; w innym wypadku przekazuje zawiadomienie wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 611t § 6, do państwa wykonania orzeczenia.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zawiadomienia, o którym mowa w § 4, zawierając w nim informacje dotyczące istotnych elementów związanych z wykonaniem orzeczenia, takich jak wskazanie właściwych organów państwa wydania i wykonania orzeczenia, prawa określającego warunki odbycia kary, warunkowego zwolnienia lub zawieszenia wykonania kary, mając na uwadze konieczność poinformowania skazanego o przekazaniu orzeczenia.

Art. 611tc. § 1. Sąd może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia o przekazanie informacji o treści prawa obcego mającego zastosowanie do warunkowego zwolnienia. Po uzyskaniu informacji o treści prawa obcego sąd może odstąpić od wystąpienia, o którym mowa w art. 611t § 1, lub je cofnąć albo zastrzec w porozumieniu z właściwym sądem lub innym organem państwa wykonania orzeczenia, że do decyzji o warunkowym zwolnieniu zastosowanie ma prawo polskie.

§ 2. Do czasu rozpoczęcia wykonania kary w państwie wykonania orzeczenia sąd może odstąpić od wystąpienia, o którym mowa w art. 611t § 1, lub je cofnąć także w wyniku zaistnienia innych przeszkód.

§ 3. Jeżeli państwo wykonania orzeczenia zwraca się o zgodę na ściganie skazanego za popełnione przestępstwo lub wykonanie kar orzeczonych przed przekazaniem skazanego temu państwu, sąd wydaje postanowienie w przedmiocie wniosku w terminie 30 dni. Art. 607e § 3 pkt 6, art. 607p, art. 607r oraz art. 607s § 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 611td. § 1. Wystąpienie o wykonanie orzeczenia, o którym mowa w art. 611t § 1, nie wstrzymuje postępowania wykonawczego.

§ 2. Po otrzymaniu informacji o rozpoczęciu odbywania przez skazanego kary w państwie wykonania orzeczenia, postępowanie wykonawcze zawiesza się.

§ 3. Po otrzymaniu informacji o zakończeniu wykonywania kary sąd podejmuje zawieszone postępowanie i umarza je. Postępowanie umarza się również, jeżeli w stosunku do sprawcy zapadło w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i zostało wykonane prawomocne orzeczenie co do tego samego czynu.

§ 4. W razie otrzymania informacji o niemożności wykonania orzeczenia w całości albo w części z powodów innych niż wskazane w § 3 zdanie drugie, sąd podejmuje zawieszone postępowanie w celu jego dalszego prowadzenia.

§ 5. Sąd może uzgodnić z właściwym sądem lub innym organem państwa wykonania orzeczenia, że w państwie tym nastąpi wykonanie tylko części orzeczonej kary pozbawienia wolności, pod warunkiem że nie spowoduje to wydłużenia czasu trwania kary. W takim wypadku, po otrzymaniu informacji, o której mowa w § 2, postępowanie wykonawcze zawiesza się do czasu przekazania skazanego w celu dalszego wykonywania kary na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a okres pozbawienia wolności w państwie wykonania orzeczenia zalicza się na poczet kary.

Art. 611te. W razie uchylecia orzeczenia, o którym mowa w art. 611t § 1, na skutek kasacji albo wznowienia postępowania, ułaskawienia skazanego, darowania przestępstwa na mocy amnestii albo przedawnienia wykonania kary, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia.

Art. 611tf. § 1. Skazanego przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje się właściwemu sądowi lub innemu organowi państwa wykonania orzeczenia najpóźniej w terminie 30 dni od daty uprawomocnienia się zapadłej w tym państwie decyzji o wykonaniu orzeczenia. Art. 607n § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W wypadku konieczności uzyskania zgody innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej na przewóz skazanego przez jego terytorium, Minister Sprawiedliwości występuje z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na przewóz. Art. 611t § 6 zdanie pierwsze i § 7 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku gdy właściwy organ innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej wskaże, iż skazany może być ścigany lub pozbawiony wolności w związku z przestępstwem popełnionym przed opuszczeniem przez niego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Minister Sprawiedliwości może cofnąć wniosek o udzielenie zezwolenia na przewóz.

§ 4. Jeżeli nastąpi nieprzewidziane lądowanie, o którym mowa w art. 607zb § 4, informacje określone w art. 611t § 6 przekazuje się w terminie 72 godzin.

Rozdział 66g

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności

Art. 611tg. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie w Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności, orzeczenie to podlega wykonaniu przez sąd okręgowy.

§ 2. Sąd okręgowy na wniosek Ministra Sprawiedliwości, sprawcy lub z urzędu może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia o przekazanie orzeczenia, o którym mowa w § 1, do wykonania, jeżeli pozwoli to w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

§ 3. Do orzeczenia, o którym mowa w § 1, lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem powinno być dołączone zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 4. Jeżeli zostaną ujawnione okoliczności przemawiające za tym, iż przejęcie orzeczenia do wykonania nie pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, sąd zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 5. Na wniosek właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia, sąd może wyrazić zgodę na wykonanie kary pozbawienia wolności, orzeczonej wobec sprawcy niemającego obywatelstwa polskiego lub nieposiadającego stałego lub czasowego miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli pozwoli to w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

§ 6. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego.

Art. 611th. § 1. Właściwy do rozpoznania spraw określonych w art. 611tg § 1, 2 i 5 jest sąd okręgowy, w którego okręgu skazany posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu.

§ 2. Jeżeli nie można ustalić właściwości według zasad określonych w § 1, właściwy jest Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 3. Jeżeli sąd, do którego zostało skierowane orzeczenie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu sądowi i zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611ti. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Jeżeli skazany, który nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy może mu wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Skazany może ustnie lub na piśmie wyrazić zgodę na przekazanie lub złożyć oświadczenie o zrzeczeniu się korzystania z prawa określonego w art. 611tm, jeżeli zgoda lub oświadczenie nie zostały złożone w państwie wydania orzeczenia. Art. 611t § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli państwo wydania orzeczenia nie przekazało wszystkich informacji potrzebnych do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do ich uzupełnienia we wskazanym terminie. W razie niedotrzymania terminu postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o posiadane informacje.

Art. 611tj. § 1. Postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, sąd wydaje w terminie 40 dni od daty otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie wykonania orzeczenia przysługuje zażalenie.

§ 3. Postępowanie w przedmiocie wykonania orzeczenia powinno zakończyć się prawomocnie w terminie 90 dni od daty otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 4. W wypadku gdy termin określony w § 3 nie może być dotrzymany, należy zawiadomić właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia, podając przyczynę opóźnienia i przewidywany termin wydania orzeczenia.

§ 5.⁵¹⁾ Odpis postanowienia przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 5.⁵²⁾ Kopię postanowienia przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 6. Do wykonania orzeczenia właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia sąd przystępuje niezwłocznie.

Art. 611tk. § 1. Odmawia się wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym wydano to orzeczenie, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim Unii Europejskiej, a orzeczenie w zakresie kary pozbawienia wolności zostało wykonane;
- 3) skazany nie wyraża zgody na przekazanie, chyba że:
 - a) jest obywatelem polskim i posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) została wobec niego wydana decyzja o wydaleniu lub deportacji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) zbiegł na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w obawie przed toczącym się w państwie wydania orzeczenia postępowaniem karnym lub obowiązkiem odbycia orzeczonej kary;
- 4) skazany z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyny będące podstawą wydania orzeczenia;
- 5) naruszałoby to wolności i prawa człowieka i obywatela;
- 6) wykonanie kary łączy się z zastosowaniem terapii lub innych środków nieznanymi ustawie;
- 7) skazany nie jest obywatelem polskim, chyba że zachodzą przesłanki określone w § 4.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 3. Można odmówić wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, jeżeli:

- 1) mimo wezwania przez sąd do uzupełnienia informacji we wskazanym terminie, do orzeczenia nie dołączono zaświadczenia, o którym mowa w art. 611tg § 3, albo zaświadczenie to jest niekompletne lub w sposób oczywisty niezgodne z treścią orzeczenia;
- 2) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwo, którego to dotyczy, podlegało jurysdykcji sądów polskich;
- 3) skazany nie ma na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stałego ani czasowego miejsca pobytu, chyba że na podstawie prawomocnej decyzji ma zostać wydalony do Polski lub zachodzą przesłanki określone w § 4;
- 4) z treści zaświadczenia, o którym mowa w art. 611tg § 3, wynika, iż orzeczenie zostało wydane pod nieobecność sprawcy, chyba że:
 - a) skazanego wezwano do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiono o terminie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, pouczając, że niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia,
 - b) obrońca sprawcy był obecny na rozprawie lub posiedzeniu,
 - c) po doręczeniu skazanemu odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie złożenia w państwie wydania nakazu wniosku o przeprowadzenie z jego udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie, skazany w ustawowym terminie nie złożył takiego wniosku albo oświadczył, że nie kwestionuje orzeczenia;
- 5) orzeczenie dotyczy przestępstwa, które według prawa polskiego zostało popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 6) w chwili otrzymania orzeczenia pozostała do wykonania kara jest krótsza niż 6 miesięcy pozbawienia wolności;
- 7) skazany nie podlega jurysdykcji polskich sądów karnych, lub też brak jest wymaganego zezwolenia na jego ściganie;
- 8) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych podlegałoby darowaniu na mocy amnestii;
- 9) organ państwa wydania orzeczenia nie wyraził zgody na podstawie art. 607e § 3 pkt 8 w związku z art. 611tm na to, by sprawcę ścigać za przestępstwo inne niż to, które stanowiło podstawę przekazania, lub by wykonać orzeczoną wobec niego karę pozbawienia wolności za inne przestępstwo.

§ 4. Sąd może wyrazić zgodę na przejęcie do wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, zapadłego wobec skazanego niebędącego obywatelem polskim lub niemającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stałego ani czasowego miejsca pobytu, jeżeli ze względu na sytuację rodzinną lub szczególne warunki osobiste skazanego przejęcie orzeczenia pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

§ 5. W wypadkach przewidzianych w § 1 pkt 2, 3 i 6 oraz w § 3 pkt 1, 2, 4, 5 i 8 sąd przed podjęciem decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia informuje o możliwości odmowy wykonania orzeczenia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611tl. § 1. Orzekając o wykonaniu kary pozbawienia wolności, sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. Art. 607s § 4 stosuje się odpowiednio. Na poczet orzeczonej lub wykonywanej kary pozbawienia wolności zalicza się okres faktycznego pozbawienia wolności w państwie wydania orzeczenia.

§ 2. Jeżeli rodzaj kary polegającej na pozbawieniu wolności jest nieznanym ustawie, sąd określa podlegającą wykonaniu karę jako karę pozbawienia wolności. Jeżeli przestępstwo zgodnie z przyjętą według prawa polskiego kwalifikacją prawną nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, wykonuje się karę orzeczoną przez sąd państwa wydania orzeczenia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Art. 611tm. § 1. W postępowaniu w przedmiocie wykonania orzeczenia dotyczącego kary pozbawienia wolności prawomocnie orzeczonej przez sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej stosuje się odpowiednio art. 607e.

§ 2. Na wniosek właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia sąd udziela informacji o treści prawa polskiego mającego zastosowanie do warunkowego zwolnienia. Jeżeli sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia cofnie wystąpienie do czasu rozpoczęcia wykonywania kary, orzeczenie nie podlega wykonaniu.

Art. 611tn. § 1. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu, sąd wydaje niezwłocznie postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego.

§ 2. Jeżeli dalsze wykonywanie orzeczenia nie jest możliwe z przyczyn faktycznych lub prawnych, sąd niezwłocznie wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego i zawiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611to. § 1. Jeżeli skazany znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd z urzędu lub na wniosek właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Zamiast tymczasowego aresztowania sąd może zastosować inny środek zapobiegawczy, jeżeli jest on wystarczający do zapewnienia, iż skazany pozostanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do czasu podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

§ 2. Jeżeli zastosowanie środka określonego w § 1 następuje w wyniku wniosku państwa wydania orzeczenia przed otrzymaniem orzeczenia wraz z zaświadczeniem, art. 605 § 5 i 6 i art. 607k § 3a stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd może zastosować tymczasowe aresztowanie, oznaczając jego termin na czas niezbędny do przekazania skazanego z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej i doprowadzenia do zakładu karnego. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania nie może przekroczyć 100 dni. Samoistną podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania jest orzeczenie o wykonaniu kary pozbawienia wolności orzeczonej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Art. 611tp. § 1. Na wniosek państwa wydania orzeczenia Minister Sprawiedliwości udziela zezwolenia na przewóz sprawy przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w terminie 7 dni od daty otrzymania wniosku.

§ 2. Do wniosku o zezwolenie na przewóz, o którym mowa w § 1, powinno być załączone zaświadczenie, o którym mowa w art. 611tg § 3. Wydanie zezwolenia, o którym mowa w § 1, można odroczyć do czasu uzyskania tłumaczenia zaświadczenia na język polski.

§ 3. Minister Sprawiedliwości informuje właściwy organ państwa wydania orzeczenia, iż art. 607e § 1 nie znajduje zastosowania w odniesieniu do przestępstwa popełnionego lub kary pozbawienia wolności orzeczonej przed opuszczeniem przez skazanego terytorium państwa wydania.

§ 4. Art. 607zb § 2–4 stosuje się odpowiednio.

Art. 611tr. § 1. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611tj § 1, oraz o istotnych orzeczeniach zapadłych w trakcie postępowania wykonawczego, jak również o ucieczce lub ukryciu się skazanego zawiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Zawiadomienie to może być przekazane również przy użyciu urzędów służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

§ 2. W wypadku ucieczki lub ukrycia się skazanego postępowanie wykonawcze umarza się. Jeżeli miejsce pobytu skazanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostanie następnie ustalone, zawiadamia się o tym niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Orzeczona w tym państwie kara pozbawienia wolności może być wykonywana, jeżeli jego właściwy sąd lub inny organ ponownie skieruje wystąpienie, o którym mowa w art. 611tg § 1.

Art. 611ts. Koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, ponosi Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów przekazania sprawy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 66h

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczonego środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego

Art. 611u. § 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, kary ograniczenia wolności, samoistnie orzeczonego środka karnego, a także w razie warunkowego zwolnienia lub warunkowego umorzenia postępowania karnego, jeżeli orzeczenie nakłada na sprawcę obowiązki określone w art. 34 § 1a pkt 1, art. 39 pkt 2–2d, art. 46 § 1 lub 2, art. 67 § 2, art. 72 § 1 pkt 1, 3–7a i 8 lub art. 72 § 2 Kodeksu karnego lub oddaje skazanego pod dozór kuratora lub instytucji publicznej, sąd może wystąpić o wykonanie orzeczenia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, o ile sprawca przebywa w tym państwie lub oświadczy, że zamierza tam powrócić.

§ 2. Wystąpienie, o którym mowa w § 1, może być na wniosek sprawcy skierowane również do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej niż państwo legalnego stałego miejsca pobytu sprawcy, za zgodą właściwego sądu lub innego organu tego państwa.

§ 3. Wystąpienie, o którym mowa w § 1 i 2, każdorazowo sąd kieruje wyłącznie do jednego państwa wykonania orzeczenia. Ponowne wystąpienie do innego państwa wykonania orzeczenia może nastąpić jedynie w razie niewykonania albo częściowego wykonania orzeczenia.

§ 4. Do poświadczonoego za zgodność z oryginałem odpisu orzeczenia, o którym mowa w § 1, dołącza się zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 5. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 6. Przekazanie odpisu orzeczenia oraz zaświadczenia może nastąpić również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia.

§ 7. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 4, zawierając w nim szczegółowe informacje dotyczące przekazanego do wykonania orzeczenia, osoby skazanego, rodzaju i wymiaru kary lub środka oraz czasu i sposobu wykonania nałożonych obowiązków, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia.

Art. 611ua. § 1. W razie wystąpienia o wykonanie orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1, postępowanie wykonawcze zawiesza się.

§ 2. Po otrzymaniu informacji o zakończeniu wykonywania orzeczenia sąd podejmuje zawieszone postępowanie i umarza je. Postępowanie umarza się również, jeżeli w stosunku do sprawcy zapadło w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i zostało wykonane prawomocne orzeczenie co do tego samego czynu.

§ 3. W razie otrzymania informacji o niemożności wykonania orzeczenia w całości albo w części z powodów innych niż wskazane w § 2 zdanie drugie, a także o niemożności wydania przez to państwo orzeczenia w przedmiocie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej, odwołania warunkowego zwolnienia albo innego orzeczenia związanego z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1, sąd podejmuje zawieszone postępowanie w celu jego dalszego prowadzenia.

§ 4. W razie otrzymania informacji o dostosowaniu orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1, do prawa państwa wykonania orzeczenia i przed rozpoczęciem wykonywania tego orzeczenia w tym państwie, sąd w ciągu 10 dni może cofnąć wystąpienie, o którym mowa w art. 611u § 1 i 2, mając na uwadze cele kary.

§ 5. W razie wszczęcia nowego postępowania karnego przeciwko sprawcy, sąd może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia o wyrażenie zgody na cofnięcie wystąpienia, o którym mowa w art. 611u § 1 i 2. Po uzyskaniu zgody, sąd podejmuje zawieszone postępowanie w celu jego dalszego prowadzenia.

§ 6. Na poczet wykonywanej kary lub środka, o których mowa w art. 611u § 1, zalicza się okres faktycznego ich wykonywania w państwie wykonania orzeczenia.

Art. 611ub. § 1. W razie uchylenia orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1, na skutek kasacji albo wznowienia postępowania, ułaskawienia sprawcy, darowania przestępstwa na mocy amnestii albo przedawnienia wykonania kary lub w razie wystąpienia innych okoliczności skutkujących niemożnością wykonania tego orzeczenia, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia.

§ 2. Sąd zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia, przy użyciu zaświadczenia, o wszelkich okolicznościach mających wpływ na wykonanie orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1. Sąd zawiadamia również niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia o wszelkich istotnych orzeczeniach zapadłych w trakcie postępowania wykonawczego.

§ 3. Zawiadomienia, o których mowa w § 1 i 2, mogą być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 2, zawierając w nim szczegółowe informacje dotyczące naruszeń obowiązków nałożonych na sprawcę i innych okoliczności mających wpływ na wykonanie orzeczenia, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania orzeczenia wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji.

Art. 611uc. Sąd rozpoznaje sprawę wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator i pokrzywdzony, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Rozdział 66i

**Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego
związanego z poddaniem sprawcy próbie**

Art. 611ud. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania orzeczenia”, o wykonanie prawomocnego orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo na samoistną karę lub środek niepolegający na pozbawieniu wolności lub na grzywnie, bądź orzekającego o warunkowym zwolnieniu, warunkowym umorzeniu postępowania karnego lub innym warunkowym odroczeniu wykonania kary, orzeczenie to podlega wykonaniu przez sąd rejonowy, w którego okręgu sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, jeżeli w wyznaczonym okresie próby nakłada ono na sprawcę obowiązki:

- 1) stawiennictwa przed określonym organem;
- 2) informowania określonego organu o zmianie miejsca pobytu lub miejsca pracy albo uzyskiwania zgody na taką zmianę;
- 3) przebywania albo powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, w tym również jeśli orzeczenie zakazuje wstępu do określonych miejsc lub na imprezy o charakterze masowym;
- 4) powstrzymania się od kontaktowania z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób;
- 5) powstrzymania się od posiadania określonych przedmiotów;
- 6) łożenia na utrzymanie innej osoby;
- 7) naprawienia szkody;
- 8) nauki;
- 9) wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, pracy społecznie użytecznej lub pracy zarobkowej;
- 10) poddania się określonym zakazom albo ograniczeniom w wykonywaniu zawodu, prowadzeniu działalności zawodowej lub gospodarczej;
- 11) poddania się leczeniu albo oddziaływaniom terapeutycznym;
- 12) poddania się dozorowi kuratora, pracownika społecznego lub instytucji publicznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Do orzeczenia, o którym mowa w § 1, lub jego odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem powinno być dołączone zaświadczenie zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie.

§ 3. Jeżeli sąd, do którego zostało skierowane wystąpienie, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje je właściwemu sądowi i zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Art. 32 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na wniosek właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia, sąd może wyrazić zgodę na wykonanie kary lub środka, o których mowa w § 1, orzeczonego wobec sprawcy nieposiadającego legalnego stałego miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli pozwoli to w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary lub środka.

§ 5. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego. Art. 611c § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 611ue. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ud § 1, na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Jeżeli sprawca, który nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy może mu wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Jeżeli państwo wydania orzeczenia nie przekazało wszystkich informacji potrzebnych do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia, sąd wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia do ich uzupełnienia we wskazanym terminie. W razie niedotrzymania terminu, postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia wydaje się w oparciu o posiadane informacje.

§ 3. Orzekając o wykonaniu kary lub środka, o których mowa w art. 611ud § 1, sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. Jeżeli rodzaj kary lub środka albo sposób wykonania nałożonych obowiązków są nieznane ustawie, sąd określa karę, środek lub obowiązek według prawa polskiego. Podstawę określenia kary lub środka podlegającego wykonaniu stanowi orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego Unii Europejskiej, kara grożąca za taki czyn w polskim prawie oraz okres rzeczywistego wykonywania kary, środka lub obowiązku za granicą, z uwzględnieniem różnic na korzyść

skazanego. Jeżeli wymiar kary, środka, obowiązku lub okresu próby jest wyższy niż przewidziany w ustawie, sąd określa go w górnej granicy wymiaru według prawa polskiego.

§ 4. Jeżeli orzeczenie, o którym mowa w art. 611ud § 1, nie określa kary pozbawienia wolności, która będzie wymierzona sprawcy w wypadku niewykonywania nałożonych obowiązków lub podjęcia warunkowo umorzonych postępowania karnego, sąd orzeka o wykonaniu orzeczenia jedynie w zakresie nałożonych w nim obowiązków. Art. 611ud § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 611uf. § 1. Postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ud § 1, sąd wydaje w terminie 30 dni od daty otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 2. Na postanowienie sądu w przedmiocie wykonania orzeczenia przysługuje zażalenie.

§ 3. Postępowanie w przedmiocie wykonania orzeczenia powinno zakończyć się prawomocnie w terminie 60 dni od daty otrzymania orzeczenia wraz z zaświadczeniem.

§ 4. W wypadku gdy termin określony w § 3 nie może być dotrzymany, należy zawiadomić właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia, podając przyczynę opóźnienia i przewidywany termin wydania orzeczenia.

§ 5. Do wykonania orzeczenia właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia sąd przystępuje niezwłocznie.

Art. 611ug. § 1. Odmawia się wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ud § 1, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym wydano to orzeczenie, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) sprawca nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że istnieją podstawy do uznania, że sprawca na nie powróci.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa z powodu braku lub odmiennego uregulowania w prawie polskim odpowiednich opłat, podatków, ceł lub zasad obrotu dewizowego.

§ 3. Można odmówić wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 611ud § 1, jeżeli:

- 1) mimo wezwania przez sąd do uzupełnienia informacji we wskazanym terminie, do orzeczenia nie dołączono zaświadczenia, o którym mowa w art. 611ud § 2, albo zaświadczenie to jest niekompletne lub w sposób oczywisty niezgodne z treścią orzeczenia;
- 2) przekazane do wykonania orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim Unii Europejskiej, a orzeczenie w zakresie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania albo samoistnej kary lub środka niepolegającego na pozbawieniu wolności lub na grzywnie zostało wykonane;
- 3) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwo, którego to dotyczy, podlegało jurysdykcji sądów polskich;
- 4) orzeczenie dotyczy przestępstwa, które według prawa polskiego zostało popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 5) sprawca z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyny będące podstawą wydania orzeczenia;
- 6) sprawca korzysta z immunitetu, zgodnie z którym niemożliwy jest nadzór nad przestrzeganiem nałożonych obowiązków;
- 7) z treści zaświadczenia, o którym mowa w art. 611ud § 2, wynika, że orzeczenie zostało wydane pod nieobecność sprawcy, chyba że:
 - a) sprawcę wezwano do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiono o terminie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, pouczając, że niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia,
 - b) obrońca sprawcy był obecny na rozprawie lub posiedzeniu,
 - c) po doręczeniu sprawcy odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie złożenia w państwie wydania nakazu wniosku o przeprowadzenie z jego udziałem nowego postępowania sądowego w tej samej sprawie, sprawca w ustawowym terminie nie złożył takiego wniosku albo oświadczył, że nie kwestionuje orzeczenia;
- 8) orzeczenie dotyczy wyłącznie obowiązków innych niż określone w art. 611ud § 1 lub zostało przekazane pomimo niespełnienia warunków przewidzianych w art. 611u;
- 9) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych podlegałoby darowaniu na mocy amnestii;

- 10) orzeczenie przewiduje środek związany z leczeniem, nieznanym ustawie;
- 11) pozostały czas wykonania nałożonych obowiązków jest krótszy niż 6 miesięcy.

§ 4. W wypadkach wskazanych w § 1 i 3, gdy przemawiają za tym szczególne względy, sąd, w uzgodnieniu z właściwym sądem lub innym organem państwa wydania orzeczenia, może orzec o wykonaniu orzeczenia jedynie w zakresie nałożonych w nim obowiązków. W zakresie zarządzenia wykonania kary, odwołania warunkowego zwolnienia, orzeczenia kary zastępczej oraz ustanowienia, rozszerzenia, zmiany i zwolnienia od wykonania nałożonych obowiązków w okresie próby albo uznania kary lub środka za wykonane – orzeczenie wykonuje właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia, chyba że uzgodniono inaczej.

§ 5. W wypadkach przewidzianych w § 1 pkt 2 oraz w § 3 pkt 1, 2, 4, 7 lub 9–11 sąd przed podjęciem decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia informuje o możliwości odmowy wykonania orzeczenia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611uh. § 1. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu, sąd niezwłocznie wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego.

§ 2. Jeżeli dalsze wykonywanie orzeczenia nie jest możliwe z przyczyn faktycznych lub prawnych, sąd niezwłocznie wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego i zawiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

§ 3. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia informacji o tym, iż przeciwko sprawcy wszczęto nowe postępowanie karne i na uzasadniony wniosek tego sądu lub organu, sąd może wyrazić zgodę na cofnięcie wystąpienia, o którym mowa w art. 61 lud § 1, mając na uwadze cele kary lub środka, okres ich wykonywania oraz postawę sprawcy. Sąd umożliwi sprawcy, przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zajęcie stanowiska ustnie lub na piśmie w przedmiocie cofnięcia wystąpienia. Wyrażając zgodę na cofnięcie wystąpienia, sąd umarza postępowanie wykonawcze.

Art. 611ui. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 61 lud § 1, oraz o istotnych orzeczeniach zapadłych w trakcie postępowania wykonawczego zawiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Zawiadomienie to może być przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

Art. 611uj. Koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 61 lud § 1, ponosi Skarb Państwa.

Rozdział 66j

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony

Art. 611w. § 1. W razie orzeczenia lub wykonywania przez polski sąd lub prokuratora środka zapobiegawczego, środka karnego lub obowiązku związanego z poddaniem sprawcy próbie, polegającego na powstrzymaniu się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach lub kontaktowania się z określonymi osobami, lub zbliżania się do określonych osób, oraz gdy jest to niezbędne dla ochrony praw pokrzywdzonego, sąd lub prokurator może, na wniosek pokrzywdzonego, wystąpić o wykonanie tego środka lub obowiązku do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania nakazu”, w którym pokrzywdzony przebywa lub oświadczy, że zamierza tam przebywać, wydając europejski nakaz ochrony.

§ 2. W razie potrzeby sąd lub prokurator kieruje nakaz do więcej niż jednego państwa wykonania nakazu.

§ 3. Nakaz zawiera informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie, dotyczące orzeczenia, pokrzywdzonego, oskarżonego i środka lub obowiązku, o których mowa w § 1. Do nakazu dołącza się poświadczony za zgodność z oryginałem odpis orzeczenia, o którym mowa w § 1.

§ 4. Nakaz powinien zostać przetłumaczony na język urzędowy państwa wykonania nakazu albo na inny język wskazany przez to państwo.

§ 5. Przekazanie odpisu nakazu oraz orzeczenia może nastąpić również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów. Na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania nakazu sąd lub prokurator przekazuje odpis orzeczenia oraz oryginał nakazu.

§ 6. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania nakazu sąd lub prokurator może również zwracać się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej lub Eurojust.

§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór europejskiego nakazu ochrony, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wykonania nakazu wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji w przedmiocie wykonania nakazu.

Art. 611wa. Wystąpienie o wykonanie europejskiego nakazu ochrony nie wstrzymuje wykonywania środka lub obowiązku, o którym mowa w art. 611w § 1.

Art. 611wb. § 1. W razie zmiany lub uchylecia środka lub obowiązku, o którym mowa w art. 611w § 1, sąd lub prokurator niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania nakazu.

§ 2. Zawiadomienie, o którym mowa w § 1, może zostać przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

Art. 611wc. Na postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie europejskiego nakazu ochrony zażalenie nie przysługuje.

Rozdział 66k

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony

Art. 611wd. § 1. W razie wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wydania nakazu”, o wykonanie europejskiego nakazu ochrony, wydanego na podstawie orzeczenia nakładającego na osobę, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, obowiązek polegający na powstrzymaniu się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach lub kontaktowania się z określonymi osobami, lub zbliżania się do określonych osób, nakaz ten podlega wykonaniu przez prokuratora właściwego miejscowo ze względu na miejsce pobytu osoby podlegającej ochronie.

§ 2. Nakaz powinien zawierać informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie. Do nakazu powinno być dołączone orzeczenie, o którym mowa w § 1, lub jego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem. W odniesieniu do zawartych w nakazie danych dotyczących miejsca pobytu i pracy osoby podlegającej ochronie stosuje się odpowiednio art. 148a.

§ 3. Jeżeli prokurator, do którego został skierowany nakaz, nie jest właściwy do nadania mu biegu, przekazuje go właściwemu prokuratorowi i zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania nakazu.

§ 4. Jeżeli wniosek o wydanie nakazu został skierowany przez osobę podlegającą ochronie na podstawie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej bezpośrednio do polskiego prokuratora, z pominięciem właściwego organu, prokurator przekazuje wniosek właściwemu sądowi lub innemu organowi w państwie, w którym wydano orzeczenie wobec osoby, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne.

§ 5. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu nakazu stosuje się przepisy prawa polskiego.

Art. 611we. § 1. Jeżeli państwo wydania nakazu nie przekazało wszystkich informacji potrzebnych do podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu ochrony, prokurator wzywa właściwy sąd lub inny organ państwa wydania nakazu do ich uzupełnienia we wskazanym terminie. W razie niedotrzymania terminu postanowienie w przedmiocie wykonania nakazu wydaje się w oparciu o posiadane informacje.

§ 2. Jeżeli rodzaj albo sposób wykonania obowiązków są nieznane ustawie, prokurator określa obowiązek według prawa polskiego, z uwzględnieniem różnic na korzyść osoby, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne.

Art. 611wf. § 1. Na postanowienie prokuratora w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu ochrony przysługuje zażalenie do sądu rejonowego, w którego okręgu wydano to postanowienie. Sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, osoba, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, i osoba podlegająca ochronie, jeżeli przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz obrońca i pełnomocnik, jeżeli stawia się na nie. Jeżeli osoba, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ani nie posiada obrońcy, prezes sądu właściwego do rozpoznania zażalenia może jej wyznaczyć obrońcę z urzędu.

§ 2. Do wykonania nakazu prokurator przystępuje niezwłocznie.

Art. 611wg. § 1. Odmawia się wykonania europejskiego nakazu ochrony, jeżeli osoba podlegająca ochronie nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że istnieją podstawy do uznania, że zamierza na nim przebywać.

§ 2. Można odmówić wykonania nakazu, jeżeli:

- 1) czyn, w związku z którym nałożono obowiązek, nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego;
- 2) pomimo wezwania przez prokuratora do uzupełnienia informacji we wskazanym terminie do nakazu nie dołączono orzeczenia, o którym mowa w art. 611wd § 1, albo jest on niekompletny lub w sposób oczywisty niezgodny z treścią orzeczenia;

- 3) orzeczenie dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do której postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone w państwie członkowskim Unii Europejskiej, a osoba ta odbywa lub odbyła karę albo kara nie może zostać wykonana według prawa państwa, w którym zapadł wyrok skazujący;
- 4) według prawa polskiego nastąpiło przedawnienie wykonania kary, a przestępstwo, którego to dotyczy, podlegało jurysdykcji sądów polskich;
- 5) orzeczenie dotyczy przestępstwa, które według prawa polskiego zostało popełnione w całości albo w części na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym;
- 6) osoba, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyn będący podstawą wydania orzeczenia;
- 7) osoba, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, korzysta z immunitetu, zgodnie z którym jest niemożliwy nadzór nad przestrzeganiem nałożonych obowiązków;
- 8) orzeczenie dotyczy wyłącznie obowiązków innych niż określone w art. 611wd § 1;
- 9) przestępstwo, którego dotyczy orzeczenie, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych podlegałoby darowaniu na mocy amnestii.

Art. 611wh. § 1. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania nakazu informacji o tym, iż europejski nakaz ochrony nie podlega dalszemu wykonaniu, prokurator niezwłocznie wydaje postanowienie o zaprzestaniu jego wykonywania.

§ 2. Jeżeli dalsze wykonywanie nakazu nie jest możliwe z przyczyn faktycznych lub prawnych, prokurator niezwłocznie wydaje postanowienie o zaprzestaniu jego wykonywania i zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania nakazu, osobę, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, oraz osobę podlegającą ochronie, jeżeli przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. W razie otrzymania od właściwego sądu lub innego organu państwa wydania nakazu informacji o zmianie obowiązku nałożonego na osobę, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, prokurator rozpoznaje sprawę wykonania zmienionego nakazu na zasadach określonych w niniejszym rozdziale. Przepisu art. 611wg nie stosuje się, z wyjątkiem § 1 i § 2 pkt 2 i 8.

Art. 611wi. § 1. O treści postanowienia w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu ochrony, o wniesieniu środka odwoławczego od tego postanowienia, o istotnych orzeczeniach zapadłych w trakcie postępowania, jak również o zmianie miejsca pobytu osoby, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, albo osoby podlegającej ochronie zawiadamia się niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania nakazu.

§ 2. Prokurator zawiadamia niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania nakazu o wszelkich okolicznościach mających wpływ na jego wykonanie, w szczególności o naruszeniu nałożonego obowiązku. Zawiadomienie o naruszeniu tego obowiązku następuje w formie zaświadczenia zawierającego informacje dotyczące osoby, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, oraz naruszonego obowiązku.

§ 3. W razie uzyskania informacji o naruszeniu nałożonego obowiązku prokurator może przedsięwziąć osobiście lub zlecić Policji sprawdzenie faktów w tym zakresie. Za zgodą osoby podlegającej ochronie prokurator może również wystąpić do właściwego komendanta Policji z wnioskiem o zastosowanie środków ochrony i pomocy przewidzianych w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

§ 4. W razie ustania przyczyn nałożenia obowiązku lub powstania przyczyn uzasadniających jego uchylenie lub zmianę prokurator może wystąpić do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania nakazu o uchylenie lub zmianę nakazu.

§ 5. Zawiadomienia, o których mowa w § 1 i 2, oraz wystąpienie, o którym mowa w § 4, mogą zostać przekazane również przy użyciu urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych, w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności przekazanych dokumentów.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia, o którym mowa w § 2, mając na uwadze konieczność udostępnienia państwu wydania nakazu wszelkich niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji.

Art. 611wj. Koszty związane z wykonaniem nakazu ponosi Skarb Państwa.

Rozdział 67

Przepisy końcowe

Art. 612. § 1. O każdorazowym wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec obywatela państwa obcego, na jego prośbę, zawiadamia się niezwłocznie właściwy miejscowo urząd konsularny tego państwa lub – w braku takiego urzędu – przedstawicielstwo dyplomatyczne tego państwa.

§ 2. W razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie

zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

Art. 613. § 1. Z wyjątkiem wypadków określonych w art. 592a–592f i w art. 595 oraz w rozdziałach 62a–62d, 65a–65d, 66a–66d i 66f–66k z mającymi siedzibę za granicą organami obcego państwa oraz z osobami wymienionymi w art. 578 oraz w art. 579 sądy i prokuratorzy każdorazowo porozumiewają się, w tym przy doręczaniu pism procesowych, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, a ten w razie potrzeby za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zagranicznych.

§ 2. Z urzędami konsularnymi obcego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej sądy i prokuratorzy, w wypadkach określonych przez Ministra Sprawiedliwości, mogą porozumiewać się bezpośrednio.

Art. 614. Wydatki poniesione w związku z czynnościami przewidzianymi w niniejszym dziale pokrywa państwo obce, które złożyło wniosek o dokonanie czynności. Organy państwa polskiego mogą odstąpić od żądania zwrotu poniesionych wydatków, jeżeli państwo obce zapewnia wzajemność.

Art. 615. § 1. W stosunkach z międzynarodowymi trybunałami karnymi i ich organami działającymi na podstawie umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo powołanymi przez organizacje międzynarodowe ukonstytuowane umową ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego działu.

§ 2. Przepisów niniejszego działu nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej.

§ 3. Przepisów niniejszego działu można nie stosować wobec państwa obcego, z którym Rzeczpospolita Polska nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności.

§ 4. Jeżeli umowa międzynarodowa albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego tego wymaga, Minister Sprawiedliwości zawiadamia międzynarodowy trybunał karny o wszczęciu postępowania przeciwko osobie o popełnienie przestępstwa podlegającego ściganiu przez ten trybunał.

§ 5. Jeżeli co do tego samego czynu tej samej osoby wszczęto postępowanie karne w Rzeczypospolitej Polskiej i przed międzynarodowym trybunałem karnym, Minister Sprawiedliwości przekazuje ściganie temu trybunałowi, jeżeli wymagają tego akty prawne regulujące działanie trybunału.

Art. 615a. § 1.⁸⁷⁾ Przepisy rozdziałów 62, 62c, 62d, 63, 65b, 65d i 67, a także przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty (Dz. Urz. UE L 303 z 28.11.2018, str. 1) stosuje się odpowiednio do współpracy między sądami, prokuratorami i innymi organami procesowymi a Prokuraturą Europejską.

§ 2. (uchylony)⁸⁸⁾

DZIAŁ XIV Koszty procesu

Rozdział 68 Przepisy ogólne

Art. 616. § 1. Do kosztów procesu należą:

- 1) koszty sądowe;
- 2) uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika.

§ 2. Koszty sądowe obejmują:

- 1) opłaty;
- 2) wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania.

Art. 617. Rodzaje i wysokość opłat oraz zasady i tryb ich wymierzania określa odrębna ustawa.

Art. 618. § 1. Wydatki Skarbu Państwa obejmują w szczególności wypłaty dokonane z tytułu:

- 1) doręczenia wezwań i innych pism;
- 2) przejazdów sędziów, prokuratorów i innych osób z powodu czynności postępowania;
- 3) sprowadzenia i przewozu oskarżonego, świadków i biegłych;

⁸⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 78.

⁸⁸⁾ Przez art. 2 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 78.

- 3a)⁸⁹⁾ sprowadzenia i przewozu osoby wydanej na skutek wniosku, o którym mowa w art. 593, lub zobowiązanej do powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli organ procesowy tak postanowi ze względu na wagę sprawy;
- 4) oględzin, badań przedsięwziętych w toku postępowania oraz przesyłek i przechowania zajętych przedmiotów, jak również ich sprzedaży;
- 5) ogłoszeń w prasie, radiu i telewizji;
- 6) wykonania orzeczenia, w tym również o zabezpieczeniu grożących kar majątkowych, jeżeli kary te zostały orzeczone, z wyłączeniem kosztów utrzymania w zakładzie karnym i kosztów pobytu w zakładach leczniczych na obserwacji psychiatrycznej;
- 7) należności świadków i tłumaczy;
- 8) kosztów postępowania mediacyjnego;
- 9) należności biegłych lub instytucji wyznaczonych do wydania opinii lub wystawienia zaświadczenia, w tym koszty wystawienia zaświadczenia przez lekarza sądowego;
- 9a) kosztów obserwacji psychiatrycznej oskarżonego, z wyłączeniem należności biegłych psychiatrów;
- 9b) kosztów zarządu przymusowego;
- 10) opłat przewidzianych za udzielenie informacji z rejestru skazanych;
- 11) nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych;
- 12) ryczałtu kuratora sądowego za przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, o którym mowa w art. 214 § 1;
- 12a) ryczałtu asystenta rodziny za udział w posiedzeniu albo rozprawie, o których mowa w art. 76a § 1;
- 13) realizacji umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, i postępowań prowadzonych na podstawie działu XIII, także jeżeli nie zostało wydane postanowienie, o którym mowa w art. 303.

§ 2. Jeżeli wysokości i zasad ustalania należności określonych w § 1 nie regulują odrębne przepisy, Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i sposób ich obliczania, mając na uwadze faktyczny koszt dokonania danej czynności.

§ 3. W razie braku przepisów wymienionych w § 2, o wysokości danego wydatku decydują kwoty przyznane przez sąd, prokuratora lub inny organ prowadzący postępowanie.

Art. 618a. § 1. Świadkowi przysługuje zwrot kosztów podróży – z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynności postępowania na wezwanie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze – w wysokości rzeczywiście poniesionych racjonalnych i celowych kosztów przejazdu własnym samochodem lub innym odpowiednim środkiem transportu.

§ 2. Górną granicę należności, o których mowa w § 1, stanowi wysokość kosztów przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

§ 3. Według tych samych zasad świadkowi przysługuje zwrot kosztów noclegu oraz utrzymania w miejscu wykonywania czynności postępowania.

§ 4. Wysokość kosztów, o których mowa w § 1 i 3, świadek powinien należycie wykazać.

Art. 618b. § 1. Świadkowi przysługuje zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Wynagrodzenie za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach postępowania przyznaje się świadkowi w wysokości jego przeciętnego dziennego zarobku lub dochodu. W przypadku świadka pozostającego w stosunku pracy przeciętny dzienny utracony zarobek oblicza się według zasad obowiązujących przy ustalaniu należnego pracownikowi ekwiwalentu pieniężnego za urlop.

§ 3. Górną granicę należności, o których mowa w § 2, stanowi równowartość 4,6 % kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa. W przypadku gdy ogłoszenie ustawy budżetowej nastąpi po dniu 1 stycznia roku, którego dotyczy ustawa budżetowa, podstawę obliczenia należności za okres od 1 stycznia do dnia ogłoszenia ustawy budżetowej stanowi kwota bazowa w wysokości obowiązującej w grudniu roku poprzedniego.

§ 4. Utratę zarobku lub dochodu, o których mowa w § 1, oraz ich wysokość świadek powinien należycie wykazać.

⁸⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 12; wszedł w życie z dniem 10 września 2025 r.

Art. 618c. § 1. Prawo do żądania należności przewidzianych w art. 618a i art. 618b służy osobie wezwanej w charakterze świadka, jeżeli się stawiła, choćby nie została przesłuchana.

§ 2. W przypadku gdy osoba uprawniona do otrzymania należności przewidzianych w art. 618a i art. 618b zostanie wezwana w charakterze świadka w kilku sprawach na ten sam dzień, przyznaje się jej te należności tylko raz.

§ 3. Świadcowi, który zgłosił się bez wezwania sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze, należności przewidziane w art. 618a i art. 618b mogą być przyznane tylko wtedy, gdy został przesłuchany.

Art. 618d. Przepisy art. 618a–618c stosuje się odpowiednio do osoby towarzyszącej świadkowi, jeżeli świadek nie mógł stawić się na wezwanie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze bez opieki tej osoby.

Art. 618e. Przepisów art. 618a–618c nie stosuje się do świadka zatrudnionego w organie władzy publicznej, jeżeli powołany został do zeznawania w związku z tym zatrudnieniem. W tym przypadku świadkowi służy prawo do należności na zasadach określonych w przepisach regulujących wysokość i warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Art. 618f. § 1. Biegłemu i specjalście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez nich wydatków w zakresie, w jakim bezpośrednio dotyczyły one konkretnej opinii i były niezbędne dla jej wydania.

§ 2. Wysokość wynagrodzenia za wykonaną pracę biegłego i specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych ustala się uwzględniając wymagane kwalifikacje, potrzebny do wydania opinii czas i nakład pracy, a wysokość wydatków, o których mowa w § 1 – na podstawie złożonego rachunku.

§ 3. Wynagrodzenie biegłych oblicza się według stawki wynagrodzenia za godzinę pracy albo według taryfy zryczałtowanej określonej dla poszczególnych kategorii biegłych ze względu na dziedzinę, w której są oni specjalistami. Podstawę obliczenia stawki wynagrodzenia za godzinę pracy i taryfy zryczałtowanej stanowi ułamek kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa.

§ 4. Wynagrodzenie biegłego i specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych, będących podatnikami obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług, podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określona zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o tym wynagrodzeniu.

§ 4a. Jeżeli opinia jest fałszywa, wynagrodzenie oraz zwrot jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem nie przysługują.

§ 4b. Jeżeli opinia jest nierzetelna lub została sporządzona lub złożona ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem, wynagrodzenie ulega odpowiedniemu obniżeniu; można również odstąpić od przyznania wynagrodzenia lub zwrotu jakichkolwiek kosztów poniesionych przez biegłego związanych z jej sporządzeniem lub złożeniem.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, stawki wynagrodzenia biegłych za wykonaną pracę oraz taryfy zryczałtowane, o których mowa w § 3, mając na uwadze nakład pracy i kwalifikacje biegłego oraz poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody, stopień złożoności problemu będącego przedmiotem opinii oraz warunki, w jakich opracowano opinię, a także sposób dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii.

Art. 618fa. § 1. W wyjątkowych wypadkach organ procesowy może postanowić o wypłacie biegłemu przed sporządzeniem opinii, jednorazowo lub w ratach, określonej kwoty pieniężnej na poczet wynagrodzenia, jeżeli jest to uzasadnione szczególną czasochłonnością czynności niezbędnych do wydania opinii lub innymi szczególnymi okolicznościami.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wypłaty na poczet wynagrodzenia zażalenie nie przysługuje.

§ 3. Biegły ma obowiązek zwrotu wypłaconej mu kwoty, w zakresie w jakim przewyższa ona kwotę ostatecznie przyznanego mu wynagrodzenia, a w wypadkach określonych w art. 618f § 4a i 4b biegły ma obowiązek zwrotu całej wypłaconej mu kwoty, jeżeli wynagrodzenie mu nie przysługuje albo od przyznania wynagrodzenia odstąpił.

Art. 618g. Do biegłego, tłumacza i specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych powołanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego stosuje się odpowiednio art. 618a. Dotyczy to również sytuacji, gdy sąd lub organ postępowania przygotowawczego nie skorzystał z usług takiego biegłego, tłumacza lub specjalisty.

Art. 618h. § 1. Biegłemu, tłumaczowi i specjalście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych wezwanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, w razie nieskorzystania z ich usług, przysługuje zwrot utraconego zarobku lub dochodu.

§ 2. Wynagrodzenie za utracony zarobek lub dochód przysądza się biegłemu, tłumaczowi i specjalście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych, uwzględniając ich kwalifikacje i czas zużyty w związku z wezwaniem. Przepisy art. 618b § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 618i. W przypadku gdy biegły, tłumacz lub specjalista niebędący funkcjonariuszem organów procesowych zostaną wezwani przez uprawniony organ w kilku sprawach na ten sam dzień, zwrot kosztów podróży, noclegu, utrzymania w miejscu wykonywania czynności postępowania, utraconego zarobku lub dochodu z powodu stawiennictwa na wezwanie organu, przysługuje im tylko raz.

Art. 618ia. § 1. Asystentowi rodziny przysługuje ryczałt za udział w posiedzeniu albo rozprawie, o których mowa w art. 76a § 1.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość ryczałtu za udział w posiedzeniu albo rozprawie, o których mowa w art. 76a § 1, mając na uwadze przewidywane średnie koszty stawiennictwa i udziału asystenta rodziny w posiedzeniu albo rozprawie.

Art. 618j. Należności przysługujące stronie w związku z jej udziałem w postępowaniu przysądza się w wysokości przewidzianej dla świadków.

Art. 618k. § 1. Należności, o których mowa w art. 618a, art. 618b, art. 618d oraz art. 618f–618h, przysądza się na wniosek.

§ 2. Wniosek o przyznanie należności, o których mowa w § 1, składa się ustnie do protokołu lub na piśmie, w terminie zawitym 3 dni od dnia zakończenia czynności z udziałem osoby uprawnionej do tych należności, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 618d – z udziałem świadka, któremu ona towarzyszyła.

§ 3. Roszczenie o zwrot należności, o których mowa w § 1, przedawnia się z upływem 3 lat od dnia powstania tego roszczenia.

§ 4. Świadek, osoba mu towarzysząca, biegły, tłumacz oraz specjalista niebędący funkcjonariuszem organów procesowych powinni być pouczeni o prawie i sposobie zgłoszenia wniosku o zwrot należności oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w § 2.

Art. 618l. § 1. Należności świadka, osoby mu towarzyszącej, biegłego, tłumacza oraz specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych ustala i przysądza sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Przyznaną należność należy wypłacić niezwłocznie. W przypadku braku takiej możliwości należność przekazuje się przekazem pocztowym lub przelewem bankowym bez obciążania osoby uprawnionej opłatą pocztową lub kosztami przelewu.

Art. 619. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, wszelkie wydatki wykląda tymczasowo Skarb Państwa.

§ 2. Koszty postępowania mediacyjnego ponosi Skarb Państwa.

§ 3. Skarb Państwa ponosi także koszty związane z udziałem w postępowaniu tłumacza w zakresie koniecznym dla zapewnienia oskarżonemu jego prawa do obrony.

Art. 620. Wydatki związane z ustanowieniem obrońcy lub pełnomocnika wykląda strona, która go ustanowiła.

Art. 621. § 1. Oskarżyciel prywatny składa przy akcie oskarżenia lub wraz z oświadczeniem o przyłączeniu się do toczącego się postępowania lub podtrzymaniu oskarżenia, od którego prokurator odstąpił, dowód wpłacenia do kasy sądowej zryczałtowanej równowartości wydatków. Ryczałt ten nie obejmuje kosztów wskazanych w art. 618 § 1 pkt 5 i 11.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość zryczałtowanej równowartości wydatków, mając na uwadze przeciętne koszty postępowania oraz zasadę dostępu do sądu.

Art. 622. W postępowaniu z oskarżenia prywatnego w razie pojednania się stron przed wszczęciem przewodu sądowego, warunkowego umorzenia postępowania, umorzenia postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy lub znikomej społecznej szkodliwości czynu albo z powodu stwierdzenia w zarzucanym czynie znamion przestępstwa ściganego z urzędu, zmiany trybu ścigania z powodu przyłączenia się prokuratora do postępowania wszczętego przez oskarżyciela prywatnego i zakończenia tego postępowania w trybie publicznoskargowym – prezes sądu lub referendarz sądowy zarządza zwrot uiszczonych przez oskarżyciela prywatnego zryczałtowanych wydatków w całości, a w połowie – w razie pojednania się stron po rozpoczęciu przewodu sądowego.

Rozdział 69

Zwolnienie od kosztów sądowych

Art. 623. Sąd lub referendarz sądowy zwalnia osobę w całości lub w części od wyłożenia kosztów podlegających uiszczeniu przy wnoszeniu pisma procesowego, jeżeli wykazała ona, że ze względu na jej sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów wyłożenie ich byłoby zbyt uciążliwe.

Art. 624. § 1. Sąd może zwolnić oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego w całości lub w części od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych, jeżeli istnieją podstawy do uznania, że uiszczenie ich byłoby dla nich zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów, jak również wtedy, gdy przemawiają za tym względy słuszności.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do oskarżyciela prywatnego w razie rozpoznania sprawy bez zachowania wymagań określonych w art. 621 § 1.

Art. 625. W razie skazania lub warunkowego umorzenia postępowania wobec żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową nie pobiera się od niego należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych.

Rozdział 70

Zasądzenie kosztów procesu

Art. 626. § 1. W orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie sąd określa, kto, w jakiej części i zakresie ponosi koszty procesu.

§ 2. Jeżeli w orzeczeniu wymienionym w § 1 nie zamieszczono rozstrzygnięcia o kosztach, jak również gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości lub rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wykonawczego, orzeczenie w tym przedmiocie wydaje odpowiednio sąd pierwszej instancji, sąd odwoławczy, a w zakresie dodatkowego ustalenia wysokości kosztów także referendarz sądowy właściwego sądu.

§ 3. Na orzeczenie w przedmiocie kosztów służy zażalenie, jeżeli nie wniesiono apelacji. W razie wniesienia apelacji i zażalenia – zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy łącznie z apelacją.

Art. 626a. Zażalenie na postanowienie prokuratora albo innego organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze w przedmiocie kosztów wnosi się, odpowiednio, do prokuratora nadrzędnego nad prokuratorem, który wydał postanowienie, albo do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad postępowaniem przygotowawczym prowadzonym przez inny organ. Jeżeli prokurator nie przychylił się do zażalenia, kieruje je do sądu.

Art. 627. Od skazanego w sprawach z oskarżenia publicznego sąd zasądza koszty sądowe na rzecz Skarbu Państwa oraz wydatki na rzecz oskarżyciela posiłkowego.

Art. 628. Od skazanego w sprawach z oskarżenia prywatnego sąd zasądza na rzecz:

- 1) oskarżyciela prywatnego poniesione przez niego koszty procesu;
- 2) Skarbu Państwa wydatki ustalone na podstawie art. 618, od których uiszczenia oskarżyciel został zwolniony lub w razie rozpoznania sprawy bez ich uiszczenia.

Art. 629. Przepisy art. 627 i 628 stosuje się odpowiednio w razie warunkowego umorzenia postępowania, a w sprawach z oskarżenia prywatnego – również w razie umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3.

Art. 630. W sprawach z oskarżenia publicznego, jeżeli oskarżonego nie skazano za wszystkie zarzucane mu przestępstwa, wydatki związane z oskarżeniem w części uniewinniającej lub umarzającej postępowanie ponosi Skarb Państwa.

Art. 631. W sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie odstąpienia od wymierzenia kary z powodu wzajemności krzywd lub wyzywającego zachowania się oskarżyciela prywatnego, jak również biorąc pod uwagę liczbę i rodzaj zarzutów, od których oskarżony został uniewinniony, sąd może obciążyć oskarżonego poniesionymi przez oskarżyciela kosztami procesu tylko częściowo.

Art. 632. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu ponosi:

- 1) w sprawach z oskarżenia prywatnego – oskarżyciel prywatny, a w razie pojednania się stron – oskarżyciel i oskarżony w zakresie przez siebie poniesionym, jeżeli strony w zawartej ugodzie nie uregulowały tego inaczej;
- 2) w sprawach z oskarżenia publicznego – Skarb Państwa, z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo innej osoby.

Art. 632a. § 1. W wyjątkowych wypadkach, w razie umorzenia postępowania, sąd może orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, a w sprawach z oskarżenia prywatnego oskarżony lub Skarb Państwa.

§ 2. W razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania sąd orzeka, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, jeżeli:

- 1) oskarżony skierował przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego;

- 2) ukrywanie się oskarżonego przyczyniło się do przedawnienia karalności zarzucanego mu czynu;
- 3) umorzono przeciwko oskarżonemu postępowanie na podstawie art. 11 § 1.

§ 3. W razie umorzenia postępowania ze względu na cofnięcie wniosku o ściganie po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd może orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony.

Art. 632b. Jeżeli w sprawach, o których mowa w art. 632 pkt 2, przyczyny umorzenia powstały w toku postępowania, sąd może orzec od Skarbu Państwa zwrot należności z tytułu ustanowienia jednego pełnomocnika.

Art. 633. Koszty procesu przypadające od kilku oskarżonych lub oskarżycieli prywatnych albo posiłkowych, jak również od oskarżonych i oskarżycieli, sąd zasądza od każdego z nich według zasad słuszności, mając w szczególności na względzie koszty związane ze sprawą każdego z nich.

Art. 634. Jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej, do kosztów procesu za postępowanie odwoławcze od orzeczeń kończących postępowanie w sprawie mają odpowiednie zastosowanie przepisy o kosztach za postępowanie przed sądem pierwszej instancji.

Art. 635. Niezależnie od tego, kto wniósł środek odwoławczy, jeżeli dojdzie do zmiany wyroku skazującego lub orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania na niekorzyść oskarżonego, koszty procesu za postępowanie odwoławcze ustala się na ogólnych zasadach.

Art. 636. § 1. W sprawach z oskarżenia publicznego, w razie nieuwzględnienia środka odwoławczego, wniesionego wyłącznie przez oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego, koszty procesu za postępowanie odwoławcze ponosi na ogólnych zasadach ten, kto wniósł środek odwoławczy, a jeżeli środek ten pochodzi wyłącznie od oskarżyciela publicznego – koszty procesu za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.

§ 2. W razie nieuwzględnienia środków odwoławczych wniesionych przez co najmniej dwa uprawnione podmioty, stosuje się odpowiednio art. 633.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio w sprawach z oskarżenia prywatnego.

Art. 637. § 1. Przepisy art. 635 i 636 stosuje się odpowiednio w razie pozostawienia środka odwoławczego bez rozpoznania wobec jego cofnięcia lub z przyczyn wskazanych w art. 430.

§ 2. W wypadku cofnięcia wniosku o ściganie, kosztami postępowania można obciążyć osobę, która wniosek cofnęła.

Art. 637a. Do kosztów postępowania kasacyjnego stosuje się odpowiednio przepisy o kosztach postępowania odwoławczego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 638. Wydatki poniesione przez sąd, związane z rozpoznaniem kasacji wniesionej przez podmioty wymienione w art. 521 lub wznowieniem postępowania z urzędu, ponosi Skarb Państwa.

Art. 639. Przepisy o kosztach procesu mają odpowiednie zastosowanie w sprawach o wznowienie postępowania. W razie oddalenia wniosku lub pozostawienia go bez rozpoznania, obowiązek pokrycia kosztów obciąża osobę, która złożyła wniosek.

Art. 640. § 1. Przepisy odnoszące się do kosztów procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego mają odpowiednie zastosowanie w sprawach z oskarżenia publicznego, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel posiłkowy.

§ 2. Sąd nie może zasądzić od oskarżyciela posiłkowego zwrotu wydatków, o których mowa w art. 618, w wysokości przekraczającej kwotę zryczałtowanej równowartości wydatków określonej na podstawie art. 621 § 2.

Art. 641. Prawo do ściągnięcia zasądzonych kosztów procesu przedawnia się z upływem 3 lat od dnia, kiedy należało je uiścić.

Rozdział 71
(zawierający art. 642–645 – uchylony)

DZIAŁ XV

Postępowanie karne w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych

Rozdział 72

Przepisy ogólne

Art. 646. W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych nie stosuje się przepisów o postępowaniu prywatnoskargowym, nakazowym i przyspieszonym. Poza tym stosuje się przepisy działów poprzednich, chyba że przepisy działu niniejszego stanowią inaczej.

Art. 647. § 1. Orzecznictwu sądów wojskowych podlegają sprawy:

- 1) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, o przestępstwa:
 - a) określone w rozdziałach XXXIX–XLIV Kodeksu karnego,
 - b) popełnione przeciwko organowi wojskowemu lub innemu żołnierzowi,
 - c) popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania, na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej,
 - d) popełnione za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 755 oraz z 2026 r. poz. 50);
- 2) pracowników wojska o przestępstwa:
 - a) określone w art. 356–363 Kodeksu karnego w związku z art. 317 § 2 tego kodeksu,
 - b) popełnione za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa;
- 3) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz członków ich personelu cywilnego, o przestępstwa popełnione w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, chyba że umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej.

§ 2. Sprawy o przestępstwa wymienione w § 1 nie przestają podlegać orzecznictwu sądów wojskowych mimo zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej lub ustania zatrudnienia pracownika w wojsku.

§ 3. W razie zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej lub ustania zatrudnienia pracownika w wojsku sprawę, o której mowa w § 1 pkt 1 lit. b lub d, oraz – jeżeli przestępstwo nie wiąże się z naruszeniem obowiązku służbowego – w § 1 pkt 2 lit. b, sąd wojskowy, najpóźniej do dnia rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, może przekazać do rozpoznania sądowi powszechnemu, jeżeli dobro wymiaru sprawiedliwości temu się nie sprzeciwia.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy w myśl § 3 przysługuje zażalenie.

Art. 648. Orzecznictwu sądów wojskowych podlegają także sprawy o:

- 1) współdziałanie w popełnieniu przestępstw określonych w rozdziałach XXXIX–XLIV Kodeksu karnego;
- 2) przestępstwa określone w art. 239, 291–293, a także w art. 294 w odniesieniu do art. 291 § 1, Kodeksu karnego – jeżeli czyn pozostaje w związku z przestępstwem przewidzianym w rozdziałach XXXIX–XLIV tego kodeksu;
- 3) inne przestępstwa, o ile przepisy szczególne tak stanowią.

Art. 649. § 1. Jeżeli sprawca przestępstwa podlegającego orzecznictwu sądów wojskowych popełnił także przestępstwo podlegające orzecznictwu sądów powszechnych, a przestępstwa pozostają ze sobą w takim związku, że dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga ich łącznego rozpoznania, rozpoznaje je łącznie sąd wojskowy.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w postępowaniu przygotowawczym.

Art. 650. § 1. Jeżeli w sprawie przeciwko dwóm lub więcej oskarżonym sąd wojskowy nie byłby właściwy do jej rozpoznania w całości bądź ze względu na rodzaj jednego z czynów, bądź ze względu na osobę jednego z oskarżonych, a dobro wymiaru sprawiedliwości tego wymaga, sąd wojskowy może rozpoznać sprawę łącznie lub przekazać ją w tym celu sądowi powszechnemu.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Przekazanie nie może nastąpić, jeżeli sprawa dotyczy przestępstwa wskazanego w art. 647 § 1 pkt 1 lit. a lub c lub pkt 2 lit. a oraz w art. 648 pkt 1.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy w myśl § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 651. § 1. W sprawach o przestępstwa wymienione w art. 647 § 1 pkt 1 i 2 orzeka sąd wojskowy, obejmujący swoją właściwością jednostkę wojskową, w której żołnierz pełnił służbę wojskową lub pracownik był zatrudniony.

§ 2. Właściwość sądu wojskowego ze względu na przynależność oskarżonego do jednostki wojskowej określa się według chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego.

§ 3. (uchylony)

Art. 652. W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych orzekają stosownie do zakresu właściwości:

- 1) wojskowy sąd garnizonowy;
- 2) wojskowy sąd okręgowy;
- 3) Sąd Najwyższy.

Art. 653. § 1. Wojskowy sąd garnizonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.

§ 2. W wypadkach wskazanych w ustawie wojskowy sąd garnizonowy rozpoznaje również w zakresie swej właściwości środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w postępowaniu przygotowawczym.

§ 3. Wojskowy sąd garnizonowy ma poza tym uprawnienia i obowiązki procesowe, które w postępowaniu przed sądami powszechnymi przysługują sądowi rejonowemu.

Art. 654. § 1. Wojskowy sąd okręgowy orzeka w pierwszej instancji w sprawach o przestępstwa:

- 1) popełnione przez żołnierzy posiadających stopień majora i wyższy;
- 2) podlegające w postępowaniu przed sądami powszechnymi właściwości sądu okręgowego oraz określone w art. 339 § 3 i art. 345 § 3 i 4 Kodeksu karnego;
- 3) popełnione przez żołnierzy i członków personelu cywilnego, o których mowa w art. 647 § 1 pkt 3;
- 4) inne na podstawie przepisów szczególnych.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym, w przedmiocie tymczasowego aresztowania w stosunku do żołnierzy, o których mowa w § 1 pkt 1, a także do żołnierzy sił zbrojnych państw obcych i członków ich personelu cywilnego, o których mowa w § 1 pkt 3, orzeka jednoosobowo wojskowy sąd okręgowy.

§ 3. Wojskowy sąd okręgowy rozpoznaje także środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w wojskowym sądzie garnizonowym oraz w wypadkach wskazanych w ustawie i z zachowaniem granic wskazanych w § 1 – od orzeczeń i zarządzeń wydanych w postępowaniu przygotowawczym.

§ 4. Wojskowy sąd okręgowy rozpoznaje ponadto sprawy przewidziane dla sądu wyższego rzędu nad wojskowym sądem garnizonowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

§ 5. Wojskowy sąd okręgowy ma poza tym uprawnienia i obowiązki procesowe, które w postępowaniu przed sądami powszechnymi przysługują sądowi okręgowemu.

Art. 655. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje:

- 1) środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w wojskowym sądzie okręgowym;
- 2) kasacje;
- 3) sprawy przewidziane w niniejszym kodeksie dla sądu wyższego rzędu nad wojskowym sądem okręgowym;
- 4) inne sprawy przekazane przez ustawę Sądowi Najwyższemu.

§ 2. Przepisy art. 39 i art. 439 § 1 pkt 3 stosuje się odpowiednio do orzeczeń Sądu Najwyższego w zakresie spraw podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

Art. 656. § 1. W sprawie dwu lub więcej oskarżonych, należącej do właściwości sądów wojskowych tego samego rzędu, orzeka sąd wojskowy właściwy dla oskarżonego o przestępstwo zagrożone karą najsurowszą. W razie niemożności ustalenia w ten sposób właściwości, sprawę rozpoznaje sąd wojskowy, na którego obszarze działania najpierw wszczęto postępowanie.

§ 2. Jeżeli jednak sprawa należy do właściwości sądów wojskowych różnego rzędu, rozpoznaje ją sąd wyższego rzędu.

Art. 657. § 1. Uprawnienia procesowe Prokuratora Generalnego przysługują również Zastępcy Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a uprawnienia prokuratora okręgowego przysługują odpowiednio zastępcy prokuratora okręgowego do spraw wojskowych.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks mówi o oskarżycielu publicznym lub prokuratorze, należy przez to rozumieć prokuratora powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury.

§ 3. Przepisu art. 45 § 2 nie stosuje się.

§ 4. Jeżeli niniejszy kodeks mówi o prokuratorze wojskowym, należy przez to rozumieć prokuratora powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury wykonującego czynności w komórce organizacyjnej do spraw wojskowych.

Art. 658. § 1. Prokurator wojskowy odmawia wszczęcia postępowania o przestępstwo ścigane na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, jeżeli wobec sprawcy zastosowano już środki przewidziane w wojskowych przepisach dyscyplinarnych.

§ 2. Nie dotyczy to wypadku, w którym wniosek o ściganie składa wyższy dowódca po uchyleniu kary dyscyplinarnej albo prokurator wojskowy korzysta z uprawnienia przewidzianego w art. 660.

§ 3. Przepisu art. 12 § 3 nie stosuje się do wniosku dowódcy jednostki wojskowej lub wniosku wyższego dowódcy.

Art. 659. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek dowódcy jednostki wojskowej uprawnienia pokrzywdzonego lub instytucji określone w art. 306, a w wypadku przewidzianym w art. 330 § 2 – również określone w art. 55 § 1, przysługują temu dowódcy.

§ 2. Uprawnienia i obowiązki dowódcy jednostki wojskowej przysługują odpowiednio kierownikowi instytucji cywilnej, w której żołnierz pełni służbę wojskową.

Art. 660. § 1. Prokurator wojskowy może wszcząć postępowanie karne o przestępstwo ścigane na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, także bez wniosku, jeżeli wymagają tego ważne względy dyscypliny wojskowej.

§ 2. Dowódcy jednostki, a w wypadku określonym w art. 347 § 1 Kodeksu karnego także pokrzywdzonemu, na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli dopiero w toku postępowania sądowego okaże się, iż czyn wyczerpuje znamiona przestępstwa ściganego na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

Art. 661. § 1. Przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego staje się z chwilą złożenia skargi przez pokrzywdzonego przestępstwem ściganym z urzędu.

§ 2. Prokurator wojskowy może także wszcząć z urzędu postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli wymaga tego interes społeczny.

§ 3. Na postanowienie prokuratora pokrzywdzonemu przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego, złożony przed prawomocnym ukończeniem postępowania wszczętego na podstawie § 1, postępowanie w sprawie umarza się, chyba że interes społeczny temu się sprzeciwia; w razie złożenia wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego w pierwszej instancji konieczna jest ponadto zgoda oskarżonego.

Art. 662. § 1. O oskarżonym żołnierzu, oprócz danych określonych w art. 213, zbiera się też dane dotyczące przebiegu służby wojskowej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.

§ 2. Uprawnienia i obowiązki zawodowego kuratora sądowego przysługują odpowiednio wojskowemu kuratorowi społecznemu.

§ 3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób powoływania i zakres działalności wojskowych kuratorów społecznych, mając na uwadze warunki funkcjonowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i wymagania służby wojskowej.

Rozdział 73

Środki przymusu i postępowanie przygotowawcze**Art. 663.** (uchylony)

Art. 664. Prawo zatrzymania osoby podejrzanej podlegającej właściwości sądów wojskowych przysługuje, w warunkach określonych w art. 244, także przełożonemu wojskowemu i wojskowym organom porządkowym.

Art. 665. § 1. O zatrzymaniu żołnierza lub pracownika wojska należy niezwłocznie zawiadomić dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę a pracownik jest zatrudniony, również gdy zatrzymany tego nie żąda.

§ 2. Jeżeli zatrzymanie żołnierza w warunkach określonych w art. 244 § 1 nastąpiło w związku z uzasadnionym przypuszczeniem popełnienia przestępstwa ściganego na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, zatrzymanego należy niezwłocznie zwolnić również na polecenie uprawnionego dowódcy, chyba że wyższy dowódca lub prokurator wojskowy temu się sprzeciwią.

Art. 666. § 1. Tymczasowe aresztowanie żołnierza oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 338 § 1, art. 339, 341 § 1, art. 343 § 2, art. 345, 352 i 358 § 2 Kodeksu karnego może nastąpić wyjątkowo również wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni jedno z tych przestępstw.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do pozostałych środków zapobiegawczych.

Art. 667. Postępowanie przygotowawcze ma na celu również zebranie danych, o jakich mowa w art. 662 § 1.

Art. 668. § 1. Śledztwo prowadzi się w sprawach o zbrodnie, a w innych sprawach, gdy wymaga tego waga lub złożoność sprawy.

§ 2. Postępując w myśl art. 334 § 2 prokurator wojskowy poucza oskarżonego oraz pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem także o prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 669 § 2 i 2a.

Rozdział 74

Postępowanie przed sądem

Art. 669. § 1. Ławnikiem nie może być żołnierz mający niższy stopień wojskowy niż oskarżony pełniący czynną służbę wojskową. Ograniczenia tego nie stosuje się, jeżeli ławnik ma stopień generała brygady lub kontradmirała.

§ 2. W sprawie o zbrodnię, na wniosek oskarżonego złożony w terminie 7 dni od doręczenia mu zawiadomienia prokuratora wojskowego o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu wojskowego z pouczeniem, o którym mowa w art. 668 § 2, prezes tego sądu, jeżeli nie zachodzi wypadek przewidziany w art. 28 § 3, wyznacza do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy – ławników sądu powszechnego.

§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio na wniosek pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem; w wypadku określonym w art. 55 § 1 wniosek dołącza się do aktu oskarżenia.

§ 3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania w sprawach związanych z uczestnictwem ławników sądów powszechnych w składach orzekających sądów wojskowych, o których mowa w § 2, mając na uwadze konieczność zapewnienia właściwego współdziałania prezesów sądów wojskowych i powszechnych przy wyznaczaniu ławników do składu orzekającego.

Art. 670. (uchylony)

Art. 671. § 1. Udział obrońcy w rozprawie głównej przeciwko żołnierzowi odbywającemu zasadniczą służbę wojskową jest obowiązkowy przed wszystkimi sądami wojskowymi.

§ 2. Udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy przed wszystkimi sądami wojskowymi w sprawie przeciwko żołnierzowi oskarżonemu o przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych poza granicami państwa.

§ 3. Udział obrońcy w posiedzeniu sądu wojskowego przeciwko osobom wymienionym w § 1 i 2 jest obowiązkowy również w wypadkach przewidzianych w art. 339 § 1 pkt 2 i 3.

§ 4. Udział obrońcy w rozprawie głównej przeciwko innemu oskarżonemu niż wymieniony w § 1 jest obowiązkowy przed wojskowym sądem okręgowym, jeżeli zachodzi wypadek przewidziany w art. 654 § 1 pkt 2.

§ 5. W wypadkach określonych w § 1–4 stosuje się odpowiednio art. 81.

Art. 671a. (uchylony)

Art. 672. Sąd wojskowy pierwszej instancji sporządza uzasadnienie wyroku z urzędu; nie dotyczy to wyroku uwzględniającego wnioski, o których mowa w art. 335 § 1 lub 2 oraz art. 387.

Art. 672a. (uchylony)

Art. 673. W kwestii wznowienia postępowania orzeka w składzie trzech sędziów wojskowy sąd okręgowy, a w sprawach zakończonych orzeczeniem tego sądu lub Sądu Najwyższego – Sąd Najwyższy.

Rozdział 75
(zawierający art. 674–682 – uchylony)